Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

3890

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

~~Elzevier~~
~~B. 22~~
KW 235
824

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Sum Ludovici vander linden

deum time Eccles. 12

Jesus Maria Joseph

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

SPECVLVM BONI PRINCIPIS,
Sive
VITA ALPHONSI REGIS ARRAGONIÆ.

Amſterodami,
Apud Ludovicum Elzevirium. A°. 1646.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Speculum boni Principis

ALPHONSUS REX ARAGONIÆ.

Hoc eſt,

DICTA ET FACTA ALPHONSI REGIS ARAGONIÆ.

Primum IV. Libris confusè deſcripta

Ab ANTONIO PANORMITA:

Sed nunc in certos titulos & canones, maximè Ethicos & Politicos, digeſta; Similibus quoque quibuſdam, & diſsimilibus, ex ÆNEAE SYLVII *commentariis, nec non Chronologiâ vitæ & rerum geſtarum ejuſdem Alphonſi, auctæ.*

Sic digeſſit & auxit

JOHANNES SANTES, cognomento SANTENUS.

AMSTELODAMI,

Apud Ludovicum Elzevirium,

CIↃ IↃC XLVI.

Koninklijke Bibliotheek te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Generoſis, Nobiliſsimis, Magnificis, Ampliſſimis, Conſultiſſimis & Prudentiſſimis Dominis

DUCATUS CLIVENSIS

ORDINIBUS,

Cum Equeſtris dignitatis Viris, tum primariarum Civitatum Deputatis; nec non illorum Syndicis:

Dominis ac Mecænatibus ſuis omni ſtudio ac officio proſequendis, S. D.

SPeculum hoc meum non meum; (meum quoad ordinem, titulis & canonibus ſuffultum; non meum quoad materiam, quam Panormita & Æneas Sylvius ſuppeditarunt) Speculum, inquam, hoc, quò poſsit eſſe uſui, primùm non ſub modio locandum, ſed à columnis, ut oculis & mentibus objici poſsit, ſuſpendendum: deinde & lumine, quò imaginem reflectere & reddere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

poſſit, illuſtrandum. Si vos, qui hujus provinciæ, patriæ meæ, eſtis vera columina, non dedignabimini hoc, quod vobis ut anathema dicatur, ſuſcipere, oſtentabitur plurimis, adeóque horum nec oculos nec mentes fugiet. A veſtra etiam illuſtri dignitate lumen mutuabitur, ſi non limis & torvis oculis obſcurabitur; ſed benevolis illuſtrabitur. Hoc *futurum ſpero, quia, cum animus veſter boni principis, quem exhibet, amore ardeat, non poterit non aliquos ſaltem benignitatis radios in illud diffundere.* Ne *hac ſpe mea totus fallar, quæſo, non, quis ego ſim, videte; ſed quo affectu, qui hic depingitur, proſequendus, conſiderate. Sic me beaveritis, qui vitæ & incolumitatem & tranquillitatem à* Deo *opt. max. vobis in commodum patriæ noſtræ ex animo voveo prolixam. Veſaliæ, ipſis Kalend. Septembris* 1646.

VV. Gen. Nob. & Magn. Ampl.
addictiſſimus

JOHANNES SANTES.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

ANTONII PANORMITÆ
de dictis & factis
ALPHONSI,
REGIS ARAGONUM,
Libri I. procœmium.

XEnophon is, quem Græci non abs re Muſam Atticam vocant, dictorum & factorum Socratis commentarios edidit, quicquid à ſapientiſſimo viro diceretur efficereturve, memoria ac celebratione dignum exiſtimans. Cujus ego conſilium uſque adeò laudo proboque, ut mihi ſemper excellentiſſimorum hominum veſtigia atramento & calamo obſervari debere viſum ſit, nec quicquam eorum, quæ dicerent aut facerent, fruſtra elabi permittere. Noſtris quidem temporibus etſi non contigit virum videre, ut quondam oraculo Apollinis ſapientiſſimum judicatum; certè contigit Alphonſum intueri, qui ſine controverſia regum principumque omnium, quos noſtra ætas tulerit, & ſapientiſſimus & fortiſſimus haberetur. Cujus dicta aut facta tantò cariora eſſe debebunt, & memoriâ digna majore, quantò pauciores vel omnibus

bus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

bus ſeculis Reges inventi ſunt, ingenio ſapientiaque præſtantes. Nam Philoſophi, quique doctrinam aliquam profitentur, ſtudiis tantummodo ſuis intenti, aliena omnia contemnentes, haud mirum videri debet, ſi ſingulis ætatibus plures & docti & ſapientes evadunt. Reges verò & terrarum principes rempublicam domi militiæque gerentes, plerumque aſſentatoribus circumſeſſos, atque iis, qui ad voluptatum potius exercitia admoneant, quam doctrinæ, firmos & conſtantes ſi quando invenias, neque à ſtudiis bonarum artium abhorrentes; non tu hos ſupra modum admiraberis, & in cœlum uſque laudibus vehes? Rectè medius fidius majores noſtri, illi quidem vetuſtiores, ſi Regem aliquem inter voluptates moderatum, inter adulatores firmum, inter vana pleraque principum exercitia doctrinæ ſtudia haud obmittentem animadverterent, inter Deos protinus referre conſuevêre, quorum nomina ad noſtram uſque memoriam, & dies, & menſes, & ſidera in deos conſcripta teſtantur ac celebrant. Itaque nobis nec dicta nec facta literis meritò tradenda deſunt, quin imò talia ſeſe offerunt, ut neque de Philoſopho neque de Rege ferè ullo unquam graviora

aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

aut jucundiora vel legeris vel audieris. Sed Xenophon planè ipſe nobis deeſt, qui ſua illa ſuaviloquentia Alphonſi Regis præclara facinora monumentis atque immortalitati mandaret. Ego namque, ut ingenuè fatear imbecillitatem meam, ſat ſcio, me nequaquam tanti Viri laudes pro dignitate conſequi poſſe. Majores aliquanto ſunt, quàm ut mediocriter docti hominis vires patiantur. Sed quid? Erone ingratus in ſeculum noſtrum, aut in hunc, qui ſeculum noſtrum gloria exornat? Sanè, ſi in altero de duobus peccandum ſit; præſtabit utique indocti, quàm ingrati nomen induere. Alios ſaltem præclaro & immortali ingenio viros ad honeſtiſſimum hoc certamen excitabo, quodque tubicinis officium eſt, haud equidem facere erubeſcam,

Ære ciere viros, Martemque accendere cantu.

Jacobus Spigelius Seleſtadienſis in ſcholiis in prooemium propoſitum.

Ne id (ſcil. quod Alphonſus ſapientiſſimus & fortiſſimus habitus) ad gratiam dictum putes: hoc ipſum profitentur Blondus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

dus, Franc. Philelphus ultima hecato-ſticha decadis decimæ, ac alibi ſubinde, Platina, Pontanus in multis librorum ſuorum moralium atque hiſtoriæ locis, Sabellicus, Baptiſta Mantuanus, tum cæteri, qui res inſequentium temporum ſcripſere. Nec id Barcellus diſſimulavit iniquior aliquanto Hiſpanis, &c.

Ejuſdem Panormitæ prooemium in librum ſecundum.

Vereor, ne quis me putet in his libellis pleraque locutum in gratiam Alphonſi benefactoris; ac proinde vanitatis arguendum eſſe. Quod vitium à gravi viro præſertim ſcriptore longiſſimè abeſſe debeat. Verùm ille, quiſquis eſt (ſi modò eſt aliquis) neque mores meos, neque Alphonſi naturam, ſatis noſſe facilè coargueretur, cum intelliget, mihi quidem haud opus fuiſſe aſſentatione ad gratiam ineundam, quam videlicet aſſecutus eſſem etiam ſingularem viginti annorum perpetua lectione, conſtantiſſima fide, infatigabili obſequio, ſumma obſervantia, puro conſilio, & veritate incorrupta. Quibus profectò artibus à ſummo atque humaniſſimo Rege potiſſimum dilectus atque

que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

ue probatus ſum, non vanitate aut blan-
itia aliqua. Qua in re teſtis mihi fue-
it conſtantia ejus, quæ nihil magis
uam mendaces exhorruit, nihil magis
verſata fuit quam adulatores; quos
tiam peſtem principum appellare conſue-
erit, & variis interdum pœnis affligere.
antum itaque abeſt, ut ego me hujuſ-
odi levitate ſubinſinuem, ut nihil ma-
is doleam, quam permulta illum dixiſſe
ut feciſſe, quæ neſciam, & quæ ſciam,
aud-quaquam me ea ſuavitate ſcri-
turum eſſe confidam, qua illum conſtat
pud homines locutum fuiſſe. Fuit enim
rmone admodum jucundus, brevis &
legans, venuſtus & clarus. Ego verò, ut
uæque in mentem veniunt, quanquam
ent pauca è multis, ſat ſcio; ea tamen di-
a aut facta literis mando, non loci, non
emporis ordine ſervato (neque enim hi-
oriam ſcribo): ſed ea duntaxat excerpo
tque perſtringo, quæ ad exempla virtu-
is ac probitatis accommodari poſſe vide-
ntur, quò illis maximè in promtu ſint,
ui de Alphonſo quotidie aut loquuntur,
ut orant, aut ſcribunt; aut denique i-
itari eum ſtudebunt fortaſſis in poſte-
um.

Æneas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Æneas Sylvius commentar. lib. 2. in illud Panormitæ procœmium.

Qui norit Alphonſum, nemo te, An toni, dixerit adulatum; ſi adulari eo tantummodò dicis, qui mortalium fact dictaque ſupra verum extollunt. Libel lus tuus, quamvis elegantiſſimè ſcriptu eſt, diminutè tamen magis, quàm am pliter, Regis laudes attingit. Nec miror Quis enim ejus Regis egregia facinor abundè retulerit, qui annos ſupra qua draginta omnium judicio ſapientiſſim regnaverit. Ego quidem, ut de tuo Reg judicium meum prodam, omnes, qui mo dò regnant, quique regnaturi poſtha fuerint, Alphonſum tanquam ſpeculu quoddam virtutum contueri oporter arbitror, ſi ſibi gloriam, provincialibu ſuis quietem, parare voluerint.

Autho

Authores citati.

ÆNeasSylvius.	*Lampridius.*
Althuſius.	*Lipſius.*
Antoninus.	*Manuel Imper.*
Ariſtoteles.	*Martialis.*
Arniſæus.	*Maximinus.*
Arrianus.	*Nevvmayer.*
Auguſtinus.	*Onoſander.*
Baſilius.	*Ovidius.*
Bernhardus,	*Plato.*
Biblia.	*Plautus.*
Catullus.	*Plinius.*
Cauſinus.	*Plutarchus.*
D.Chytræus.	*Pontanus.*
Cicero.	*Priſcianus.*
Claudianus.	*Salvianus,*
Contzen.	*Salluſtius,*
Egeſippus.	*Iac. Spigelius.*
Eraſmus.	*Stobæus.*
Euripides.	*Tacitus.*
Heſiodus.	*Tibullus.*
Homerus.	*Valerius Maxim.*
Horatius.	*Vegetius.*
Hornæus.	*Vellejus.*
Iſocrates.	*Virgilius.*
Iuvenalis.	*Xenophon.*
Laërtius.	

SPE-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

SPECULUM BONI PRINCIPIS ALPHONSUS REX ARAGONIÆ.

Tit. I. Principatus et Regnum.

1. *Principatus ſollicita res. Spieg. in ſcholiis ad lib.* 1. *Panorm. c.* 33.

PEroptare Regem audivimus, uti popularium ſuorum unuſquiſque Rex exſtitiſſet, quò demum illi, utpote experti, cognoſcerent Principum occupationes & curas. Hoc uno forſitan modo fieri poſſe, ut deſinerent moleſti & importuni eſſe. Pan. l. 1. c. 33.

2. *Democritus dicere ſolebat, melius eſſe regi ab aliis, quàm regere homines malos. Stob.*

Affirmare ſolitum Regem accepimus, ſi nullum omnino aliud regnum, nullam provinciam præter Calabriam aut haberet aut habiturus eſſet, illam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

protinus ſe relicturum, privatumque & civem vivere potiùs velle, quàm illorum, qui nihil hominis habent præter figuram, ineptias tolerare, quamvis dominum aut regem. Pan. l. 1. c. 30.

3. *O quid ſolutis dulcius eſt curis.* *Catullus.*

At dulce otium & privatæ vitæ quies interdicta Principibus. Æn. Sylv. l. 4. c. 39.

Alphonſus, ſi, prout libitum fuerit, ſibi vitam agere liceret, Juliani eremitæ vitam ſeſe electurum, inquiebat. Fuit etenim is Panormitanus, incolens amœniſſima loca prope Martini templum, quas Gallico verbo *chambres* appellant, irriguo horto tenuique victu lætus, ac Deo deditus. Pan. l. 4. c. 39. Mſ. 43.

II. FELICITAS REGUM ET PRINCIPUM.

1. *Gorgias cum à Socrate rogaretur, an Perſarum regem putaret felicem? Neſcio, hercule, inquit, quantum virtutis & diſciplinæ habeat. Senſit vir prudentiſſimus, neminem eſſe felicem, niſi omnibus præditus ſit. Laërt. lib. 2.*

Cum inter ſophiſtas aliquando de regum

regum felicitate diſceptatio eſſet, & ſuum quiſque judicium afferret in medium, intervenit Rex, & Quid, ô amici, inquit, in id tantopere laboratis? Num putatis, hoc ipſum quale ſit, aut plenius excogitari, aut luculentius exprimi poſſe, quàm prodiderit vir divinæ ſapientiæ Auguſtinus*? Mox illius verba ipſa, ut erat ſingulari memoriâ, pronunciavit. Quæ quidem ego hiſce commentariolis ideo intexui, quod digna mihi viſa ſunt, quæ reges & principes terrarum univerſi memoriâ quidem & teneant & obſervent. Reges utique felices Auguſtinus exiſtimat, ſi juſtè imperant; ſi inter linguas ſublimiter honorantium, & obſequia nimis humiliter ſalutantium, non extolluntur; ſed ſe homines eſſe meminerunt: ſi ſuam poteſtatem, ad Dei cultum maximè dilatandum, majeſtatis ejus famulam faciunt; ſi Deum timent, diligunt, & colunt; ſi plus amant illud regnum, ubi non timent habere conſortes; ſi tardius vindicant, facilè ignoſcunt; ſi eandem vindictam pro neceſſitate regendæ tuendæque reipublicæ, non pro ſaturandis inimicitiarum odiis

 exſe-

* *Lib. 5. de Civit. Dei, cap. 24.*

exſerunt; ſi eandem veniam non ad impunitatem iniquitatis, ſed ad ſpem correctionis indulgent; ſi quod aſperè coguntur plerumque decernere, miſericordiæ lenitate & beneficiorum largitate compenſant; ſi luxuria tantò eſt caſtigatior, quantò poſſet eſſe liberior; ſi malunt cupiditatibus pravis, quàm quibuslibet gentibus, imperare. Et ſi hæc omnia faciunt, non propter ardorem inanis gloriæ, ſed propter charitatem felicitatis æternæ; ſi pro ſuis peccatis humilitatis, & miſerationis, & orationis ſacrificium Deo ſuo vero immolare non negligunt. Tales Chriſtianos imperatores ac reges dicimus eſſe felices. Pan. l. 2. c. 41.

III. EXEMPLUM.

Facere rectè cives ſuos, Princeps optimus faciendo docet: cumque ſit imperio maximus, exemplo major eſt. Vell. l. 2.

Quales in rep. ſunt Principes, tales reliqui ſolent eſſe cives. Cic. in Epiſt.

—— Nam componitur orbis
Regis ad exemplum, nec ſic inflectere ſenſus
Humanos edicta valent, quàm vita regentis. Claudian.

1. Illud

1. Illud quoque, uti ego arbitror, Socratis dictum frequenter uſurpabat. Tantò privatis hominibus reges meliores eſſe debere, quantò honoribus & dignitate antecellerent. Pan. l. 4. c. 20. Mſ. 21.

2. Improbè agere Principes dicebat, qui aliis honeſtè decoréque vivendi legem præſcriberent, ipſi verò nihilo temperatiores ſeſe probarent. Pan. l. 4. c. 21. Mſ. 20.

3. Magnum quidem eſſe dicebat, adverſus hoſtem ducem eſſe; ſed & illud maximum ad omnem virtutem civibus ducem eſſe. Pan. l. 4. c. 11.

4. Perquam difficilem rem principatum ſibi videri vel eò maximè, dicebat, quòd principum vita popularibus exemplo cedat, illis quidem ad vitia quàm ad virtutes proclivioribus. Quapropter principibus non modò ſuâ cauſa à peccato abſtinendum eſſe; ſed multò etiam magis, ne ſua vitia infundantur in cives ſuos.

Nam veluti heliotropium herbam, ad Solis motum; ita populares ſemper in principum mores verti atque formari, Pan. l. 2. c. 44.

5. Cùm audiſſet ab agricultoribus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

mala punica, quæ naturâ acria eſſent, arte & diligentiâ fieri dulcia: Et nos igitur, inquit, cives ac populares noſtros ingenio malo pravoque bonos & emendatos induſtriâ reddamus. Aliis fortaſſe dubium videri poterit, quòd nunc hiſce adnotamentis adjecturus ſum. Mihi quidem ſatis abundè exploratum & compertum eſt, Alphonſum cum pueris innocentiâ & puritate, cum adoleſcentibus ſtrenuitate ac viribus, cum viris prudentiâ & conſilio, cum ſenibus gravitate & autoritate, cum acutis ſubtilitate & argutiâ, cum ingenuis candore & ſimplicitate, cum omnibus denique ingenio, doctrinâ, virtute, arte & ſapientiâ contendiſſe. Pan. l. 4. c. 36. Mſ. partim 39. partim 40.

6. Alphonſum cum omnibus ingenio, doctrinâ, virtute, arte, ſapientiâ non ſolùm contendiſſe, ſed eos etiam viciſſe, dixerim, natus, ut mihi videtur, ad omnia, quæcunque aggredi ſtatuat. Æn. Sylv. lib. 4. c. 36. Mſ. 39.

IV. GLORIA ET HONOR.

1. *Tota licet veteres exornent undique ceræ*
Atria, nobilitas ſola eſt, atque unica virtus. Iuven.

Glorio-

Glorioſius à ſe inclareſcere, quàm niti avitis imaginibus: itemque regnum ſua virtute partum clarius habendum, quam quod hæreditate obvenit. Spieg. in Pan. lib. 2. c. 29.

1. Cùm aliquis Alphonſum à nobilitate maximè laudaret, quòd rex eſſet, regis filius, regis nepos, regis frater, &c. iſtiuſmodi Rex hominem interpellans, dixit, nihil eſſe, quod in vita minoris ipſe duceret, quam quòd ille tanti facere videretur. Laudem enim illam non ſuam, ſed majorum ſuorum eſſe, quippe qui juſtitia, moderatione, atque animi excellentiá ſibi regnum comparaſſent. Succeſſoribus quidem oneri regna cedere; & ita demum honori, ſi virtute potius, quàm teſtamento illa ſuſcipiant. A ſe itaque, ſi qua modo exſtent, eliceret ornamenta; non à patribus jam mortuis extorqueret. Pan. l 2. c. 29.

2. Erat in corona ducum atq; procerum, Nicolai Picinini viri magnæ virtutis partim videlicet animi magnitudinem, partim rei militaris peritiam, partim auctoritatem, partim res præclariſſimè geſtas enarrantium; in quibus exortus eſt Picininomaſtix quidam, qui proinde, quod genere obſcurus fo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

ret, utpote lanionis filius, ea ipſa, quæ propalam dicerentur, elevare adniteretur. Tum Rex nebulonis illius impudentiam iniquè ferens: Ego medius fidius malo, inquit, Nicolaus eſſe macellarii filius, quàm aliquot regum, qui Europam hodie incolunt, & filius & hæres. Gloriæ enim genus haudquaquam officere; quin potius præcipuam eſſe laudem exiſtimo, ut poſſit ſe quiſque, ut poëta dixit, Tollere humo, victorq; virûm volitare per ora. Panorm. lib. 1. c. 40.

Regis vera eſt ſententia:

* Malo pater tibi ſit Therſites, dummodo tu ſis
Æacidæ ſimilis, Vulcaniaque arma capeſſas:
Quam te Therſitæ ſimilem producat Achilles. *Æn. Sylv.* l. 1. c. 40.

2. *Heraclitus, viam ad gloriam maximè compendiariam eſſe dicebat, ſi quis bonus eſſe ſtuderet. Anton. & Max. ſerm. de gloria.*

Eſt & in virtute multis adſcenſus: ut is gloriâ maximè excellat, qui virtute plurimum præſtat. Cic. pro Planco.

* *Iuven. Satyr. 8.*

1. Senex quidam malè ſobrius Regi obviam factus, cum dixiſſet, lac ſenis vinum eſſe: Parvo igitur, inquit, tuum tibi conſtat alimentum: Parvo &, ut video, Bacchi lætitia. Verum hæc ſeni: ad comites autem converſus, Regum, inquit, cibus eſt gloria, quàm nobis non pecunia, ſed ſudoribus Dii vendere conſueverunt. Panorm. l. 1. c. 41.

2. Amico & familiari cuidam Regi ſuadenti, ut tranquillè & voluptuosè, dum poſſet, vitam ageret, nec corpus tot, tantiſque periculis objectaret, reſpondiſſe dicitur: Non temerè à Romanis illis quidem ſapientioribus Honoris templo Virtutis templum conjunctum, in quod niſi per Virtutis templum introire liceret nemini: ut intelligerent mortales, ad honoris faſtigium non voluptatum viâ (quæ deliciis atque illecebris affluens eſſet) ſed virtutis, illa quidem aſperâ & ſalebroſâ, enitendum eſſe. Panorm. l. 1. c. 19. Mſ. c. 18.

V. SAPIENTIA.

1. *Si delectamini ſedibus & ſceptris populi, diligite ſapientiam, ut in perpetuum regnetis. Sap. cap. 6. 22.*

Tum demum beatæ erunt reſpublicæ, ſi

aut docti & ſapientes homines eas regere cœperint; aut qui regunt, omne ſuum ſtudium in doctrina ac ſapientia collocarint. Plato, teſte Cic. 1. *Epiſt. ad Q. Fratrem.*

Non poteſt reſpublica conſiſtere, niſi is, qui imperitat, habeat, colatque ſapientiæ ſtudium. Contzen lib. 4. *polit.* c. 11. §. 2.

1. Cum quidam ab Alphonſo ſciſcitaretur, quomodo in tot divitiis pauper effici poſſet: Effici poſſe, reſpondit, ſi ſapientia venditaretur. Quo ex dicto utique planum fecit, pluris ſe rerum cognitionem, quam regna aut divitias, æſtimare; Alexandrum Macedonem in hoc, ut in pleriſque, quodammodo imitatus, qui laudem ex ſapientia potius, quam ex armis quærere, concupiverit. His accedit, quod ſapientiam filiam Dei appellare ſolitus fuit, eamque ſolam rerum fere omnium eſſe immortalem, atque ex omni genere animantium ſoli homini eſſe conceſſam. Qua potiſſimum ex re (uti ego arbitror) Iohannem Eſernitanum tum omni virtute præſtantiſſimum, tum acerrimi judicii virum, de rege ſolitum dicere

accepi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

accepimus: Alphonſum, ſi rex non fuiſſet, philoſophum, & quidem eximium, futurum fuiſſe. Ad ſapientiam enim unicè natum ſibi videri. Neque enim inter ardua, ut ſunt plerumque regum negotia, unquam ſapientiæ ſtudium intermittere, quotidieque poëtas, philoſophos, theologos aut legentes, aut diſputantes, aut orantes audire, atque adeò in divinis maximè diſciplinis doctum & clarum evaſiſſe, ut in rege aliquid etiam præter regem ineſſe videretur, quod demirari poſſes, tum ad felicitatem & veri cognitionem tibi excerpere. Ego præterea ita explanaſſe difficillima pleraque regem ſcio, ut quæ viderentur, aut haberentur obſcura, luce, ut ajunt, meridianâ clariora redderet. Ideoque Hiſpanos conterraneos ſuos amaſſe & reſpexiſſe, quod epiſtolas Senecæ ex latino in patrium ſermonem verterunt, quò divini illius libri cognitio, etiam literarum rudes non lateret. Sed &, quod dictum & ſæpius dicendum eſt, ſapientes viros incredibili benevolentiâ & obſervantiâ coluit. Panorm. in procœm. in lib. 3.

2. Regna, quæ plurima quidem haberet & poſſideret, malle ſe perdere,

etiam perſanctè affirmabat, quàm literas, quas permodicas ſcire dicebat, neſcire. Pan. l. 1. c. 60.

3 Pœnituiſſe quamplures adepti regni compertum eſt; at qui literas didiciſſent, neminem. Eſt enim doctrina ſapientiæ ſimilis, quam omnis anima concupiſcit, nulli oneroſa. Regni moleſtiæ multos oppreſſere, quamvis Bononienſium inſania, cuncta regno poſthabens, cupiat cum capitis periculo vel diem regnare. Æn. Sylv. l. 1. c. 60.

4 Cum audiſſet, unum aliquem ex Hiſpaniæ regibus ſolitum dicere, non decere generoſum & nobilem virum eſſe literatum, exclamaſſe fertur; vocem hanc non regis, ſed bovis eſſe. Panorm. lib. 1. c. 6.

5 Cum Alphonſum ego ex Bajis Puteolos uſque ſequerer, eſſetque illi ad me ſermo de literis, ait; ſe legiſſe librum Auguſtini de civitate Dei, ex latino ſermone in Gallicam linguam tranſlatum: in cujus procœmio ſcriptum eſſet, Regem illiteratum nihil aliud niſi áſinum coronatum eſſe. Atque ita ſibi videri affirmavit. Æn. Sylv. l. 1. c. 6.

6 Alphonſus divites ſine cultu literarum aureum vellus appellare ſolitus

fuit.

fuit. Pan. l. 3. c. 4. Quemadmodum C. Cæſar Iunium Sillanum, pronepotem Auguſti, quia ſegnis eſſet, & dominationibus aliis faſtiditus, pecudem auream appellavit: teſte Tacito Annal. lib. 13. Et Socrates prædivitem, ſed indoctum videns, Ecce, inquit, aureum mancipium! Spiegelius ad d. l.

7 Ladiſlaus rex Hungariæ ac Bohemiæ, quamvis adhuc puer, cum eſſet Romæ, non videri ſibi, ait, homines, qui literas ignorarent. Æn. Sylv. l. 3. cap. 4.

8 Hiſpanos verò quingentis atque eo amplius annis, à ſtudiis humanitatis uſque adeò abhorrentes, ut qui literis operam impenderent, ignominia propemodum notarentur, ad literarum cultum ſummâ ope & diligentiá ſic revocavit, ut rudes propéque efferatos homines doctrinâ quodam-modo reformaverit. Panorm. lib. 1. c. 5.

9 Si Gothis ac Longobardis tales reges fuiſſent, neque mutilatum Livium, neque amiſſorum aliorum detrimenta autorum deploraremus. Æn. Sylv. l. 1. c. 5.

2. *Libri ſunt magiſtri, præceptoreſque regum. Spieg. ad Pan. l. 4. c. 31.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

1 Alphonſus optimos conſiliarios eſſe mortuos, dicebat: libros videlicet deſignans, à quibus ſine metu, ſine gratia, quæ noſſe cuperet, fideliter audiret. Pan. l. 3. c. 1.

2 Librum, & eum quidem apertum, pro inſigni geſtavit: quod bonarum artium cognitionem maximè regibus convenire intelligeret, quæ, videlicet, ex librorum tractatione atque evolutione perdiſceretur; atque ideo Platonem inprimis laudare ſolitus erat, quod reges diceret, aut literatos eſſe oportere, aut certè literatorum hominum amatores. Pan. l. 2. c. 14.

Quod jubet alternatim Plato, Alphonſus copulatè implet, qui & literatus eſt, & homines amat literatos. At rara in terris avis. Nam ſeculo noſtro omnes fermè reges Nurſini videntur, qui Lectorutos (ſic enim literatos vocant) è conſilio procul arcent. Æn. Sylv. l. 2, c. 14.

3 Cùm aliquando de jactura rerum precioſarum ſermo haberetur, perſanctè affirmaſſe Regem audivimus, malle ſe gemmas, uniones, margaritas ſuas, quæ quidem eſſent in orbem omnem terrarum diffamatiſſimæ, quàm libros qualeſ-

qualeſcunque perditum ire. Pan. lib. 4. c. 34. Mſ. 37.

4 Quatorupus, qui apud Moravos ultimus regnavit, cum, ſe abſente, regiam conflagraſſe didiciſſet, interrogavit nuncium; an cella vinaria ſalva eſſet? eoque reſpondente, abſumtis cæteris, illam intactam igni ſuperfuiſſe: Et nos, inquit, igitur, ſalvi ac læti ſumus. Æn. Sylv. lib. 4. c. 34. Mſ. 36.

5 In urbium direptione, quicunque ex militibus librum offendiſſet, confeſtim certatimque illum ad Regem quaſi ſuo quodam jure perferebat. Siquidem fama vulgaverat, eum libris maximè delectari ſolitum. Itaque nullâ alia in re magis ſeſe Regi gratificari dignius aut facilius poſſe arbitrabantur, quàm in libris exhibendis atque tradendis. Pan. l. 2. c. 15.

6 Wenceſlaum Bohemiæ regem inter purpuratos ſuos crebro ſermone uſurpare ſolitum ferunt. Ego ſi me diripiendis urbibus Italiæ fors præſentem dederit, cæterarum rerum prædam militibus impartiar, vini tantummodo apud me ſpolia reſervabo. Si quis autem in cellam vinariam injuſſu meo fuerit ingreſſus, gladio ferietur. Hunc

Prin-

Principes Electores velut inertem atque ſecordem imperio dejecerunt, Ruperto Bajoario in locum ejus ſuffecto, ad quem Civitates Teutoniæ omnes defecere, demtis Norinbergenſibus, qui Wenceſlao juraſſent. Hi cum hinc jurisjurandi religionem vererentur, inde vim Bajoarii timerent, legatos ad Wenceſlaum mittunt; qui ſe juramento ſolvi petunt, ac, ſi neceſſe ſit, auri viginti millia nummûm in eam rem offerunt. Rex, auditis legatis, liberos Norinbergenſes dicit, ſi currus quatuor tradant onuſtos vino, quod Baccharacenſe vocant, hoc eſt, inter Rhenenſia vina, ut putant, optimum. *Æn. Sylv. l. 2. c. 15.*

7 Ægrotabat Rex Capuæ, & multi multa, pro ſuo quiſque ingenio, ac ſtudio, oblectamenta, muneraque ægro Regi cum excogitarent; ego quoque à Cajeta accerſitus ſtatim advolavi, deferens & ipſe mecum fomenta & medelas meas, hoc eſt, libellos: quos ego intelligebam illi quàm maximè placituros, in quibus Curtium bonis, ut ajunt, auſpiciis legendum exhibui. Ille res geſtas Alexandri, à diſertiſſimo viro perſcriptas, eâ hilaritate, eá aviditate, ea deni-

denique felicitate cœpit audire, ut, quòd Medici obſtupeſcerent, eodem ipſo die, quo legere cœperamus, ægrà omni valetudine levatus ac penè confirmatus evaſerit. Itaq; poſthabitis cæteris omnibus animi laxamentis, ſingulis diebus ternas facere lectiones perreximus, brevique librum abſolvimus. Exque eo die frequenter in Medicos Rex jocatus, Avicennam velut parabolanum parvifacere, Curtium laudibus cumulare. Pan. l. 1. c. 43.

8 Haud mirum, ſi lecto Curtio Rex ægra valetudine levatus eſt. Nam dum legit apud illum Alexandri facinora, majorem ſeſe orbis domitore cognoſcit, qui neque iracundiâ, neque vino vincitur, quibus Alexander ipſe ſuccubuit. Æn. Sylv. l. 1. c. 43.

9 Diem illam, in qua nihil legeret, ſe perdidiſſe dicebat. Pan. l. 2. c. 16.

10 Ad lectionem verò uſque adeò Regem intentum aliquando vidimus, ut neque tibias ſonantes, neque ſaltantium ſtrepitum audire omnino videretur. Pan. l. 4. c. 15.

11 Cùm aliquando Rex interrogaretur, utrum-ne armis, an libris, majorem gratiam deberet, reſpondit:

ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

ex libris ſe arma, & armorum jura didiciſſe. Panorm. lib. 4. c. 19.

12 Cùm libris ſub ſponda ſolitum dormire Regem ſcimus, experrectum illos cum lumine poſcere ac lectitare. Ab his quid ſibi, quid civibus conveniret, edoceri potiſſimum ajebat. Pan. l. 4. c. 31. Mſ. 34.

13 Studioſum eſſe Alphonſum, libriſque deditum, nemo dubitat, qui cum eo verſetur. Neque eum ſermo ullus ejus eſt, qui non doctrinam redoleat. Nuper rogabamus eum, ne Tuſciam bello perire ſineret, qui ſe pacis regem inſcriberet. Tum ille, Caſſandram, inquit, divinandi arte & cognitione futuri donaverat Apollo. Id factum in concilio Deorum damnatum eſt, qui futura providere mortalibus inhibitum aſſererent. At cum revocare divinum donum nefas ducerent, ſtatutum eſt, ne quis Caſſandræ prophetanti fidem haberet. Eodem modo, quamvis pacificum me regem appellem, mihi credit nemo. Æn. Sylv. l. 4. c. 31. Mſ. 33.

14 Lectioni T. Livii, quâ vel maxime Rex demulcebatur, cum aliquando tubicines obſtreperent, abigi eos (quamvis Muſicæ peritiſſimos) juſſit, jam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

jam velut multo ſuaviorem, quam ipſorũ harmoniam auditurus. Pan.l.1.c.16.

15 Cum Neapoli in arce nova de pace Tuſciæ, deque mittendo in Albaniam Picinino per hos dies ageremus, ſtudioſum T. Livii Regem animadvertimus, quem ſæpe teſtem citavit, dum cavendum eſſe diceret, ne primam belli fortunam adverſam experiremur. Nam præſagium finis ex initio concipi ſolitum, autore Livio atteſtabatur. Æn. Sylv. lib. 1. c. 16.

16 Cùm inclytam illam arcem Neapolitanam inſtaurare inſtituiſſet, Vitruvii librum, qui de Architectura inſcribitur, afferri ad ſe juſſit. Allatus eſt, quandoquidem in promtu erat Vitruvius meus ille quidem, ſine ornatu aliquo, ſine aſſeribus; quem Rex ſimul atque inſpexit, non decere, inquit, hunc potiſſimum librum, qui nos, quomodo contegamur, tam bellè doceat, detectum incedere: eumque mihi perquàm politè ac ſubitò cooperiri mandavit. Pan. l. 1. c. 44.

3 *Sint Mecænates, non deerunt, Flacce, Marones,*
Virgiliumq; tibi vel tua rura dabunt.
Martial.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

1 Scholas & auditoria, in quibus maximè Theologia publicè legeretur magnificè adornari curavit. Nec adornari ſolùm, ſed interfuit ipſe lectioni, non pallio & crepidulis inambulans in gymnaſio, ut Scipio ille; ſed attentiſſimo animo, & toto, ut ajunt, pectore incumbens; quodque & doctis imitandum, & ignavis rudibuſque pudori ſit, pedes, etſi ſatis longè diſtaret auditorium, ad lectionem venire non dubitavit. Pan. l. 1. c. 39.

2 Sermonem habuit coram Alphonſo in cœna Domini Antonius quidam Siculus, ordinem divi Dominici profeſſus, ſive facto gloriabundus ſeſe Regi obtulit, & quaſi parùm ex pulpito ganniviſſet, novas de Sacramento altaris quæſtiunculas introduxit. Cui Rex, obſecro, inquit, Rabbi, vas aureum aperuit quiſpiam, in quo ante menſem Euchariſtiam condiderat, nihil ibi præter vermiculum reperit. Ex auro, quod mundiſſimum puriſſimumque fuit, & undique clauſum, non potuit vermis naſci, neque ex accidentibus, quæ illic abſque ſubjecto aderant: Ergo ex Chriſti corpore productus vermis. At ex ſubſtantia Dei quid

aliud,

aliud, quàm Deus, prodeat? Vermis igitur Deus. Quid tu ad hæc? Obticuit monachus. Nos qui eramus in corona, Theologicas ab Rege ſcholas haud fruſtra viſitatas fuiſſe, cognovimus. Æn. Sylv. lib. 1. c. 39.

3 In ſcholam Pragenſem ingreſſus aliquando Carolus IV, Romanorum imperator, cum diſputantes liberalium artium magiſtros in horas quatuor audiviſſet; idque purpurati moleſtè ferrent, ac cœnæ tempus adeſſe dicerent: Mihi, inquit, tempus eſt minimè. Nam cœna mea hæc eſt. Æn. Sylv. l. 4. c. 15.

4 Memini, cum aliquando Meſſanæ Virgilium legeremus, pueros vel humillimæ conditionis, qui modò diſcendi animo accederent, uſque in interiorem locum, ubi poſt cœnam legebatur edicto Regis Alphonſi, omnes admiſſos fuiſſe, excluſis eo loco, ea hora, ampliſſimis atque ornatiſſimis viris, omnibus denique, qui legendi cauſâ non adeſſent, excluſis. Finitâ verò lectione potio, Hiſpaniæ regum more, Regi offerebatur. Miniſtrabat Rex ſuâ manu præceptori ipſi ſeu poma, ſeu confectiones zaccarias. Condiſcipulis verò, purpuratorum maximè poſt potionem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

tionem, quæſtio proponebatur, ut plurimum philoſophiæ. Aderant quidam doctiſſimi atque clariſſimi viri, extendebatur vox ſuaviſſimis atque honeſtiſſimis collocutionibus uſque ad horam ſeptimam. Exinde ſuam quiſque domum repetebat, lætus & Regis gratiâ & benignitatis plenus. Pan. l. 4. c. 18.

5 Legerat illud Alphonſus, ut arbitror, quod non ignotus poëta cecinit:

* Dii majorum umbris tenuem & ſine pondere terram,
Spiranteſque crocos, & in urna perpetuum ver,
Qui præceptorem ſancti voluëre parentis
Eſſe loco.

Atque idcirco ſuo magiſtro vel poma, vel confectiones zaccareas, miniſtravit. Æn. Sylv. lib. 4. c. 18.

6 Cum Andreæ Panormitano, viro & genere & juris peritiâ claro, ſe neque cognitum neque viſum unquam Rex accepiſſet; continuò illum velut fortunatum hominem & videre & noſſe vehementer voluit. Pan. l. 2. c. 42.

7 Cum adhuc graviter ex febre Rex jaceret, & Auriſpa ſenior doctus vir ad eum viſitandi gratiâ accederet; ſubitò fores

* *Iuven. l. 3. Satyr. 7.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

fores aperiri juſſit, & in cubiculum penitùs admitti, inibi illum multa cum eo de ſtudiis literarum, multa de erroribus Hieronymi hæretici, mirum in modum diſſeruiſſe, tradunt, quamvis morbo vehementer implicatum. Pan. lib. 1. c. 10.

Hieronymum hæreticum, de quo ſenior Auriſpa cum Rege diſputat, intelligo Bohemum fuiſſe, qui Conſtantię crematus eſt, cum impiè de religione ſentiret. Adde igitur, ſi placet, Hieronymi patriam; ut, quod nos ſcimus, poſteros haud lateat. Æn. l. 1. c. 10.

4. *Inprimis commendandum pecuniis ſuſtentare adoleſcentes, quorum anguſtiores ſunt res, & in quibus ingenii vis & indoles aliqua prælucet ad virtutem. Spiegel. in ſchol. ad Panorm. l. 2. c. 52.*

1 Pueros, quos ad ſtudia literarum aptos ac prope natos intueretur Alphonſus, verùm paupertate ac inopiâ ad gloriam aſpirare non poſſe, ut quiſque vel ad hanc, vel ad illam diſciplinam idoneus videbatur, partim Rhetoribus, partim Philoſophis erudiendos commendabat, fovebatq;, ſumtum illis affatim miniſtrans. Pan. l. 2. c. 52. Mſ. 57.

2 Duos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

2 Duos pueros miſerat Alphonſus Pariſios, qui literas diſcerent. Eramus in arce nova apud eum, cum Iohannes Solerius illorum epiſtolas Regi redderet. Vidimus eum miro modo geſtientem, poſtquam, ſcriptis puerorum lectis, eos proficere cognovit. Æn. Sylv. l. 2. c. 52. Mſ. 57.

VI. ELOQUENTIA.

1. *Bonus Princeps, & qui bonis aliquibus praeſt, etiam praceptis eloquentia rectè inſtructus eſſe debet. Manuel Imper. Orat. I. qua hortatur ad eloq. ſtudium.*

Principum autem conciones eſſe debent magnifica, pura, electa, parca verbis, ampla ſententiis, ſenſu ſimplici, prudenti, gravi, ſedato. Cauſinus lib. 2. de Eloq. ſacra & humana, c. 4.

1 Ferdinandum Filium, in expeditionem Florentinam accinctum, in hunc pene modum Rex allocutus fertur. Ego, Ferdinande fili, cum Florentinorum injurias ferre ulterius nequeam, ſtatui te, quem vitâ chariorem habeo, contra eos cum imperio atque exercitu mittere, ut Deo benè juvante,

& tuâ

& tua & tuorum militum virtute, injuriam omnem propulſemus, palámque faciamus, tandem illos cum hoſtibus noſtris perperam & iniquè fœdus feciſſe, neque ob hoc tamen ſuæ reipublicæ utiliter & honeſtè ſatis conſuluiſſe. Igitur abeunti tibi rem, quam velut precioſiſſimam mihi ſepoſueram & tibi glorioſiſſimam futuram, ſi eâ uti ſciveris, trado commilitones meos, veteranos ferme omnes, multis maximiſque experimentis perſpectos: quorum operâ & virtute victorias omnes & triumphos ad id tempus aſſecutus ſum; quibus tandem ſociis & adjutoribus expeditionem Neapolitanam confecimus, atque adeò magnam Italiæ partem ditioni noſtræ, ut vides, adjecimus. Hos igitur in-primis tibi ita commiſſos facio, ut ne magis quicquam poſſim ex animo tibi committere, non vitam quidem ipſam. Quos cum intellexero à te diligi, & obſervari; nihil ambigam, & tibi quoque gloriam meam cordi eſſe. Sed cave, ne eos temerè periculis objicias. Non ſunt, quorum opera aut animus tibi in re gerenda requirendus ſit; repellendi tibi potiùs erunt, quàm impellendi. Idcir-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

co ad eos caſus tales tibi viros conſerva, ſi quando dignitatem & nomen tuum in diſcrimen neceſſitas vocabit. Et jam ſpero fore, ut ipſorum meritis, & hortatu meo cariſſimos habeas, atque ita tractes, ut non imperatorem, ſed perſonam ſibi mutaſſe videantur. Nunc quod maximè te moneo, fili cariſſime, illud eſt, ne tantum aut tuæ aut commilitonum audaciæ tribuas, ut putes abſque numinis auxilio victoriam ullam haberi poſſe. Victoria, mihi crede, non hominum diſciplinis aut induſtriâ comparatur, ſed Dei optimi maximi benignitate & arbitrio. Scientia itaque rei militaris ita demum profutura eſt, ſi Deum nobis pietate atque innocentiâ pacatum, propitiumque habuerimus. Deum igitur inprimis cole, in eum confide, à quo tum victorias omnes, tum optima quæque provenire dubio procul eſt. Quem ſi quando tibi iratum ſuſpicaberis, cave, contendas; imò quicquid ab eo tibi accidiſſe videatur, boni conſule, & patientia ac pœnitentia eum placa, & tibi benevolum redde. Sanè, quos Deus amat, corripit & affligit. Sed ſi afflictos interim dolentes ac ſe metuentes videt, eos poſtea

Nota

recreat,

recreat, reficit, fundat. Præterea decus & exiſtimationem tui tibi plurimum commendatam optarim, ut qua nihil in hac vita tibi charius aut præclarius eſſe aut videri debeat: pluris enim dignitas & fama, quam victoria æſtimanda eſt. viſtoria enim nonnunquam famâ magis, quam viribus acquiritur. Rurſus victoria alterna res eſt. At fama, quæ ex virtute ac probitate proficiſcitur, ſicuti ipſa virtus, conſtans atque perpetua eſt, quæque gloriam nobis veram ac ſolidam accommodare ſoleat. Honeſtatem itaque amplectere, ſine qua neque ſummo illi victoriarum datori grati eſſe poſſumus, neque inter homines vivi autoritatem, neque mortui nomen diuturnum adipiſci. Dein te, fili, etiam atque etiam hortor ac moneo, ut Venetorum rempublicam haud ſecus, quam meum ſtatum, percarum habeas, proque ea & ſervanda & augenda neque tibi ipſi, neque fortunis meis neque exercitui parcas, velim. Eo quidem animo cum his ſocietatem & fedus ſemel inii, ut, quoad vivam, eos ne momento quidem deſtituam, quippe quos inter amicos caros, cariſſimos atque amantiſſimos habeam.

Ad hæc verò peragenda, ne te commoveat, hortor, aut pecuniarum, aut alterius cujuſvis rei indigentia. Nam tibi non pecunia modò, ſed milites, equi, arma, tormenta affatim ſubminiſtrabuntur; quin vel unum aſſem tecum dimidium, ſemper habiturus ſum. Et generatim, tunc tibi, cum mihi ipſe defuturus ſum: ut intelligas, nihil tibi ad hanc expeditionem, ſi modò tibi ipſi non defueris, per alios defuiſſe. Poſtremò te monitum volo, ſi qui ex hoſtibus tuæ fidei ſe permiſerint, uti illos benignè ſuſcipias. Si qui etiam obſtinatis animis uſque ad extremam expugnationem perſtiterint, eos cum ceperis, tuæ potiùs manſuetudinis, quàm illorum pertinaciæ memineris; nec minus progeniem noſtram ab omni crudelitate & ſævitiâ longè ſemper alienam exſtitiſſe. Vale. Pan. l. 3. c. 51.

Alphonſi oratio in expeditionem contra Turcos.

2 Scio, pleroſque veſtrûm demirari, P. C. quod cum toties de expeditione in Turcos verba fecerimus, eamque miro conſenſu omnes capeſſendam cenſuerimus; cur illa hactenus à me dilata

lata ac penè derelicta videatur? Quod equidem nolim, arbitremini aut negligentiâ mea aut puſillanimitate accidiſſe. Nam & bellum hoc nobis miſerum ſemper viſum eſt, & utrumque tandem omnino ſuſcipiendum. Verum dum alios Europæ principes reſpicio, ad quos hujuſcemodi belli cura, vel autoritate, vel potentiâ, aut rerum peritiâ magis pertinere videbatur, in hunc uſque diem rem diſtulimus, certè ne inſolentiæ aut arrogantiæ argui poſſemus. In præſentia verò, cum illorum neminem ad hanc rem animum intendere animadvertam, ac propterea hoſtium animos in-dies magis creſcere atque inſoleſcere; ſtatuo, ſi id quoque vobis viſum fuerit, bellum, in Chriſti Domini nomine, in Chriſtianorum hoſtes ulterius non differre: non quod ad tantam belli molem per me ipſe ſatis omnī modo eſſe confidam; ſed quod in Chriſto, cujus res maximè agitur, quàm plurimum ſperem, Hic enim & vires nobis, & opes, & induſtriam, & denique victoriam ſuggeret. Nam ſi nunquam in ſeipſum ſperantes dereliquit;cur nos, qui non in noſtra potentia, quæ nulla eſt, ſed in ejus brachio & benignitate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

confidimus, deſtituet? præſertim ejus ipſius injurias ulciſcentes, bellum quidem contra eum ſuſcepturi ſumus, P. C. qui Chriſti ſummi & ſervatoris Dei templum fœdaverit, Mariæ matris effigiem ſagittâ per ludibrium transfixerit, ſanctorum martyrum reliquias partim igni, partim canibus edendas objecerit. Quo quidem in bello ſi vicerimus, orbis terrarum præmium erit: ſi victi fuerimus, cœlum. Utcumque igitur res cedat, magna nobis aut immortalis gloria paratur. Verùm ego beneficia omnipotentis Dei mecum nonnunquam reputans, tria illa vel præcipuè commendare ac præferre ſoleo. Primum quod me non beluam, ſed hominem, hoc eſt, animal ratione præditum fecerit. Alterum quod Chriſtianum. Tertium, quod tot & tantorum regnorum regem ac dominum. Sileo præter hæc plura. Sed his tribus tamen Deo optimo & benigniſſimo me obligatum & obnoxium ſentio, ut mihi, niſi mortalium ingratiſſimus eſſe & haberi velim, non ampliùs oſcitandum aut torpeſcendum ſit, neque exſpectandum, an quid alii moliantur, aut parent, ſed rumpenda potiùs mora,

claſſique habenæ immittendæ. Nam per immortalem Jeſum, quid eſt, quod verear, quò minus bellum hoc honeſtiſſimum ac piiſſimum amplectar? Anne corpuſculum, anne regna, & reliqua bona, anne denique animam ipſam amittam? Verùm hæc omnia, ut à Deo mihi conceſſa, ita ipſi Deo tandem reſtituenda ſunt, ut planè profitear, quicquid huic bello deſtinandum ſit, meum non eſſe, at ei, cujus id eſt, jure ac meritò reddi debere. Bellum itaque nobis proponitur, in quo nihil, quod noſtrum ſit, perdere poſſumus: ſed in quo etiam perdendo vincamus, perpetuamque felicitatem adipiſcamur. Satis mundo inſervivimus, ſat voluptatibus conceſſimus, reliquum ætatis Deo dandum & conſecrandum eſt. Victoriam olim de regno ſeculari dimicantes conſecuti ſumus. Quid ſperamus fore, ſi de Chriſto ac pro Chriſto pugnam omnium pulcherrimam ſubierimus? Perpudeat jam Chriſtianos & Chriſtianorum principes tot populorum à Mahumetanis debellatorum, tot regum, procerumque interemtorum, tot hominum in ſervitutem abductorum, aut in Mahumeta-

nam perditiſſimam hæreſim redacto-rum, virginum ſtupratarum, Dei veri ac ſanctarum imaginum ſubverſarum, atque hujuſcemodi prope innumerabilium contumeliarum. Et jam cogitemus, capta Conſtantinopoli, hoc eſt, clauſtris Aſiæ deſtructis, ni hoſtium conatibus ſtatim obſtiterimus, de nobis deque Chriſtiana religione protinus actum eſſe. His atque aliis rationibus adductus, P. C. ſi vos item annueritis, bellum pro fide Catholica contra Turcos, quod nobis atque omnium Chriſtianæ Reipublicæ fauſtum, felix atque fortunatum ſit, confeſtim ſuſcipiam. Pan. poſt lib. 4.

Vide aliud ſpecimen facultatis dicendi in Titul. Humanitatis, ubi Gabrielem Surrentinum ægrum inviſit & conſolatus eſt, ex Pan. l. 3. c. 52.

VII. SAPIENTER DICTA.

Habent Apophthegmata peculiarem quandam rationem & indolem ſuam, ut breviter, argutè, ſalsè & urbanè cujuſque ingenium exprimant. Eraſm. in dedicat. Epiſt. præfixa Apophthegmatis.

Decus autem accipiunt ab illuſtribus per-

perſonis; quales ſunt Pontifices, Imperatores, Reges, Legati. Cauſinus de Eloq. div. & hum. lib. 4. cap. 9.

1. De vita beata.

In terra Hiſpania qui vitrea vaſa vendere ſoliti ſunt, ea in baculo quodam appenſa per urbem deferunt numero octona. Hi cùm aliquando, ut Rex aderat, præterirent, ad illorum voces converſum Regem, contemplatumque dixiſſe ajunt: hiſce vitriariis conſimilem eſſe vitam beatam. Nam veluti ſi quis cum hiſce vitriariis ingens precium paciſcatur, ſi octona illa vaſcula ad certam metam integra & illæſa perducant: contrà ſi unum aliquod in itinere confringant, & vaſa & precium omne deperdant: ſic nobis injunctum eſſe onus quinque ſenſuum perferendorum ac coërcendorum, nec non trium animæ potentiarum uſque ad vitæ exitum commendatarum: quibus ſi rectè ac ſincerè ad finem uſque fuerimus uſi, nobis merces ingens repromittatur, beata vita ſin malè ac perperam, pœna perpetua. Pan. l. 4. c. 33. Mſ. 36.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

2. De animæ humanæ inſatiabili aviditate.

1 Super lectionem Annæi Senecæ, quem præcipuè Rex coluit, atque perdidicit, quæſitum eſt ab Alphonſo Davolo purpuratorum humaniſſimo: Cur animus mortalium ita immenſus atque inſatiabilis foret? Cui ab Alphonſo his penè verbis ſatis eſt factum. Animum hominis à Deo profectum non prius conquieſcere, quàm eò rediret, unde profectus eſſet. Eſſe procul dubio animum noſtrum Dei & æternitatis capacem, propterea neque impleri neque ſatiari poſſe iis rebus, quæ fluxæ, fucatæ, & incertæ eſſent: ſed Deum ipſum veluti naturalem ſedem & ſuum quodam modo perfectum bonum appetere, hoc eſt, ſolidum & perfectum bonum. Pan. l. 1. c. 31.

2 Alphonſi quæſtio rectè ſoluta eſt. At poteritne ille ampliùs quærere? Si Deum ipſum velut naturalem ſedem appetit animus, cur tam invitus eò tendit, quò ire appetit? præſertim cum hoc bono in terris frui nequeamus. Æn. Sylv. l. 1. c. 31.

3. De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

3. De animæ humanæ immortalitate.

1 Maximum argumentum immortalitatis ſibi videri dicebat, quòd corpus in hac vita decreſcere videremus, ac per omnia membra ſuos quaſi fines & terminos habere: animam verò, quantò magis ad annos accederet, tantò magis intelligentiâ, virtute, & ſapientiâ creſcere. Pan. 4. l. c. 37. Mſ. 41.

2 In terra Auſtria cum obiiſſet unus ex primoribus, annos natus tres & nonaginta, qui vitam inter voluptates illecebraſque nullâ unquam valetudine offenſam duxiſſet, ignotaque illi omnis calamitas, omnis mœſtitia fuiſſet, idque Friderico Cæſari narraretur: Et hinc, inquit ille, immortales animas cenſere licet. Namque ſi Deus eſt, qui hunc mundum gubernat, ut Philoſophi & Theologi docent, eumque juſtum eſſe nemo negat, profectò alia loca ſunt, ad quæ poſt mortem animæ migrant, ibique pro factis aut mercedem aut pœnam accipiunt. Nam hic neque bonis ſua præmia, neque malis ſua ſupplicia reddi videmus. Æn. Sylv. lib. 4. c. 37. Mſ. 40.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

4. De verè Bonis.

Bona illa, quæ habentibus mala & pernicioſa eſſe aliquando poſſent, non modò bona non eſſe, ſed ne dicenda quidem bona, Rex exiſtimabat. Bonum enim perpetuitatis, non momenti; animi, non fortunæ; cœli denique, non mundi hujus, nomen eſſe. Panorm. l. 3. cap. 31.

5. De Honore.

1 Interrogatus aliquando Rex, quid ſibi ſine utilitate honor eſſe videretur? Conſimile id ſibi videri, reſpondit, ut ſi peracutum & peracre quis cernat; ſed offenſus in caligine, aberret in tenebris. Pan. lib. 2. c. 54. Mſ. 59.

2 Interrogatus *Sigiſmundus* imperator, cur apud liberas civitates peculatus crimen adeo frequens inveniretur? Idcirco, reſpondit: quia nudos honores civibus commendant, populus autem ad lucrum inhiat. Æn. Sylv. l. 2. cap. 54. Mſ. 59.

6. De amore mutuo.

Legebamus fortaſſis Annæi Senecæ epiſtolas, atque aderant Franciſcus Sachetus

chetus Florentinorum legatus, vir eloquentiſſimus, ac Ludovicus Cardona celebratiſſimi nominis Theologus, multiq; præterea docti & clari viri. Quærebatur ſuper præcepto Hecatonis, tantopere à Seneca laudato; * *Si vis amari, ama*: numquid in aliquo ſub exceptione falleret, eſſetque, videlicet, ut quis amaret, nec mutuò tamen amaretur? Hic cùm multi multa fermeque omnes Hecatonis & Senecæ dictum probarent, ſuſciperentque: Ego, Rex inquit, pace omnium dixerim, aliter ſentio. Eſt mea quidem ſententia, ut quis amet, nec viciſſim redametur. Et quis aut certius aut flagrantius diligit, quàm qui homines fecit, atque hominum cauſſa omnia fecit? Cumque id ita eſſe nemo vivus ambigat; quis tamen eſt, qui mutuâ charitate Deum complectatur? Imò verò quid mirabilius aut potius deteſtabilius eſt, cum aut hunc aut illum hominem amantibus nobis interdum in officio non reſpondeatur: Deum verò amantibus certiſſima ſit illius charitas, nec charitas ſolum, ſed amoris merces perpetua lux, & ſempiterna tranquillitas; nihilominus

* *Epiſt. 9. lib. 1.*

nus obdurati perſiſtimus, nec amantem redamamus? Quod ego arbitror nobis evenire ob nullam aut certè perambiguam & exiguam in Deum fidem. Dum enim bonis hiſce præſentibus atque volùptatibus delinimur & obcæcamur, cœleſtia, quæ non videntur, neque tanguntur, non modò non curamus, ſed nec omnino futura confidimus; ut ſi quis admodum ſitiens audiat, aquam limpidam & puram procul eſſe; ſed vicinam & propinquam potiùs bibat, licet turbidam & lutulentam. Præclarè igitur, quicunque dixerit, donum Dei fidem eſſe. Pan. l. 1. c. 49.

7. De conjugio.

1 Matrimonium ita demum exigi tranquillè, & ſine querela poſſe, dicebat, ſi mulier cæca fiat, & maritus ſurdus. Pan. lib. 3. c. 7. Innuens, femineum genus obnoxium eſſe zelotypiæ, atque hinc oriri rixas & querimonias, rurſum marito permoleſtam eſſe uxoris garrulitatem, qua moleſtiâ cariturus ſit, ſi fiat ſurdus, nec illa vexabitur adulterii ſuſpicione, ſi careat oculis. Sic interpretàtur magnus noſter Eraſmus, teſte Spigelio ad d. l.

2 Otta-

2 Ottacharus rex Bohemiæ, cum de pudicitia conjugis ſiniſtri ad ſe rumores delati eſſent: Lex, inquit, naturæ eſt: Cornua qui faciunt, ne cornua ferre recuſent. Æn. Sylv. l. 3. c. 7.

3 Cum audiſſet Rex, me uxorem eſſe ducturum, primò improbavit: arbitratus, de cætero literis ſimul & uxori me operam dare non poſſe, ac proinde verâ ſolidaque literarum voluptate cariturum. Sed cum mox audiſſet, me Leonoram Aureliam virginem probam, nobilem ac formoſam duxiſſe, approbavit, literarum commoda & honeſti conjugii ſuavitatem in æquo ponens. Pan. l. 3. c. 27.

4 Interrogatus aliquando Marianus Sozinus Senenſis utroque jure conſultiſſimus, cur minus ſolito literis operam daret? uxorem, inquit, duxi. Rurſus interpellatus, cur Socrates poſtquam duxit uxorem, non itidem Philoſophiæ ſtudia neglexiſſet? Xantippe, ait, moroſa fuit, & ut exiſtimo, deformis: mea verò proba eſt, & formæ non poſtremæ. Æn. Sylv. lib. 3. c. 27. Lego eum ſimul aluiſſe domi duas uxores, Myrtô & Xantippen. Proinde demiranti cuidam, in quem tandem uſum aleret

duas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

duas mulieres, præſertim rixoſas, nec eas domo exigeret: Hæ, inquit, me domi docent tolerantiam, qua mihi in publico utendum eſt: harum moribus exercitatus commodior ero ad aliorum conſuetudinem. Spigel. ad d. l.

8. De beſtiarum exemplo.

1 Cùm eſſent, qui apud Regem cauſſam beſtiarum contra homines defenderent, & modò turturis caſtitatem, modò cornicis, quæ mortuo compare novem hominum ætates vidua perduret, modò formicarum providentiam, modò canum ſagacitatem, modò ciconiarum pietatem, modò apum in regem obſervantiam, & id genus multa pro brutis animalibus afferret in medium; Regem ita reſpondentem audivimus: Sive id brutis ab inclinatione naturæ, ſive ex Dei dono datum ſit, ſe non alia cauſa datum ac conceſſum eſſe exiſtimare, quàm ut homines turpiter nequiterque viventes, erubeſcant à brutis & à rationis expertibus ſuperari. Pan. l. 3. c. 5.

2 Barbaræ, quæ Sigiſmundi Cæſaris uxor fuit, ac eo fatis functo vidua ſuperſtitit, cum ſibi diceret aliquis, imitandum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

tandum turturis exemplum, quæ mortuo marito perpetuam caſtitatem ſervaret: Si me, inquit, ratione carentes imitari volucres jubes; cur non columbas potiùs, paſſereſque proponis? Æn. Sylv. lib. 3. c. 5. Vox parùm pudica, ſed quam aliam, quæſo, exſpectares ab ea, quæ vomica fuit Cæſaris, & perſuaſa animam æquè atque corpus interire. Nihil degeneravit à paternis moribus. Nam filia fuit Friderici Comitis Ciliæ, omnium ætate ſua viri flagitioſiſſimi. Ex Spigel. ad d. l.

9. De Taciturnis & loquacibus.

Quæſiit fortaſſe aliquis, ubi Rex aderat: cur qui verè ſaperet, taciturnior eſſet; qui minus, loquacior? Et cùm alius aliud in cauſſam duceret, Regem tandem his penè verbis reſpondentem audivimus: Qui verè ſapit, habet hic intus, unde gaudeat. alitur quippe ejus animus Sapientiâ, qua maximè alimoniâ contentus requieſcit. Ex diverſo, qui minimè ſapit, ejus ipſius animus, cum intus non habeat quicquam, unde impleatur aut gaudeat; neceſſum eſt foris quærat, unde vanâ ſaltem jactantiâ ſapere videatur. Itaque ille ad conſcien-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

ſcientiam omnia refert, hic ad oſtentationem. Hæc non inſcitè Rex cùm dixiſſet, Tibulli poëtæ terſiſſimi verſus in medium prolati ſunt, Regis, ni fallor, ſententiam confirmantes:

* —— Procul abſit gloria vulgi.
Qui ſapit, in tacito gaudeat ipſe ſinu.

Rex verſus exoſculatus, illos edidicit. Pan. lib. 1. c. 51.

10. De Barbaris.

1 Cùm Syracuſanum equitem truculentis moribus Rex hominem barbarum appellaſſet, atque ille, quòd præclara prima Græcâ origine eſſet, nomen barbari abhorrens, iniquo animo ferre injuriam videretur: Ego, Rex inquit, non à prima origine ſoleo, ſed à moribus barbaros definire. Pan. lib. 1. cap. 53.

2 Et in Græcia & in Italia nati educatique barbarizant. Nam quid magis barbarum, quàm rapto vivere & omnem æquitatem, omnemque religionem proculcare, quem Italicum morem eſſe videmus. Æn. Sylv. lib. 1. cap. 53.

11. De

* *Tib. in fine lib. 4.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

11. De Fœnore.

1 Fœnus nihil aliud ſibi videri, quàm animæ funus, dicebat. Panorm. lib. 3. cap. 34.

2 Fœneratores, utpote labores mortalium depaſcentes, harpyias vocitabat. Pan. l. 4. c. 16.

3 Cum beatos quiſpiam fœneratores coram Sigiſmundo diceret, qui dormientes rem augerent: Et tu ergo miſer, inquit Sigiſmundus, qui rem vigilando comminuis. Æn. Sylv. lib. 4. cap. 16.

12. De Mendacio.

Mendacium ex iis potiſſimum emanare dicebat, qui aut multùm legiſſent, aut multùm peragraſſent, aut vixiſſent multùm. Pan. l. 4. c. 32. Mſ. 35.

13. De Hypocritis.

1 Cùm eſſet Rex apud Ænariam inſulam, in quam unà cum victoria Aphricana morbum intulerat, & inaudito genere peſtis laboraret exercitus, renunciatur ei inter cæteros, Antonium Picentem ordinis Eremitarum, nobilitatum poſt mortem, hypocritam

tam per ſummos cruciatus animam exhalâſſe, jactando plurima in Chriſtum Dominum, & virginem ejus Matrem convitia atque blaſphemias. Hic eſt ille Antonius, qui quadraginta dies & noctes perpetuò jejunare ferebatur; qui Italiam, Siciliam, atque Hiſpanias compleverat nomine ſanctitatis & abſtinentiæ ſuæ. Periculum fecerat abſtinentiæ pluribus locis cellâ præcluſus, & à cuſtodibus obſervatus, nihil edens, nihil bibens; quoniam in prævisâ ac prætentata cella, in qua nihil, quod vel obſervare liceret, ineſſe videretur. Cæterum angelos ei quotidie miniſtrare ac confabulari ſolitos, opinabantur. Verùm ipſi intus in cella erant candelæ craſſiores, exterius quidem & ſuperfuſoriè ceratæ. Sed in quibus fiſtulæ cannarum concludebantur, farinâ infartæ, quæ ex contritis phaſianorum ac cauponum carnibus, zaccaro ac aromatibus immixtis, condiebantur.

Ajunt & cingulum geſtâſſe fiſtulatum; plenum nectare, quod hippocraticum vocant. His epulis clanculum veſcebatur, vir habitus ubique ſanctus, & mortalium omnium, qui unquam fuerunt, aut eſſent, vulgi opinione, abſtinen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

nentiſſimus. Is igitur cum renunciaretur Regi vermiculis ac acerbiſſimo genere mortis abſumtus, dixiſſe ferunt: propterea Deum in hypocritas tantopere ſævire, quod dum homines decipiunt, interponunt Deum ipſum tanquam ſceleris mediatorem. Ideoque ut plurimum viventes adhuc plecti in oculis hominum, quos Dei nomine fefelliſſent: ut intelligant mortales, à tali monſtro maximè ſibi cavendum eſſe, quòd Deum ipſum, nedum poſt mortem, ſed etiam in vita ipſa, haberent indubitatum ultorem. Pan. l. 2. c. 9.

2 Scribit Pontanus lib. de Sermone 2. traditque & ſub Ferdinando rege F. Alphonſi, Cajetanum quendam cœnobitam fuiſſe Gerhardum, qui ſeptimum in diem cibo abſtinere conſueviſſet ac potu. indeque ſanctum habitum, ac Deo carum; at demum induſtriâ regis hypocriſin detectam. Lege eum omnino, ut devoveas ſanctimoniæ oſtentatores. Spigelius ad d. l.

3 Mulierem, quæ in dies quadraginta totidemque noctes nihil omnino ederet, ſe vidiſſe Patavii, Magnus Albertus ſcriptum reliquit. neque id contra naturam eſſe in femina ægrotante

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

& frigida. Verùm ſub Nicolao quinto Pontifice maximo ex ultimis Galliarum finib⁹ preſbyter Romam venit, qui ſe in quadrienniũ nullo uſum cibo aſſereret, niſi cum aliquando ab Epiſcopis invitatus paululum quid deguſtaſſet, inediæq; ſuæ in multos dies, ſi quis optaſſet, periculum faciebat. Hic dum Senis eſſet, Leonardo noſtro Imolenſi Romanam ſe curiam petiturum ait, ſcandalumque ibi paſſurum, at non periturum tamen. Cum venit Romam, dies illic multos fuit, admirationem ſui turbis fecit, quaſi ſanctus, & Deo carus. Poſtremò captus, virgiſque cæſus, in exilium eſt actus. Suſpectum eſt enim, quicquid prodigioſum eſt. Æn. l. 2. c. 9.

4 Noſtrâ ætate apud Auguſtam claram Alemanniæ urbem mulier fuit, quam & ipſe vidi & loquentem audivi comes Ioanni Stabio, magni ſeculo noſtro nominis mathematico, qui Cæſ. Maximiliani juſſu pleraque ex ea ſciſcitabatur, credita paſſim ab omnibus cibis abſtinuiſſe multis annis. Sed & quæ apud viros ſummo tum faſtigio, tum loco inediæ fidem jam obtinuerat: verum tandem à cordata principe Cunigunde ſorore laudatiſſima jam vidua,

ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

matre inclytorum Bojoariæ principum, qui nunc amabili concordiâ rerum potiuntur, ob fraudem, miro ingenio deprehenſam, ultimum merebatur ſupplicium, ſed clementiâ Cunigundis intercedente, tantùm provinciâ interdictum eſt. Spigel. ad d. l.

5 Erat inter purpuratos aliquando orta quæſtio: Cur hypocritæ naturâ ſuperbi eſſent, Publicani verò manſueti? Et cùm alii aliud, ut fit, ſentirent, Regem demum ita definientem audivimus: Publicanorum vitia, ut plurimum manifeſta eſſe: puta luxuriam, gulam, illiberalitatem, & cætera ejusmodi, quæ quoniam hominum oculis ſubjecta forent, ſolverentur in ruborem, verecundiam & humilitatem: hypocritarum verò vitia in occulto latere, utpote odium, invidiam, malevolentiam, iniquitatem; quæ cum in arcano tolerari diutius non poſſunt, erumpant in ſuperbiam, neceſſe eſt, iram item, arrogantiam & inſolentiam. Pan. l. 1. c. 38.

6 Hypocritarum vitam Friderico Cæſare coram accuſabat Caſparus Schlichius, abiturumque ſeſe aliquando in loca dicebat, quæ hiſce hominum monſtris vacua eſſent. Cui Fridericus: Ultra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

tra Sauromatas ergo, inquit, & glacialem Oceanum tibi eundum eſt. Sed cum eò veneris, non omnino carebit hypocriſi locus, ſi modò & tu homo, non Deus es. Inter mortales enim nemo eſt, qui non ex aliqua parte fictus fucatuſque ſit. Æn. Sylv. l. 1. c. 38.

14. De naturæ benignitate.

1 Audivimus Regem de benignitate naturæ diſſerentem dicere, quòd etiam in vitiis quodam modo proſpexiſſet generi humano. Nam pro ſcortatione matrimonium permiſiſſet, pro invidentia æmulationem, pro acedia ſive otioſitate laxamentum, pro gula & ventris ingluvie cibatum, pro avaritia parſimoniam, pro ira admonitionem increpationemque; pro ſuperbia verò nihil omnino indulſiſſet: ut intelligant ſuperbi, non ſolùm hominibus ſe, ſed etiam Deo & naturæ, infeſtos ac deteſtabiles eſſe. Pan. l. 2. c. 55. Mſ. 60.

15. De Adulatoribus.

1 Adulatores autem lupis haud abſimiles dicebat eſſe. Nam quemadmodum lupi titillando ac ſcalpuriendo aſi-

nos

nos vorare ſoliti eſſent: ſic adulatores ad perniciem principum, blanditiis ſimul ac mendaciis contenderent. Pan. lib. 3. c. 17.

2 Antiſthenis dictum ſuſpicere ac frequenter uſurpare conſuevit: Si vel in corvos vel in adulatores incidere oporteat, ſatius eſſe in corvos incidere: hos quidem, qui mortui eſſent; illos verò, qui viverent, devorare. Panorm. lib. 2. Mſ. c. 48.

3 Laudanti ſe ſupra modum & Diis perſimilem eſſe prædicanti cuidam alapas Sigiſmundus non paucas incuſſit, dicentique illi; cur me cedis? cur me mordes? ait. Æn. Sylv. lib. 2. c. 47. Mſ. 48.

16. De magiſtratu.

Quemadmodum argentarii ad aurum atque argentum probandum cote indice utuntur; ita ſe, Rex, uti magiſtratibus ad cognoſcendum civium mores, atque animos, dicebat: magiſtratu quidem maximè homines demonſtrari atque cognoſci. Pan. l. 3. c. 8.

17. De αὐταρκεία.

1 Ab diis olim Jove, Neptuno, Plu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

tone, omnia tripertita fuiſſe memorabat, & ſuâ quemque ſorte, parteque contentum agere: at hominibus hodie, neque quod ſatis, neque quod minus eſſet, ſatis eſſe. Pan. l. 4. cap. 30. Mſ. 33. Notavit verius principum ambitionem, etſi inter privatos neminem quoque ſua portione contentum eſſe reperias. Spigel. ad d. l.

2 Si quem ſua ſorte contentum eſſe decet, non eſt, cur Alphonſus de fortunæ diſtributione queratur, qui trium Deorum imperia obtinet, Plutonis, Hiſpaniæ regna; Neptuni, Siciliam & alias inſulas; & Jovis, Italiam: quamvis ſua virtus totius orbis imperium meruit. Æn. Sylv. lib. 4. c. 30. Mſ. 32.

18 De Viriato Luſitano.

In Calaciæ obſidione cùm adhuc eſſemus, & eſſet de Viriato Luſitano inter Regem & me non injucunda diſſenſio, quod ego inter Viriati laudes maximè præferebam, quòd cibum veſtitumque, quibus paſtor aut venator uti conſueverat, nunquam poſtea deſeruiſſet, licet imperator & victor ille per continuos XIV annos conſules exercituſque Romanos attriviſſet: ſuper-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

pervenit huic ſermoni Simoninus Durrea purpuratorum princeps, præfectus caſtris. Cumque locum, qui inter Regem & me medius erat, equo invectus capere inſtaret, Rex vultu renitens prohibuit, aſſerens, locum illum, cum de literis, aut cognitione antiquitatis ageretur, non purpuratorum, ſed togatorum eſſe. Ceſſit ergo Simoninus. Rex verò ad Luſitanum ſuum reverſus: Rectè, inquit, nonnulli virum hunc Hiſpanorum Romulum appellarunt; rectè item Romani eos, qui talem virum, quamvis hoſtem, interemiſſent, indignos præmio judicarunt. Panorm. l. 1. cap. 42.

VIII. Pietas et Religio.

Antiſthenes, non ſolum ſapientiâ, ajebat, præſtare par eſſe, qui antecedit imperio, ſed etiam religione ac pietate. Plutarch. de profectu morum.

Superſtitio autem principi fugienda maximè; etſi 1. in triſtibus aut adverſis ſæpe ſe inſinuat; 2. in frivolis aut parvis ſe oſtendit. Lipſ. mon. & exempl. Polit. l. 1. c. 3.

1 Alphonſus Chriſtum verum & ſingularem Deum ſibi colendum unicè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

delegit, ſanctiſſima omnia ejus mandata ac præcepta cuſtodiens. Neque remorantur eum ardua, ut ſunt regum negotia, quin quotidie diluculo ſurgens, orationes, quas vulgo vocant horas, in interiore ſacello genu flexus, cum gemitu ac ſuſpirio ad Deum ipſum effundat. Inde in templum prodiens, jam die luceſcente, quaternas Miſſas (ſic enim Chriſtiani myſteria vocamus) admirandâ devotione quotidie auditque & videt. Jejunia omnia nobis indicta inviolabiliter obſervat: Mariæ virginis vigilias, & quæ ſeptem gaudia appellant, aqua dumtaxat & pane ſolo traducit, nonnunquam ne pane quidem aut aquâ libatâ. Veneris præterea & Sabbathi quoque die, in Chriſti ſalvatoris & virginis Mariæ reverentiam jejunio affligitur. Cumque ſit ipſe in veſtitu cæteroque cultu corporis moderatior; in extollendis tamen, exornandiſque ſacerdotibus atque aris omneis omnium, qui unquam fuerunt aut ſunt, elegantias & cultus excedit, auro, gemmis, margaritis, unionibus, toreumatibus immenſi precii, omnia collucent ac micant. Qui verò Muſicâ in tota Europa inſignes habentur, ingenti mercede

 accer-

accerſuntur, quotidieque in templi choro Dei ac ſanctorum laudes divinaque officia concinentes audiuntur, lenta & hebetia corda, ſi quæ aſſunt, ad Dei amorem excitantes, excitata jam incitantes & inflammantes. Panorm. in prooem. præfixo lib. 4.

2 Conſtat par ſtudium Cæſari Maximiliano fuiſſe; eoque juvante, quæ vetuſtas ignoravit, Muſices inſtrumenta eſſe inventa. Spigel. ad d. l.

3 Igitur Alphonſi religionis admonitus illud adjiciam, quòd de ſingulis annis per quadrageſimam piè & religiosè facere conſueverit. Die quidem Dominicæ cœnæ ad veſperum linteo præcinctus LX. pauperibus mendicis ſordidatis, humillimè ac ſubmiſsè ſuis manibus pedes lavat, lotos atque exterſos pronus deoſculatur. Poſt hæc diſcumbentibus illis propinat atque miniſtrat; cœnatos verò omnes dimittit cum pecunia & veſtibus novis. Hac de re cùm aliquando recitarentur literæ in Venetorum ſenatu (aderam quidem ego Regis legatus) nonnullos è patribus vidi, pietate compunctos, à lacrymis minimè temperaſſe. Pan. l. 4. c. 1.

4 Interfuimus hoc anno, dum hæc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

fierent. Cæcus in capite menſæ aſſedit grandævus, qui ante ſedecim annos lumen ſe amiſiſſe ajebat. Miniſtrabat huic Rex, ac nobis audientibus, interrogabat, an cæcitatem moleſtè ferret. Cui cæcus, neſciens Regem eſſe, qui ſecum loqueretur; niſi divina gratia eſſet adjumento, nemo, inquit, cæcus vivere optaret; tanta eſt miſeria cæcitatis, iis præſertim, qui aliquando lumen viderunt. Tum Rex, velles-ne, inquit, ex hac vita migrare? Minimè, inquit ille. Tum Rex, at ſi miſer es, cur è miſeria eripi nolis? Neſcio, inquit cæcus, an moriens ad majorem miſeriam hinc demigrem; nec quò vadam, mihi certum eſt. Tunc unus ex purpuratis, An neſcis, inquit, quod piè viventi loca tibi piorum patebunt? Scio, inquit cæcus, tria eſſe loca, ad quæ dimiſſis corporibus animæ hominum deferuntur. Piorum animas in cœlum evolare; malorum, inferna petere; iis verò, qui, cum ante fuiſſent mali, tamen ante obitum ſeſe recognovere & dolentes pro malefactis prius obierunt, quam pœnitentiam agerent, purgatorium locum adeundum eſſe. Tum purpuratus, ſi hæc credis, & peccato abſtines,

nes, cur mori nolis? Credo, inquit cæcus, benè morienti mihi benè eventurum. Sed quis eſt hic, qui benè ſe moriturum ſciat? Tum Rex, ſapit, inquit, cæcus, ex media Theologia ſententiam profert. Audivit cæcus Regem nominari, & quiſnam rex eſſet, Regem ipſum interrogavit. Tum Rex, ego, inquit, qui loquor tecum. Æn. Sylv. l. 4. c. 1.

5 Sed & id longè admirabilius, quòd opulentiſſimâ urbe Maſſilienſi vi potitus, nihil inde præter divi Aloiſii corpus deportaverit. Indignum ſanè dijudicans, tam venerabiles reliquias in urbe victa, direpta & incenſa remanere debere. Illud quoque non omittendum, cùm inde in Hiſpaniam enavigans aſperrima maris tempeſtate jactaretur, & nautæ, & ſacerdotes, & commilitones unà omnes conclamarent, Aloiſii corpus, velut periclitationis cauſſam, remittendum eſſe; illum in propoſito perſtitiſſe, & aut ſibi unà cum Aloiſio pereundum eſſe, aut in longè auguſtiorem, ſuique acceptiorem civitatem ſe ſanctiſſimi corporis reliquias conditurum, aſſeveraſſe. Vicit pertinacia, pervenitque Valentiam ulteriorem Hiſpaniæ inclytam civitatem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

ubi ſanctiſſimum Aloiſii corpus, clariſſimæ victoriæ ſolam mercedem, ſed æternum ſuæ gloriæ monumentum, ſummâ cum veneratione ac gratulatione civium collocavit. Pan. l. 2. c. 4.

6 Ratisbona ſuper Danubii ripa apud Bojoarios magna & inſignis urbs eſt. Hic ſancti Emmerani vetus monaſterium cum viſeremus, Abbas qui loco præerat, reconditum nobis oſtendit corpus, quod divi Dionyſii Areopagitæ eſſe aſſeveravit. Cumque nos Dionyſium apud Pariſios obſervari diceremus, Leonis Papæ literas in medium attulit, quæ teſtarentur, imperatorem, ſi rectè meminimus, ex Henricis unum, cum regem Franciæ inviſiſſet, ac Pariſiis ageret, hæc oſſa furatum huc detuliſſe; appellatqué ſanctus Pontifex pium Imperatoris furtum. Nos Regis pium ſpolium dicere poſſumus, quo ſanctiſſimus Aloiſius ex Maſſilia in Valentiam translatus eſt. Æn. lib. 2. c. 4.

7 Alphonſus quodam die Panormi ſacratiſſimæ Dominicæ hoſtiæ obviam factus, equo deſiliit, corpuſque Domini comitatus, deductus eſt tandem in domum mulieris laborantis è gravi partu,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

tu, atque penè jam mortuæ. Quâ ex re valde ſollicitus atque anxius, Putio, qui tum aderat, mandat, ut illico divæ Serenæ cingulum afferat, quo allato, & ſummâ cum devotione ſuper jacentis corpus impoſito, ſtatim incolumis enixa eſt. Pan. l. 3. c. 19.

8 Ludos autem Chriſtianos magnificentiſſimo apparatu, devotiſſima ac ſolenni repræſentatione ingenti hominum frequentiâ, ac celebritate quotannis edentem Alphonſum perſpectavimus. Imò verò cùm accepiſſet Hetruſcos iſtiuſmodi ludos ſingulari induſtriâ commentos eſſe, ne hac ſaltem in re, quæ ad divinum cultum pertineret, à quoquam mortalium vinceretur, omnia perſcrutatum atque exploratum eò miſiſſe; explorata longè præclarius atque artificioſius expreſſiſſe. Panorm. l. 1. c. 35.

Magnificentiſſimos eos fuiſſe ludos, ex Friderico Imperatore accepimus, qui eo præſente per ſacram hebdomadam editi ſunt, anno poſt jubileum altero. Æn. l. 1. c. 35.

2. *Tuitio ſacrorum, famam & potentiam donat. Lipſ. mon. & exempl. Polit. l. 1. c. 2. mon. 3.*

Scimus Alphonſum hortatu ac precibus Eugenii Pontificis expeditionem Picenæ regionis, quæ à Franciſco Sphortia potentiſſimo ac præſtantiſſimo copiarum ductore teneretur, inſtituiſſe: atque inde tandem Dei optimi maximi benignitate Sphortiam ipſum expuliſſe, & Pontifici, Eccleſiæq; recuperatam provinciam reſtituiſſe. Cumque & una & item altera urbs è receptis ob gratitudinem ultrò à Pontifice offerrentur Regi, illas ingenti animo repudiaſſe, non ſe quidem quæſtus, ſed Dei & Eccleſiæ gratia expeditionem illam ſuſcepiſſe, dicentem. Panorm. l. 3. cap. 42.

3 *Omnia decenter & ordine (in Eccleſia) fiant.* 1. *Cor.* 14. 40. *Itaque nemo ſit* ἀλλοτριοεπίσκοπος, *id eſt, alienorum appetitor, ſeu curioſus alienarum rerum inſpector. ex* 1. *Petr.* 4. 15. *ſed unuſquiſque in ea vocatione, in qua vocatus eſt, maneat.* 1. *Corinth.* 7. 20. *Epheſ.* 4. 1.

Mortuo Eugenio Pontifice, cum electio novi Pontificis ritè inſtitueretur, multi cum aliunde, tum ex collegio ipſo Car-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Cardinalium ad Alphonſum, qui per id tempus Tiburi cum exercitu erat, adeuntes obtulerunt, ſeſe pro ipſius Regis ſententia aut libitu vel hunc vel illum Pontificem creaturos. Quibus Rex, uti eum crearent, reſpondit, quem ad tantæ molis gubernaculum ſuſtinendum pro eorum prudentia crederent aptiorem, Deoque acceptiorem futurum. Se quidem Tiburi interim permanſurum, illiſque totis viribus obſtaturum, quos, quò minus libera & in Spiritu ſancto comitia fierent, interceſſum ire animadverterent. Panorm. Mſ. l. 2. 49.

4. *Sacrorum antiſtites aut adminiſtri, honorandi, audiendi ſunt. Lipſ. monit. & exempl. Polit. l. 1. cap. 2. mon. 4.*

1 Virginibus omnibus Chriſti, Deì veriſſimi ſacris initiari cupientibus, dotem ſine qua haud recipi mos eſt, Regem elargitum conſtat. Cùmque eſſent ferè innumeræ, quæ dotis ſpe propoſitâ mundo renunciarent; ſacraſque nuptias adirent; nunquam tamen à tam liberali & religioſe propoſito deſtitiſſe. Imò verò quantò plures ſeſe quotidie

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

ad ſacerdotium offerrent, eò libentius atque benignius omnes excipere atque dotare conſuêſſe. Panorm. lib. 1. c. 18. Mſ. 19.

2 Simili liberalitate uſum Regem accepimus in pauperes preſbyteros, qui divinam rem primùm faciunt. Æn. Sylv. lib. 1. c. 18.

3 Simili pietate ac liberalitate uſus in Theologos pauperes. Nam cùm ad doctoratum aſcendere, niſi magnis ſumtibus (eò quòd corrupta ac depravata ſint omnia) non poſſent, eos & pecuniâ juvare & præſentiâ condecorare non deſtitit. Pan. l. 2. c. 52. Mſ. 57.

4 Cùm in prædicatione cujuſdam viri ſancti ſomno Rex admodum gravaretur, nec id dignitati aut attentioni ſuæ convenire intelligeret, digitis digitos occultè quidem ita contorſit, ut ſoporem præ dolore omnino excuti, & amoveri neceſſe eſſet. Pan. lib. 3. cap. 18.

5 Animadvertit religioſus quidam prædicator, ex ordine Minorum, Albertum Cæſarem Ladiſlai patrem, qui ſermonem ſuum Viennæ audiret, ſomno gravatum eſſe, atque altiore voce, quæro, inquit, ex vobis, qui aſtatis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

ſalvari ne principes poſſint? Cumque rem dubiam & admodum difficilem reddidiſſet, jamque Rex excitatus attentiſſimus eſſet: Apagete, ait: namque ſi baptizati principes vel in cunabulis moriantur, non eſt deſperanda eorum ſalus. Æn. Sylv. l. 3. c. 18.

5. Sacra nec in periculis deſerenda aut negligenda. Lipſ. monit. & exempl. polit. l. 1. c. 2. mon. 2.

Invoca me (Deum) in die tribulationis: & eruam te, & honorificabis me Pſalm. 49. ſeu 50. v. 16.

Priſco inſtituto rebus divinis opera datur, cum aliquid commendandum eſt, precatione; cum expoſcendum, voto: cum ſolvendum, gratulatione. Valer. Max. l. 1. c. 1. n. 1.

1 Alphonſus rex cum accepiſſet, Ioannem patriarcham, illum omnium bipedum nequiſſimum, ingenti cum exercitu Falerni eſſe, contra eum iter tetendit, atque in itinere per difficiles ac confragoſos tractus Sanſeverinos, cum Paulum Teutonicum obviam habuiſſet, unum ex ducibus patriarchæ, illum cum exercitu fudit, cepitque: qua clade perculſus patriarcha, à Rege

inducias belli ſupplex petiit & impetravit. Poſthæc cum Iacobo Caudola reconciliata amicitia conjunxit exercitum, atque immemor federis & jurisjurandi adverſus Regem, nihil tale ſuſpicantem, duplicato exercitu magnis continuiſque itineribus contendit. Erat Rex in vico Iuliano, rem divinam ſollemniter ac devotiſſimè de ſuo more rituque faciens. Siquidem natalis Domini dies celebrabatur, cum ambos duces, ambos exercitus haud procul abeſſe nunciatur Regi. Ille verò rei divinæ cultum gloriæ ac vitæ præponens, non prius, quam peractis ſacrificiis, capere arma milites jubet, & jam prœlium utrinque initum erat. Certabant illi numero longè ſuperiores, regii verò virtute præſtantiores. Sed Dei optimi atque juſtiſſimi auxilio regii ipſi adjuti, plures ex hoſtibus equos militeſque cepiſſe, quàm ſarcinas amiſiſſe, memorantur. Rex Capuam ſe recepit. Patriarcha in Apulos receſſit, ubi relicto proditoque à ſe duce atque exercitu per mare Adriaticum navicula trepidus effugit. Pan. l. 3. c. 50.

2 Illud quoque ad memoriam Trojanæ victoriæ inſigne exſtitit, quod reverſis

verſis militibus è prœlio in caſtra, unde profecti erant, cæteris, ut fit, corpora paſſim curantibus, ipſe Rex non prius aliquid guſtare, non prius exarmari aut pulverem & ſudorem extergi paſſus eſt, licet in mediis & æſtatis & diei & Apuliæ flagrantiſſimis caloribus, quàm rem divinam vel ſolenniter fecerit, Jeſuque gratias pro victoria egerit armatus, jejunus ac prœlio defatigatus. Pan. lib. 2. c. 24.

6 *Ne recedat volumen Legis hujus ab ore tuo: ſed meditaberis in eo diebus ac noctibus, ut cuſtodias & facias omnia, quæ ſcripta ſunt in eo; tunc diriges viam tuam, & intelliges eam. Ioſuæ* 1. 8.

1 Gloriatum aſſiduè Regem ſcimus, quòd Biblia quater & decies cum gloſſis & commentariis perlegiſſet. Proinde illa memoria ita tenere, ut non ſolùm res, ſed & verba etiam ipſa pluribus locis ſine ſcripto redderet. Panorm. l. 2, cap. 17.

2 Pudeat Italiæ ſacerdotes, quos ne ſemel quidem novam legem conſtat legiſſe. Apud Thaboritas vix mulierculam invenias, quæ de novo teſtamento

mento & veteri reſpondere neſciat. Æn. Sylv. l. 2. c. 17.

7 *Cum feceritis omnia, quæ præcepta ſunt vobis, dicite: Servi inutiles ſumus; quod debuimus facere, fecimus.*

Alphonſus quanquam ita religioſus eſt, & divini cultus obſervator, ut ſcribis, non immemor tamen Euangelicæ doctrinæ poſt jejunia & orationes, cæteraque pietatis opera, in quibus nonnunquam ſe exercet, ſervum ſe inutilem ait. Noviſſimis enim diebus, cum conveniſſet eum Ioannes Solerius orator Apoſtolicus, ac de pace Tuſciæ ſecum ageret, inter alia ſapienter dicta: Scio me, inquit, poſtquam regnare cœpi, quam plurimos homines è modica fortuna ad magnas opes ac potentiam evexiſſe, qui poſtea benefacti immemores exſtiterunt. Ea verò res mihi minimè admirationi eſt, cum & ipſe eodem ingratitudinis vitio laborem. Nam quis plura ex optimo maximoq; Deo, quàm ego, beneficia accepit; quia natus ex regibus, ampliſſima regna hæreditario jure ſum conſecutus. Nec minora mihi ipſe armis comparavi. Pauci

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

me reges inter Chriſtianos antecedunt. Ingenium mihi natura non obtuſum dedit, memoriam non infirmam, corpus ſalubre, vitam longiorem ac morbis ferè inoffenſam, opes mihi, deliciæ, voluptates abundè ſuppetunt, literarum quoque nonnullam cognitionem adeptus ſum. At ubi mea gratitudo? Quid ego aut facio aut feci pro tot, tantiſque divinæ clementiæ in me muneribus? Intelligo me certè ingratum eſſe, eâque dignum accuſatione ac pœnâ, quas cæteros promeruiſſe exiſtimo, qui erga me ingrati ſunt, ac tantò majori, quantò gravius eſt Deum, quàm hominem fallere. Verùm ſi mihi vita contigerit, eſt animus, quod hactenus neglectum eſt, abundè præſtare. Injurias enim, quas crudeliſſima gens Turcarum Ieſu Chriſto, veriſſimo & maximo Deo noſtro, nunc in Græcia, nunc in Aſia quotidie infert, ultum ire decrevimus; atque ad id jam naves, jam viros & arma comparavimus. Æn. Sylv. in procemio, lib. 4. præfixo.

8 *Aliquid ſuſpicari aut præſumere de fatis ex artibus Magorum, ariolorum, divinorum, Mathematicorum,*

corum, & quod aliud tale genus, id verò nefas eſt, nec divina aut humana lex permittit. Lipſ. mon. & exempl. Polit. lib. 1. cap. 5. quæſt. un.

Quæſitum eſt inter nonnullos, me audiente, cum in omne hominum genus Alphonſus liberalem ac munificum ſeſe oſtenderit, cur ſolos Aſtrologos præteriret? Neque enim hujus ſcientiæ præceptores, ſicut aliarum diſciplinarum magiſtros, in ejus curia obverſari videmus. Tunc unus, qui magis ſcire videbatur; Sidera, inquit, ſtultos regunt impelluntque: Sapientes aſtris imperant. Stultos ergo principes honorare aſtrologos conſequens eſt; non ſapientes, inter quos nomen ſuum Alphonſus obtinet. Tum alius Petrus de Monte Ilirino inquit: Non incelebratus Aſtrologus, congregato apud Conſtantiam generali Chriſtianorum Concilio, judicium de rebus futuris edidit. In quo & Sigiſmundum eo anno coronandum Romæ, & Ioannem Papam tertium & viceſimum, qui ad Concilium vocatus ierat, cum gloria redituruim aſſeruit. At cum magna Synodus Ioannem ſummo pontificatu abdicaſſet,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Sigiſmundus autem ingreſſu Italiæ multis poſt annis abſtinuiſſet, arguentibus pleriſque Petrum, qui adeo manifeſtè mentitus eſſet: at mihi de duobus ſtultis, inquit ille, judicandum fuit, de quibus ne vera quidem profari Ptolemæus potuiſſet. Æn. Sylv. l. 4. c. 3.

IX. PIETAS IN PARENTES.

1 *Honora patrem & matrem. Exod. cap. 20.*

Parentes in-primis honoribus afficias. Philemon apud Stobæum.

Nihil eſt tam honorificum liberis, quàm debitum honorem parentibus offerre. Euripid. apud eundem.

1 Cùm peregre advenienti Ferdinando patri obviam progreſſus advertiſſet, illum lectica vectari valetudine affectum; ſtatim equo deſiliit, ut patrem pedibus comitaretur, &, ſi opus eſſet, humeris aut cervice etiam ſuſtolleret. Cumque è lectica pater identidem cohortaretur, ut exemplo multorum procerum, juxtà adequitantium, & ipſe quoque equum conſcenderet: Alii, inquit, ô pater, quid ad ſe attineat, ipſi viderint; ego quidem adduci

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

ipſe neutiquam potero, quin regem, quin patrem & eundem ægrotum pedibus ſequar. Pan. l. 2. c. 28.

2 Diſſimilis Ludovicus Bojoariæ dux, qui adverſus Ludovicum patrem impia arma movit, nec veritus eſt venerandum & grandævum ſenem durâ & miſerabili obſidione vexare. Sed correptus vehementiſſimâ febre, ante diem ſuum obiit, quam patrem poſſet in vincula conjicere. Neque enim adverſus paterna jura agere impune cedit, neque longævi ſunt ſuper terram, qui parentes inhonorant. Infamis ætas noſtra, quæ non Ludovicum hunc tantum, ſed alterum Ludovicum Franciæ Delphinum, & Alphonſum Caſtellæ primogenitum in patres armatos vidit. Æn. Sylv. l. 2. c. 28.

2 *Liberi auſcultate in domino parentibus veſtris. Eph. 6. 1.*

Parentibus obedire liberos, æquum eſt. Euripid. in Alope.

Imò & patri, quamvis ingrato, ſeu iniquo, ſicut legi auſteræ, mos tamen gerendus eſt. Socrat. apud Stobæum.

1 Ferdinandus pater & ipſe inclytus

tus rex, moriens Alphonſum filium his penè verbis alloquutus fertur. Optime fili, quoniam regna, quæcumque, dum Deo placuit, obtinui, ad te ætatis prærogativa deferri & ſcio & volo, optarim eas modò terras, quas ea parte Hiſpaniæ, quam Caſtellam vocitant, habemus, Ioanni fratri tuo, ſi modò per te liceat, relinquere. Quod ne moleſtè feras, abs te peto; &, ſi pateris, etiam rogo. Tum Alphonſus: Ego, mi pater ac domine, ſatis intelligo, iſtæc regna & tua ferè omnia ad me quidem pertinere; ſed non aliter, quàm beneficio tuo pertinere. Idcirco & pluris ſemper voluntatem tuam & feci, & facturus ſum, quàm ætatis privilegium. Imò verò, ſi pro tua ſingulari prudentia regnis ita demum proſpicis iri conſultum, ſi Joannem regni ſucceſſorem reliqueris, nihil recuſo, quin ipſum vel ad omnia inſtituas hæredem. Non aliter, mihi credas, velim, voluntati per me tuæ uſque ad poſtremum ſpiritum parebitur, quàm divinæ. Tum Ferdinandus: Macte, inquit, eſto pietate & obedientiâ, fili! & obortis lacrymis eum dimiſit. Pan. l. 2. c. 30.

2 Fridericus Marchio Brandenburgenſis,

genſis, qui contra Bohemos ſub Juliano legato Apoſtolico fortem & numeroſum duxit exercitum, conditurus teſtamentum quatuor ad ſe filios evocavit, Iohannem, Fridericum, Albertum, & alterum Fridericum; Iohannemque, quod is natu major eſſet, in hunc fermè modum allocutus fertur. Primus ego, ut noſti, dignitatem Electoratus imperii in noſtram familiam adduxi, cum eſſem Sigiſmundo Cæſari admodum familiaris. Nunc vocat me ſuprema neceſſitas, & curæ mihi eſt, ne tantum decus in domo noſtrâ vileſcat. Tibi, ut video, quietis & tranquillitatis eſt unicum ſtudium. In Electoratu præter curam & aſſiduam laborem nihil invenias. Eam ob cauſſam, ſi tuâ voluntate id poſſum, Marchionatum Brandenburgenſem, cui jus eligendi Cæſarem eſt conceſſum, Friderico, qui tibi ætate ſuccedit, quique & vigilantior, & ad labores durior, quàm tu, videtur eſſe, teſtamento relinquam. Tibi Voitlandiam Alberto, quicquid Franconici juris poſſideo, & alteri Friderico partem Miſniæ. Cui Iohannes: Exiſtimavi, pater, ante hunc diem, cariorem tibi multò, quàm me, Fridericum eſſe,
cum

cum illi ſæpius blandirere; neque id ferre non ægrè potui. Nunc ſententiam muto, & te, pater, amo coloque, qui mihi otium, illi negotium ſupremâ voluntate dimittis. Æn. Sylv. l. 2. c. 30.

X. REVERENTIA IN MAIORES BENE MERITOS.

1 *Venerabilius quodammodo eſt in natura humana, quod eſt antiquius. Baſilius Magn. ſerm. ἀσκητικῷ 4.*

In oppugnatione Cajetæ cum aliquando defeciſſent ad tormenta ænea portentoſæ illius amplitudinis ſaxa, nec aliunde haberi facilius poſſent, quàm ex villa, quæ ab incolis inveteratâ opinione adhuc aſſeritur Ciceronis fuiſſe: ut alicunde diſquirerent iſtiuſmodi ſaxa, Rex juſſit, ſibi Ciceronis villam, ſi ſaperent, inviolatam ſervarent. Amplius, malle ſe, dixit, tormenta & machinas valere ſinere, nullique uſui eſſe, quàm injuriâ afficere vel ſaxa illius viri, qui tot tantoſque homines ab injuria, ac capitis periculo, vindicaſſet patrocinio ſuo. Pan. l. 1. c. 48.

Pium regem memoras, qui vel ſaxis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Ciceronis pepercerit. Qua ille reverentiâ tanti viri oſſa conſectatus eſſet? Utinam ejus marmora, quæ triumphalis arcus habet, parem apud poſteros pietatem inveniant! Æn. Sylv. l. 1. c. 48.

2 *Scipionem dicere ſolitum, ſcribit Criſpus, majorum imagines mirum in modum intuentes ad virtutem excitant. Spigel. ad Panorm. l. 2, cap. 37.*

1 Numiſmata illuſtrium imperatorum, ſed Cæſaris ante alios, per univerſam Italiam ſummo ſtudio conquiſita, in eburnea arcula à Rege, penè dixerim, religioſiſſimè aſſervabantur. Quibus, quoniam alia eorum ſimulacra, jam vetuſtate collapſa, non exſtarent; mirum in modum ſeſe delectari, & quodammodo inflammari ad virtutem & gloriam, inquiebat. Pan. l. 2. c. 12.

2 Nobis Alphonſus, cum eſſemus apud ſe Puteolis, ait inventum à ſe Neronis aureum nummum; in quo peſſimus imperator eam ſibi laudem uſurparet, qua divus Auguſtus in cœlum tollitur, *Clauſi templum*, quod veteres Jano dicaverunt. damnabatque ſapientiſſimus Rex ſtultum principem,

qui

qui ſibi falſam gloriam vendicaret. Non eſt igitur, Antoni, cur vel tu, vel ego tanti Regis gratiam conſequi mentientes ſperemus. Æn. l. 2. c. 12.

XI. FRATERNUS AMOR.

De hoc vide infra Tit. Imperator, Can. 2. ex Pan. l. 3. c. 41.

XII. DE PRUDENTIA.

Prudentia, quò & referuntur ſolertia ac providentia, omnibus in rebus primas tenere neceſſe eſt. Omnia enim prudentiæ obtemperant. Contzen Polit. l. 3. c. 2. §. 2. 6. 8.

Acceſſit quidam ad Regem, & in laudem & commendationem inimici cujuſdam ſui capitalis verba coràm faciens, admirationi erat his maximè, qui ſimultatem eorum probè cognôrant. Sed prudentiſſimo Regi inſueta bonitas ſuſpicioni fuit, dixitque ſeorſum ad amicos & familiares: Hæc benedicentia, mihi credite, erumpet tandem in calamitatem inimici, niſi adverterimus. Nec eum fefellit opinio. Sex continuos menſes benedicendo ille protraxit, ut è benedictis fidem adeptus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

ptus opportuniùs inimicum opprimeret. At ejus malitia, quæ ſub ſpecie bonitatis in caput alterius ſerpendo graſſabatur, Regis prudentiâ detecta eſt, & inſons ille à calumnia ſervatus. Panorm. l. 2. c. 10.

XIII. HONESTAS ET VIRTUS.

1. *Regi honeſta tantum licent. Spigel. ad l. 2. Panorm. c. 45.*

Ea dumtaxat regibus conſilia ſunt ſequenda, quæ honeſta ſunt atque juſta. Idem ad Æn. Sylv. lib. 3. cap. 15.

Rex, princepsve ſolidam ſibi gloriam ex honeſtè factis petet. Idem ad Pan. lib. 3. c. 15.

Regnum virtute quærendum. Idem ad Pan. l. 3. c. 22.

Iis, qui in dignitate ſunt, turpius, fraude honeſtâ circumvenire, aut lædere, quàm vi apertâ. Lipſ. Civ. doctr. lib. 2. c. 14.

Nec tibi, quid liceat, ſed quid feciſſe decebit,
Occurrat, mentemque domet reſpectus honeſti. Claudian.

1 Inter Johannem Reginam & Alphon-

phonſum ſubortâ diſcordiâ, complures tum arcium præfecti, tum præſides terrarum ac principes adeuntes Regem, polliciti ſunt, penè univerſum Neapolitanum regnum, regina inſcia, ſeſe dedituros. Quibus Rex, habere ſe quidem gratias, reſpondit: ſe pluris famam & honorem ſuum, quàm regnum, quamlibet magnum, æſtimare. Suum quidem conſilium & fuiſſe & eſſe, regnum non dolo aut injuriâ, ſed legitimo jure, cùmque & Deo & Johannæ matri placuiſſet, poſſidere. Quòd ſi reginæ in ſe voluntas immutata videatur, id mollitudini & fragilitati feminarum aſſignandum eſſe. Contrà, ſe & virum & regem eſſe, meminiſſe oportere. Panorm. l. 2. c. 45.

2 Redeunte Alphonſo à Cajeta Neapolim, cumque una in claſſe regiâ Johanna regina, & Johannes Caraciolus vir primarius, pluresque præterea proceres ac reguli navigarent, ad eum propius acceſſiſſe Sphortiam ajunt, atque dixiſſe. Nunc, ô rex, ſi vis, & velle debes, potes univerſum Neapolitanum regnum abſque adverſario atque diſcrimine aliquo extra omnem dubitationem obtinere, hoc eſt, ſi quos tecum

ipſe ducis, eos omnes in Siciliam captivos dimiſeris, ac regnes ſolus. Cui Rex: ſe quidem ſi id neſciret, eo propoſito ex Hiſpania diſceſſiſſe, ut veram & abſolutam gloriam, quantum in ſe eſſet, reportaret ad ſuos, quam non perfidiâ & dolo, ſed virtute & conſtantiâ ſeſe poſſe aſſequi, Dei optimi maximi benignitate conſideret. Reges quidem fortunæ bonis minimè indigere: ſed laude potiùs, hoc eſt, hominum perpetuâ commendatione & famâ. Panorm. l. 3. c. 15.

3 Ladiſlaum Hungariæ ac Bohemię regem cum educaret Fridericus imperator, non defuerunt perverſæ mentis homines, qui perdendum ſuaderent puerum, cujus vita ingentes moleſtias Cæſari, mors regna & opes maximas allatura eſſent. Ad quos ille: Ergo me, inquit, opulentum magis regem, quàm pium, quàm juſtum cupitis? At ego bonum nomen cunctis divitiis antepono. Æneas Sylv. lib. 3. c. 15. Non ſic Auguſtus, qui Cæſarionem Cæſaris patris ex Cleopatra filium è medio ſuſtulit, quò ſolus imperaret. Digni profectò erant, qui ſic invitabant principem ad cognati ſanguinis effuſionem, ut mox

è nu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

è numero memoriaque viventium tollerentur pœnâ legis Pompejæ de parricidiis. Spigel. ad d. l.

4 Offerentes ſeſe quoſdam ad Renati Andegavenſium Ducis necem, Alphonſus rejecit ac deteſtatus eſt, ut, ſi tale aliquid de cætero cogitare auderent, in eos tanquam parricidas animadverſurum, minaretur: addens, ſe quidem virtute, non inſidiis, cum hoſte de regno contendere. Simile & iis reſpondit, qui ſeſe in mortem Franciſci Sfortiæ paratos eſſe Regi ſignificarent: nunquam ſibi victoriam placuiſſe, cujus poſtea pigendum pudendumve eſſet; niſi ab hujuſcemodi conſiliis abſtineant, talia ſe exempla in illos editurum, ut ejuſmodi conſilia, ſibi admodum moleſta eſſe, omnes intelligant. Pan. l. 3. c. 22. Mſ. 23.

5 Rex Ludovico Podio renuncianti, eſſe quendam in Venetorum navalibus, qui illa unà cum armamentario, quòd in his erat, exurere pollicitaretur, ſi ſibi duo millia aureorum à Rege promitterentur, conatuſque illius facilè ceſſuros affirmanti, ita reſcripſit: Aliò ipſius curam intendendam eſſe. Etenim ſibi, non quidem inſidiis, uti ſæpius à

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

ſe modò accepiſſet, ſed aut virtute vincendum eſſe, aut nunquam profectò vincendum. Ex hac enim re non aliam ſibi laudem ſperandam eſſe, quàm ejus, qui Dianæ Epheſiæ templum incendiſſet, cujus nomen totius Aſiæ decreto è memoria hominum obliteratum traditur. Pan. lib. 3. cap. 30.

6 Ad Rudolphum imperatorem venit quiſpiam, qui Othaccarum Bohemiæ regem in venatione ſeſe occiſurum permitteret, ſi facto præmium eſſet. Cui Rudolphus: Etſi noſter hoſtis eſt Othaccarus, eumque odimus; non tamen id efficiet, ut juſtitiæ & moderationis fines tranſeamus. Æn. Sylv. lib. 3. c. 30.

7 Rogerius Pallantiæ Comes, ampliſſimo atque ornatiſſimo genere natus, impiger vir & manu promtus, Regem adiens, indicat, in animo ſibi eſſe, Johannem Caſtellæ regem, ipſius hoſtem, contemto omni periculo, confodere; foreque id ſibi, ſi modò annuat, factu perfacile. Cui Rex, ſe non ſolùm pro Caſtellæ atque Hiſpaniæ dominatu, ſed ne pro totius quidem orbis imperio adipiſcendo, tam crudele atque deteſtabile facinus per-

miſſu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

miſſurum. Dii melius, quàm ut ejusmodi ſcelere veram, ad quam tantopere elaboras gloriam, lædas atque contamines. Simili quodam modo reſpondiſſe dicitur exſuli Florentino, Coſmam Medicen occiſurum pollicenti, ſi XXX non amplius militum manu à Rege juvaretur: Longè quidem acriores atque ampliores hoſtes ſeſe & habuiſſe & habere, quàm Coſmas eſſet, morte quorum vel regna conſequi ſe quidem potuiſſe, ſed abſtinuiſſe à ſcelere: iret igitur, & referret pòſt deinde meliora. Panorm. lib. 2. c. 31.

XIV. Justitia.

1. *Diligite juſtitiam, qui judicatis terram. Sapient.* 1. 1.

Principes, qui juſtitiam non colerent, iis perſimiles ſibi videri dicebat, qui morbo caderent comitiali. Nam cùm animæ materia ſit ſola juſtitia, qua tenetur ad vitam; teſte Lactantio: quid reſtat principibus, ſublatâ juſtitià, hoc eſt, ſublatâ vitæ nutricatione & cibo, niſi caducarios videri. Panorm. lib. 1. cap. 55.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

2. *Iuſtitia reddit regna felicia. Lipſ. monit. & exempl. lib. 2. c. 9. Ex juſtitia populis bene atque beatè eſt. Homer. authore Lipſ. d. l.*

1 Alphonſi juſtitiæ clariſſimum tibi argumentum ſit, quod univerſum Neapolitanum regnum, quod nunquam antea auditum eſt, à latronibus purgatum videmus, ut quoquoverſum iter agas, cum auro, quod ajunt, manu prætenſo, die noctuque tutò proficiſcaris, quamvis ſolus & inermis. Pan. lib. 4. cap. 7.

2 Jacobus Marchio Badenſis, ubi latrocinium in ditione ſua commiſſum didicit, vocatis iis, qui damno affecti fuiſſent, tantum eos ex fiſco ſuo accipere juſſit, quanti eſſe, quæ amiſiſſent, jure-jurando affirmaſſent. Exinde latrones inſecutus apprehenſos in rotam ſuſtulit. Id eſt ſupplicii genus apud Teutonicos formidabile. Atque ita brevi pacatiſſimam provinciam reddidit. Æn. Sylv. l. 4. c. 7.

3. *Princeps ipſe decorè & utiliter jus dicet, ſed aliquando: id eſt, vel certis temporibus, ut id sciri poſſit: vel in cauſis gravibus, ſive atroci-*

atrocibus: vel denique contra potentes aliquos & partibus graves. Lipſ. monit. & exempl. polit. l. 2. cap. 9. q. 1.

1 Veneris quadam die pro tribunali ſedentem Alphonſum vidimus, pauperibus tantummodo jus dicentem. Cur ita? ut tantæ majeſtatis præſentia (quam pauperrimo cuique adire facilè liceret) abſtineant potentiores ab tenuiorum injuriis & offenſis, ac jus ſuum cuique & habere & poſſidere fas ſit. Panorm. lib. 1. c. 20.

2 Diſſimilem ex Ducibus tranſalpinis unum novimus, qui ſingulis diebus venientibus ruſticis facilè præberet aditum, non quidem juris dicendi aut adminiſtrandæ juſtitiæ cupiditate; ſed ut munuſcula ipſe tolleret, quæ ad curiales deferebantur. Nec tres duosve nummos, quos vocant Bohemicales, è manu pauperis auferre verebatur. Æn. Sylv. l. 1. c. 20. Non tantùm ſordidè, ſed omninò injuſtè. Verùm immenſæ opes ejus non pervenerunt ad tertium hæredem; ut ſtet, opinor, vulgatiſſimum verbum:

De malè quæſitis non gaudet tertius hæres.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Poſt aliquot enim annos ſub Cæſare Maximiliano vidimus eas majorem in modum attenuatas, diſſipataſque. Spig. ad d. l.

4 *Curandum eſt principi, ut lites non ſolùm paucæ, ſed & breves ſint. Vide Lipſ. monit. & exempl. pol, lib. 2. cap. 10.*

Ars Rabularia, & Rabulæ ipſi, ex republica vel tollantur, vel coërceantur. Althuſ. polit. cap. 29.

Cùm accepiſſet Gallum Medicum, acutiſſimi quidem, ſed avariſſimi ingenii Sophiſtam, relictâ Medicinâ, ad cauſas agendas ſeſe convertiſſe, forumque omne ſophiſmatibus involvere; illum foro prohibuit, decreto edito, ut omnis lis, quam Gallus patronus ſuſciperet, ipſo jure haberetur iniqua & injuſta. Pan. l. 4. c. 38. Mſ. 42.

5 *Princeps ſupremus, cui jus eſt leges temperandi, poteſtatem habet pœnam moderandi. Contzen pol. l. 5. cap. 10. §. 4.*

Pœnas legum pro ratione perſonarum ſemper clementia temperet. Ibid.

1 Cùm quidam ſtirpe illuſtris, quem

hic honoris grat'â non nomino, læſæ majeſtatis apud Regem delatus, facinoriſque convictus, & majeſtatis reus eſſet, non ſententiâ aliqua latâ, non ſcriptâ, ut ſolet, ſed tacito quodam judicio in eum animadvertit, quo facto utrumque providit, & ne ſcelus impunitum remaneret, & ne generoſa reliqua domus unius noxâ notaretur infamiâ. Panorm. lib. 2. c. 19.

2 Diſſimilis Vitholdus, Dux Lithvaniæ, qui læſæ majeſtatis reos urſorum pelle conſutos, urſis, quos domi nutrierat, laniandos objiciebat. Cujus ſeveritatem, ne dicam crudelitatem, adeò provinciales extimuerunt, ut cum dixiſſet aliquando duobus pluribuſve: Ite ocius, ac laqueo vos appendite! nemo imperium recuſaverit, audituſque nonnunquam ſit, qui currens hortatus alios: eamus quàm properantes, dixerit, ne bilem domini commoveamus. Æn. Sylv. lib. 2. c. 19.

6 *Rex juſtitiam in ſe & ſuis ſervet. Lipſ. monit. & exempl. polit. l. 2. cap. 10.*

Anaſtaſius vetuit valere, quod reſcriptum eſſet contra leges. L. ult. C. contra jus.

1 Præſides provinciarum ac judices omnes à Rege præmonitos ſcimus, ne quod decretum aut reſcriptum, à ſe factùm, ſervarent, niſi quod jure tantum & honeſtate niteretur. Interdum enim aut importunitate poſtulantium, aut ignoratione rei fieri, ut quidpiam contra juris ſanctionem emanet. Propterea illud modò cuſtodire ac ratum eſſe ſe juſſiſſe, quod legibus probaretur; primam legem eam eſſe, ne quid contra legem, id eſt, contra rationem aut contra juſtitiam fieret. Pan. Mſ. lib. 2. cap. 46.

2 Sic Antiochus tertius (Lipſius d. l. vocat Antigonum) ſcripſerat civitatibus, ut ſi quid per literas juberet, quod adverſaretur legibus, ne curarent, perinde quaſi ipſo neſcio ſcriptum eſſet. Spigel. ad d. l.

7 Iuſtitia ſeverè adminiſtranda. Lipſ. monit. & exempl. polit. c. 9. monit. 1.

Illud graviter & juſtè dictum in equitem quendam prodigum vel in primis recenſeamus. Quibuſdam à Rege magnoperè petentibus, ne ſaltem in corpus lueret debita, quæ ille plurima per luxum

luxum libidinemque contraxerat: reſpondiſſe ajunt, equitem hunc neque ſui regis gratia, neque patriæ commodo, neque propinquorum & amicorum ære alieno ſuſcepto, tam grande patrimonium profudiſſe, quinimo ſubſtantiam ſuam omnem corpori indulſiſſe: in corpus igitur luere æquius eſſe. Pan. lib. 1. cap. 2.

8 *Iuſtitia ſubtiliter interdum vel ſagaciter inquirenda. Lipſ. mon. & exempl. Polit. l. 2. c. 9. monit. 3.*

1 Alphonſo adhuc adoleſcente, poſt ſanctiſſimi ac optimi patris obitum, regnorum ac publicæ ſalutis gubernacula ſuſcipiente, accidit, uti cujuſdam ſervula ex domino prægnans facta, mox pariens ad libertatem proclamaret, ex lege Hiſpanienſi, quæ eſt: Serva, quæ ex Domino liberos ſuſceperit, libera eſto; Dominus autem veritus ſervam amittere, negabat ex ſe filium procreatum, ratus hoc pacto ſe ſervam non amiſſurum, & filium ſimul habiturum. At illa acrius inſtare & natum ex domino conceptum aſſeverare. Erat ſanè difficilis probatio & conjectura veritatis. Sed in ancipiti, Alphonſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

prudentia jam inde ab adoleſcentia ſtatim reſplenduit. Etenim decrevit, ut infans ſub licitatione venundaretur. Cùmque & uni alicui, qui majus precium attuliſſet, infans tradi aſſimularetur, pater pietate victus à lacrymis temperare nequivit, & ſuum eſſe filium faſſus eſt. Quare Rex & patri filium, & ſervæ libertatem, non cunctanter adjudicavit. Panorm. l. 2. c. 39.

2 Homini agreſti, qui ad nundinas Novæ civitatis Auſtriæ venale triticum advexerat, dum parumper ad caupones divertiſſet, equorum alter ex biga ſubtractus eſt. Furti querela ad Fridericum Imperat. defertur. Jubetur actor reum nominare. Is ſibi de furto conſtare ait, in civitate regia facto; furem ſe penitùs ignorare. Hærentibus in conjectura conſiliariis, ſi fortè in ſuſpicionem quiſquam veniret: Mirum, inquit Fridericus, cur etiam alterum equum homo non perdidit, tot ſunt hodie in hac urbe equites, qui equis indigent. Tum ruſticus, equa eſt altera, ô Cæſar, quæ belligerantibus nulli eſt uſui. At qui ergo, ait Cæſar, ei inſideto, atque in omnes urbis viculos diſcurrito. Subtractus equus in aliquo

ſta-

ſtabulo latitat, qui cum jugalem equam ſenſerit, mox hinnitum dabit. Paruit homo, eoque pacto furtum compertum eſt: agreſtis, quod ſuum erat, recuperavit; fur pœnas dedit. Omnes igitur qui juri dicendo præſunt, non tantum juſtos, ſed etiam prudentes & peracutos eſſe decet. Æn. l. 2. c. 39.

XV. GRATITUDO.

Eſt animi ingenui, cui multum debeas, eidem plurimum velle debere. *Cic.* 2. *Fam.* 6. Epiſtolâ.

Itaque gratus ſit princeps; ſed ita largiatur, ut neminem ſibi formidandum efficiat: citò, honorificéque donet, & firma & ſpecioſa. Contzen Polit. lib. 3. *c.* 8. §. 6.

1 Neapolitani cives ob virtutem ac clementiam Alphonſi cum decreviſſent uno conſenſu omnes, arcum illi triumphalem ad memoriam magnificè ſtruere, elegerunt locum ſuper gradus marmoreos majoris eccleſiæ. Id verò quandoquidem fieri non poterat, niſi magna ex parte dirueretur Nicolai Mariæ Buzuti, magnanimi & ſtrenui militis, domus; Rex id fieri omninò prohibuit;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

buit: Haud tanti ſe facere, inquiens, hujuſcemodi ſaxorum ſtruem, ventis, imbribus, fulminibuſque obnoxiam, ut amici veteris & familiaris domum, cujus opera in bellis & pace atque omni fortuna fortiter ac fideliter uſus fuerat, everti pateretur. Pan. l. 1. c. 50.

2 In expeditione (qua Iſclam cepit) hoc contigit, quòd, cùm victoriæ compos, Diis gratias acturus, ad litus, ubi templum exſtat Mariæ virginis, trajiceret, ſcapha, nimio pondere regiorum preſſa, ſubſedit, Rege uſque ad vada ima delapſo, nandi penitùs ignaro. Cumque ope Cajetani cujuſdam ab imo redditus fundo, mox ſeſe collegiſſet, dixiſſe fertur, non parvo magna conſtare. Tum adjutori ipſi, ultimæ ſortis homuncioni, ſalarium annuum conſtituit, pariter & filiabus quinque dotem dedit. Pan. l. 2. c. 22.

3 Lupo Simonino, quòd ejus operâ in bello Neapolitano viginti annos fideli pariter ac forti uſus eſſet, id quod magnanimum & generoſum virum appetere intelligebat, ſummos quoſque honores, novoſque & ampliſſimos magiſtratus Rex contulit. Siquidem eum proregem aut, ſi mavis, præſidem Siciliæ,

ciliæ, ſimiliter & in toto regno Neapolitano, quod antea nulli alii contigerat, fecit, ſeque alterum appellari juſſit, exemplo, uti ego arbitror, Alexandri in Epheſtionem. Gratitudine quidem & officio neminem unquam ſe vincere paſſus eſt. Pan. l. 3. c. 13.

Arrianus eſt autor, cum Alexander devicto Dario ejus tentoria cum ſolo Epheſtione reviſeret, ubi regiæ mulieres fuerant, uxorque Darii obviam procedens Epheſtionem pro Alexandro adoraviſſet, quod forma majore & auguſtiore viſus eſſet, cumque ille repuliſſet, atque regem oſtendiſſet, Alexander ait, eam non erraſſe, ſed & illum Alexandrum eſſe. Spig. ad d. l.

4 Pipponem Florentinum ex domo Stroziorum, qui cum plurima bella fideliter feliciterque confeciſſet, adeo Sigiſmundus Imperat. apud Hungaros magnificavit, ut ſecundum illius regni caput omnes faterentur, plerique primum putarent. Dixiſſe quoque Sigiſmundum aliquando ferunt: Facilè Pipo, ſi velit, ſcipione in manum meam dato, regni fines egredi me ſolum ac nudum videbit. Æn. Sylv. l. 3. c. 13.

5 Cùm eſſet Rex cum exercitu Tyburi

buri, redditæ ſunt ei literæ ab inclyto illo Mediolanenſium duce Philippo Maria, in hanc ferè ſententiam. Philippus Alphonſo ſalutem. Ardeo equidem cupiditate incredibili, ad me unum aliquem è tuis interioribus aulicis mittas, fide ac probitate quàm maximè ſpectatum, qui cum eâ fiduciâ de rebus arduis loqui liceat, ac ſi tecum coràm locuturus eſſem. Vale. Ex omnibus Regem Ludovicum Podium delegiſſe ſcimus. Hic cum & literis manu Regis ſcriptis & ſignis ſecretioribus ad Philippum acceſſiſſet, primum jurejurando à Philippo adactum eſſe, ne quicquam eorum, quæ auditurus eſſet, proferret. Deinde, ut Regi quàm citiſſimè renunciaret, ſibi propoſitum eſſe utiq; fixum & immutabile, Regem ipſum ex aſſe hæredem facere, ipſique Putio in præſentia tradere paratum eſſe Regis nomine civitates, opida, atque arces omnes, quæ quidem regiorum militum præſidio, qui in Gallia Ciſalpina per id tempus ſub Raimundo Buillio Regis duce militabant, per quam opportunè cuſtodiri poſſent. Tum magiſtratus, tum judicia, tum ærarium, tum introitus omnes penes ipſum Regi reſignaturum;

turum; ſibi dumtaxat arcem Jovis & Papiæ in adventum Regis reſervaturum, & has quoque requirenti Alphonſo traditurum; nihil omnino ſibi, adveniente Rege, niſi Papiæ reditus, retenturum. Hæc cum Putio majora eſſe, quam ut in præſens per ſe tranſigi poſſe viderentur, ex Philippi quoque ſententia ad Regem magnis itineribus contendit, Regique omnia, ut geſta erant, enarravit. Rex primò rei novitate admiratus, indoluit Philippi vices, quem honoris gratiâ patrem appellare conſueſſet: quandoquidem illum Venetorum armis oppreſſum, ita de regno ſuo inſtituiſſe arbitraretur. Deinde ipſi Ludovico reſpondit: Etſi Philippi regnum atque fortunæ ampliſſimæ & locupletiſſimæ ſunt, non ſe quidem ambitionis, ſed gratitudinis cauſa illi auxilium præſtare paratum eſſe. Scire ſe omnia ſua & vitam ipſam Philippo debere; Sibi itaque Philippus haberet & civitates & bona ſua: ſe quidem opinione celerius ex Tyburi Mediolanum cum exercitu ultrò advolaturum. Juſſitque tandem, ut Putius quàm celerrimè rediret, Philippumque ad bonam ſpem ſui adventûs exhortaretur. Interim

rim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

rim forti & conſtanti animo illum eſſe oportere, ac cogitare potius, quomodo Venetorum bona diſtribuat, quam quomodo ſua ipſius aliis largiatur. Sed quoniam ſciret Philippum naturâ ſuſpicioſum eſſe, mandatis adjecit, uti per omnia tandem Philippo conſentiret, proque illius voluntate omnia diceret ac faceret. Se quidem mox præſentem, quicquid egiſſent, in melius non ſine Philippi laude & lætitia reducturum. Et hæc quidem à duobus prudentiſſimis principibus parabantur. Verùm ego compertum atque exploratum habeo, cum reliquis ferè omnibus, tum vel maximè principibus rerum futurarum à Deo prorſus ademtum arbitrium, ſpeſque & cogitationes mortalium vanas eſſe. Dum enim Ludovicus præmiſſus acceleraret, Rexque ipſe proficiſci pararet, Philippus mortem obiit, Alphonſo hærede inſtituto. Quo nuncio incredibili quidem dolore Rex (alioquin excellenti animo) conſternatus eſt, quod videlicet gratitudinis, liberalitatis ac virtutis materiam ſibi præreptam in Philippi benefactoris interitu ſentiret. Pan. l. 3. c. 26.

6 Philippus ille inclytus Mediola-

nen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

nenſium dux cum fœdera, inter ſe & Regem inita, ſeſe forſitan neglexiſſe animadverteret, ac proinde indignatum Regem atque immutatum ſuſpicaretur, ſtatuit ad eum certos oratores mittere, Guarnerum Caſtilioneum juriſconſultum, Franciſcum Laudrianum & Antonium Piſaurenſem, qui, videlicet, ipſius mentem ac propoſitum ſcrutarentur, ſimul & conditiones, inter Regem & Ducem ipſum in Gallia conventas, à quibus Rex liber & ſolutus, Ducis culpâ, videretur, denuo confirmare ac renovare ſummopere anniterentur. Hi verò cùm hac de re argutiſſimam orationem habuiſſent, Rex Philippi ſuſpicione, timoreque deprehenſo, primùm illos bono animo eſſe juſſit, dein ſe eodem animo atque obſervantia in Philippum patrem, qua fuerit olim, cùm ab illo digrederetur, eſſe reſpondit. Nec poſſe unquam Philippi errata, ſi modo aliqua ſunt, ſe à propoſito, ſemel ſuſcepto, dejicere; placere ſibi conditiones & federa, eadem illa perpetua fore. Quoniam beneficia ejus erga ſe perpetua eſſent, & perire neutiquam poſſent, quippe quæ velut res divina quotidie ſibi obverſa-

rentur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

rentur ante oculos, ſeque-met voluntatis & gratitudinis ſuę nuncium allaturum fuiſſe Mediolanum, ſi iter bellis uſquequaque infeſtum non eſſet. Bellum præterea Neapolitanum non tantâ pertinaciâ geſſiſſe, quod regna alia ſibi deeſſe viderentur; ſed ut captum pacatumque Philippo benefactori in aliquam beneficiorum compenſationem traderet. Certè, ut oſtenderet, ſe non minorem voluntatem in tribuendo, quàm Philippum in conferendo habuiſſe; itaque non ſolùm pacta, olim conventa, firma & inviolata perſtare, Philippo referri, ſed regnum Neapolitanum etiam deferri ultrò juſſiſſe. Pan. lib. 4. c. 45. Mſ. 49.

XVI. TEMPERANTIA IN GENERE.

Turpe nimirum valde eſſe dicebat Alphonſus, eum aliis imperare, qui ſibimet dominari neſciret. Pan. l. 2. 50.

XVII. CASTITAS.

Caſtitatem princeps extra connubium & in eo pro parte ſervet. Lipſ. mon. & exempl. lib. 2. c. 17.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

1 Pulchritudinis amator cum eſſet, nimirum juxta Chryſippi ſententiam putabat pulchritudinem eſſe virtutis florem: nunquam tamen licentiâ, aut contumeliâ, in ætatem alicujus eſt uſus. Pan. l. 2. c. 53. Mſ. 58.

2 Ab ore Alphonſi nunquam omnino verbum obſcenum excidiſſe ſcimus; nunquam interiora membrorum ejus quempiam vidiſſe: nunquam juraſſe, niſi per oſſa patris; & id quidem rarenter, & ob cauſam. Panorm. lib. 4. c. 41. Mſ. 45.

3 Nec quiſquam unquam Cæſarem Maximil. jurare audivit, obſcenumve verbum excidere ab ore ejus. Totus virgineus facie, linguâ, moribuſque fuit. Sed tamen affabilis, facetus, urbanus, jucundus, & apertus erga eos, quos in arctiorem familiaritatem ſelegerat. Spigel. ad d. l.

XVIII. Sobrietas.

1 *Noli regibus, ô Lamuel, noli regibus dare vinum; quia nullum ſecretum eſt, ubi regnat ebrietas: ne fortè bibant, & obliviſcantur judiciorum, & mutent cauſam filiorum pauperis. Proverb. 31. 4.*

Ita-

Itaque ſit hæc lex: Princeps, ſenatus ſobrius eſto, principumque miniſtri. Contzen polit. l. 3. c. 15. §. 18.

1 Vini autem omninò expers vixit, aut eo quàm dilutiſſimo uſus eſt. Eaque abſtinentia emanavit, ut pleraque regum exempla, ad curiales ac regios propè omnes, potiſſimum cum eos ſæpe admonens afferret Alexandri Macedonis gloriæ plurimum obfuiſſe vini intemperantiam: tum illud frequenter uſurparet, ſapientiam vino obumbrari: neque illud minus ebrietatis filios eſſe, furorem & libidinem. Panorm. lib. 2. c. 7.

2 Fridericus imperator extra cœnam nunquam utitur vino. In cœna lectiſſimum bibit, & id aquâ perdomitum. Leonoræ Auguſtæ, quæ paterna in domo nunquam vinum guſtaſſet, ſuadebant Medici in Germania regione frigida, ſi mater fieri vellet, vinum biberet; quod cum accepiſſet Fridericus, me vocato, abi, inquit, atque imperatrici dicito, ſterilem me conjugem, quàm vinoſam malle. Proinde, me ſi amat, vinum oderit. Ad id nuncium Leonora: Etſi viri juſſioni tam libenter pareo, quàm vivo: ſi tamen vini

uſum

uſum mandaverit Imperator, mori optaverim, quàm parere. Æn. Sylv. lib. 2. cap. 7.

2 *Imperatorem, jejuno milite, edere aut bibere non decet. Spig. ad Pan. lib. 3. c. 45.*

1 Jacobo Caudolæ ſummâ ope & diligentiâ tranſmittere Vulturnum amnem annitenti, & parte jam magnâ exercitûs trajectâ, Rex obviam fit, retrocedentemque eum ſubegit, haud parvâ ejus militum parte in fluvium præcipitatâ, magnâ etiam captâ, reliquâ in Moronem opidum per fugam receptâ. Quo peracto, Regem eò loci cum exercitu ſine tentoriis, ſine commeatu aliquo, ſiquidem ex inſperato advenerat, pernoctare oportuit. Eâ nocte ſatis conſtat, equis diem totam defatigatis, tantum ſilices pabulum fuiſſe, exercitum ſub dio jejunum permanſiſſe. Cumque & Johannes Eſernitanus, Alphonſi ſtudioſus, raphanum unum, & item panem unum cum dimidio caſeoli Balearici, Regi miſiſſet, recuſavit; non decere, inquiens, imperatorem jejuno exercitu mandere. Pan. lib. 3. cap. 45.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

2 In eo prœlio, quo Ottacarus Bohemiæ rex occiſus, cum ſiti laboraret exercitus, ferunt agreſti, qui meſſoribus potum ferret, ablatam hydriam, ſicerâ plenam, atque Imperatori Rudolpho oblatam: quam cum ille vidiſſet: Reddite, inquit, homini vaſculum ſuum; nam ego exercitui, non mihi ſitiebam. Æn. Sylv. l. 3. c. 45.

3 Lyſimachus ſitis impatientiâ fractus, & ſe & exercitum turpiter dedidit. Itaque factus is jam captivus: O Dii, inquit, quàm brevis voluptatis gratiâ me ex Rege ſervum feci. Spigelius ad d. l.

XIX. FRUGALITAS.

Regibus pro reditu ſumtus metiendi. Spigel. ad l. 3. Panorm. c. 16.

Alioquin opulentiſſimi etiam Reges, dum profundunt ſua, dum nullam facultatum rationem habent, ipſi quoque eò devenire aliquando ſolent, ut exinanito ærario, rei familiaris anguſtiis preſſi, ad ea, quæ non conveniunt, amplectenda cum conſilia tum facta prolabantur. Spigel. ad Æn. Sylv. l. 3. c. 16.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

1 Maxima cura intentum Regem ad exſolvendum levandumque ſeſe ære alieno nuper vidimus, memorem, uti ego arbitror, dicti illius, litis atque æris alieni comitem eſſe egeſtatem. Per bellum etenim Neapolitanum quinque & quinquaginta millia ſuper quinquies centena aureorum mutuo contraxerat, à quo debito, dum proderem hæc, propè liberatum vidimus. Ac proinde reſpirantem, & meritò lætum dicere: Regibus, qui pro reditu ſumtus metiuntur, bona omnia cedere, amari à civibus, non metui, cives ipſos à ſuſpicione novorum munerum levatos, alacres agere, ſuaque bona oſtentare, ac denique principis vitam votis ſuppliciiſque expetere. Pan. lib. 3. c. 16.

2 Johannes S. Angeli Cardinalis, natione Hiſpanus, cum in Auſtriam ſedis Apoſtolicæ legatus veniſſet, cognoviſſetq; Friderici Cæſaris qui reditus & qui ſumtus eſſent: Rumor erat, inquit, Fridericum ad rem nimis attentum eſſe: at meo judicio perliberalis eſt, qui facultatibus ſumtus metitur. Cæterùm Sigiſmundus & Albertus, qui ante eum imperarunt, Bohemiæque & Hungariæ ditiſſimis regnis præfuerunt, propemo-

dum prodigi principes largitatem ejus obfuſcant. Æn. Sylv. l. 3. c. 16.

XX. EXERCITATIO ET RELAXATIO.

Princeps remiſſum aliquando animum, nunquam ſolutum habebit. Ex Senec. conſ. ad Polyb. Lipſius civil. doct. l. 2. c. 6.

Venatio, inquit Albertus Imperator, Ladiſlai pater, exercitatio virilis; ſaltatio, muliebris. Æn. Sylv. l. 4. cap. 29.

1 Alphonſus cùm aliquando laxare animum à negotiis vellet, non ſe quidem abdidit, ut plerique, neque ſaltatus, neque convivia, neque ludos aliquos exercuit; ſed venatione plurimum uſus eſt, qua, ut Lycurgus tradidit, non ſolùm adoleſcentes, ſed grandiores etiam natu, militiæ labores tolerare pulcherrimè condiſcunt. Nec tamen (quod miratu maximè dignum eſt) aut venationes, aut amores, aut denique voluptas aliqua Alphonſum unquam à negotiis remorata eſt. Pan. lib. 4. c. 29. Mſ. 32.

2 Audivimus à Rege, cæcum naturâ

turâ Agrigenti adhuc vivere, quem ſæpenumero ducem venationis habuiſſet, monſtrantem his ipſis, qui oculis cernerent, ferarum ſaltûs ac latebras. Sed & id de cæci hujus ingenio atque induſtriâ mirum adjeciſſe: Nempe habuiſſe hunc aureos fermè quingentos, deque his valde ſollicitum ſtatuiſſe in agro defodere, defodientem à vicino ejus compatre conſpectum, eoque abeunte pecuniam ablatam. Cùm verò paucis pòſt diebus theſaurum reviſeret, neque inveniſſet theſaurum, animo angi, diſcruciari, exedi, neque alium conjecturare, niſi vicinum compatrem ſurripere potuiſſe, acceſſiſſeque ad illum atque dixiſſe: eſſe quod conſulere eum oporteat; tenere ſe aureos mille, quorum partem dimidiam abſtruſiſſet jam in tuto loco, de reliqua autem dimidia anxium eſſe, utpote cæcum & rerum perquàm incommodum cuſtodem; propterea ſi ei quoque viſum fuerit, hoc reliquum in eodem loco illo tuto quidem trudi & abſtrudi poſſe: compatrem approbaſſe conſilium, ac properè præcurriſſe, quingentoſque aureos, unde nuper effoderat, recondiſſe, ratum totos mille mox ſibi ne-

quaquam defuturos. Poſthæc cæcum in agro reviſiſſe, repertaque pecuniâ compatrem appellando exclamâſſe: Cæcum oculato meliùs vidiſſe, lætumque rediiſſe. Cæterùm verò admonitum Regem, eos Imperatores maximè laudare, qui eos, qui oculum prœliis amiſiſſent, coronatos milites ſuoſque Hannibales appellarent. Pan. lib. 3. cap. 23. Mſ. 22.

3 Faciebat interdum Alphonſus manu baliſtæ ſagittas quatuor paſſibus quadraginta, refixas in ſuum quamque foramen iterum jaciens remittebat, eaſdem confixas tertiò jaciens ſingillatim in poſtremam partem feriendo diſtinguebat. Pan. l. 4. c. 46. Mſ. 50.

4 Qualis fuerit Alphonſus juvenis, ipſa nunc ætas major oſtendit; quem ſæpe veloci inſidentem equo perſequi feras, ac nunc apros, nunc cervos jaculari vidimus, ſuâque manu ſternere. Quæ opera in tanto Rege ſtrenuitatis magis, quàm prudentiæ cenſemus. Nam vitam, in qua tot populorum vita conſiſtit, ſine magna cauſa periculis objectari nolim. Æn. Sylv. lib. 4. cap 46. Mſ. 49.

XXI. De Saltatione.

Nemo ferè ſaltat ſobrius, niſi fortè inſanit. Cic. pro Murena.

1 Scipionem irridere ſolitum Regem accepimus, quod ſaltatione animum relaxaret: Saltatorem ab inſano nihil differre, inquientem, niſi quòd hic, dum ſaltat, ille dum vivit, inſanus eſt. Qua ex cauſſa Gallos potiſſimum leves eſſe, qui quò magis ætate provecti eſſent, eò magis ſaltatu, hoc eſt, inſaniâ ſeſe oblectarent. Pan. l. 1. c. 45.

2 Dicentem ſæpenumero Fridericum Cæſarem audivimus, malle ſe febri teneri, quàm ſaltationi operam dare. Æn. Sylv. l. 1. c. 45.

3 Arguebatur aliquando Rex, quòd, cum à ſaltatione tantopere ipſe abhorreret, in adventu tamen Friderici Imperatoris tertii cum ipſo Imperatore & Leonora Auguſta ſaltitare propalàm viſus eſſet. Et is quidem cum argueretur, eum ſe expurgantem audivimus; Non voluptatis gratiâ ſe ſaltare, imò, id ſibi nequaquam probari, cæterùm in honorem Imperatoris & Auguſtæ id factum à ſe. Plurimum namque referre, quemadmodum res fiat. Siquidem luxuriæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

aut laſciviæ cauſsâ qui ſaltet, ſtultum aut ebrium videri: ſin honoris alicujus gratiâ, reprehenſionem effugere, neque eſſe inſanum, qui cum magnis viris ſemel inſaniat. Panorm. l. 2. c. 60. Mſ. 64.

Bernhardus, Monachorum pater, abſtinentiæ præcipuus magiſter, cum aliquando, advenientibus hoſpitibus, extra ordinem cœnaſſet, idque diſcipuli crimini darent: Non ego, inquit, ſed charitas bibit, editque. Æn. Sylv. l. 2. cap. 60. Mſ. 65.

XXII. Jocus et Urbanitas.

Nec id vitio dandum exiſtimo, riſu nonnunquam relaxare animum, curis fatigatum; modò riſus ſit argutus, ac liberalis. Eraſm. in Epiſt. dedic. præfixa Apophthegmatis.

Sigiſmundus Imperator, qui jocos moderatè ferrent, ſapientes dicere ſolitus erat; qui promtiſſimè jocarentur, ingenioſos. Æn. Sylv. lib. 4. cap. 27.

Alphonſus cùm eſſet admodum facetus & urbanus, mirari tamen magis licuit, quo animo, quaque moderatione ipſe

ipſe aliorum ſales pertulerit, quamque & quomodo ipſe jocos protulerit. Pan. lib. 4. c. 27. Mſ. 29.

1. In Regum moleſtias.

Cum inter cœnandum à difficili & importuno quodam ſene uſque adeò interpellaretur, ut vix edendi poteſtas eſſet, ſubclamâſſe dicitur: Aſinorum conditionem longè meliorem eſſe, quàm Regum; illis quidem comedentibus dominos parcere, Regibus neminem. Pan. lib. 1. c. 13.

Si ſine literis eſſet Alphonſus, liceret cœnanti ſibi, ut aſino coronato, quietem expetere. At docti Regis nullam vitæ partem quietam eſſe fas eſt, niſi quam ſibi ſomnus vendicat. Æn. Sylv. lib. 1. cap. 13.

2. In uſum regiarum manuum.

Cùm Regiæ bibliothecæ cuſtos obſerata libraria abeſſet, Rexque ipſe, legendi percupidus, forcipe ſeram excuteret, intervenit Matthæus Siculus, eximiæ ille ſanctitatis ſacerdos, dixitque; Tu-ne id, Rex magne, manibus propriis! tu-ne? Cui Rex ſubridens, quæſo, inquit, vir ſancte, numquid Deus &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

natura nequicquam regibus manus dederunt. Pan. l. 2. c. 37.

3. In Aulicos.

Navigabamus ex Sicilia in triremi ipſa prætoria cum ipſo Rege nonnulli, quos ſingulatim ille comites delegerat, quibus mos erat manè Regem in puppi officii cauſsâ ſalutare: & offendimus eum aliquando demirantem garrias aves triremem circumvolantes, attentaſque, ſi quis bolus triremi decideret, certatim illum arripere, quæque arripuiſſet, celeriter illam aufugere. Hæc contemplans Rex, mox converſus ad nos ait; Perſimiles ſunt his garriis purpurati & curiales aliquot mei: ſimulac enim aliquod officium aut beneficium dimicantes invicem à me acceperint, profugiunt. Panorm. lib. 1. cap. 4.

4. In curiæ Romanæ Harpyjas.

Harpyjas legebamus inſulas incolere conſuetas, cùmque inſularis quiſpiam id ægrè ferret, dixiſſe ſcimus Alphonſum: Non eſt, quod frontem obducas, ô amice. Ex inſulis enim in curiam Romanã commigrâſſe Harpyjas comper-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

pertum eſt, ibique jam domicilium conſtituiſſe. Panorm. l. 1. c. 8.

Harpyjas arbitror fuiſſe quàm plurimas. Nam curiam ego adhuc nullam hiſce avibus vacuam vidi. Æn. Sylv. lib. 1. cap. 8.

5. In Neutrales.

Alphonſum, cùm is audiſſet Senenſes, qui à bello Italico medii exſtitiſſent, in neutram partium inclinantes, poſtea ſedato bello dimiſſorum militum prædam eſſe, dixiſſe ajunt: Senenſibus eveniſſe, quod his ſolet, qui mediam domum incolunt, ut ab inferioribus fumo, à ſupernè habitantibus urinâ vexentur. Pan. l. 4. c. 23. Mſ. 24.

6, In quærentem uxorem fugitivam.

Hos maximè inſanire dicebat, qui uxorem à ſe digreſſam, fugitivamque perquirerent. Pan. lib. 4. c. 8.

7. In habentem uxorem deformem.

1 Criſponius juriſconſultus cum trecentos aureos Alphonſeos, quod ſuperer at dotis, furto ſurreptos perdidiſ-

ſet, ac propterea animo angeretur, & eſſet ſibi viva adhuc uxor, & illa quidem admodum deformis, dixiſſe perhibent Regem: Longè illi melius, ſi uxorem, quàm pecuniam fures abſtuliſſent. Panorm. lib. 1. c. 27.

2 Hugoni Senenſi, quem noſtra ætas Medicorum principem appellavit, uxor fuit nomine Ladia, ex familia Sozinorum, in qua frequens virtus, forma rara. Hanc Hugo, quod deformis eſſet, Ladiam bonam vocitare ſolebat; atque omni patrimonio privari, quàm conjuge maluiſſet. Itaque poteſt amari deformis uxor; mala non poteſt. Criſpini fortaſſe conjugi nec morum ſuavitas, nec forma fuit. Æn. l. 1. c. 27.

8. In eum, qui uxorem mortuam lugebat.

1 Cùm aliquando Rex Ludovicum Podium, Putium appellatum, in veſte lugubri, fronte ſubtriſtem intueretur, &, quid ſibi vellet luctus ille, ſciſcitaretur; ac Putius, ob uxorem mortuam mœſtum ſe eſſe, reſpondiſſet: adjecit, lætum potiùs atque hilarem eſſe eum convenire ob illius mortem. Nam ſi cognata mortua eſſet, fratrem ejus à

mor-

mortuis ſuſcitatum eſſe. Erat enim mulier illa intractabilis, difficilis, & viro, dum vixit, admodum moleſta, & infeſta, ac mariti propè mors quædam. Panorm. lib. 3. c. 6.

2 Gregorius Hanniburgenſis, ſcientiâ juris ac facundiâ inter omnes Germanos facilè princeps, cum domum ex curia Cæſaris, in qua diu fuerat verſatus, reverti ſſet, atque non longè ab opido Norimbergenſi amicum offendiſſet, qui uxorem ſuam vivere & benè valere diceret: Si vivit uxor, inquit, ego obii. Æn. Sylv. l. 3. c. 6.

9. In homines obtuſo ingenio.

1 Admiſit in colloquium, ac patienter audivit ipſos etiam ſecordi ac obtuſo ingenio homines. Audiens verò illos, ſubinde oculos ad eos conjicere ſolitus erat, quos probè norat, ingenia ac ſenſa hominum percallere, Ennianum illud levi voce ſubmurmurans: Vulturis in ſylvis miſerum mandebat homonem. Belliſſimè enim non homines, ſed homones, Ennium appellaſſe eos, dicebat, quos vidiſſet ex homine nihil præter effigiem poſſidere. Pan. lib. 1. c. 54.

2 Ennius ſi pleroſque noſtri ſeculi Reges contemplatus eſſet, credo, non reges, ſed regones appellaſſet: Eccleſiæ quoque prælatos, prælatones vocitaſſet; qui præter coronas & infulas, dignitati quod reſpondeat, nihil oſtendunt. *Æn. Sylv. l. 1. c. 54.*

10. In falsò gloriantem.

Dicenti cuidam, ſapientem virum ſe tandem reperiſſe: Quomodo, inquit, ſapientem dignoſcere ſtultus poteſt? Pan. lib. 3. c. 10.

11. In Cajetanos inſipidos.

Allatum eſt à Cajetanis quibuſdam malè literatis, M. Tullii ſepulcrum exſtare adhuc juxta Formias in via Romana, vetuſtis literis inſcriptum. Quod Rex ut primum accepit, lætitiâ penè perditus, ire nihil cunctatus eſt, & ſentibus rubiſque primò tumulum purgans, mox legere inceptans, non M. Tullii, ſed M. Vitruvii epigramma eſſe comperit. Irrito itaque labore rediens, ac vultum riſu ſolvens: Cajetanos, inquit, ex Minerva oleum quidem accepiſſe, ſed ſapientiam amiſiſſe. Panorm. lib. 1. c. 47.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

11. In Thraſones.

Homines, quos vanis ſermonibus impleri, & penè diſtendi intueretur, modò utres, modò veſicas appellabat. Pan. lib. 4. c. 17.

13. In terræ motum.

1 Cum legeremus aliquando Didonis Virgilianæ mortem, & inter legendum terra moveretur, atque ob id, qui aderamus omnes, improviſa & repentina re perculſos Rex intueretur: Novum ne, inquit, vobis videtur, ſi in morte tam celebris reginæ terra intremiſcat. Pan. lib. 1. c. 32.

2 Apud Julianum Sancti angeli Cardinalem doctiſſimum atque integerrimum patrem Flavianis ſupra Danubium, cui civitati nunc Vienna eſt nomen, cum cœnarem, fuiſſetque de Baſilienſi concilio multus ſermo, & inter cœnandum terram moveri intueremur, diſcumberetque ſimul Joannes cognomento Amicus Agrippinenſium legatus, qui diceret, ſurgendum è menſa & in patentes campos abeundum: Bono animo, inquit Julianus, ô amici eſtote, de Synodo Baſilienſi locuti ſumus,

quæ

quæ omnem Eccleſiam tremefecit, non tamen illiſit. Ita nec nos terræ motus iſte conſternaverit. Æn. Sylv. lib. 1. cap. 32.

14. In Iconopolam.

1 Jacobo Alemanno homini Chriſtiano, ſed Judæis orto parentibus, cùm is divi Johannis aureum ſimulacrum venale Regi exhibuiſſet, ac pro eo quingentorum aureorum precium poſtularet, ita reſpondit: Non tu ſanè ineptus es, & majorum tuorum longè diſſimilis, diſcipuli & ſervuli imaginem tanti æſtimans, cùm illi Johannis ipſius magiſtrum, & dominum & regem Judæorum, triginta non ampliùs denariis vendiderint. Pan. l. 1. c. 56.

2 Coloniæ Agrippinæ pictor quidam inſignis, ſed prodigus & piger, & amator vini, complures Chriſti imagines cauponibus pignori dedit, eaſque hoc pacto perdere, quàm vendere maluit. Interrogatus, cur non potiùs venderet: Ergo, inquit, me Judæum eſſe, quàm Chriſtianum vultis? Æn. Sylv. lib. 1. c. 56.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

15. In ebrioſum.

Cùm me legente aliquando Antonius Cathacenſis antiſtes ſeſe offerens efflagitaret, ut eum Regi commendarem; atque ego idipſum jocando his verbis ſuaderem, quod hic ille bonus eſſet, qui nunquam vidiſſet Solem exorientem ſobrius; ſubridens Rex adjecit: multò minùs hercule occidentem. Pan. lib. 2. c. 27.

16. In Ebrioſum mortuum.

Cicchum vinarium inter utres & dolia vini Græci per vindemiam mortuum inventum, Regi cum renunciarent, ſepeliri eum juſſit, & hujuſmodi diſtichon ſepulturæ inſcribi;

Hic ſitus eſt Cicchus, quem teſtas inter & utres
Mactaſti Græco palmite, Bacche, furens.

Panorm. lib. 1. c. 59.

17. In Saltantem.

Cum aliquando mulierem impudentiùs ſaltantem adſpexiſſet, fertur ad circumſtantes dixiſſe; Attendite, Sibylla

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

bylla quidem è veſtigio edet oraculum. Panorm. l. 2. c. 56. Mſ. 61. Sentiens ſaltationem inſaniæ genus eſſe. Sibylla enim vates non edebat oracula, niſi furore correpta. Spigel. ad d. l.

18. In importunum petitorem.

1 Johannes Calaguritanus eques regius, ut primum ab hoſtibus carcere dimiſſus eſt, Regem adiit, & liberalitate illius nonnihil abuſus, innumeras propè res ſimul & popoſcit & impetravit. A quo Rex vix tandem divulſus: Mentior, inquit, ni inter tam multa & varia, quæ petebat, timuerim, ne uxorem etiam ipſam à me depoſceret eques meus. Pan. lib. 2. c. 40.

2 Iacobus Archiepiſcopus Trevirenſis princeps Elector, vir induſtrius ac magni conſilii, ſed multùm cupidus, & ad extollendam Eccleſiæ ſuæ potentiam nimis attentus, anno abhinc ſecundo, Fridericum Cæſarem apud Novam civitatem cum adiiſſet, & alia atque alia petens impetraſſet, pluraque petendo inſtaret; Si non facis, inquit Imperator, petendi finem, ego negandi principium inveniam. Æn. Sylv. lib. 2. c. 40.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

19. In podagricos.

1 Alphonſum, cum quæreretur ab eo, quare podagrici loquaciores eſſent, ita jocatum accepimus: podagricos pedum vitio afflictos ambulare non poſſe; ideo linguâ, velut ambulatione quadam, eos crebriùs uti ſolere. Adhæc non illepidè adjectum, Ennium cum podagrâ laboraret, tunc benè & copioſè poëtari conſuêſſe. Pan. l. 3. c. 28.

2 Ennius Senenſis, qui Eccleſiæ Groſſitanæ præfuit, antequam Pontificatum accepiſſet, in Petrum de Monte Licino non incelebrem Aſtronomum, qui cum podagraretur, incidit, atque ab eo, dum alteram poſt alteram fabulam recitat, diu retentus, dum tranſeuntem notum quempiam vidiſſet: Age, inquit, ô amice, auſculta hunc podagricum. Nam meæ audiendo aures ambæ obtuſæ ſunt. Æn. Sylv. lib. 3. cap. 28.

XXIII. MODESTIA.

1. *Modeſtia tum in ſenſu, tum in veſtitu Principi decora & utilis eſt. Lipſ. monit. & exempl. polit. l. 2. cap. 14. & 15.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

1 Illud ſilentio prætereundum non fuit, quod cum eſſet Alphonſus tot tantorumque rex regnorum, honore, gratiâ, opibus, potentiâ ac ſapientiâ admirabilis; nunquam tamen aut jactantiâ, aut inſolentiâ notari potuerit. Pan. l. 2. Mſ. c. 55.

2 Alphonſus cum interrogaretur, quæ res Reges ac privatos, divites ac pauperes, claros & obſcuros, denique omnes prorſus exæquaret, reſpondit; Cinis. Pan. l. 4. c. 26. Mſ. 28.

3 Cum Lucas Medicus, vir diſertiſſimus, orationem apud Regem habuiſſet, eumque exquiſitis & heroicis quibuſdam laudibus extuliſſet, ferunt finitâ oratione Regem dixiſſe: Si vera ſunt, Luca, quæ de me prædicas, Deo optimo maximo gratias ago: ſin aliter, vera ut iſthæc faciat, oro atque obſecro. Pan. l. 1. c. 3.

4 Baltaſar Coſſa, qui Pontificatum adeptus maximum, Iohannes tertius & viceſimus dictus eſt, ſæpenumero ſupra modum laudatus, inquit: Quamvis ementita eſſe ſcio, quæ de me præclarè dicuntur; iis tamen vocibus me oblecto. Æn. Sylv. l. 1. c. 3.

5 Caji Cæſaris commentarios in

omni expeditione ſecum tulit, nullum omnino intermittens diem, quin illos accuratiſſimè lectitaret, laudaretque & dicendi elegantiam, & belli gerendi peritiam: inertiſſimum ſe reſpectu Cæſaris prædicare nequaquam veritus, tametſi à nonnullis tum ſtudiis humanitatis, tum militiæ ſcientiâ non in ultimis ipſe reponeretur. Pan. l. 2. c. 13.

6 Proceres ac purpuratos ſuos à Rege reprehendi ſæpe vidimus, quòd amicos paullò inferioris ſortis ſuos ſervitores appellarent, maximè cum hujusmodi homines à Philippo rege non ſervitores, non ſubditos, ut ab iſtis; ſed amicos & familiares, appellatos lectitaſſet. Pan. l. 2. c. 34.

7 Cœnantibus apud Angliam Prælatis ac Baronibus, miniſtri flexis genibus officium ſuum faciunt. Apud Germanos, nec Imperatori, nec Regi tantum adulationis impendunt: prandentque prandente domino famuli, duobus tribusve, qui vel vina vel cibos apponant, exſpectantibus. Æn. Sylv. lib. 2. c. 34.

8 Cùm familiares nonnulli ruſticum quendam, humi proſtratum, uvas edentem, digito velut ignavum demon-

ſtrarent

ſtrarent Regi: Utinam mihi, inquit, iſtoc otio comedere dii dediſſent. Pan. lib. 2. c. 32.

2. *Regia dignitas non veſtium ſplendore, ſed prudentiâ ac cæteris animi virtutibus æſtimanda.* Spigel. ad Pan. lib. 1. c. 24.

1 Alphonſus veſtivit ſeipſum nitidè magis, quam precioſè, ſerico raro uſus aut oſtreo paludamento. Spigel. ad procem. Panorm. in lib. 4.

2 Scimus Alphonſum regem veſtitu, cultuque corporis moderatè uſum neque hac in re multum diſcrepaſſe à popularibus ſuis, illudque ſæpenumero uſurpare conſuetum: cupere ſe moribus & authoritate potiùs regem videri, quàm diademate aut purpurâ. Panorm. lib. 1. c. 24.

3 Franci, quibus rex eſſet ſola purpurâ & diademate conſpicuus, illi crines totonderunt, & retruſo in monaſterium nebulone, authoritate Zachariæ Romani Pontificis Pipinum ſubſtituerunt, quem non veſtis aurea, ſed ſpectata inter bonos moderatio & authoritas regio culmine dignum fecerat. Æn. Sylv. lib. l. 1. c. 24.

XXIV. SINCERITAS ET FIDES.

1. *Vera ratio, nec vultum minio, nec animum mendacio obtegentem regem probat. Æn. lib. 1. c. 17.*

Parantem Regem triumphalem currum inſcendere, non defuerunt, qui admonerent, ut triumphantium more vultum minio illiniret, quibus reſpondiſſe fertur: minium Baccho ſoli convenire, qui non ſolum triumphi, ſed vini etiam repertor exſtitiſſet. Panorm. lib. 1. c. 17.

2. *Fides virtus jure omnino cara ſit principi, cui ſua aut publica res cara. Lipſ. doctr. civ. lib. 2. c. 14. Nam nulla res vehementius rempublicam continet, quàm Fides. Cic. 3. offic. Lipſ. d. l.*

Convocato regulorum procerumque concilio Neapolim, non defuerunt qui crederent, evocatos à Rege contrucidandos eſſe, ſiquidem id aliquando eis, à ſuperioribus regibus accerſitis, acciderat. Cæterùm hi primò quidem ab Alphonſo perhumaniter accepti ſunt, deinde diſſoluto concilio læti & incolumes dimiſſi, tum primùm ſeſe verum

regem; ac patrem vidiſſe profitentes. Pan. l. 3. c. 21.

3 *Verbum principis jusjurandi loco habendum. Turpiſſimum eſt omnino fallere; in regibus verò longè turpius. Spigel. ad lib. 1. Panorm. c. 58.*

1 Audivi ſæpenumero Regem dicentem, tantum valere ad fidem debere principum verbum ſimplex, quantum privatorum hominum jusjurandum. Pan. lib. 1. c. 58.

2 Dicenti cuidam, addecere regem, non ſolùm quæ promiſiſſet, ſed quæ capite annuiſſet, etiam præſtare debere; reſpondit: Rectè ſanè! verùm condecere quoque petentes, ut juſta & conſentanea à regibus poſtulent. Pan. lib. 3. c. 3.

3 Exigenti promiſſa veterano militi cum diceret Sigiſmundus imperator: At immoderata fuit petitio tua? reſpondit miles: Poteras honeſtè negare, cum peterem. Nunc ſine turpitudine, quod promiſſum eſt, reſcindere non poteris. Tum Sigiſmundus, ſi ex duobus alterum me ferre oportet, leviùs rerum,

quàm

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

quàm famæ jacturam ſubibo. Æn. Sylv. lib. 3. c. 3.

4. *Regium eſt, ſatius fidem ſervare, quam compendium pecuniæ facere. Spigel. ad Pan. l. 3. c. 20.*

Fides nullâ neceſſitate ad fallendum cogitur, nullo corrumpitur præmio. Lipſ. lib. 2. doct. civil. c. 14.

1. Mediolanenſibus à Venetis & à Franciſco Sfortia bello oppreſſis, auxiliumq; ab Alphonſo magnopere poſtulantibus, arbitratus eſt Rex, illis demum benè conſultum iri, ſi Ludovicum Gonzagam, hoc ipſum affectantem, mercede conduceret Mediolanenſium causâ. Quapropter Putio Podio mandaverat, uti hoc nomine ipſi Ludovico triginta millia aureorum perſolveret. Cæterum Podius, quoniam interim Carolus Ludovici frater, qui ſub Mediolanenſibus merebat, occupata Laudente & Crema ad Sfortiam tranſiſſet, ac proinde, ne cum fratre Ludovicus conſentiret, addubitaretur, pecuniam numerare ſuperſedit, regemque per literas admonuit, pecuniam, quamvis promiſſam, in re tamen dubia nondum numerandam, ſed ſervandam potius

ſibi videri. Cui Rex: majori ſibi curæ eſſe fidem ſervare, quàm pecuniam, reſpondit. Quare Ludovico, utcumque res cederet, quod ſemel promiſiſſet, exſolveret, de bono & ſpectato viro perbellè ſemper, & præſumendum & ſperandum eſſe. Pan. l. 3. c. 20.

2. Fridericus Dux Auſtriæ, Alberti Cæſaris filius, commiſſurus prœlium adverſus Ludovicum Bojarium, qui cum de imperio contendebat, quamvis accepiſſet Marchiones Brandenburgenſes cum hoſtibus conſentire; his tamen promiſſam antea pecuniam numeravit, alienam fidem accuſare, quam ſuam requiri peroptans. Æneas Sylv. lib. 3. c. 20.

5. *Amicos probabis ex calamitate in vita & communicatione periculorum. Iſocrates.*

Nemo eſt, qui non hanc affectionem animi probet atque laudet: qua non modo utilitas nulla quæritur, ſed contra utilitatem etiam conſervatur fides. Cic. 5. de Fin.

1. Cum aliquando navali prœlio Rex deſperatis rebus, poſſet ex onerariis navibus in triremium ſuarum claſ-

ſem

ſem facile evadere (etenim præfectus illarum Iohannes Eſernitanus vir ſtrenuus, qui profectò ſemper Regis voluntatem ac nutum obſervabat) noluit tamen in triremes deſcendere: ſed ex navi ſua primus in hoſtium navem tranſiliit: ſeq; dedidit, ratus id, quod poſtea effectu probatum eſt, ejus etiam capti authoritatem, ad ſociorum ſalutem, & liberationem plurimum valituram. Pan. lib. 3. c. 12.

2 Cum à Philippo Duce Mediolanenſi victo regi Alphonſo conditiones afferrentur, non prius illas recepit, quàm ſociorum vitam cum hoſtibus pactus eſſet, nullam omnino vitæ aut ſalutis ſuæ mentionem faciens; præclariſſimè ſecum agi exiſtimans, ſi ſua ipſius morte reliqui vel à morte ſervarentur, vel à captivitate redimerentur. Pan. l. 3. c. 37.

3 Captus jam & aſſervatus, Rex à Philippo illo inclyto Mediolanenſium duce, cum audiſſet, quod ſtatim mittendus & liberandus eſſet, renunciavit Philippo; quas pro liberatione ſua leges dicturus eſſet? Si quas modo dicturus eſſet, nullas omnino ſe recuſaturum eſſe, præterquam ſi ab expeditione regni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Neapolitani deſiſtere eum juberet. Malle ſe quidem in carcere vitam degere, quàm ab hujuſmodi incœpto dimoveri, tum ut conſtantiam in re ſemel ſuſceptâ ſervaret, tum vel maximè, ne ſuarum partium regulos, qui ſecum captivi eſſent, deſeruiſſe argueretur, Pan. l. 3. c. 46.

XXV. HUMANITAS.

1. *Humanitas vetat ſuperbum adverſus ſocios, vetat avarum: verbis rebus, affectibus comem ſe facilemque omnibus præſtat. Senſ. Epiſt. 88.*

Humanitas maximum principis ornamentum. Contzen Polit. l. 3. cap. 11.

1 Cùm audiſſet Alphonſus Iohannem, ſuaviſſimum fratrem meum, juvenem excellentis ac eximiæ virtutis, mortem obiiſſe, non ſolum ſermone, ſed conſolatoriis ad me literis dolorem animi teſtatus eſt. Panorm. l. 4. c. 26. Mſ. 27.

2 Quadam die cum corpus Domini ſummi & ſervatoris, Dei Jeſu pedibus ſequeretur (ſic enim Regi mos fuit, ſanctiſſimam euchariſtiam reverentiſſimè,

quo-

quocunque accederet, pedibus comitari) tandem deductus eſt in vetulæ domum, ſanguinis profluvio penè exanimatæ, cumque ægritudinis cauſam cognoviſſet, continuo gemmam inæſtimabilem, morbo illi mirificè accommodam, afferri juſſit, anusque illius digito aptari, ſimul & corpus regum regis in templum, unde profectum erat, ſummâ veneratione reduxit. Paucis verò poſt diebus anus illa cum revaluiſſet: egit quidem pro recuperata ſalute Regi gratias, quales potuit: ſed gemmam, quam Majeſtatem dicerent ejus ſibi penè mortuæ commiſiſſe, ajebat, ſibi ne viſam quidem perdidiſſe. Stomachari, qui aderant, cœpere, aniculam exſecrationibus & maledictis propalàm inceſſentes. Rex verò ſubridens: abi, inquit, mea mater, & cura tu valetudinem tuam: quoniam ſtulti quidem iſti, ut vides, parum ſanitatem ſuam curant. Pan. l. 1. c. 52.

3 Alphonſo regi mos fuit, familiares, quos ipſe alumnos ſuos appellabat, viſitare ægrotantes, atque illos tum ad corporis valetudinem, tum multo magis ad animæ ſalutem exhortari. Quod cùm ſæpe aliâs, tum nuper acci-

dit in adverſa valetudine Gabrielis Surrentini, ſuaviſſimi ac ſplendidiſſimi adoleſcentis. Nam cum graviter is jaceret, Rex pro ſua conſuetudine illum adiens, hujuſce-modi ferè ſermonem eſt orſus. Ut valeas, mi Gabriel, Medici quidem te extra mortis periculum eſſe affirmant, ſi modo illos obedienter audias: quod ut facias, te hortor atque etiam rogo, ne ſecus faciendo ipſe tuæ mortis cauſa infameris. Et in Medicis quidem haud parvum præſidium vitæ eſt: verum in Deo multo majus ac certius. Is enim non vitæ modò, ſed mortis etiam ſanitas & ſalus eſt. Illum ergo inprimis ante oculos habeas, illi toto cogitatione adhæreas, qui te fecit, qui te à morte moriens redemit, qui te judicaturus eſt. Illum ſi quando offendiſti nunc contritione, oratione, confeſſione, & ſacris myſteriis tibi places, ac propitium reddas. Hæc cum feceris, & facies, ſcio, & quidem devotiſſimè, ſi bene pietatem ac conſtantiam tuam novi: hæc, inquam, cum feceris, illius te poſtea voluntati ac miſericordiæ læto ac forti animo permittas. Solus enim quid nobis profuturum; contra, quid nociturum ſit, prænoſcit. Nec te timor

aut potius opinio mortis offendat. Mors quidem bene puréque morientibus vita eſt. Hinc & diſſolvi cupiunt, qui bene vixerunt & eſſe cum Chriſto, ut bene actæ vitæ præmium conſequantur, lumen æternum. Et profecto mors vitæ principium eſt, atque ejusmodi vitæ, quæ neque doloribus, neque metui, neque invidiæ, neque ærumnis ullis ſubjecta eſt, neque ipſi quoque morti quicquam obnoxia. Et ſi altius aliquanto repetamus, inveniemus, mortem nihil aliud eſſe, quàm peccandi finem. Nam cum Adam contra mandatum Dei in flagitium lapſus eſſet, ne vivendo culpa reviviſceret, & in peccatis perſiſteret, ejus corpus, è terra factum, terræ Deus reddidit, non ut creaturæ, quam fecerat, ſed ut peccato, quod creatura ipſa commiſerat, finem imponeret. Deus igitur & principium & finis. Cum is vult, naſcimur; cum vult, etiam morimur. Et ſunt hæc quidem prorſus divinitatis ejus, nihil ad nos pertinentia. Illud vero tantummodò noſtro reliquit arbitrio, ut benè rectéque vivendo bonum nanciſceremur finem. Hoc itaque, quod unum noſtrum eſt, id eſt, ut in Chriſto Domino moriamur, ſummâ ope adniti debe-

nota

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

debemus? quod qui faciunt, non planè anoriuntur, ſed tranſeunt à corruptione ad incorruptionem, à mortalitate ad immortalitatem, à perturbationibus ad tranquillitatem. Non abſurdè fortaſſis exiſtimaverunt quidam, mortem non modò malum non eſſe, ſed bonorum omnium maximum. Verum enimvero, quoniam neque evocationis diem neq; horam nobis ſcire datum eſt, perquam ſalutare fuerit, nos præparatos eſſe, cum Deo ſentientes, & mandatis ejus obſequentes; nec diem differre tutum eſt, ſed inſipienter factum potius exiſtimare. Pleroſque enim vidimus ſummâ corporis incolumitate, viribus integris, nihil tale metuentes, morte repente interceptos: contra nonnullos uſque ad Medicorum deſperationem redactos, convaluiſſe. Ego quidem in præſentia, ut vides, ſanus, integer, & validus ſum, adde & tot tantorumque rex regnorum, opibus, potentiâ, exiſtimatione fortaſſis non inter poſtremos: ſed nunquid hæc profutura quicquam intelligam ad horam mortis dignoſcendam? aut ſi intelligam, putem me vel temporis momento illi reſiſtere aut repugnare poſſe? Minimè. Cum hæc

igitur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

igitur omnia in Dei poteſtate tantum ſint, nihil nobis reliquum videtur, niſi ut cum Deo benè ſentientes, ejus præceptis, ut diximus, tum in omni vita, tum vitæ termino maxime obediamus. Sed quoniam te verbis meis alacriorem aliquantò factum intueor, pergam te monere, & iis quidem monitis, quibus hæc brevis hora, non modò ſine metu, ſed cum gaudio quoque tranſigenda videatur. Credimus firmiter omnes, quòd Deus hominem fecerit ad imaginem & ſimilitudinem ſui. Nec cum fecerit, credimus corpus feciſſe ſui ſimile, ſed inflaſſe illi ſpiritum, id eſt, animam ad ſimilitudinem ſui. id cum ita ſit, quid nobis poteſt felicius accidere, quam dimittere luteum corpus, vitiorum ſarcinam, & ad eum evolare & redire, qui nos ideo dignatus eſt ad ſimilitudinem ſui facere, quò Spiritus noſter, divino ipſius Spiritu repletus, divinitatis particeps & felicitatis ejus, agat ęvum perpetuò inter angelos & ſanctorum choros? & quoniam nos ſimiles ſui fecit, & ſimile appetat ſui ſimile, oportebit lege naturæ. Naturâ ergo rapimur ad fruitionem Dei: ad quam tamen, ne id refugias, niſi morte migrandum eſt

 nemi-

nemini. O ineffabilē Dei benignitatem! Dedit is, qui credunt in nomine ejus, vel Dei filios fieri poſſe. Et adhuc veremur mori, atque id ſtatim facere, quod, velimus nolimus, quandoque facturi ſumus? Sanè niſi Deus id expreſſe vetuiſſet, non exſpectanda, ſed conſciſcenda nobis mors eſſet, quò citiùs anima noſtra perveniret ad patrem rerum omnium & factorem & dominum, quò ſimplicitatem, puritatem, æternitatem atque, ut ita dixerim, Deitatem recognoſceret, & recuperaret ſuam in contemplatione rerum cœleſtium, & conſortio ſanctorum. Quid nos itaque, non dicam, amplius mors, ſed cogitatio mortis deterreat, à qua momento temporis abſolvimur, & in qua aut nullus eſt ſenſus, aut certè brevis quidam efflatus; & is quidem æquanimitate lenior atque facilior? Adeóne molles aut inſolentes erimus, ut quod omnibus prorſus ſubeundum eſt iter, nobis unis haud eſſe ſubeundum arbitremur? Adeò ne ſtulti atq; dementes, ut nobis naturam, non naturæ nos parere debere cogitemus? At inquis, ego viridior è vita exeo in flore ætatis. Quid refert, obſecro, quàm citò quis exeat,

ſi ſe-

ſi ſemel exeundum eſt? Numquid ne animadvertiſti, quod quò magis creſcimus, eò magis decreſcit vita. Quanquam, per immortalem Deum, quid in hac vita poteſt eſſe diu? cum ipſa hominum etiam longiſſima vita perbrevis ſit, & puncti inſtar judicanda, ſi cum æternitate eam conferas; ut non temerè fortaſſis credendum videatur, non ex intervallo aliquo ſed unâ eâdemque horâ homines naſci & mori omnes. Cæterum mihi is demum diu vivere videtur, & in ętate adhuc imperfecta, vitam perfectam ducere, qui uſq; ad ſapitiam, id eſt, uſque ad cognitionem Dei vixit, qui conſcientiâ ſuâ fretus, mortis fiduciam præ ſe ferens læto atque hilari animo obeat, aut abeat potius. Et ſi vis, etiam dinumerentur anni, & ſervetur ordo, ut libet, quid tibi paucorum annorum acceſſio boni potuiſſet afferre? aut quid non mali potius? Tibi ſumma nunc tui principis gratia, tibi fratres & parentes incolumes, tibi patriæ ipſius tuæ & haud parvus præterea dominatus, tibi facultates, & copiæ non mediocres: Sed horum pleraque fortunæ temeritate reguntur: certè quæ nobis pro gratia invidiam & malevolentiam ſubgerit,

rit, pro ſanitate morbos & ægritudines, pro dominatu ſervitutem & exſilium, pro affluentia & divitiis paupertatem & inopiam, pro bona ætate tædium atque odium. Hi nimirum, hi fructus ſunt, quos præſens vita acerbiſſimos exonerare conſuevit, quos evitare & morte præcidere ſapiens vir, ſi liceat, debet, & tunc bene ſecum feliciterque actum eſſe exiſtimare, ſi cum hæc fucata & fallacia bona ſibi arriſerint, ea deſerat. Nec vero te ulla de parentibus aut fratrib⁹, quos relicturus fortaſſis es, ſubeat ſollicitudo. Eos quidem mihi cordi jam, jamque eſſe & fore, ſcias, non minus ſanè amicos (ne quid ardentius dicam) quam te ipſum, in cujus recordationem Marinum fratrem & ipſum praclaræ ſpei adoleſcentulum in tuos honores, in tuas fortunas & fortunarum ſpem protinus aſſumo. Tu vale æternum, & ſi mandatis meis impigrè ſemper obtemperaſti, nunc ſi à Deo optimo maximo ac regum Rege tibi vitæ exitus denunciari videatur, lætus agenſque gratias pare & obtempera. Hac oratione confirmatus & erectus adoleſcens paullò poſt hilariter & cum Dei mirâ cognitione migravit. Rex illi
inferias

inferias magnificè perſolvit, & ſepulcro hujuſmodi diſtichon exſculpi mandavit:

Qui fuit Alphonſi quondam pars maxima Regis,
Gabriel, hac modica nunc tumulatur humo. Pan. l. 3. c. 52.

4 Cum Puteolos obſideret Rex, atque animi laxandi cauſa litus quotidie peteret, reperit viri Genuenſis cadaver è triremi hoſtium ejectum, litori appulſum: quo viſo, celeriter equo deſiliit, iisque, qui prope aderant, omnibus deſilire juſſis, aliis negotium dat, ut terram effodiant; aliis, ut nudum corpus linteo obvolvant: ipſe verò crucem ligneam ſua manu fabricatur humati ipſius capiti affixit. Pan. lib. 1. c. 14.

Quid faciat in ſuos cives Alphonſus, cum etiam in hoſtes pius ſit. Æn. Sylv. l. 1. c. 14.

2 *Calamitas non adjungenda calamitati. Spigel. ad Pan. lib. 4. c. 6.*

Cum Stephanus eques Neapolitanus poculo amatorio inſaniſſet, teneretque & opida, & nonnulla regia officia, fuerunt qui à Rege illa bona poſtularent; quod abſurdum videretur, à demente

hujuſmodi bona poſſideri. Quibus Rex contrà, ſibi inhumaniſſimum videri, reſpondit, iis ſe etiam ſubſtantiam auferre, quibus ſors mentem & cerebrum abſtuliſſet. Pan. l. 4. c. 6.

3. *Magnis viris laudi dandum, dum aut res, aut caſus tulerit, ſi ad ſordidam etiam operam conferendam deſcenderint. Spig. ad Pan. l.* 1. c. 25.

1. Proficiſcebamur adverſus Capuam. Cumque Rex itineris primus offendiſſet aſinarium gementem implorantemque prætereuntium auxilium, propterea quod aſellus ſibi prolapſus eſſet in luto, farinâ oneratus; deſilire equo, qui non longo admodum intervallo ſequebamur, Regem vidimus, atque unà cum ruſtico, illum à cauda, Regem à pectore aſinum, cœno hærentem, ſublevaſſe. Appulſi nos Regem exterſimus: aſinarius verò, qui Regem prius non noverat, pertrepidus veniam precabatur. Parvi quidem momenti res, ſed quæ nonnullos Campaniæ populos Regi conciliaverit. Panorm. l. 1. c. 25.

2 Carolus princeps Navarræ Iohannis Alphonſi ejuſdem fratris filius etiam infimis ac ſordidis homuncioni-

bus

bus opem ferre non recuſabat, cum ipſe morbi cujuſdam abdita medicamenta teneret. Spig. ad d. l.

3 Erat Alphonſus apud Juliani templum juxta Neapolim, cum ex prœlio relatum militem, lethaliter gula transfixum, circa ſe locari juſſit, ſuoque ipſius ſudario vulnus obturari. Cum vero nullam ſpem vitæ præſentis haberet, ad beatam & immortalem vehementer hortatus eſt, mortuum ſepeliri quoque diligentiſſimè curavit. Pan. lib. 3. c. 32.

4 Stabat in ripa Vulturni fluminis Rex, quo trajicienti exercitui adjumento eſſet, cum equiti cuidam Butardo nomine, ex acie Rudolphi Peruſini aquæ vi pertracto, ac prope abſorpto, uti opem ferrent, inclamavit, Cum verò neminem ſuppetias ferre intueretur, ipſemet concitato equo in rapidiſſimum flumen opis ferendæ gratia ſe conjecit, quem ſubſecutus cum eſſet Ennerus Gevaca, ipſum Butardum ſemianimem retulere, appenſumque in pedes plurimam aquam evomere coëgêre, quem igne refocillatum, exterſumque, & inde Regis veſtibus amictum reviviſicatum denique ajunt, Arago-

niam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

niam, Aragoniam exclamaſſe. Pan. l. 3. cap. 43.

4 *Cives benevolentes regum cuſtodes ſunt. Proinde ſtudendum principibus eſt, ut clementiâ, liberalitate, humanitateque ſubditorum amorem conſervent augeantque. Spigel. ad Pan. lib. 2. c. 43.*

1 Alphonſum nonnunquam ſolum absque comitantium pompa incedentem vidimus. Cumque ob hoc à plerisque argueretur, ſuadereturque, ut more aliorum principum & ipſe armatorum manu ſtipatus graderetur; exhorruiſſe conſilium viſus eſt, atque dixiſſe: ſe quidem minimè ſolum, ut iſti crederent, ſed innocentia aſſociatum vadere; neque eſſe, quod benevolentiâ civium fretus, quippiam extimeſcat. Panorm. lib. 2. c. 43.

2 Alberto Auſtriæ duci qui mortuo Sigiſmundo Cæſare, cujus erat gener, regnum Hungariæ ac Bohemiæ cum Romano imperio ſuſcepit, cum principes amore civium tutos eſſe oportere, idque ſolam innocentiam præſtare, diceret: Et fida cuſtodia, reſpondit ſocer, infortunium excludit. Æn. Sylv. lib. 2. c. 43.

5 Prin-

5 *Princeps amorem apud populares, metum apud hoſtes quærat. Ex Tacit. 11. Annal. Lipſ. lib. 2. civil. doct. c. 12.*

Ita eveniet illud Biantis: timere ſubditos non illum, ſed pro illo. Lipſius d. l.

1 Alphonſus cum interrogaretur, quos è popularibus ſuis percaros haberet? illos, inquit, qui non magis eum, quàm pro eo metuant. Pan. lib. 4. c. 40. Mſ. 44.

2 Interrogatus Fridericus imperator, quinam ſibi cariſſimi eſſent? Qui me, inquit, non magis, quàm Deum timent. Æn. Sylv. l. 4. c. 40. Mſ. 43.

6 *Reges ita moderentur vitam, ut nec inferioribus ſint terrori, nec ſuperioribus deſpectui. Spig. ad Æn. Sylv. lib. 4. c. 25.*

Quemadmodum ſuperi amari & timeri volunt: ita & reges, ait Sigiſmundus: neque enim bene ames, niſi timeas. Æn. Sylv. l. 4. c. 35. Mſ. 37.

Optimum factum ſibi videri dicebat Rex, ſi voluntas noſtra inter amorem ac metum media incederet, ut quantum amor

amor ad exceſſum impelleret, tantum timor illam è diverſo retraheret. Pan. lib. 4. c. 35. mſ. 38.

XXVI. LENITAS ANIMI, AC MANSUETUDO.

1 *Facile ignoſcendum, qui imprudenter delinquunt. Spigel. ad Pan. lib. 4. c. 12.*

1 Cum quidam in itinere Regem præcederet, ramuluſque arboris ab eo apprehenſus, in Regis oculum, qui proximè ſequebatur, fortè dimiſſus incidiſſet, liveſcente & tumeſcente mox oculo, condolentibus amicis, Regem dixiſſe ajunt; nihil ſe profectò dolere, niſi percuſſoris ipſius dolorem ac metum. Pan. l. 4. c. 12.

2 Devenerat Rex præcedens exercitum ad Furcas Pelignas, ubi paucæ admodum caſæ erunt, atque hæc quidem præoccupatæ, equoq; deſcendens in propiorem manſionem ingreſſus eſt una cum Putio, atque ibi offenderunt prope ignem conſidentes milites gregarios duos ex Caroli Campobaſſi ſociis iniquè admodum ferentes adventum novi hoſpitis, quem Regem eſſe ignorarent: ideoque conviciis, compella-

pellationibus probroſis jactare eum cœpiſſe, quod in alienam domum ingredi auſus eſſet, niſi ſe inde proriperet, (titiones illos in eum contorturos, minitantes. Rex riſu prope dirumpi, Putius ſtomachari, qui, niſi Rex prohibuiſſet, cum illis haud dubiè manus contuliſſet. Cognito tandem regis Caroli adventu, gregarii pavefacti facile ab humaniſſimo Rege non ſolum veniam injuriarum exoravere, ſed regii prandiculi haud expertes abiere. Et ſanè nemo unquam fuit, cui celerius injuriæ exciderent, aut firmius beneficia hærerent. Pan. l. 3. c. 49.

2 *Ira furor brevis eſt. animum rege: qui niſi paret*
Imperat. hunc frenis, hunc tu compeſce catenis.
Horat. lib. 1. Epiſt. ſecunda.

Vince animos, iramque tuam, quam cætera vincis. Ovid. Epiſt. 3.

1 Cum poculum, quo Rex ipſe biberat, Caſpari generoſo & claro adoleſcentulo dari juberet, & Pirretus pincerna Caſparis inimicus, quamvis ſemel bis & tertiò juſſus dare renueret, permotum Regem ſurrexiſſe, ajunt, pu-

gionem-

gionemque ſtrinxiſſe, ac fugientem Pirretum adſecutum, ne jam prehenſum iratus feriret, pugionem in media ira abjeciſſe. Panorm. lib. 1. c. 11.

2 Wenceſlaus rex Bohemiæ Sigiſmundi frater, Caroli quarti Romanorum imperatoris filius & heres, miniſtri offenſus verbo è menſa conſurgens, arrepto pugione amicum interfecit. Alexander Macedo, correpto in Clytum telo per mortem cariſſimi hominis iræ ſuæ ſatisfecit, ſibi ſe non ſatis feciſſe, pœnitentia facti docuit. Melior itaque Alphonſus utroque, qui primo iracundiæ motui, ut homo ſuccubuit; ſed ſecundum ut rationalis homo pervicit, ac parvulos ſuos, ut ait ille, alliſit ad petram. Æn. lib. 1. c. 11.

3 *Princeps ab ira & vindicta alienus eſſe debet; præſertim in conviciatores. Lipſ. Monit. & exempl. polit. lib.* 2. *c.* 17. *Seneca enim teſte, contumeliarum patientia, ingens inſtrumentum eſt ad tutelam regni.* Ibid.

1 Capuam cum exercitu tranſeunti Alphonſo miles quidam irá effervеſcens in foro ipſo obviam factus, comprehen-

ſis

ſis equi loris, Regem ſiſtere coëgit, neque prius dimiſit, quàm quæ libuiſſet in Regem etiam armatum petulanter effudiſſet. Rex nihilo magis animo commotus ire perrexit, conviciatorem ne paululum quidem conſpicatus. Pan. lib. 1. c. 12.

2 Sigiſmundus Imper. convicianti Bajoratio creditori colaphum incuſſit, mox pœnitentiâ ductus, debitum omne perſolvit. Modeſtior Rex, quàm imperator. Sed fortaſſe non tam huic equiti regis modeſtia, quàm Bajoratio Cæſaris ira ſalutaris fuit. Æn. Sylv. l. 1. cap. 12.

3 Nonnullos de ſe bene meritos, ſed ipſum probris clàm ſolitos lacerare, Rex cum audiſſet: Regum eſſe, inquit non ſolum benefacere, ſed mala etiam patienter audire. Ingratos profectò nequaquam effecturos, quò minus ipſe & humanus & benificus perſtaret. Pan, lib. 1. c. 37.

4 In Fridericum Cæſarem III. cum non-nulli dicta probroſa jactaſſent, referentibus aulicis: An neſcitis, inquit Fridericus, Principes quaſi ſignum ad ſagittam expoſitos eſſe. Turres quidem fulgura præaltas feriunt; humi-

lia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

lia tecta prætereunt. At nobiſcum bene agitur, ſi verbis tantum impetimur. Æn. Sylv. l. 1. c. 37.

5 Alphonſus cum beneficiorum immemores eſſe nonnullos intelligeret, & interdum etiam de ſe obloquentes, inquiebat; illis quidem, ut libet, ſibi verò benefactorum fructum eſſe benefeciſſe. Rurſus contra maledicentiam ingratorum videndo exclamabat; Benè habet, liberam tandem civitatem benè habemus, cuique, ut libet, licet. Panorm. Mſ. lib. 2. c. 50.

6 Cum accuſaſſent purpurati apud Sigiſmundum maledicentiam Germanicæ multitudinis, quæ de ſuo principe paſſim obloqueretur; ſubridens Imperator: An vobis, inquam, grave videtur, illos malè loqui, cum nos mala agamus. Æn. Sylv. l. 2. c. 48. Mſ. c. 50.

XXVII. CLEMENTIA.

1 *Nullum ex omnibus magis clementia. quam Regem & Principem decet. Lipſ. civ. doct. l. 2. c. 12.*

Nam qui vult amari, languida regnet manu. Claud. *ad Honor. Et qui benignitate ac clementia imperium temperavere, his candida & læta*

omnia

omnia fuerunt; etiam hoſtes æquiores, quàm aliis cives. Saluſt. ad Cæſ. Præcipuè magiſtratus clementis eſt privatas injurias negligere. Contzen Polit. l. 3. *c.* 16. §. 21.

1 Qui nimis lenem & manſuetum Principem quereretur, exſpectandum iis eſſe dicebat, ut urſi ac leones quandoque regnarent: hominis ſanè clementiam eſſe; beluarum feritatem. Pan. l. 2. c. 49. Mſ. 54.

2 Iuſtitia dicebat, ſe quidem bonis gratum eſſe; at clementia etiam malis. Pan. lib. 2. c. 48. Mſ. 53.

3 A Deo, inquit Fridericus Imperator, cum oro, miſericordiam peto; non juſtitiam. Cur igitur me ſubditis clementem atque miſericordem non exhibeam? Æn. Sylv. 2. c. 48. Mſ. 53.

5 Non tam, quod hoſtes vincere & ſciret & poſſet, gloriabatur, quam quod victis conſulere didiciſſet. Illud quidem fortunæ interdum munus eſſe, hoc ſemper ſuum. Pan. l. 2. c. 57. Mſ. 62.

6 Cum aliquis Regi diceret; Cave ne hæc tua miſericordia, lenitudo & placabilitas in perniciem cedat; Imò verò, inquit, multa mihi perferenda

ſunt,

ſunt, ne in invidiam cadam. Pan. l. 2. cap. 58. Mſ. 63.

7 Severum, inquit Cæſar Rudolphus, & immitem fuiſſe me aliquando pœnituit, lenem & placabilem nunquam. Æn. Sylv. l. 2. c. 58. Mſ. 63.

8 Cùm argueretur aliquando Rex, quòd mitis eſſet ac lenis nimis, ut qui nonnunquam etiam iis, qui vel graviter in ipſum deliquiſſent, ignoſceret: Se quidem paratum velle eſſe, dicebat, Deo immortali, ſi ad calculum vocetur, oves, quas in tutelam ab eo ſuſcepiſſet, annumerare; & ſi illas repetat, reſtituere incolumes omnes poſſe. Pan. lib. 2. c. 47. Mſ. 52.

9 Urbem Neapolitanam, pertinaciſſimè obduratam, pugnando denique cum cepiſſet (Deus immortalis) quàm manſuetè, quàm humaniter, quàm liberaliter ſeſe geſſit? Omnium primùm milites à cæde ac direptione coërcuit, & præter primos impetûs, quos continere facilè non fuit, poſtea cives omnes à militum furore & avaritiâ tutos incolumeſque ſervavit, ipſemet ſtricto enſe perequitans civitatem, proſpicienſque, ne quis alteri vim aut contumeliam afferret. Dein his, quanquam

quam victis, liberorum jura conceſſit, injuriarum omnium, etiam Petri, jucundiſſimi fratris, cædis oblitus. Pan. lib. 2. c. 20.

10 Ducem Neopolitanorum, Antonium Caudolam, exitialem & quaſi hæreditarium Regis hoſtem, cum omnes morte mulctandum eſſe cenſerent, ſalvum eſſe Rex juſſit, bonis & paternis & ſuis omnibus ſervatum reſtitutumque. Nec Jacobi patris capitales inimicitias, nec Antonii pervicaciam, jam dudum ſibi damnoſiſſimam, vel paululum æſtimare viſus eſt. Milites præterea captivos miſſos fecit, nonnullos etiam, quamvis hoſtes, muneribus ob egregiam virtutem, tum integram famam, donavit exornavitque. Qua manſuetudine & benignitate ipſos etiam hoſtes ſibi exinde benevolos reddidit, univerſoque poſt hoc regno Neapolitano ab Aquila Marſorum urbe ad Rhegium uſque Brutiorum ſine adverſario in pace ſumma & tranquillitate potitus eſt. Pan. l. 2. c. 21.

11 Victo captoque à rege Antonio Caudola opidoque Carpenono, ubi uxor & filii & fortunæ omnes Antonii eſſent in poteſtatem redactæ, omnes in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

libertatem pro ſuo more incolumes reſtituit, theſauros uxori dedit; ſibi ex precioſa & diffamata ſupellectile nihil omnino niſi vitreum poculum aſſumens. Pan. l. 3. c. 33.

12 Iſclam opidum, & milite & ſitu munitiſſimum, pugnando cepit, captis licet graviſſimis hoſtibus pepercit. In id poſtea ab eo colonia Catalanorum deducta, ut eſſent, qui cum virginibus aut viduis Iſclanis connubia copularent, ratus, videlicet, id quod evenit, animos illorum deliniri & conciliari poſſe prole ſuſceptâ. Pan. l. 2. c. 22.

13 Conductus jam à Rege Neſtor Faventius ſedecim millibus aureorum, ſibi traditis jam, antequam Regi militare inciperet, ad Bononienſes & Franciſcum Sphortiam ſe contulit. Quod cùm Neapoli reſcitum eſſet, Antonius Caſarelius Neſtoris ſcriba, qui domini negotia procurabat apud Regem, vitæ metuens profugit. Verùm interceptus in via, ad Regem reductus eſt. Conſtitutus in medium, juſſus eſt recitare conditiones, inter Regem & ejus dominum per eum initas, quas cùm intellexiſſent, qui aderant, ab Neſtore violatas eſſe, à Rege dimiſſus eſt, non ſolùm

ſolùm metu mortis liberatus, ſed viatico etiam adjutus. Hoc etiam ad magnanimitatem Regis referendum eſt, quod, cùm Neſtor in fidem recipiendæ pecuniæ obſidem dare filium obtuliſſet, à Rege illi, ſicuti pleriſque aliis, negatum eſſe, palàm eſt. Non metu enim, ſed gratiâ & voluntate ſibi operam dari, ſemper ſuum conſilium exſtitiſſe. Pan. lib. 3. c. 24.

14 In obſidione Staphati centuriones ac milites, qui opido præſidio erant, non ſolum omnis generis tela, ſed verba etiam petulantiſſima atque obſceniſſima in Regem & in Johannem Principem Tarentinum, ac Petrum infantem Regis fratrem, qui aderant, jactitaſſe, ſatis conſtat. Capto autem opido, cum ipſe Princeps atque Infans ab ira ex conviciis ſtimulati, eos omnes in furcam tollendos eſſe contenderent, Regem contrà omnes pro ſua conſuetudine miſſos feciſſe, ſimul & ſuorum indignatiunculam ita leniſſe: In hujuſcemodi injuriis, non quid dicatur, ſed à quo dicatur, inprimis animadvertendum eſſe. Spurci vivant ſpurcè, loquantur ſpurcè, ut libet; ſe nequaquam ob aliorum maledicta à nota

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

ſua naturâ & moderatione receſſurum eſſe. Ad hæc victoriam fortunæ eſſe munus, clementiam ſuum ipſius, qui clemens eſſe deberet. Itaque unumquemque malle ex clementia, quàm ex victoria laudem adipiſci. Denique expertum loqui, nihil magis adverſariorum animos flectere & conciliare ſolitum eſſe, quam placabilitatis & manſuetudinis nomen. Pan. l. 3. c. 29.

nota

15 In obſidione Pragenſi principes civitatis, qui Sigiſmundum odiſſent, populares, ut obſcena & petulantiſſima in eum verba jactarent, aſtu atque arte provocabant; ſic enim futurum arbitrabantur, ut irritatus hoſtis crucem & quævis duriora ſupplicia comminaretur obſeſſis: illi verò pœnam metuentes, obſidionis incommoda conſtantius tolerarent. Quod cum intelligeret Imperator, impunitatem omnium quæ in ſe dicerentur, per præconem promiſit. Æn. Sylv. l. 3. c. 29.

Ubi verò Pragam recepit, qui paullò ante Boëmorum hoſtis, ex adulterio natus, Antichriſti filius, ſacrilegus, publicis hominum votis perdendus cenſebatur, extremis honoribus exce-

ptus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

ptus eſt. Vide Sylv. in hiſtor. cap. 52. Spigel. ad lib. 3. Æn. Sylv. c. 29.

16 Alphonſi verò moderationem, clementiam, liberalitatem, cum in alios prope innumerabiles, tum in Marinum Boſſam, ſuum infenſiſſimum hoſtem, quis dignè ſatis unquam enarraverit? qui Arpario opido & in eo ſimul Marino ipſo vi capto, cum univerſus fermè exercitus in Marini necem conjuraſſet, unus Alphonſus ipſum à militum furore atque injuriâ prohibuit, quem poſtea & in bona reſtituit, & in ſenatorum numero collocavit, ejus etjam filiis inter aulicos, quos familiariſſimè diligebat, admiſſis. Panorm. l. 3. cap. 36.

17 Cum diceret Laurentius Palatinus Hungariæ, imprudenter agere Sigiſmundum Imper. qui victis hoſtibus non ſolum vitam & opes relinqueret, ſed etiam eos inter amicos reciperet, extolleretque: Tibi, inquit Sigiſmundus, videtur utile inimicum occidere; neque enim mortuus bellum excitat: At ego & inimicum occido, dum parco; & amicum facio, dum extollo. Æn. Sylv. l. 3. c. 36.

18 Cajetam urbem pertinaciter ob-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

ſidente Alphonſo, coacti ſunt opidani ob famem, quâ maximè urgebantur, pueros, puellas, & ætatem omnem, bello inutilem, è civitate expellere. Ejecti igitur paululumque progreſſi, neceſſariò ſubſtitêre; nam & redire à ſuis ferro ſaxiſque prohibebantur, & ingredi regia caſtra nondum facultas erat. Erat interim cernere miſerabilem illam multitudinem, ad ſuorum ſimul & hoſtium ictus expoſitam, Parentum pariter & natorum complorationes, tum Regis, tum ſuorum fidem ac misericordiam inclamantium: interea exagitari, impelli, vulnerari, confici. Tum Rex ab his abſtinere ſeſe milites ſuos juſſit, patrumque conſilium advocari. Cenſuerunt ferè omnes, haudquaquam excipiendos eſſe. Si ferro aut fame interierint, ſuorum civium noxam, non Regis aut regiorum, eſſe. Ego quoque (ut errorem meum ingenuè fatear) ſententiam rogatus dixi, Lege militari recipiendos non eſſe. Quippe quæ obſeſſis ac fame laborantibus præcipit, uti bello inutiles ejiciant: contrà verò, qui obſident, ejectos omnino ne admittant, ſed rejiciant potiùs. Converſi eramus omnes in Regem, delibera-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

tionem ejus avidiſſimè exſpectantes. Tum ille: Et ego malo, inquit, Cajeta & Cajetanis nunquam potiri, quàm tam fœdè, tamque crudeliter vincere: cum viris mihi dimicatio eſt, non cum mulieribus ac pueris. O Regem immortalitate digniſſimum, quique univerſum genus humanum gubernet & regat! Victoriam, quæ impia & luctuoſa eſſet, nullam judicavit. Igitur omnem ſexum atque ætatem imbellem excipi juſſit, exceptos omnes abundè refici atque refocillari. Panorm. lib. 1. c. 15.

Exceptis à Rege impuberibus, ſenibus, omnique ſexu, bellis haudquaquam utili, quos Cajetani obſeſſi ob penuriam annonæ civitate expuliſſent, quidam Regi dixit: Si tu hos non admiſiſſes, Cajetani paucis poſt diebus ſeſe dedidiſſent. At ego, Rex reſpondit, pluris facio eorum vitas, quàm Cajetas centum. Facinus profectò regium & memorabile, ac diis immortalibus inprimis gratum acceptumque. Quam enim urbem per id tempus quadraginta ferme millium conatu capere nequiviſſet, poſtea ſoluta ac diu deſita jam obſidione, ſine vi, ſine armis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

numinis tamen benignitate & gratitudine in ditionem redegit. Panorm. lib. 1. c. 26.

Miſericordem regem unum vel hoc factum Deo optimo & maximo proximum facit. Verùm cum victoriam Rex abhorreat, fœditate & crudelitate partam, exiſtimandum eſt, neque iis eum auxilio eſſe, qui bella per omne nefas gerunt. Æn. Sylv. l. 1. c. 15.

Alia, quæ hîc non aliena, vide infra in Tit. *Victoria.*

2 *Alexandri magni dictum illud eſt, quam celebratiſſimum: Regis id eſſe proprium, à quibus malè audierit, in eo beneficentia majore ut utatur. Spigel. ad Æn. Sylv. lib. 1. cap. 37.*

Ne vincitor à malo, ſed vince bono malum. Rom. 12. 21.

1 Johannes Fortis cognomine, miles veteranus, ægerrimè ferens, quod opidum, ſuæ fidei commiſſum, ſibi Rex auferret, ut alteri daret, ab eo diſcedens Italiam, Galliam, Germaniam, Hiſpaniam peragravit, omnibus in via regibus, principibus ac populis Alphonſi ingratitudinem, & conficta animi vitia,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

vitia, diſſeminans ac divulgans. Sed cùm nemo omnium ejus maledicentiam, quamvis Alphonſi hoſtis, tam gratanter audiret, ut vel panem modò & naſturtium offerret ad victum, inopiâ coactus ad Alphonſum retrò repetens, Florentiæ reſtitit, Regis animum, quem probris immutatum, ſibique infenſum crediderat, explorans. Id Regi ubi primùm innotuit, Johanni renunciari juſſit, tutò ad ſe redire licere; ſe quidem potiùs benefactorum ejus, quàm vanè-dictorum memorem eſſe: venientemq; viatico & pecuniâ juvit. Simili moderatione ac liberalitate uſus eſt tum erga alios multos, tum proximè erga quendam equitem Hiſpanum. Is enim cùm apud reges occidentales ferè omneis Alphonſi nomen & vitam, nulli maledicto parcens, paſſim propalàmque proſcidiſſet, tandem rediens ab Alphonſo perhumaniter ac benignè exceptus eſt. Panorm. lib. 1, cap. 57.

2 Iohannes Gerſius Weſtvalus, qui Sigiſmundi Cæſaris protonotarius fuit, Alberto Romanorum rege fatis functo, principes Electores apud Francofurdiam aditi, ac ne Fridericum eligerent,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

ſuadere ſummopere conatus eſt, confi-ſta in enim vitia multa diſſeminans. Neque contentus his, cum Romam Fridericus peteret, imperiales infulas ſuſcepturus, Nicolao V. pontifici maximo epiſtolas direxit, quibus, ne Fridericus coronaretur, annixus eſt. Nihil tamen horum Imperatorem latuit, hominemque cum poſſet corrigere atque interimere, paſſus eſt Viennæ vivere, partisque frui bonis, quæ illi non mediocria fuere. Æn. Sylv. l. 1. c. 57.

3 Alphonſus cum audiſſet Albertum Orlandum apud ſe diutiſſimè exploratorem agere, non ſolum non ejecit è curia, ſed ſalarium annuum illi ultrò conſtituit. Pan. l. 4. c. 28. Mſ. 30.

4 Carolus quartus, Romanorum Imperator, hominem, qui ſibi necem paraviſſet, ad ſe vocavit, eique aureos mille dono dedit, quibus nubilem filiam nuptui collocaret: Illius ſe jure miſereri, dicens, cui filia natu grandior domi clauſa eſſet. Homo gratias egit Regi, & ad conſpiratores egreſſus: Neſciebam, inquam, Carolus qualis eſſet, nunc liberalem & clementem principem ferire nullo pacto poſſem. Æn. Sylv. lib. 4 c. 28. Mſ. 30.

Vide

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Vide etiam ſupra ſub tit. *Lenitatis, Canone* 3.

Princeps ab ira & vindicta alienus eſſe debet, &c. Ex Pan. l. 1. c. 37.

3 *Clementia interim ſalutari ſeveritate temperanda. Contzen polit. lib.* 3. *c.* 16. §. 21. *Tam enim nocet qui malo inſanabili parcit, quàm qui integra abſcindit. ibid.* §. 23.

1 Pernicioſos eos eſſe cives dicebat, qui regum innocentiâ, bonitate, lenitate abuterentur. Plerumque etenim accidere, uti perverſis civium moribus, reges præter eorum naturam, aſperius regnare cogantur. Contra eos probos ſpectatoſque cives eſſe, qui principis benignum & humanum ingenium eorum virtute atque prudentiâ foverent ſimul & augerent. Pan. l. 4. c. 22.

2 Ideoque cum quidam ſe civem Budenſem diceret, ſibique tanquam membro parcendum arbitraretur: Et putrida, inquam Sigiſmundus Imperator, ſi ſit mea manus, abſcindatur. Æn. Sylv. lib. 2. c. 48. Mſ. 51.

4 *Crudelitas & ipſis Principibus noxia. Contzen lib.* 3. *Polit. cap.* 16. §. 3. & 17.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Alphonſus, Principem, inquiebat veluti animam eſſe debere reipublicæ; eam velut corpus. Proinde Principes haud ſatis mirari, qui cum cives offendant, non intelligunt, in illis ſeipſos pariter offendere, atq; in ſemet impios & crudeles eſſe. Panorm. Mſ. l. 2. c. 51.

XXVIII. CONFIDENTIA.

In delationibus de inſidiis ſtructis, Princeps videat, ut omnibus quidem aures præbeat, non etiam fidem. Lipſ. Civ. doct. lib. 4. c. 10. Ex Mecænat. monito apud Dio. 52.

Quid ſi importuno tempore inſidiæ detectæ? diſſimulabit, gnarus, ſolum ſæpe inſidiarum remedium eſſe, ſi non intelligantur. Idem ex Tacit. XIV. Annal.

Præterea Deo cura eſt venerandi principis. Huic fidendum. Idem ex Theocrito.

1 Admonuit modo Tuſcia, ut animoſi Regis fiduciam, qua mortales omneis anteceſſerit, exprimamus. Coſmas Florentinus, Alphonſo malè pacatus vir, alioqui magnus & illuſtris, cum dono ei mitteret Titi Livii libros utique præcla-

claros, reclamatum eſt à Medicis, qui aderant, ne per immortales deos librum attrectaret, ab hoſte miſſum, veneni ſuſpectum. Rex primâ facie viſus eſt Medicis aſſentiri, illis animo illudens. Nam cum Livius in medio conſtitutus eſſet, illum manibus accepit, legit, evolvit. Subinde Medicos, qui continuè adverſarentur, rogitans, ut deſinerent ineptire. Regum quidem animas non privatorum libidini ſubjectas eſſe, ſed ſub Dei cura & tutela ſecuras, lætaſque agere, inquiens. Pan. l. 1. c. 36.

2 Pharmacum ſecurus Alexander accepit, paratum à Philippo Medico, quem corruptum auro Perſico ſcripſerat Antipater. Uterque Medicus, ille arte, hic familiâ, ſuſpicionis periculum incidit. Æn. Sylv. lib. 1. c. 36.

3 Alphonſus cum à Ludovico Podio è Roma certior factus eſſet, Ritium regiorum peditum ductorem, ad hoſtes opidis aliquot occupatis, ſtatim tranſiturum, operæ precium fore, illum re adhuc integra capere ac cuſtodire: Malle ſe, inquit, à ſuis prodi, damnoque affici quam de illis unquam minus confiſum videri. Deſciſcat Ritius, ut lubet, ſe nequaquam de beneficiarijs ſuis tale ali-

 quid,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

quid, niſi comperto ſcelere, eſſe crediturum. His adjicias, quod cum Ritius proditionis occaſionem quærens, à Rege grandem quandam pecuniam indebitè efflagitaret, Rex illam, vel ut eum à propoſito deflecteret, vel ne quid culpæ in ſe ipſum rejici poſſet ad Ritii excuſationem, è veſtigio quantamcunque tradendam curavit. Pan. l. 3. c. 14.

4 Romam cum peteret Fridericus Imperator, ex præfectis, quos Flavianis reliquerat, certior factus eſt, Ulricum Eitzingerum inter proceres Auſtriæ opibus & induſtriâ nulli ſecundum, trans Danubium profectum eſſe, ibique clandeſtina colloquia cum Moravis habere, timendum eſſe, ne res novaret abſente principe: E re igitur fore, Ulrico, cum rediret, vincula injicere. Quibus Imperator reſpondit; clarum ac potentē hominem periculoſum eſſe in carcerem rapere, quando neq; nocentem plectere eum, neque innocentem dimittere audeas. Ulricum proinde, quia conſiliarius ſuus eſſet, jurisjurandi immemorem haudquaquam ſe credere, priuſquam experiatur. Æn. Sylv. l. 3. c. 14.

5 Profligato captoque Antonio Caudola, renunciatur Regi, penes illum

ex-

exſtare plurimas epiſtolas in caput & ſtatum ejus conſcriptas: è re igitur Regis eſſe, illas exhibitum ac lectum iri, quo ſaluti ipſius proſpici poſſit, ſimul & in proditores animadverti. Hæc rex cum audiſſet, literas proferri juſſit, & minimè lectas, igne comburi. Panorm. lib. 4. c. 13.

6 Cum Alphonſus accepiſſet, quendam ex generoſioribus necem ei jam dudum moliri, non propterea ſolus cum ſolo congredi veritus eſt, quin imò velut deteſtandi facinoris ignarus, ſæpe illum placidiſſimâ converſatione à propoſito deflectere tentavit. Pan. Mſ. lib. 4. c. 31.

XXIX. PATIENTIA.

Libenter feras, quod neceſſe eſt; dolor patientiâ vincitur. Senec. lib. de moribus.

1 Cavernoſum ulcus, in tibia exortum, ſcatenſque, ſolutus Rex nec ab aliquo retentus, ignito gladio ſcindendum Medico præbuit, nullo prorſus aut voce, aut gemitu, aut frontis contractione, doloris ſigno edito. Panorm. lib. 4. c. 43. Mſ. 47.

2 Ignis, quem ſacrum vocant, digitum

tum pedis Sigiſmundi Cæſaris exurebat, & ne ulterius ſerperet, timebatur. Medici abſcindendum digitum ſuaſere. Paruit Imperator, & quaſi alius incideretur, ita immotus Chirurgi ferrum inſpectavit, & pertulit. Æn. Sylv. lib. 4. c. 43. Mſ. 46.

3 Lupus Simoninus, Durreæ dominus, per id temporis Neapoli Proregem agens, cum per nuncium Regi abſenti ſignificaſſet, navem alteram ex duabus, quas inſtar montium Rex ædificaverat, nautarum negligentiâ deflagraſſe, reſpondit: Scire ſe eam navim, quamlibet magnam, atque magnificam, paucis tamen poſt annis, aut labe, aut teredine perituram fuiſſe. Proinde ſecum æquo animo, ſi ſapit, ferat infortunium. Pan. l. 3. c. 9.

XXX. LIBERALITAS.

1 *Liberalitas vero principi convenit, eſtque maximè decora. Contzen Polit. lib.* 3. *c.* 3.

1 Cùm audiſſet, Veſpaſianum Cæſarem, eam diem ſe perdidiſſe, ſolitum dicere, in qua nihil quicquam alicui donaſſet; egiſſe gratias Rex dicitur

tur immortali Deo Jeſu Chriſto, quòd eo modo nec diem unam ipſe perdidiſſet. Panorm. l. 2. c. 16.

2 A Gallico Principe petiit quiſpiam filiæ, quam haberet unicam, aureos viginti, quibus eam nuptui traderet. Sibi enim non eſſe, unde corradere dotem poſſet. Id ubi negatum eſt, ad vicinum regem commendaticias literas impetravit, quas vir bonus & nobis amicus dictavit, ſignandaſque principi tradidit. Cui Princeps, unde papyrum ſumſiſti? Ex tuo, inquit, armario. Tum Princeps: ſiccine me, ait, expilatis omnibus? Si ſic bona noſtra prodigemus, ad mendicitatem brevi redigemur. Malè hanc diem expendimus. Æn. Sylv. lib. 2. c. 16.

3 Philelphum poëtam ad ſe Satyras, diutiſſimè evigilatas, deferentem, illaſque canentem, ac propè agentem, non prius, quàm militiæ honore decoratum præmiiſque auctum, remiſit. Panorm. lib. 3. c. 11.

4 Legerat Philelphus, ut opinor, cum Satyras Alphonſo mitteret, quod ſcribunt veteres de Antonino Pio, qui Oppianum poëtam, de natura piſcium canentem, per ſingulos verſus aureo

num-

nummo donavit. Unde ſunt illius poſtmodum aurea carmina nuncupata. Æn. Sylv. lib. 3. c. 11.

2 *Reges armis, quàm munificentiâ vinci, minus flagitioſum eſt. Saluſt. Iugurth.*

Sed cum judicio. Subitæ enim largitionis comes pœnitentia. Plin. l. 6. 2. Epiſt.

Etiam cum modo: ne ſi ærarium ambitione exhauſeris, per ſcelera ſupplendum ſit. Tacit. 2. Ann.

Liberalitate etiam liberalitas perit. Ex Hieronym. Lipſ. lib. 2. Civil. doct. cap. 17.

Equiti cuidam prodigo, quippe cui nulla pecunia eſſet ſatis, & à Rege quotidie multa poſtulanti, dixiſſe tandem fertur: Amice, ſi tibi plura dare indies perrexero, citiùs me pauperem, quàm te divitem effecero: hoc enim perinde eſſe, ac ſi piſcinam perforatam implere quiſpiam contendat. Pan. l. 2. c. 26.

XXXI. MAGNIFICENTIA.

Magnificentia eſt virtus, Principibus & magnatibus cumprimis digna. Conrad. Hornejus Eth. l. 3. c. 7. n. 6.

1 Cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

1 Cum à quæſtore Regi deferrentur aureorum x millia, dixiſſetque, qui forte aderat, ea dumtaxat ſumma ſe divitem & beatum fore: Accipe, Rex inquit, quantacumque ea eſt; & beatus eſto. Panorm. l. 4. c. 2.

2 Iohannes Caſtricurti dominus, natione Gallus, genere, auctoritate, factis eques inſignis, ab Henrico Britanniæ rege prœlio captus, carcere aſſervatus eſt, donec fide datâ grandi admodum ſeſe pecunia redemturum repromitteret. Cumque is promiſſis haud ſufficiens, reges ac principes Europæ omnes adiiſſet, uti ab his ea pecunia, aut ſaltem quantulacunque relevaretur; unum denique ex omnibus Alphonſum reperit, qui eum tota illa, quantumvis iniqua, pecunia, & à fide obligata liberaret & à captivitate redimeret. Pan. lib. 2. c. 38.

3 Liberalitatis verò ac magnificentiæ Alphonſi tam multa ſanè documenta exſtant, quàm multi, penè dixerim, homines ſunt, virtute aliqua aut doctrina & dignitate præclari. Omnes enim comiter aut perlautè eum accipere ſolitum, ſcimus, & lautitiam & impenſam regio more præſtare. Vidi ego uno & eodem

eodem tempore Duces illuſtriſſimos, Cardinales ſummi Pontificis, legatos innumeros, oratores Alphonſum accepiſſe, neminemque paſſum, niſi regia pecunia victitare, abeuntes omnes precioſiſſimis donis ac muneribus proſecutum. Pan. l. 4. c. 3.

4 Lege quæſo Pontanum in de Liberalitate, & in de Magnificentia, ſanè cognoſces in ſpeciem, Panormitam omnino nihil ad gratiã Principis ſui, ſed ipſiſſimæ veritati teſtimonium retuliſſe. Cæterùm quoniam hac re non modò par Alphonſo, ſed ſuperior multò fuit aug. me. Princeps meus Cæſ. Maximilianus. Ex multis incredibilis ejus liberalitatis exemplis hìc ſit ſatis hoc in univerſum meminiſſe; Eum ſcil. in clariſſima Vienna ſua anno à nato Chriſto M. D. XV. in XV dumtaxat diem uſque ſuis aluiſſe ſumtibus tres Reges, Comitatumque eorum, impendendo ſupra ducenta millia aureorum Rhenenſium, excepto munerum precio, quæ & multa & magna fuerunt. Spig. ad. d. l.

5 Unum verò illud liberalitatis ac magnificentiæ exemplum vel præcipuè afferemus in medium, dictu admiratu-

que

que digniſſimum. Nam cum Alphonſus adiret Fridericum tertium Imperatorem ad ſe viſendi & ſalutandi gratiâ Neapolim accedere, multa ſecum millia hominum ducentem, continuò illi obviam miſit lectiſſimos oratores, antiſtites, principes, duces, comites, viros venerabiles, & illuſtres, qui illum, quâ maximè poſſent, humanitate ac largitione ſuſciperent. Proceſſerunt hi uſque in agrum Privernatium, conduxeruntque Imperatorem magnâ cum pompa ac feſtivitate Terracinam, ibique primò claves regni Neapolitani cum juriſdictione, plenoque imperio detulerunt. Deinde prolixam orationem de adventu ac laudibus ejus habuere. Ego orationem communi oratorum nomine dixi (aderam quidem ego ex oratoribus unus,) quam poſtea qualemcunque, collegarum hortatu ſcriptam, reliqui. Acceptus & perlautè regalique apparatu cum univerſo comitatu, in quo Leonora Auguſta aderat, & Albertus Cæſaris frater, & complures ex Germania reguli ac proceres. Sequenti die, cum Terracina decederet, à Ferdinando Regis filio, miro cum ſplendidiſſimorum equitum comitantium applauſu receptus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

ceptus eſt, perque medias civitates ſub umbella magna cum gratulatione, ac propè triumphantium more, uſque in campum Stellatum perductus inter profuſiſſimos ac penè continuos obſoniorum apparatus; ubi à Rege ipſo receptus eſt cum omnibus unà regni regulis, proceribuſque, hilaritate lætitiâque incredibili deductus ad Regis dexteram ſub pallio umbellari Capuam, inde perpetuâ pompa Neapolim. Ibi per omnia theatra, aut magis ſeſſiones, ubi pulcherrimæ honeſtiſſimæque civitatis puellæ auratis, ſericis, coccineiſque veſtibus excultæ cantantes, choreizantes, plaudentes, tranſeuntem, paululumque remorantem adorabant productum. Sileo hîc ludos equeſtres ac Chriſtianos, omitto convivia ac potiones, tranſeo venationes, & reliqua ad honorem ipſius Imperatoris tam magnificè excogitata, quanta nuſquam eſſent aut lecta, aut viſa, aut audita aliâs. Verùm illud prætereundum non fuit, quod tantæ huic multitudini non ſolùm lautitia & impenſa ex regio fiſco duos fermè menſes fuerit opiparè præbita; ſed quicquid etiam veſtitui, quicquid voluptati uſui eſſet, ſine precio

prom-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

promtiſſimè traditum. Audivi ſæpius à regiæ rationis ſcriba, univerſam hanc in Imperatorem hoſpitalitatem aureorum C millium ſummam, præter ingentis precii munera, ſupergreſſam fuiſſe. Panorm. lib. 4. c. 4.

6 Venatio iſta, teſte Pontano, exhibita eſt, quatuor millibus paſſuum à Neapoli, qui locus à regibus venationi ſtatutus eſt. Fixa tentoria in campis ſecundùm Anguianam paludem, fontes è vario vini genere paſſim ad litus facti, menſæ apparatæ, in quibus ſupra triginta hominum millia diſcubuere. Huc accedit, quod, qui ſpectandi gratia convenerant, plurimi mortales, onerati eſculentis plurimorum dierum domum rediere. Neſciam, an Sol in hoc magnificentiæ genere, quicquam viderit magnificentius. Spigel. ad d. l.

7 At hoc ad gloriam non mediocrem Alphonſo ceſſit, quod Fridericus Imperator Romæ coronatus, ad eum viſendum venerit. Nam ille cum in Germaniam rediſſet, interrogantibus amicis apud Italos, quæ memoratu digna vidiſſet? Alphonſum, inquit, omnium, qui modo vivant, regum & prudentiſſimum & magnificentiſſimum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

mum. Cumque aliqui non probarent quod major dignitas ad minorem veniſſet: imo, ait ille, ad majorem profectus ſum. Nam etſi minor eſt Regis autoritas, quàm Imperatoris: Alphonſus tamen Friderico major eſt. Æn. Sylv. lib. 4. c. 4.

8 Cùm adhuc Valentiæ ageret, Heleonoram ſororem, quàm unicè diligebat, Eduardo Johannis Portugalliæ regis filio, natu majori, magnificentiſſimo apparatu nuptui tradidit. Ex quibus poſtea procreata Heleonora filia; dumque hæc ſcriberemus, Friderico tertio Romanorum Regi, quod fauſtè & feliciter eveniat, ejuſdem Regis & avunculi opera deſponſata eſt. Pan. lib. 2. cap. 2.

Ad hæc ſponſalia contrahenda nos huc ex Auſtria legati Cæſaris venimus, remque abſolvimus, quamvis collegæ noſtri Georgius de Populoſa & Michaël de Plena villa adverſi eſſent, qui dotis nomine minus promitti, quàm par eſſet, arbitrabantur. At Leonora Auguſta, (ſic enim eam vocitamus) regia neptis hoc anno filium peperit, Chriſtophorum nomine, ſcitum puellum, & oris lineamentis Alphonſo perſimilem;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

ſimilem; utinam moribus! Æn. Sylv. lib. 2. cap. 2.

9 Arcem regiam, quam novam Neapolitani vocant, à fundamentis Alphonſus reſtituit, & ita demum novis operibus ampliavit, ut cum omni vetuſtate poſſit de magnificentia contendere. Panorm. lib. 1. c. 23.

Fredericus Imperator Viennæ, & in Nova civitate Auſtriæ arces magnificè inſtauravit. At Sigiſmundus olim Budæ. Cæterum Alphonſus & nova, quæcunque viderim opera, & vetuſta ſupergreſſus eſt, neque Darii Regiam Neapolitanæ arci comparandam fuiſſe, putarim. Æn. Sylv. lib. 1. c. 23.

10 Scimus item Alphonſum Regem non modò vectigalium partem maximam civibus ſuis elargitum, ſed urbes etiam præclariſſimas, comitatus, ducatuſque ſplendidiſſimos dono dediſſe; ac interim ſolitum dicere: Regum inprimis ſtudium & officium eſſe populares ſuos locupletes efficere; popularibus enim ditioribus factis, nec utique reges futuros pauperes. Panorm. l. 4. cap. 42. Mſ. 46.

11 Portus Neapolitani pulcherrimam molem, pluribus locis everſam,

reſtituit; aquæductus ſubterraneos expurgavit ac refecit; veteres fontes inſtauravit; novos nonnullos exſtruxit; aquas publicas, diu jam magna ex parte diſperſas, in aquæductus alveum reduxit; vias urbis propè omnes, vetuſtate & frequenti vehiculorum tranſitu detritas atque convulſas, nigra ſilice conſtravit, plauſtris penitus vehiculiſque urbe ſummotis; & nunc, diis bene juvantibus, parat ad aëris ſerenitatem ſalubritatemque paludes ſiccare & lacus emittere. Pan. lib. 1. c. 61.

12 Benè cum Neapolitanis actum eſt, quibus hunc regem divina pietas dedit, quo regnante & ditantur & extolluntur. Memoriam, ſi grati fuerint, Alphonſo æternam retribuent, qui regnorum omnium ſuorum huc opes contulit. Æn. Sylv. lib. 1. c. 61.

Adſtipulatur Pontanus lib. 1. de Alphonſo: Hoc regnante, inquit, Italiæ res maximè floruere. Nam & bella multa fortiſſimè geſta ſunt, & bellis partim compoſitis, partim confectis, pax ſecuta eſt tranquillitatis atque opulentiæ plena. Hæc ætas fortiſſimos Duces, ſapientiſſimos rerumpublic. adminiſtratores habuit, viditque litera-

rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

rum ſtudia magno favore, ingenti frequentiâ, poſt tot ſeculorum interjecta intervalla, revocari. Spigel. ad d. l.

XXXII. BENEFICIA.

Majoris eſt beneficii, beneficium; quod præſtatur indignis. Salvian. lib. 4. de gubernat.

1 Alvarum Lunam ab Alphonſo, cujus erat popularis, magnopere poſtulantem, ut ſe, ad Johannem Caſtellæ Regem proficiſci cupientem, illi commendaticiis literis notum & commendatum faceret; non modò notum & commendatum, verùm adeò gratum & acceptum Rex fecit, ut brevi ad ampliſſimas fortunas, & Johannis uſque intimam gratiam evaſerit, ſed benefactoris, & beneficii immemor. Iccirco cùm ingratitudinis aliquando Alvarus argueretur, Alphonſum ita dixiſſe accepimus; Compertum ſe quidem habere, ingenti beneficio non niſi ingenti ingratitudine ſatis fieri: propterea plures quidem eſſe, qui darent; ſed qui dare ſcirent, eſſe perpaucos. Nec ideo pigrius dandum aut benefaciendum eſſe. Panorm. l. 2. c. 35.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

2 Audivi Fridericum Imperatorem ſæpenumero dicentem, ex iis, quos extuliſſet, quàm pauciſſimos gratos fuiſſe. Idque muneribus ſuis datum eſſe, ut ex fidelibus infideles fierent. Æn. Sylv. lib. 2. c. 35.

3 Alphonſus Rex, autore Pontano, cùm indignis, tum à quibus malè audiebat, multùm & ſæpenumero contulit, dictitans, offulam objiciendam oblatrantibus canibus. Spigel. ad d. l.

XXXIII. VECTIGALIA.

Inhoneſtus & turpis proventus tollendus eſt. Spigel. ad Pan. l. 1. c. 61. Lampridius autor eſt, Imperatorem Severum vetuiſſe, inferri in ſacrum ærarium lenonum vectigal & meretricum & exoletorum. Ibid.

1 Vectigal, quod ex meretricio atque aleâ multis ante ſeculis penſitabatur, ſuſtulit, Neapolitano civi, cui id lucrum à ſuperioribus regibus conceſſum erat, priuſquàm vectigal aboleretur, ſatisfaciens. Pan. lib. 1. c. 61.

2 Apud Bohemos hoc vectigal exigi nequit, apud quos lupanaria & quævis peccata publica Huſſitarum lege pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

prohibentur. Noſtri minora mala tolerant, ut majora quæque devitent. Æn. Sylv. lib. 1. c. 61.

XXXIV. HOSPITALITAS.

Dum tecum eſt hoſpes, colito; dimitte volentem. Ex Homero.
Par ſcelus hic, à quo ſupplex & læditur hoſpes,
Patrat. Friſius ex Heſiod.

Dimiſſus à Philippo Rex cum in portum Veneris ſe recepiſſet, accepit Genuam urbem à Philippo deſciviſſe, ibique plurimos Hiſpaniæ proceres detineri, in quibus & Iohannem Navarræ regem captum carcere aſſervari. Quod cum accidiſſet, nonnulli Genuenſes viri patricii, qui in portu Veneris agebant, Regi ſe concredidere, & ſe viciſſim capi & aſſervari debere in regiorum commutationem. Cæterum Alphonſo mos fuit, ut qui apud ſe diverſarentur, quamvis inimici, aut adverſarii, hi tamen tuti ſemper & incolumes eſſent. Hos igitur omnes ad unum miſſos fecit. Pan. l. 3. cap. 47.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

XXXV. CONCORDIA.

Ecce quàm bonum & quàm jucundum, fratres habitare in unum! Pſal. 132. vel 133. verſ. 1.

Antiſthenes, fratrum inter ſe concordiam, dixit, quovis muro firmius munimentum. Laërt. lib. 6. c. 1.

Cum claſſis Philippi ducis Mediolanenſis adventare in auxilium Cajetanorum cerneretur, eſſetque de imperatore regiæ claſſis eligendo non parva diſſenſio: ſiquidem Johannes Navarræ rex & Henricus Infans, utrique Regis fratres, id pro ſe quiſque appetere videbantur. Alphonſus ne alteri curam & imperium claſſis demandando, alterum offenderet; ſtatuit ipſe claſſem conſcendere, pacem & concordiam fratrum pluris faciens, quàm periculum, quod caſtris imminere videbatur, ſi, quod accidit, caſtra ipſe relinqueret. Pan. lib. 3. cap. 37.

XXXVI. CONSTANTIA.

Cœptis, quæ quidem juſta ſunt, decet regem invictum adhibere animum, ac fortunam ferendo vincere. At ubi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

ubi conatus iniquus eſt, præſtat vinci, quàm vincere. Æn. Sylv. lib. 1, cap. 9.

Cum rogaretur Sigiſmundus Imperator, quem virum regno dignum aptumque exiſtimaret: Eum, inquit, quem neque ſecundæ res extollerent, neque adverſæ deprimerent. Æn. Sylv. lib. 4. c. 10.

1 Bellum Neapolitanum ſemel ingenti atque invicto animo cum ſuſcepiſſet, nullâ poſtea vi, nullo periculo, nullâ clade, nullis denique difficultatibus averti aut deterreri potuit ab incepto: quinimo à fortuna nonnunquam projectum, vel in hoſtium poteſtatem perductum, ſurrexiſſe vidimus, multoque acrius, quàm ante conſtitiſſe, incredibilique pertinaciâ bellum omnium fere difficillimum, poſt ſecundum demum & viceſimum annum confeciſſe, mortaleſque omnes exemplo ſuo admonuiſſe, fortunam ferendo ſuperari poſſe. Panorm. lib. 1. cap. 9.

2 Ob magnas, inſperataſque victorias, nunquam omnino mutatum Alphonſum vidimus. Idem illi ſemper & in omni fortuna vultus, idem habitus, ſer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

mo idem, manſuetudo, benignitas, humanitas eædem. Pan. l. 4. cap. 10.

3 Ejuſmodi fuit & Cæſar Maximil. nec ſecundis elatus rebus, nec animo adverſis infracto. Spigel. ad d. l.

4 Captum Regem Alphonſum dum ad Philippum perduceretur, adeò liberi autoritatem majeſtatemque perpetuò ſervaſſe, ajunt, ut interdum victoribus ipſis non victus, ſed victor potiùs appareret. Nautis enim, qui eum conducerent ac navis præfecto, quæ ipſe cuperet, quotidie mandaſſe, mandata illos obſequenter ac reverenter exſecutos eſſe: propterea haud quidem temere dixiſſe nonnullos, in omni fortuna Alphonſum & videri & exiſtimari meritò regem. Pan. lib. 3. c. 38.

5 Lodovicus Bojoariæ dux apud Henricum ejusdem familiæ principem in carcere cum obſervaretur, nunquam illi ad ſe venienti aſſurrexit, neque capite annuit, neque, quod ab eo peteretur ſuaderetur ve, quicquam fecit. Eum vultum, eam ſeveritatem retinuit captus, quibus, cum liber eſſet, uſus eſt. Æn. Sylv. lib. 3. c. 38.

6 Captus rex, adductuſque ad Ænariam inſulam, monitus juſſuſque eſt per

internuncium Genuenſium claſſis præfectj, ut inſulam in poteſtatem populi Genuenſis dedi protinus curaret. Cui rex per eundem internuncium reſpondit: Fateri ſe quidem corpore captivum eſſe; animo verò, ſi quando aliàs, liberum. Se nec mandaturum tale aliquid popularibus ſuis, nec, ſi mandaret, illos captivi regis mandata facturos. Suaderet ſibi, è regnis ſuis ne ſaxum quidem ſine armis obtineri poſſe. Admiratum præfectum, ajunt, Regis animum atque conſtantiam, ſeque prolixioribus verbis purgaſſe apud Regem, culpâ omnium in internunicum ipſum rejectâ. Pan. l. 3. c. 44.

XXXVII. AULICI.

In cujuſcumque animo virtus ineſt, ei plurimum eſt tribuendum. Lipſ. doctrin. civil. l. 3. c. 10. ex Vellejō lib. 2.

Beatos eſſe in terris reges, ajebat Sigismundus Imperator, ſi excluſis ſuperbis, manſuetudinis humanitatiſque cultores in curiam adſciſcerent. Æn. Sylv. lib. 2. cap. 59. Mſ. 64.

Manſuetos & miſericordes amplecti & honeſtare conſuevit. E contrario ſuperbos, velut diis & hominibus exoſos, horrere. Pan. lib. 2. cap. 59. Mſ. 63.

XXXVIII. CONSILIARII, SENATORES.

1 *Recipiat alius ordo forte mediocres: Senatus reſpuit eximiè non probatos. Arniſ. doctr. pol. cap. 14.*

Homulius optare ſolebat potiùs malum principem, qui bonos haberet conſiliarios ac amicos: quàm bonum, qui malos haberet, quibus rerum adminiſtrationẽ committeret. Putabat n. facilius fore, ut à multis bonis unus malus ad ſaniora duceretur, quàm ab uno bono multi à malitia averterentur. Lamprid.

1 Cathalanis optimum factum fore cenſentibus, ſi Regi adhuc adoleſcentulo ſeptem viri ad gubernandas reſpublicas adjungerentur, qui Deum timerent, juſtitiam colerent, cupiditates tenerent ſub freno, neque donis, neque muneribus tangerentur, Alphonſum laudaſſe conſilium accepimus, atque dixiſſe: Si hujuſcemodi, non dico, ſeptem

ptem; ſed unum aliquem mihi virum dederitis, ô amici, continuò illi & regimen, & regnum ipſe conceſſero. Pan. l. 4. c. 14.

2 Illud vel notabile præcipuè inter Regis facinora fuerit, quod quotquot viros, aut re bellicâ aut literariâ illuſtres acceperit; ad ſeſe penè omnes evocaverit, evocatos ampliſſimis honoribus, magnificentiſſimiſque muneribus ornârit. Brachium ſui temporis præſtantiſſimum copiarum ducem arctè familiariterque dilexit, quem adoleſcens adhuc in diſciplina militari magiſtri loco & habuit & obſervavit. Is eſt, qui rei bellicæ gloriam, apud Italos penè exſtinctam, admirabili arte ac induſtriâ revocavit atque auctiorem fecit. Poſt hunc Nicolao Picinino ex Brachiana diſciplina, ſed nec inferioris gloriæ viro, conjunctiſſimè & amantiſſimè uſus eſt. Inter doctrinâ verò, & ingenio inſignes amplexus præcipuè Bartholomæum Facium ſuavis & priſcæ eloquentiæ virum, à quo quidem & res, à ſe geſtas, perſcribi cupidè appetivit, maximè ejus libri ſuavitate allectus, quem de vitæ felicitate Regi ipſi antea dicaverat. Georgium Trapezuntium, græcis & latinis literis virum eruditiſſi-

mum, inter familiares, quos cum admiratione diligebat, admiſit, dato negotio, ut Ariſtotelis de naturali hiſtoria libros omnes è græco in latinum traduceret; quoniam illi, qui prius ab, neſcio, quo traducti exſtabant, propter aſperitatem barbariemque orationis haud ſatis probabantur. Leonardum verò Aretinum, virum ætatis ſuæ diſertiſſimum, quò minus apud ſe habuerit, non voluntas, ſed invaletudo illius atque ætas ingraveſcens impedimento fuit. At epiſtolæ, quæ ultro citroque exſtant & exſtabunt diu, mutui & amoris & officii documenta præſtabunt. Poggium Florentinum, virum illuſtrem, ob Cyropædiam, ſuo juſſu è græco converſam, non ſolùm benevolentiâ complexus eſt, ſed honoribus & opulentiſſimis donis ornavit. Sileo Theologos, quos ex ultimis terrarum regionibus accerſitos, legentes ac diſputantes quotidie audierit, & quorum nonnullos poſtmodum ad ſummas dignitates, mortalium omnium gratiſſimus, evexerit. Prætereo Philoſophos, Medicos, Muſicos, Juriſconſultos, quibus Regia omnis redundat omnes locupletiores effectos. Nam ſi ſingillatim eorum, non dico,

vir-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

virtutes atque præconia, ſed nomina dumtaxat nuda percenſuero, hæc ipſa nimirum ſibi ingens volumen expoſcere videbuntur. Igitur ſingulos in alios locos rejiciamus. Panorm. lib. 2. c. 61. Mſ. 65.

3 Viros & armis & literis claros non ſolùm vocavit ad ſe Alphonſus, quorum conſilio in adminiſtrandis rebus uteretur, iiſque abunde providit; verùm ex curia ſua, tanquam ex officina virorum præſtantium & copiarum, duces egregios & venerabiles Eccleſiarum antiſtites emiſit. Nam & Caliſtum tertium, qui modò ſummi Pontificatûs cathedram regit, ex Alphonſi ſchola ad Cardinalatûs honorem maximus Pontifex Eugenius accerſivit. Æn. Sylv. lib. 2. c. 61. Mſ. 66.

4 Si Romanis temporibus natus eſſet, ſe conſtructurum fuiſſe, dicebat, contra curiam Jovi poſitorio templum, quò patres conſcripti, ſententiam dicturi, antequam curiam ingrederentur, odia atque alias animi peſtes deponerent. Plerumque etenim fieri, uti regna atque reſpublicæ privatorum contentionibus atque affectionibus peſſundentur. Panorm. lib. 3. c. 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

5 Cum vocaret in curiam ſenatores Fridericus Imperator: Utinam, inquit, duas res conſiliarii mei in palatii veſtibulo deponerent. Sic enim & ipſi mihi rectè conſulerent, & mihi inter conſilia dijudicare facillimum eſſet. Interrogatus, quænam res illæ eſſent? Simulatio & diſſimulatio, reſpondit. Æn. Sylv. lib. 3. c. 2.

2 *Princeps cum judicio audiat conſiliariorum ſententias, & eligat. Lipſ. lib. 4. civ. doct. c. 8.*

1 Perabſurdum ſibi videri, dicebat, Reges ab aliis regi, & Duces ab aliis duci. Panorm. l. 2. c. 51. Mſ. 56.

2 Cum ſenex quidam, & naturâ & ætate audacior, ex ſenatorum numero, Regem argueret, quod contra patrum ferè omnium ſententias bellum capeſſeret, magnificè locutum ferunt: regum conſiliarios aut reges eſſe, aut regum animos habere oportere; plurima interdum conſiliariis & privatis convenire, quæ regem non decerent: pecuniam capere Parmenioni licuiſſe, Alexandro non licuiſſe. Ignobilem profectò & obſcurum nociturum regi, qui non ſuo ipſius, ſed alieno duceretur arbitrio. Panorm. lib. 1. c. 22.

Aut

Aut noſcere per ſeſe regem omnia optaverim, qualis Alphonſus eſt; aut adeò dementem eſſe, ut catenâ conſtrictus conſiliariorum arbitrio regatur. Æn. Sylv. lib. 1. cap. 22.

XXXIX. LEGATI.

Legati ex juris probatisſimis ſunt deligendi. Contzen lib. 6. Polit. c. 33.

Cum audiſſet, nonnullos Europæ reges ad Baſilienſe concilium deſtinaſſe, miſiſſeque oratores proceres potentes & progenie illuſtres, magnâ cum & equorum & comitantium pompâ, delegit ipſe è ſuis, quos ad concilium mitteret, non quidèm qui ſanguine, ſed qui ingenio & ſapientiâ præcellerent. Hi fuerunt Ludovicus Pontanus juriſconſultorum eo tempore facilè princeps, & Nicolaus Siculus archiepiſcopus Panormitanus, & hic in jure pontificio ætatis ſuæ nemini ſecundus. Namque haud decere inquiebat, quum de jure humano & divino diſceptandum eſſet, nobilitatem potentiamve jactare, ſed doctrinam potiùs, ſcientiam atque juſtitiam. Panorm. l. 2. c. 11.

Ludovici Pontani & Nicolai Siculi bella

bella legatio, & digna tanto principe, niſi diſcordes animæ & invidiâ laborantes, neque Regi, neque Concilio utiles exſtitiſſent. Fuimus & nos Baſileæ, notumque nobis eſt, non minùs occupatam fuiſſe Synodum ad reconciliandos inter ſeſe Regis legatos, quàm ut Bohemos ad Eccleſiæ Catholicæ conſenſum reduceret. Æn. l. 2. c. 11.

XL. ATTENTIO.

Zeno Citticus, auditores, dicebat, adeò debere eſſe attentos ad ea, quæ diſſeruntur, ut non vacet dare ſignum approbationis. dum enim applauditur & acclamatur, perit aliquis audiendi fructus. Laërt. lib. 7. c. 1.

Jannotius Mannettus, Florentinorum legatus, ad Regem prolixam, nec minùs elegantem orationem habens, dum pronunciaret, attentionem patientiamque Regis apprimè miratus eſt, quòd ne oculos quidem à ſe, diutiſſimè dicente, minimùm deflexiſſet, nec manus moviſſet: ſed & illud inprimis memoriâ dignum judicavit, quòd cùm à principio ſtatim orationis naſo regis muſca ſuperſediſſet, non priùs quàm perora-

tum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

tum eſſet, Rex illam abegiſſet. Ego quoque meis hiſce adnotamentis hujusmodi factum propterea inſerendum exiſtimavi, quòd Homerum, legeram, inter prœlia Deorum, improbitatem muſcæ deſcribere. Pan. l. 1. c. 46.

XLI. Uxor.

Surrexerunt filii ejus (feminæ videlicet virtute præditæ) & beatiſſimam prædicaverunt; vir ejus & laudat eam. Prov. 31. 27.

Acceperat aliquando à Maria, ſingularis exempli uxore, literas, quas cum ſemel atque iterum attentiſſimè perlegiſſet, mox inquit: Inſtitueram olim nihil de uxore extra thalamum dicere, ne benè dicendo uxorius aut immodeſtior haberer. At nunc mihi prorſus mutandum conſilium, &, quidvis homines obloquantur, quocunque in trivio, cuique obvio, ſine modo & modeſtiâ de uxoris virtute atque conſtantiâ, prædicandum. Pan. l. 2. c. 33.

XLII. Bellum.

1 *Oportet injuriam paſſos pro ſe ipſis arma capere, ſive pro cognatis & bene-*

beneficis, item ſociis injuriâ affectis auxiliari. Ariſt. Rhet. ad Alex.

1 Orabant, & quidem ſuppliciter Johannæ Neapolitanorum reginæ oratores Alphonſum, ut deſtitutæ omni ope reginæ auxilium ferret. Iis refragabantur ferè omnes Regis conſiliarii, durum & perquàm anceps fore bellum dictitantes, apud genus hominum armis exercitatum, induſtriâ atque opibus pollens potenſque; & præſertim apud mulierem ingenio mobili & inconſtanti. Tum Rex: Accepimus, inquit, Herculem etiam, non rogatum, laborantibus ſubvenire conſuêſſe. Nos reginæ, nos feminæ, nos afflictæ, nos demum tantopere roganti, ſi diis placet, opem ferre dubitabimus? Grave quidem bellum ſuſcepturos nos eſſe fateor; verùm eò præclarius futurum. Sine labore & periculo nemo adhuc gloriam conſecutus eſt. Pan. l. 1. c. 1.

2 Præſtito jam auxilio Johannæ reginæ, ejectiſque ejus adverſariis è regno, & tandem illâ in priſtinam & dignitatem & tranquillitatem Regis operâ atque potentiâ reſtitutâ, allatum eſt Henricum fratrem à Johanne ulterioris Hiſpaniæ rege, dominatu boniſque omnibus

bus ſpoliatum, in vincula conjectum eſſe. Rex celeri nuncio permotus, ſiquidem Henricum, propter ejus animi egregia ornamenta, magis etiam quàm fratrem diligebat, poſthabitis Neapolitani regni deliciis, quas ſibi multo & ſudore & cruore comparaſſe videbatur, ad liberationem fratris maturavit, liberavit, & in priſtinam fortunam reſtituit. Pan. l. 2. c. 8.

2 *Duobus diſſidentibus, præſtat quandoque neutri eſſe addictum. Iohan. Wilh. Newmayer de Neutralit.*

1 Erat Alphonſus in agro Matricienſi, nec dum ſatis delibaverat, utrum Franciſcum Sphortiam, an Nicolaum Picininum in amicitiam & ſocietatem admiſſurus eſſet; & erat alterum duntaxat propter illorum inter ſe ſimultates admiſſurus. Cum interim, Matricienſes legati Regem adeuntes petierunt, utri ex ipſius voluntate, Nicolaó ne, an Franciſco gratificari deberent? Quibus Regem reſpondiſſe, qui aderant, perhibent; Utroſq; tanquam amicos habendos eſſe, ſed ab utriſque tanquam inimicis cavendum. Panorm. lib. 1. c. 7.

2 Pari, ut mihi videtur, prudentiâ

erga

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

erga Jacobum Picinini filium Alphonſus utitur. Cui ut amico ſubvenit, ab eo tamen, ut hoſte, cavet. Æn. lib. 1. c. 7.

3 *Nihil regi indecentius, quàm victum provocare. Alphonſ. apud Panorm. lib. 2. c. 1.*

1 Cum eſſet Valentiæ Alphonſus, appulerunt eò loci Caroli regis Franciæ legati, magnopere eum rogantes, ne per id tempus, quo rex eorum bello Britannico implicatus eſſet, contra ſe bellum aliquod ſuſcitaret. Quàm maximè enim verebatur Carolus, ne Alphonſus captato tempore & occaſione eum armis laceſſeret, propterea quòd jus ac titulum prætenderet in eam partem Galliæ Narbonenſis. quam incolæ Occitanam vocant. Quibus Alphonſus ita reſpondit. Etſi certò ſcio, plurimas Narbonenſis Galliæ civitates ad Aragoniæ regnum pertinere, quas Carolus rex jampridem ocupatas detineat; nihilominus hoc tempore, quo illum intelligo bello ſuperatum & à Britannis protritum eſſe, nequaquam me arma contra profligatum regem moturum eſſe, vobis affirmo: neque eo animo eſſe, ut quod majores mei in Caroli

pro-

proſperitate non petierunt, ego in ejus repetam calamitate. Quid regi indecentius, quàm victum provocare? Rurſus quid inhumanius, quàm naufragum ſubmergere? Hac ſecuritate legatos remiſit, demiratos Alphonſi virtutem & magnanimitatem. Pan. lib. 2. c. 1.

2 Anno ab hinc tertio conſpirant inter ſe quinque & quinquaginta Prutenorum civitates, impiaque contra dominos arma ſuſcipiunt; & contra fratres, qui beatæ Mariæ Teutonici vocantur, univerſæ rebellant. Tum Caſimirus Poloniæ Rex, portionem ſui regni Pruſſiam eſſe aſſerens, occaſione oblatâ benè gerendæ rei bellum fratribus indicit. Tantò divi Alphonſi, quàm barbari Regis modeſtia major. Æn. Sylv. lib. 2. c. 1.

4 *Dilectus militum ſit cum judicio. Lipſ. Civ. doct. lib. 5. c. 11.*

Laudare Italicos Rex conſuevit, tum ob alias cauſas, tum quòd in prœlio paucis equitibus inſtruerent aciem. Siquidem, in acie, quæ Hiſpano more pluribus conſtaret equitibus, priores tantum manus conſerere, reliquos autem quoniam ſeſe explicare non poſ-
ſent,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

ſent, inutiles eſſe, inquiebat. Panorm. lib. 4. cap. 44. Mſ. 48.

5 *Volones præſtant militibus invitis. Contzen. lib. 10. polit. c. 20. §. 1.*

Volonum enim major eſt alacritas, & in ſolo bello ſpem habent. Ibidem, & §. 3.

Malus autem miles eſt, qui imperatorem gemens ſequitur. Seneca epiſt. 108.

Hoc præterea agendum, ut militum mendicitas prohibeatur, cibum habeant, cæteraque, quibus humana natura doleat negatis. Contzen d. l. c. 54. §. 3.

Alphonſus militibus aut miſſionem aut vacationem petentibus, licet incommodè, tribuit tamen; nec cuipiam unquam commeatum negaſſe viſus eſt. Itaque factum, ut cum requiem aut ocium ſibi haud denegari animadverterent, illud poſtea conceſſum renuerent, aut ultrò denuo redirent ad Regem, quos reverſos Rex comiter ac benignè ſuſcipiebat, monebatque, ut ſicut ſibi bellum quidem, gratia pacis ſuſciperetur; ſic illis negotium gratia ocii renuendum non eſſe. Panorm. Mſ. lib. 2. c. 47.

6 *Nul-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

6 *Nullum bellum eſt juſtum, niſi quod aut rebus repetitis geratur, aut denunciatum antè ſit & indictum. Cic. 1. offic.*

1 Cùm amœniſſimum Picentiæ agrum Surrentinum pervaſtaret Alphonſus, ingemuiſſe frequenter viſus eſt, crebroque per caduceatorem opidanos oraſſe, ne id ipſorum pertinaciâ committerent, quod poſtea ejus lenitate ac miſericordiâ corrigi non poſſet. Panorm. lib. 1. c. 21.

2 Cum Calaciam obſideret Alphonſus, omnium primus tormenta ænea inuſitatę magnitudinis per aſperum & acclivem montem præter omnium opinionem muris admovit. Deinde me & Americum Sanſeverinum Capacii comitem, virum illuſtrem, legatos deſtinans, opidanis renunciare juſſit, niſi properè, ac priùs etiam, quàm tormenta laxari inciperent, deditionem feciſſent, nullum poſtea eis relinqui pœnitentiæ locum. Acceſſimus, perſuaſimus. Pan. l. 1. cap. 40.

7 *Si ſtatus imperii, aut ſalus provinciarum in diſcrimine vertatur, debebit*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

bebit is, qui ſummæ rei imperat, in acie ſtare. Egeſipp. 5. c. 30. Nam

— Vbi ſummus imperator non adeſt ad exercitum,

Citius, quod non facto eſt uſus, fit, quàm quod facto eſt opus. Plaut. Amph.

Expugnatâ jam civitate Neapolitanâ, ne ex victoria, ut evenit, inſoleſceret exercitus, aut voluptatis reſolveretur illecebris, confeſtim compoſitis rebus recto ad hoſtes itinere pertendit, quorum dux erat Antonius Caudola, vir ſtrenuus, atque in armis clarus. cumque eos in agro Capuano nactus eſſet, prœlio inſtructos intentoſque, & numero & virtute plurimùm exſultantes, adhibito conſilio Rex proponit, exquiritque, an prœlium ſumendum ſit nec ne? Cumque ex proceribus quidam, ſuſcipiendum omnino eſſe, cenſuiſſent, ſi Rex ipſe præſens non eſſet. Ergo, quod maximè (inquit) opitulari dimicantibus ſolet, imperatoris præſentia nunc, ſi diis placet, obfutura eſt? Statimque ut, Deo bene juvante, prœlium committerent, pronunciavit, mox intellecturi, nihil eorum fortunæ ac gloriæ obſtaturam præſentiam ſuam. Fit ergo

ergo prœlium, initio ſatis ancipiti Marte; demum poſtea Regis auſpiciis atque virtute fuderunt, ceperuntque hoſtes fermè omnes. In quibus Sphortiani equites propè innumeri capti, centuriones aliquot, ipſe Antonius dux item captus. Pan. l. 2. c. 21.

Sequebamur Alphonſum ex hoſpitali beatæ Mariæ in arcem regiam. Tum fortè vir grandævus vultu habituque venerabilis, Regem ſalutat. Rex autem ad nos converſus: Hic, inquit, cum obſiderem hanc urbem, ad me venit in caſtra, utque bono animo eſſem, juſſit. Nam circa calendas Junias, quæ tunc inſtarent, opido potiturus eſſem; at non diu poſt futurum eſſe anceps prœlium ait, in quo dux exercitus caperetur: meque commonuit, ne illi pugnæ intereſſem. Prima vaticini ſermonis pars impleta eſt, quarto Nonas Junias Neapolim in poteſtatem redegi. Copiæ noſtræ atque Antonii Caudolæ in agrum Capuanum convenerunt; dubitatum eſt inter noſtros, an prœlium committi oporteret, quod vitæ noſtræ timerent. Quod cum ad me relatum eſt: Ergo ea res vobis timorem, inquam, incutit, quæ præſtare animum atque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

audaciam debet. Induique me mox galeâ, & ſigno pugnæ dato in hoſtem me converti, fregi acies, vici, profligavi, Antonium captivum abduxi. Nec me vaticinium nec trepidum conſilium amicorum terruit. Æn. Sylv. lib. 2. cap. 21.

8 *Qui verâ virtute fortis eſt, nec temerè audet, nec inconſultè timet, Auguſt.*

Non eſt vir fortis, cui non creſcit animus in ipſa rerum difficultate, Bernhard.

Cùm claſſis regia, tempeſtate abrepta, ad inſulas Stœchades decurriſſet, atque eòdem una ex diſſipatis triremibus adventare proſpectaretur, conſciſſo velo ac remo decuſſo, ſummo cum militum & nautarum diſcrimine, inclamavit Rex, ut advenienti illicò omnes irent ſuppetias. Cúmque omnes periculum recuſantes inclamarent, melius unam, quàm univerſas triremes iri perditum, Rex nihilò ſegnius prætoriam ſolvit ipſemet, & ſi nemo ſubſequeretur, ſolus opem anxiis laturus. Quo facto, cæteri poſtea pudore compulſi, Regem ſubſequuti, triremem,

prope

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

prope obrutam, non ſine omnium periculo reduxerunt incolumem: Tum Rex: nonne ſæpius vobis dixeram, periculum ſine periculo moveri non poſſe? Mihi profectò ſatius viſum eſt unà cum ſociis viris fortiſſimis occumbere, quàm illos videre & pati ante oculos interire. Panorm. lib. 2. c. 18.

9. *Via hoſtibus, qua fugiant, munienda. Scipio Africanus apud Veget. l. 3. de re milit. c. 21.*

Laudare eum magnopere ſolebat Alphonſus, quicumque fugientibus hoſtibus argenteum pontem exſtruendum dixiſſet. Panorm. lib. 4. c. 9.

Nam ſatis vicit, inquit Sigiſmundus Imperator, qui hoſtem fugavit. Æn. Sylv. lib. 4. c. 9.

XLIII. IMPERATOR.

1. *Ego ſic exiſtimo in ſummo imperatore, quatuor has res ineſſe oportere, ſcientiam rei militaris, virtutem, auctoritatem, felicitatem. Cic. pro leg. Man.*

Illæ verò ſunt virtutes imperatoriæ, labor in negotio, fortitudo in periculis, induſtria in agendo, celeri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

tas in conficiendo, conſilium in providendo. Ibidem.

1 Renatus dux cum per fecialem ferream chirothecam, id eſt prœlii ſignum, detuliſſet Alphonſo, alacriter illam accepiſſe palàm eſt, moxque fecialem interrogaſſe, num in ſingulare certamen, an in univerſum exercitum ſe provocaret, quoniam ipſe utrumlibet accepiſſet? Reſpondente verò feciale; non in ſingulare, ſed in univerſum certamen à Renato provocari, confeſtim pugnæ locum & tempus jure belli ſtatuiſſe, acceſſiſſe; at nequicquam exſpectaſſe. Panorm. lib. 3. c. 35.

2 Cum Beneventanæ arcis præfectus de arcis deditione ſuſpenſus dubiuſque adhuc eſſet, Alponſum re cognitâ ſtatim Beneventum adveniſſe accepimus, atque in arcem, ubi validum inerat præſidium, tranſmiſſo ponte introiiſſe: obſtupefactum verò præfectum Regis audaciâ & arcem & ſe cum præſidio ultrò dediſſe. Pan. lib. 3. c. 39.

3 Erat Beneventi Rex, cumque accepiſſet ſuos milites ex caſtello Bovalengo, quò irruperant, expulſos eſſe, properè accurriſſe tradunt, ſcalaſque

ſuis

ſuis manibus apprehenſas in foſſam opidi devolviſſe, equitibus equo deſilire juſſis & ſcalas adſcendere, quo facto receptum opidum & direptum eſſe. Panorm. lib. 3. c. 40.

4 Illud quoque in obſidione Maſſiliæ admirabile exſtitit, quod ex inſula Pomatia, quæ ad tria fermè millia paſſuum contra Maſſiliam ſita eſt, ſaxa tormentaria mille quingentorum pondo ad urbem vel ultra etiam urbem jecerit. Catenam portus ampliſſimam hoſte invito ac renitente perfregit. Pan. lib. 2. cap. 4.

5 Gerborum inſulam, quam putamus Lotophagiten antiquitus dictam, ingenti admodum claſſe Rex obſederat, & ne ulla incolis auxilii ſpes reliqua eſſet, pontem, qui continentem conjungebat, deſecuit, turribuſque munivit. Quo facto, relinquebatur Alphonſo nihil, niſi ut levi momento inſulam populatus rediret victor & voti compos. Cùm interim ab Oſerio Tunicenſium rege literæ in hanc ferè ſententiam deferuntur. Rex regi ſalutem. Scimus, ô Alphonſe, te majori animo eſſe, quàm ut Gerborum populatione contentus decedas. Idcirco decrevimus ad te con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

feſtim accedere, & facie, quod ajunt, ad faciem intueri. Credimus, te interea minimè receſſurum, quoniam fugere longè à magnanimo alienum eſt, vale. Alphonſus his literis acceptis, oblata occaſione majoris gloriæ, decrevit contemta inſula barbarum exſpectare. At ille tempori advenit, & quidem cum centum millium fermè armatorum exercitu, caſtraque ad jactum teli contra pontem & turrim, quam noſtri milites tenebant, locavit, tormentis, telis, clamoribus noſtros continuò laceſſens. Conſtituerat Alphonſus poſtero die collatis ſignis decernere. Cæterum ardor militum, ut plerumque fit, contineri diutius nequivit, ponte tranſmiſſo in continentem eruperunt, fuderunt ac profligarunt barbaros, nec procul fuit, quin regem etiam ipſum caperent, qui à propinquis & neceſſariis quibuſdam ſuis in equum allevatus, inter noſtrorum militum manus propemodum apprehenſus effugit. Qui verò regem tutati fuerunt, quoniam fugæ locus non fuit, ad unum omnes trucidati ſunt ante Regis pedes, prætorium captum, diretumque, tormenta ænea ac ferrea omnia confracta, ſigna militaria pleraq; ablata,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

ablata, inæſtimabilis atque omnis generis præda ex victoria relata. Pan. l. 2. cap. 5.

6 Claſſis Genuenſium, quam demiratam Alphonſi munimenta, abiiſſe dicemus, * apud Pontiam inſulam ſe continuit, ibique triremium claſſem, quibus aucta Neapolim rediret, è Genua exſpectabat. Cumque & adveniſſe jam, & Neapolim maturare Rex accepiſſet, ſuas & ipſe triremes obviam miſit; reperit, fugavit, cepit, combuſſit. Pan. lib. 4. c. 25. Mſ. 26.

7 Poſtea quam à Philippo Genuenſes deſciverunt, in Alphonſum, qui in portu Veneris adhuc eſſet, nullo præſidio, niſi admodum paucis regiis equitibus munitus, quique & annonæ inopia tentaretur, expeditionem eos deſtinaſſe, ajunt. Quod cum Rex accepiſſet, ex arce in opidum confeſtim deſcendiſſe, paratum una cum paucis ſuis ſociis à Genuenſium conatu urbem obſtinatiſſimè defendere. Appulſa interim oneraria Regis navi cum commeatu, Genuenſes à propoſito deſtitiſſe. Pan. l. 3. cap. 48.

8 Venabatur Rex in campis Leboriis,

* *Infra ex lib.* 4. *c.* 24.

riis, quos nunc Roſarum vocant, quò nuncius adfertur, Ricium regiorum peditum ductorem ad hoſtes defeciſſe, ac per fraudem occupaſſe opidum ſancti Germani cum monte Caſſinati, ac properare vicina omnia invadere. Quo nuncio permotus Rex dixiſſe fertur: Facto, non conſulto, opus eſſe. Et ut erat venationi potiùs, quàm armis inſtructus, contra proditorem iter inſtituit, cum his tantummodo purpuratis, qui ſecum venationis gratiâ convenerant, comitibus ſolum denuncians, ut qui eum diligeret, properè ſequeretur. Opinione celerius ad Ricium pervenit. Cujus veſtigia ultro ſubſequuti regii milites, tantam trepidationem intulere proditori, ut facilè intelligeres, illum incœpti pœnituiſſe, præventum Regis ac regiorum celeritate incredibili. Nec dum enim arcem, quam Janiculam vocant, maximum illius expeditionis aut magis proditionis munimentum expugnaverat. Ac quoniam quidem Rex acceperat, ingens è Romo præſidium Ricio propediem adventurum, quo fretus Ricius in arce adhuc expugnanda perſeveraret, nocte in montem peditatum Rex dimittit, admonitum, uti ſub nomine

mine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

mine Ricii turrim templi, quæ Riciano præſidio tenebatur, pertranſeant, atque inde ad Ricium ſub ipſum diei ortum deſcendant. Quo peracto, Ricius auxiliares copias arbitratus, primò lætari, dein cum regios eſſe ex ſignis armiſque cognoſceret, antequam à Rege circumveniretur, fugâ ſaluti conſuluit; reliqui capti, quos pro ſuâ conſuetudine Rex omnes dimiſit incolumes. Opidum quarto pòſt die, quàm fraude captum à Ricio exſtiterat, recuperatum. Panorm. l. 2. c. 25.

9 Cum Genuenſium quatuordecim maximarum navium claſſem illicò adventuram nunciaretur Regi, quò duas ejus illas ingentiſſimas in portu deprehenſas, comburerent, continuò exſcindi è vicinis montibus rupes, & infeſto profundoque mari ad occurſum venientium objici procuravit; portum præterea vaſtiſſimis lignis, ferreiſque catenis circumcludi molem ipſam, altiſſimo muro, propugnaculiſque muniri litora propè innumerabilibus inauditæ magnitudinis tormentis, omniſque generis telis, armiſque firmari. Atque hæc tanta quidem celeritate, atque admiratione omnium, ut cum mox Genuenſium claſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

ſis ſe conferret, conſpectis propius hujuſmodi novis inſperatiſque munimentis, redeundi conſilium probaverit, abiveritque. Pan. lib. 4. c. 24. Mſ. 25.

10 Cæterum reputanti mihi Alphonſi egregia facta, id ſupra modum admirabile ac præcipuum videri ſolet, quonam modo Genuenſes, etſi maritimo prœlio eum vicerint, tributum quotannis trullam auream reddant. Enimverò tanta fuit auctoritas Alphonſi, ut etiam victus conditiones dixerit, & victores victo metu ceſſerint, quaſi victoriam caſu, non virtute ſe conſecutos arbitrati. Pan. l. 4. c. 22. Mſ. 23.

11 Auſtriales, qui accerſitis Bohemis in Nova civitate Fridericum Cæſarem ex Italia redeuntem obſederunt, eò demum redacti ſunt, ut victores ex victo pacem peterent, atque in eam rem auri ſex millia nummûm quotannis penderent. Æn. Sylv. lib. 4. c. 23.

12 Erat in Samnio Rex haud procul Boviano, cum ſubitò affertur, hoſtes adventare ac jam propè eſſe; quo nuncio capere arma milites juſſit, atque hoſtibus obviam contendere; & jam ad tria millia paſſuum proceſſerat; inſtructus armatuſque tandem in campis

aper-

apertis juxta Trojam in conſpectu hoſtium conſedit. Stabant omnes loco edito ad prœlium & ipſi parati inſtructique. Cæterum Rex conſultò haud movebat, quò hoſtes in æquum pelliceret ad pugnam. Illi verò numero fidentes, quo ſanè præſtare videbantur, è colle deſcendunt, magnoque impetu pugnam incipiunt. Tum Regem exclamaſſe his auribus audivi (nam præſens aderam) O milites, victoria noſtra eſt, oſtendens etiam, à qua acie, à quove loco victoria oriretur. Mox & ipſe inter primos concitatiſſimè in hoſtem ferebatur. Crederes fortunam præſidem bellorum adeſſe Regi, qui tam exiguo momento hoſtes viros fortiſſimos fuderit, fugaveritq;, & in portam uſq; civitatis perſequutus plurimos ceperit, nonnullos etiam in foſſam urbis præcipites egerit. Regiorũ verò nonnulli hoſtibus mixti urbem introïere, qui ex porta altera ad Regem incolumes redierunt. In hac victoria permulta quidem obtigere memoratu digniſſima. Quidam eques cum intueretur Regem ornatu præter alios elegantiore, & quiſnam eſſet ignoraret, ſtrictoque enſe; eum, quis eſſet, percunctaretur, atque ille, Alphonſus

rex ſum, etiam protenſo enſe reſpondiſſet, continuò ad Regis nomen procubuiſſe dicitur, atque illius poteſtati reducto gladio ſeſe permiſiſſe. Pan. lib. 2. cap. 24.

13 Quanta fuerit Alphonſi exiſtimatio & gloria, hinc facilè deprehendas, quod nonnunquam etiam ab inimicis, & etiam eiſdem viris ſpectatiſſimis fuerit laudibus celebratus. Nicolaus Cardinalis Capuenſis Regi gravis inimicus, Florentiæ cum eſſet, & conferret ſeſe per id temporis in regnum Neapolitanum contra Alphonſum præclariſſimus copiarum ductor Franciſcus Sphortia, & ob hoc aliqui dicerent, jam Alphonſo regi non cum Renato negotium fore, ita reſpondit: Imò mehercle intelliget nunc demum Sphortia cum alio ſibi, quàm cum Philippo Maria rem gerendam eſſe. Hæc cum audita retuliſſet Regi Malphiatus: Si mei omnes adverſarii, inquit rex, ita de me ſentiant, ut inimicus hic & ſentit & prædicat, bello certè me nequaquam laceſſerent; ſed quo mihi nihil antiquius eſt, ſinerent pace me atque otio perfrui. Pan. l. 2. cap. 36.

2 *Efficax imperatoris elocutio, exercitus ſtrages generoſè ſolari ac lenire docta, utilior multò eſt longo vulnerariorum Medicorum agmine.* Onoſ*ander in ſtrateg. c.* 1. §. 10.

In obſidione Neapolitana, cum audiſſet, Petrum fratrem, quem propter ſingulares animi & corporis dotes ſupra fraternum affectum diligebat, ſaxo tormentario ictum occubuiſſe, ut viſeret, maturavit, exanimem multis piiſque cum lacrymis exoſculatus, mox in arcem, quam Ovi vocant, tantiſper efferendum curavit, donec juſta apparatu regio, quod poſtea fecit, perſolvere liceret. Dein ad exercitum reverſus, jam Petri interitu vehementiſſimè conſternatum; forti admodum oratione erexit illum ac confirmavit. Rurſum ad amicos & Petri ſocios abſentes conſolatorias epiſtolas ſcripſit: quas qui legit, quem Philoſophum non contemnat? uno itaque & eodem tempore piiſſimi fratris & fortiſſimi imperatoris munus obiiſſe, ſatis conſtat. Pan, lib. 3. cap. 41.

XLIV. VE-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

XLIV. VICTORIA.

1 *Seriò victoriâ utendum, urgendique ſucceſſus, & trepidis inſtandum. Contzen polit. l. 10. c. 61.*

Sæpius incautæ nocuit victoria turbæ. Claudian. in I. conſulat. Honor.

Victores vinum & ſomnus vincit. Lucillius ap. Priſcian. lib. 5.

Nunquam exercitum convenit eſſe otioſum. Xenoph. Cyrop. lib. 1.

Cum Rex à victoria illa inclyta Tuniciensium, aut magis Pœnorum Regis, in Siciliam ſe recepiſſet, non milites quidem ſivit otio torpeſcere, ſed ſtatim, re frumentaria & aquaria reparata, trajecit in urbem, quam Pœni Aphricam vocant, ubi perſpecto & urbis & portus ſitu, abductis demum aliquot hoſtium navibus quæ in portu erant, Siciliam primò, inde Ænariam petiit, quam inſulam incolæ Iſclam appellant. Cæterum in hac Aphricana expeditione illud relatu dignum mihi viſum, quod opidani, Rege quàm primum cognito, inauditam gratulationem intra urbem ediderunt, tubis, tibiiſque ac vocibus, affectum animi ſignificantes. Putarunt noſtri civitatem ſeſe dedituram. At illis mos eſt tranſ-

tranſeuntem regem, quamvis hoſtem, applauſu, & hujuſcemodi gratulatione venerari. Pan. l. 2. c. 6.

2 *Victores, qui verè regio ſunt animo, poſt victoriam, quátenus poſſunt, vim omnem prohibent. Spigel. ad Æn. Sylv. lib. 2. c. 3.*

Victus ita tractandus, ut benignitate motus nolit rebellare. Sævire in captivos non licet. Conzen polit. l. 10. cap. 61. §. 3.

Victoria innocentibus gravis non ſit. Tormentis extorquere theſauros, inermes impubereſque cædere, libidinibus omnia fœdare injuſtum eſt. Hæc majore cura imperator, quàm hoſtium arma vitabit. Contzen. ibid. §. 5.

Quos ſævitiâ & crudelitate territos ſubegeris, ut metuas ſemper, neceſſe eſt; quos tua tibi pietas, miſericordiaque conciliaverit, perpetuò fidos invenias. Æn. Sylv. lib. 1. c. 26.

2 Vicario Apuliæ opido vi capto, cum milites à direptione continere nequiviſſet, Rex veritus, ne furor tandem baccharetur in mulierum pudicitiam, conquiſitas cum cura in locum extra

muros,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

muros, procul à militum impetu congregavit ſervandas, dato negotio Johanni Alcino viro ampliſſimo, & mihi. ſervatas ſimul & illibatas cum præſidio, quo vellent, dimiſit, paucis pòſt diebus ad lares, unde digreſſæ erant, prout libitum fuit, tutò redituras. Pan. l. 2. c. 23.

2 Captâ ab rege Maſſiliâ, cum ſibi renunciaretur, matronas ferè omnes ac puellas civitatis, precioſiſſimis rebus omnifariam onuſtas, in templum Auguſtinianorum perfugiſſe, eas diligentiſſimè obſervari curavit. Cumque & illæ vim & contumeliam pertimeſcentes Regi per internuncium ſupplicarent, ut traditâ omni earum gazâ, ipſas tantummodo intactas abire permitteret: non ſolùm intactas Rex, ſed ne viſas quidem cum univerſâ ipſarum ſupellectile, quantumvis precioſiſſimâ, ad unam omnes abire permiſit. Pan. lib. 2. cap. 3.

3 Africanum ſuperiorem, qui unius virginis pudicitiæ conſuluiſſet, non ſatis à Livio laudatum arbitramur, quamvis in eo facto extollendo nihil omiſiſſe videatur. Alphonſus Marſilienſes omnes virgines ac matronas conſervavit intactas. In agro quoque Vultur-

turnano cum opidum vi expugnaſſet, cui Ripa Malerantiæ nomen eſt, pari moderatione in feminas uſus eſt. Quas igitur huic Regi laudes attribuemus? Immortales certè. Æn. Sylv. l. 2. c. 3.

3 *Gloria certè longè major eſt ſervati, quàm cæſi hoſtis; tantoque triumphus illuſtrior, quantò plures relicti ſunt, de quibus triumphetur. Æn. Sylv. l. 1. c. 34.*

Confecto jam gravi ac diuturno bello, triumphoque Regi decreto atque parato, jam negaſſe, ajunt, regulos & nationes, quas viciſſet, currum præire debere captivorum ſorte, quinimo tanquam ſocios perquàm honorificè ſequi juſſiſſe. Sed & gloriari ſolitum accepimus, quòd non millibus hoſtium cæſis, ſed rectiùs ſervatis triumphandi legem imperatoribus primus dediſſet. Pan. lib. 1. c. 34.

Alia etiam huc facientia vide ſuprà, ubi de Clementia.

XLV. PAX.

1 *Sapientes pacis cauſa bellum gerunt, laboremque ſpe otii ſuſtentant. Saluſt. orat. 1. ad Cæſar.*

Quid

Quid eſt aliud victoria, niſi ſubjectio repugnantium? quod cum factum fuerit, pax erit. Aug. l. 19. de civitate Dei, cap. 12.

Hæ tibi erunt artes: pacique imponere morem:
Parcere ſubjectis, & debellare ſuperbos. Virg.

1 Inter Regis præclara facinora illud mea quidem ſententia maximum dinumerabitur, quod univerſæ Italiæ bello diutiſſimè attritæ, pacem auctoritate procuraverit, benignitate conceſſerit, & quod nunquam antè ferè viſum, unanimitate firmaverit. Quod proinde ego quid magnum ac prope divinum eſſe judico, quod pro hac conficienda, & ſua maxima commoda, & graves quorundam injurias poſthabuiſſe ſatis ſcio. Pan. lib. 4. c. 5.

2 Cum eſſet jam contra Venetos ac Florentinos, potentiſſimos Italiæ populos, ab Alphonſo haud quidem injuria bellum ſuſceptum, ac propterea Neapoli adverſus eos magnâ animi fiduciâ contendiſſet, Florentini primùm, mox Veneti oratores in agro Pelignenſium facti ſunt obviam, pacem ab armato perhumiliter poſtulantes. Quibus Regem

gem promto ac læto animo dixiſſe conſtat, neque aliud ullum pacis datæ precium exiſtimaſſe, quàm hoſtes genibus advolutos à ſe pacem petiiſſe, & ſe pacem dediſſe. Panorm. lib. 1. c. 28.

3 Cum regiorum plerique, gloriæ ſtudio flagrantes, permoleſtè ferrent, quòd Rex Venetis ac Florentinis pacem dediſſet, velut in eo bello magnificum ac glorioſum aliquod facinus edituri, à quo poſtea fruſtrati eſſent pace comparatâ; Rex id, quod erat ſuſpicatus aliquando, jam nactus dixiſſe perhibetur: Bono animo eſtote commilitones. Nam & virtuti veſtræ, mihi credite, neque locus, neque honos deerit, & mihi perquàm ſpecioſum fuit petentibus pacem dare. Ita quidem arma capere conſuevimus, ut ſine cruore, ſi id modò fieri poteſt, victoriam adipiſcamur. Et quid aliud, pacem tam ſubmiſſè petentes, confitentur, quàm ſeſe victos eſſe. Panorm. lib. 1. c. 29.

2 *Pax danda non vendenda. Spig. ad Pan. l. 3. c. 25.*

Alphonſus Ludovico Podio, quo propter ejus ſingularem diligentiam ac fidem perpetuò ferè oratore in Italia

uſus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

uſus eſt', renuncianti pro pace, quam Venetis & Florentinis daturus eſſet, pluſquàm ducenta millia aureorum extorqueri poſſe, reſpondit, pacem dare ſe, non vendere ſolitum eſſe. Pan. lib. 3. cap. 25.

XLVI. TRIUMPHUS.

Victoria unius tantum eſt; labor, omnium. Ergo præmium victori eſto; victis ſolatium. Scal. 3. Poët. c. 11.

Salva modeſtia, Majeſtas, quæ eſt veneratio aliorum animis inſita, poteſt aſſumi. Lipſ. monit. & exempl. pol. libr. 2. c. 16.

Generoſior eſt triumphus, quem coronavit labor. In Monoſtichis Trochaicis.

Poſtea-quam Rex cum principibus regni decreverunt conventum celebrare Neapoli, relicto Benevento, primùm Averſam, deinde templum divi Antonii extra muros Neapolis petiere, ibique tantiſper remorati ſunt, dum, quæ ad triumphi ſpectaculum pertinerent, pararentur. Conſtituerant enim cives Neapolitani uno conſenſu omnes Regem triumphantem excipere, tum ob mirabilem

bilem victoriam, tum ob clementiam Regis inauditam. Igitur ſexto & viceſimo Februarii die Rex ſeſe cum principibus oſtendit ad portam Carmelitanam, juxta quam non modica murorum pars, à civibus diruta erat, & in honorem victoris introëuntis patefacta. Atque ibi triumphalis currus paratus, ſublimis ille & inauratus, in cujus ſummitate ſolium erat auro purpurâque adornatum. Currui alligati erant equi albentes quatuor, totidem rotas tracturi, nimis feroces, ſericis loris, aureis frenis redimiti. Erat item in curru contra Regis ſolium, ſedes illa periculoſa viſa flammam emittere inter Regis inſignia valdè. Et hoc quidem præcipuum. Circumſtabant & currum viri patricii viginti, ſinguli ſingulas ſurſum haſtas tenentes, quibus deſuper alligabatur aureum pallium, nuſquam alibi in tali myſterio æquè precioſum auditum, è cujus faſtigiis extremiſque lineis, Regis & regni & civitatis ſigna circumpendentia haud invenuſtè ventilabantur. Sub hoc autem pallio, aut magis umbella, Rex ipſe ſedens triumphanſque, devehendus erat. Sed antequam currum conſcenderet, aliquid ſe dignum dicere aut facere con-

ſtituit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

ſtituit. Itaque vocato ad ſe primum Gerardo Caſpare de Aquino: Ego, inquit, adoleſcens ob merita & ſervitia patris, te Marchionem Piſcariæ conſtituo, creoque ſimulque te hortor ad fidem, conſtantiam, & integritatem ejus, in cujus honorem nos hodie te tam ſublimi dignitate honeſtamus, quam patris beneficio partam, poſt-hac tuâ propria virtute conſerves, & amplifices. Te quoque Nicolae Canteline, ob fidem & obſervantiam tuam, Ducem facimus urbis Foræ; & te Alphonſe Cardona, ob præclara militiæ facinora ſingularemque virtutem, Rhegii Comitem deſignamus. His ferè verbis eademque animi gratitudine complures in Comitatus dignitatem ſublimavit, Franciſcum Pandonum Venafri, Johannem à Sancto Severino Nurſii, Franciſcum ejuſdem cognomenti Maraciæ, ac Americum Capacii Comites fecit. Mox propè innumerabilibus viris, de ſe benè meritis, equeſtrem contulit dignitatem, quos hic recenſere omittimus, ut ad majora & ſimul jucundiora properemus. Poſt hæc in Chriſti Dei veri ac ſapientiſſimi nomine, cui omnem victoriæ laudem, ac gloriam referri ſemper ac vehemen-

ter voluit, currum aſcendit veſte ſericâ coccineaque demiſſa, longéque protracta, pellibus, quas zobellinas vocant, ſuffulta, capite detecto. Nunquam enim adduci potuit, quanquam hoc ſibi à pluribus, & quidem viris magnis ſuaderetur, ut coronam lauream de conſuetudine triumphantium acceptaret. Credo pro ſingulari animi ejus modeſtiâ ac religione, Deo potiùs coronam deberi, dijudicans, quàm cuipiam mortali. Sed ubi eminens in curru viſus eſt, tantus & virorum aſtantium & mulierum, ſupra tecta domorum ſpectantium, clamor & plauſus exortus eſt, ut ne tubicinum clangor, nec tibicinum cantus. quanquam eſſent hi propè innumerabiles, pre clamore exſultantium quicquam omnino exaudiri poſſent. Erat interim cernere homines, partim præ lætitia illacrymantes, partim præ gaudio ridentes, partim novitate rei obſtupeſcentes. Progreſſus verò aliquantulum ſubſtitit, donec præcedentium agmen expediretur. In quibus Florentini omnium primi varios ludos, ſingulari induſtria excogitatos, grandi affatim impenſa conſtructos, in hunc modum explicaverunt. Præibant ſtatim poſt tibicines tubicineſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

cineſque, adoleſcentes decem longo ordine in veſte diploide ſerica coccineaque argento & margaritis, prout inventum aut affectus cujuſque dictaverat, exornata, caligis purpureis, ſeu, vulgo dixerim, ſcarlateis, multo ſimiliter argento gemmiſque diſtinctis, adequitantes omnes eximiæ pulchritudinis equos, & hos quidem nolis tintinabuliſque undique reſonantibus adornatos, ſcaſiis innixi, ut ſellam ſi quis paululum clune contingeret, veluti probro aliquo erubeſceret, dextera levata medium haſtile criſpabant, pictum & illud ac floribus variis inſperſum, quod modò in caput quiſque rotabat, modò in ictum protendebat, modò, ut ſua cujuſque libido erat, attrectabat. Sertum unicuique capiti erat laminis quibuſdam aureis diſtinctum, quod tamen coram Rege tranſeuntes miſſis habenis ſiniſtra proni capite deponebant. Sequebatur hos rerum domina fortuna ſuper tabulato quodam, pictis tapetibus inſtrato, & ea quidem veluti curru alto ſublata vehebatur, capillis à fronte protenſis, occipite autem calvo, ſub cujus pedibus erat ingens aurea pila, & hanc infantulus quidam ſpecie angeli extenſis brachiis

chiis ſublevabat, ſed is angelus ſub aquis veſtigia firmabat, Fortunam modico intervallo ſequebantur virtutes ſex, pulcherrimis atque inſtratis equis devectæ, habitu perhoneſto & antiquo. Cæterum ut dignoſci poſſent, ſuum quælibet præ ſe ferebat inſigne. Prima omnium Spes coronam; proxima Fides calicem; deinde Charitas infantulum nudum oſtentabat; quarto ordine incedebat Fortitudo, columnam marmoream manibus ſuſtentans; quinta erat Temperantia, manibus phialas gerens, aqua vinum commiſcebat; ultima verò Prudentia ſpeculum dexterâ, lævâ ſerpentem populo exhibebat; juſtitia reſtabat, quæ velut regina cæterarum equo non contenta, ſub ornatiſſimo quodam pulpito eminens vectabatur, ornatuque cultuque conſpicua, dexterâ nudum enſem, lævâ verò trutinam geſtans, quæ velut ſequentibus ac colentibus ſe imperium eſſet præbitura. Poſt humeros loco eminentiore ſolium conſtituerat, & hoc quidem auro purpuraque decorum, ſuper quod angeli tres, quaſi cœlo viſi deſcendere, coronam quiſque ſuam illi polliceri videbantur, qui hujuſmodi ſolium propter juſtitiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

mereretur. Sedem hanc pulcherrimam ſequebatur turba equitum maxima in habitu formaque diverſarum nationum, principum, procerum. Sed ut hi ſedem ſequebantur, ita & currum perſonati Cæſaris anteibant. Adventabat enim Cæſar eminentiſſimo atque exornatiſſimo quodam in pulpito devectus, ad quod gradibus inſtratis aſcendebatur. Stabat enim Cæſar laurea caput devinctus, armatus, paludamento amictus, dexterâ ſceptrum præferens, lævâ auream pilam, ſub cujus pedibus mundus in formam ſphæricam continuò movebatur. Conſtitit coram Alphonſo & in hanc ferè ſententiam locutus eſt rhythmiſque maternis: Ego te, præcellentiſſime regum Alphonſe, cohortor, ut ſeptem has virtutes, quas coram te modo tranſire vidiſti, quas perpetuò coluiſti, ad ultimum uſque tecum ſerves. Quod ſi feceris, ut facies, certè ſcio, quæ te nunc triumphantem populo oſtentant, aliquando dignum efficient ſede illa imperatoria, quam modo tranſeuntem intuitus concupiſti. Qua cum, ut vidiſti juſtitia ſimul deducebantur, ut intelligeres, ſine juſtitia neminem veram ſolidamque gloriam aſſecuturum. Sed for-

fortunæ, quæ tibi paulo ante crinem aureum porrigere videbatur, nequaquam confidas, fluxa & inſtabilis eſt. Ecce & mundus volubilis, & præter virtutem omnia incerta. Hanc igitur, quod facis, religioſiſſimè colas. Ego Deum optimum maximum rogabo, ut te in proſperitate, ſed & Florentiam in libertate conſervet. Hæc locutus Cæſar, agmini ſeſe immiſcuit, & ſecuti ſunt bino ordine Florentini numero circiter LX tunicis omnes purpureis ac coccineis amicti. Poſt hos veniebant Hiſpani hi, quos Latini Celtiberos, vulgo Cathalanos, vocitamus, & hi magna celebritate magnoque ſpectaculo ludos peragentes. Advexerunt enim equos quoſdam, manu factos, veris viviſque ſimiles, lubulonica inſtratos: hos juvenes equitabant veſte ad terram uſque demiſſa; cumque ſuis pedibus juvenes moverentur, equi ipſi modò curſum arripere, modò in gyrum flecti, modò inſequi, modò fugere videbantur. Erat equitibus ſcutum ſiniſtrâ, Regis inſignibus depictum, dexterâ nudus enſis. Contra hos pedites aderant ornatu Perſico Syroque ſuccincti, tiaris, acinacibuſque formidabiles. Movebantur pri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

mò unà equites, pediteſque leniter ad harmoniam, vel ad numeros, choriſantium more, ſaltabant. Deinde concitato ſenſim cantu, & ipſi pariter inflammabantur, prœliumque miſcebant. Atque ita magno militum clamore magnoque aſtantium riſu aliquandiu digladiabantur, donec victores Hiſpani Barbaros undequaque fugabant, capiebant, proterebant. Poſt hos vehebatur lignea ingens turris mirificè ornata, cujus aditum angelus quidam ſtricto enſe cuſtodiebat. Nam ſuper ea vectabantur virtutes quatuor, Magnanimitas, Conſtantia, Clementia, Liberalitas. Hæque ſedem periculoſam, inſigne illud regium, præ ſe ferebant, cantantes ſuam quæque compoſitis verſibus cantionem. Omnium primus angelus ad Regem verſus in hunc ferè modum diſſeruit. Alphonſe, rex pacis, ego tibi caſtellum hoc & ſuperadſtantes quatuor inclytas virtutes offero, manuque trado: quas quomodo tute ſemper veneratus & amplexus es, nunc te triumphantem comitari gratanter volunt. Proxima huic Magnanimitas Regem hortabatur ad animi excellentiam, ſubinde demonſtrans Barbaros illos ab Hiſpanis victos fugatosque,

que, ut intelligeret Rex, ſi quando bellum ſuſcepturus eſſet contra infideles & à Chriſti nomine abhorrentes, Hiſpanos præſto eſſe ac procul dubio victores evaſuros. Tertia erat condimentum virtutum omnium Conſtantia, & ipſa Regem admonebat, ut humanos caſus, ſi quando accidunt, armato, conſtantique animo perferret, ab honeſto glorioſoque propoſito nullo infortunio abduceretur. Fortunam ſiquidem omnem ferendo ſuperari. Clementia deinde vultu præ cæteris exhilarata, velut in Rege, quaſi in ſpeculo ſe ipſa intueretur. Reliquæ, ô rex, inquit, hæ ſorores inter mortales tete ſanè præſtantiſſimum reddunt. Ego verò te non hominibus, ſed diis immortalibus facio æqualem. Illæ quidem vincere, ego te victis parcere, eoſdemque tibi conciliare monſtravi. Hæc breviter effata conticuit. Liberalitas poſtremò in vulgum pecuniam prodigebat, ſignificans Regem actorum gloria dumtaxat contentum, reliquâ omnia popularibus elargiturum. His itaque mirum in modum compoſitis, ac præcedentibus currum, quinque mox aderant viri nobiles coccinea chlamyde induti, ex quolibet theatro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

unus. Dividitur enim civitas omnis Neapolitanorum in theatra quinque, quæ illi à conſedendo ſedilia appellant. Hi quidem præerant currui dirigendo, equiſque dextrandis, toti denique præcedentium agmini ordinando, tum ſcipionibus, quos dextra præferebant, tum autoritate maximè extimeſcendi. Procedebat jam Alphonſus auguſta majeſtate venerabilis,ac totius corporis dignitate ſpectabilis. Et rurſum clamor plaudentium ad cœlum uſque perlatus eſt. Currum pedibus omnes ſequebantur totius regni reguli ac principes ordine quaterni. Omnium primi Ferdinandus Alphonſi triumphatoris filius, præclaræ indolis puer, Iohannes Antonius princeps Tarentinus: atq; hi medii: à quorum dextera Raymundus princeps Salernitanus, à ſiniſtra Abramus Tunicenſium Regis legatus. Deinde vir maximus, proque ſua fide, & conſtantia ſempiterna memoria dignus Iohannes Antonius Sueſſanorum dux, Honoratus Fundorum Dux, Franciſcus urbis Romæ præfectus idem & Grajunæ comes, Petrus inclyti Mediolanenſium ducis legatus. Tertio ordine Antonius dux ſancti Marci, Trajanus dux Melfiæ,

Anto-

Antonius Xantilla Marchio Catroni, Iacobus Comes Nicolai Picinini viri fortiſſimi filius. Deinde ſuo quique ordine Duces Comiteſque duo de quadraginta, proceres & barones circiter centum, equeſtris ordinis viri propè innumerabiles, præſtantium virorum, graviſſimorum Pontificum, literatiſſimorum hominum infinita etiam multitudo. Diceres, poſt currum frequentiam ſi cerneres, non alibi in urbe homines eſſe poſſe. Sed ita præterea forum illud ampliſſimum, ita palatiorum omnium culmina, ita feneſtræ, ita januæ, ita porticus, ita viæ, ita theatra, ita loca omnia referta erant hominum, tum exterorum omnium, undique ad ſpectaculum confluentium, tum civium ipſorum, ut, ſi poſt currum nondum videras, ibi nihil hominum ſupereſſe contenderes. Iamque Alphonſus per media ſui triumphalis arcus fundamenta, cœpta jam, iter faciebat, monimentaque rerum ſuarum paululum conſpicatus, numulariorum verſus regionem ire perrexit, ubi viarum pavimenta floribus ac frondibus ſparſa erant. Sed quod nuſpiam viſum, nuſpiam lectum eſt, feneſtræ ipſæ oppoſitarum domorum coccineis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

multoque auro contextis pannis jungebantur. Subter hoc aureo quaſi cœlo Alphonſus magno argentariorum, mercatorumque omnium plauſu, novoque etiam ludorum apparatu ac feſtivitate incredibili prætervectus, ad portæ novæ theatrum protinus pervenit, ubi virorum puellarumq; ſanè pulcherrimarum infinita prope multitudo choreiſantium & concinentium Regem ipſum incredibili deſiderio, infinita lætitia operiebantur. Erant in hoc, ſicut in cæteris theatris, parietes ipſi peregrinis auleis, ſtragulisq; veſtiti, mulieres præſertim purpura, auro, mundo, gemmis ſumtuoſiſſimè cultæ; in luxu laus erat. Ipſi quidem Regi domino, patri, benefactori cultus, ornatus omnis referebatur, exſolvebatur. Igitur præſentem ipſum, ſaltatione cantuque dimiſſis, aut rectius intermiſſis, puellæ omnes genu flexæ manibus junctis, quaſi Deum aliquem, ipſarum pudicitiæ cuſtodem, adoraverunt. Itidem viri facere, bonis vitaque ſervati. Indeque profectus theatrum, qui portus dicitur, offendit pari ſaltatu, pari exſultatione deſudans, nec minore exornatu puellarum, numero, venuſtate, item cultu, munditiaque perpolitum,

eadem

eadem gratitudine ac reverentia Regem conſervatorem exceperunt. Inde in tertium deductus theatrum nobile & antiquum, nulli ſupra commemoratorum inferius, ſive parietum ornamentis, varietateque picturæ, ſive puellarum multitudine obſtupeſcas, ſive feminarum pulchritudine capiaris, ſive cantu demulcearis, ſive ſaltatione forſitan oblecteris. Et hic quidem omnes piiſſimo ac clementiſſimo Regi immortales gratias egerunt. Et Montaneam vetuſtiſſimum theatrum ſe contulit, ſimili cultu, ſimili gratulatione, ſimili omni affectione, à viris puelliſque ſuſceptus. Inde digreſſus ad marmoreos matris Eccleſiæ gradus curru deſcendit, ac cum principum, procerumque ſubſequentium pompa templum ingreſſus, Chriſti Jeſu veriſſimum numen humillimè comprecatus eſt, illi victoriæ laudem, illi triumphi gloriam, illi virtutum omnium honores ac gratias tribuens referenſque. Inde viam repetens pro valvis Eccleſiæ Iohannotum Ritium, de ſe benè meritum virum, equeſtri dignitate exornavit, currumque conſcendit, cum magna ac prope incredibili puellarum, quæ in theatro Capuano Regem oppe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

riebantur, lætitia ac plauſu. Nuſquam alibi aut rerum magnificentia, aut nympharum formoſitate, aut virorum generoſitate, aut animorum gratulatione, aut denique perſonarum, rerumque omnium major apparatus habebatur. Hac itaque Rex prætervectus in arcem tandem Capuanam ſplendidiſſimo huic theatro vicinam, & jam adveſperaſcente die perductus eſt. Pan. ſub finem lib. 4.

Benevolo Lectori S.

UT majoris cum utilitatis & voluptatis fructu ſapientiſſimi & ſtudiorum ac literarum cultoris Mecænatiſque benigniſſimi Alphonſi Regis Aragoniæ hiſtoriam, à Panormita conſignatam, Lectores accuratius cognoſcerent, Chytræus eidem, à ſe Anno CIↃ IↃ LXXXV *Witebergæ edita, præmiſit vitæ ipſius Chronologiam, & in hiſtoriis, quæ commemorantur, notationes temporum & perſonarum illuſtrium Genealogias adjunxit. Hujus viri laborem eundem in finem hic ſubjicio. Tu, Lector benevole, æqui bonique conſule, ac fruere.*

CHRO-

CHRONOLOGIA
Vitæ & rerum geſtarum
ALPHONSI,
Regis Aragoniæ & Neapolis, concinnata
à
DAVIDE CHYTRÆO,
Anno 1584.

ALPHONSUS Rex Aragonenſis (ſeu ut veteres præpoſita litera T enunciarunt *Anno* Taraconenſis) & *Chriſti* Neapolitanus, Valentiæ in Hiſpa- 1395. nia, natus eſt, imperante Romanis Wenceſlao Boëmo, Gallis Carolo VI, Burgundis Philippo Audace Caroli VI patruo, Hiſpanis Caſtel. Henrico III, Unga- 1396. ris Sigiſmundo, qui proximè ſequenti anno 1396. inſignem & primam à Turcis cladem ad Nicopolim accepit.

Pater Alphonſi fuit FERDINANDUS Juſtus Aragoniæ Rex:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

avus JOHANNES I. Caſtellæ Rex, qui ducta Eleonora ſorore Martini poſtremi Siciliæ regis, abſque liberis defuncti: filia Petri IV. abnepti Petri III. (qui primus ex Taraconenſibus Siciliæ Rex pulſis Gallis anno 1283. factus eſt) Aragoniæ & Siciliæ Regna Caſtellæ conjunxerat, & currentis equi lapſu oppreſſus interierat. Huic cum duo filii, Henricus & Ferdinandus Alphonſi noſtri pater, ſuperſtites eſſent: & Henricus natu major, in ipſo juventæ flore præreptus, relicto unico infantulo Johanne, tutelam illius ſimul & regni curam fratri Ferdinando moriens commiſiſ-
1406. ſet, Ferdinandus ſollicitatus à pleriſque, ut ulterioris Hiſpaniæ regnum ſibi vendicaret, convocatis de more regni Caſtiliæ comitiis, in conſpectu omnium regni procerum, & à civitatibus miſſorum, cum omnes, ut ſe ipſum regem declararet, & juramentum fidelitatis ſibi præſtari peteret, exſpectarent: prodiit in medium, & ex edito ſuggeſtu infantulum re-

gio

gio ornatum cultu, atque impoſitum humero, altéque ſublatum, ut ab omnibus conſpici poſſet, oſtentans: En regem, inquit, ô Hiſpaniæ principes, liberarumque civitatum oratores. Noſter hic rex eſt, hunc veneremur, hunc colamus, huic fidem ſervemus, ut mos eſt Hiſpanorum gentis erga reges. Atque his dictis collocatum regio in ſolio infantulum, ipſe primum, ut moris eſt, ad ejus pedes procumbens, & veneratus eſt illum, & in verba ejus juravit, utque idem cuncti facerent, exemplo ſuo adegit. Singulari etiam prudentia & integritate tutelam aliquot annos adminiſtravit, & adulto non minore fide, quàm Micythus ille, tantopere in hiſtoriis celebratus, Anaxilai Rhegini filiis regnum maturè reſtituit.

Eſtque eò admirabilior Ferdinandi integritas & fides, quod ipſe præter Alfonſum, quatuor adhuc filios, Johannem (qui Alfonſo mortuo in Aragonia ſucceſſit, & Ferdinandum Catholicum procreavit, qui Saracenos ex univer-

ſa Hiſpania expulit,& ex filia Johanna nepoti Carolo V. Imper. ampliſſimorum Hiſpaniæ regnorum hæreditatem anno 1516. reliquit) Henricum, Galliciæ poſtea gubernatorem ſeu Magiſtrum S. Jacobi; Sanctium Magiſtrum de Alcantara; Petrum in Neapolis obſidione globo interemtum; & filias duas, Mariam reginam Caſtellæ, & Eleonoram Eduardo Luſitaniæ regi nuptam, & matrem Eleonoræ, Imperatoris noſtri abaviæ habuerit.

Fuit autem tritavus Ferdinandi Juſti Alfonſus X. Caſtellæ Rex, Imperator anno Chriſti 1256 electus, à quo ſeriem familiæ ad annum 1500 deducam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Ferdinandus III. *Rex Legionis & Caſtellæ, qui Mauros in Beticam primus concluſit, cœpit anno Christi* 1216. *regnavit* 35.

Alphonſus X. *cœpit* 1252. *à quo Tabulæ Alphonſinæ nomen habent, electus Imperator.*

Sanctius IV. *cœpit* 1284.

Ferdinandus IV. *cœpit* 1295.

Alphonſus XI. *cœpit* 1310. *annis* 40.

Petrus *cœpit* 1350. *à fratre interfectus.*

Henricus III. *cœpit* 1369.

Johannes I. *Rex Caſtellæ cœpit* 1380.

Henricus III. *Rex Caſtellæ* 1390.

Iohannes II. *cœpit puer* 1406.

Henricus IV. 1453. ☉ *h. e. obiit* 1475.

Eliſabetha *regina Caſtellæ* ☉ 1504.

Maria *uxor Alphonſi.*

Ferdinand. *Iuſtus Rex Aragoniæ obiit* 1415.

Alphonſus *Magnus rex Aragoniæ & Neapolis ſapientiſſ. adoptatus à Iohanna* 1420 ☉. 1458.

Ferdinandus *uxor Iſabella, Triſtani Comitis Venuſini filia, regnavit* 36 *annos*

Alphonſ. *à Carolo VIII ab Hiſpa pulſus* 1495 Ferdinandus 1496.

Frideric. *ab Hiſpanis & Gallis pulſus* 1501.

Johannes *poſt Alphonſum Rex Aragoniæ*

Ferdinandus *Catholicus maritus Eliſabethæ cœpit* 1475. ☉, 1516.

Johanna *nupta Philippo Archiduci Auſtriæ, Maximiliani Imperat. filio.*

Carolus V. *Imp.* ☉ 1558.

Philippus *Rex Hiſpan. Neapolis, Siciliæ.*

Anno Chriſti 1401. Ladiſlaus Caroli filius, Johannæ II, quæ Alfonſum poſtea adoptavit, frater, in regno Neapolitano à Papa Bonif. IX. inveſtitus eſt.

1406. Henrico III, Caſtellæ Rege Ferdinandi Juſti fratre, Alphonſi patruo, in ipſo ætatis flore exſtincto, Johannes II. Caſtellæ Rex puer ſuccedit, tutelam regni Ferdinando patruo, juſtè ſanctéque adminiſtrante. Quo anno Antonius, Philippi Audacis filius, Johannis Burgundiæ ducis frater, Dux Brabantiæ factus eſt.

1407. Ludoïcus Aureliæ Dux, Caroli VI. regis frater, à Johanne Burgundo, ſubmiſſis ſicariis, Lutetiæ trucidatus eſt.

1411. Ladiſlao à PP. excommunicato, Ludoïcus *II.* Andegavenſis Neapolin irrito conatu invadit.

1413. Ladiſlaus Romam occupat, ſed à PP. pulſus, paulo pòſt ſine liberis moritur, Johanna *II.* ſorore unica hærede inſtituta, quæ Alphonſum Aragonem poſtea adoptavit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Alphonſus, mortuo patre Ferdinando, Aragoniæ, Cataloniæ, Valentiæ, Navarræ & Siciliæ regna gubernare cœpit, cum adoleſcentiæ annos nondum egreſſus eſſet. Itaque Cataloni, in frequentibus regni comitiis, per delectos oratores, Alphonſo exponunt, ordinibus regni poſt longam deliberationem conſultiſſimum & utiliſſimum patriæ videri, ut Rege adhuc juvene & aliis etiam regnis regendis occupato, ſeptem viri ſapientes & juſti in gubernatione Cataloniæ præficerentur, qui Deum timerent, cupiditates ſub freno tenerent, nec amore, nec odio, nec muneribus tangerentur. Horum oratione breviter repetita, Alphonſus magnopere conſilium illorum laudavit, idque ſibi mirum in modum placere oſtendit: quod ſi hujuſmodi non ſeptem, inquit, ſed unum ſolummodo virum, qualem oratione veſtra deſcripſiſtis, mihi dederitis, ſponte ipſi, ô amici, ſceptrum & regna me traditurum & omnibus 1417.

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

in rebus obtemperaturum eſſe promitto.

1415. Carolus VI, Gallorum Rex ab Angliæ rege Henrico V. ad Azincurtum profligatus, pacem & amicitiam Alphonſi expetit. Quo ipſo anno Concilium Conſtantiæ celebratum, & Johannes Hus die 8. Julii combuſtus eſt.

1419. Johannes Burgundiæ Dux, â Carolo Galliæ Delphino ad colloquium evocatus, proditoriè interficitur.

1420. ALPHONSUS in Sardiniam, ut Genuenſes inde ejiceret, cum claſſe profectus eſt, ubi JOHANNÆ II. Reginæ Neapolitanæ legatus Antonius Caraffa opem Alphonſi adverſus Ludoïcum III. Andegavenſem, à PP. Martino V. & Franciſco Sphortia ſummo equitum magiſtro accerſitum, implorat.

Johanna Alphonſum in filium adoptat, & Calabriæ Ducem ac ſe mortua regni ſucceſſorem deſignat, & Ovi arcem Neapoli tradit. Alphonſus igitur Raimendum Piritionem Ducem auxilio Johan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Johannæ cum claſſe, militibus & commeatu inſtructa, Neapolim, à Sfortia obſeſſam, mittit. Ubi literæ adoptionis Alphonſi & ſucceſſionis in regno Neapolitano, die 19. Septemb. confectæ ſunt.

Sed Ludoïco Andegavenſe obſidionem Neapolis ex Averſa, quam tenebat, nihilominus urgente, denuo legati à Johanna ad Alphonſum, in Corſica Bonifacium obſidentem, miſſi petunt, ut Rex ipſe cum amplioribus copiis matri Johannæ opem ferat.

Erat autem Ludoïcus Andegavenſis, ſobrinus Caroli Delphini Galliæ, quem pater Carolus VI. Rex, ob Johannem Burgundiæ Ducem ſceleratè necatum, hoc ipſo anno exhæredaverat, & urgente Philippo Burgundo, Johannis filio, filiam Catharinam Henrico V. Angliæ Regi petenti in matrimonium tradidit, eumque Franciæ regentem, & ſe mortuo ſucceſſorem, excluſo Delphino filio, conſtituit.

Johan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Johannes Valeſius *Rex Galliæ ab Anglis 1356. captus.*

Carolus V. *Rex Galliæ*		Ludoïcus *Dux Andegavenſis à Iohanna I. adoptatus 1379. ☉ 1384.*	Philippus *Audax Dux Burgundiæ*
Carolus VI. *cœpit* 1381.	Ludoïcus *Dux Aureliæ à Iohanne Burgundo caſus* 1407.	Ludoïcus II. *cum Carolo & Ladiſlao de regno Neapolitano contendit.* ☉. 1417.	Johannes *à Carolo Delphino proditoriè caſus* ☉ 1419.
Carolus *Delphinus & poſtea Rex* 1423.			Philippus *Bonus.*

Ludoïcus III. *à Iohanna II. adoptatus & iterum repudiatus 1419. tandem rurſus contra Alphonſum evocatur* 1423. ☉. *Conſeritiæ* 1423.	Renatus *cum Alphonſo poſt obitum* Ludoici *III. ſex annos de regno Neapolitano bellum geſſit, tandem* 1442. *Neapoli ceſſit.*	Carolus *Burgundus.*
		Maria
		Philippus
		Carolus V. *Imp.*

1421. Alphonſus cum illuſtri nobilitatis Aragoniæ & Siciliæ 1500 Comitatu ex Sicilia Neapolin trajicit. Ludoïcum ab obſidione urbis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

urbis depellit, & induciis factis, ex regno diſcedere cogit. Inde opida, quæ tenuerat Ludoicus, Averſam, Azerras, Amalphin, Maſſæos, Surrentum, in amœniſſimo illo Campaniæ paradiſo ſita, recepit. Ubi ingenuiſſe ſæpe pulcherrimorum agrorum vaſtatione & per caduceatorem oraſſe opidanos dicitur, ne ipſorum pertinacia committerent, quod poſtea ejus lenitate & miſericordia corrigi non poſſet.

Recuperatis opidis, & pacato 1422.
regno, peſtilentia Neapoli graſſante, Alphonſus cum Johanna Regina & Caraciolo regni gubernatore, aliiſque proceribus Cajetam cum claſſe contendit. Ubi in navi quendam ex præcipuis Ducibus Alphonſo dixiſſe ferunt: Nunc, ô Rex, ſi vis, ut velle debes, potes univerſum Neapolitanum regnum abſque adverſario, & diſcrimine ullo, extra omnem dubitationem obtinere: Si quos tecum ipſe ducis, eos omnes in Siciliam captivos dimiſeris, ac ipſe regnes. Cui Rex,

ſi qui-

ſi quidem id neſciret, ſi eo propoſito ex Hiſpania diſceſſiſſe, ut veram & abſolutam gloriam, quantum in ſe eſſet, ad ſuos referret, quam non perfidiâ & dolo, ſed virtute & conſtantiâ ſeſe poſſe aſſequi, Dei optimi maximi benignitate confideret.

Cajetam cum perveniſſet, præcipui regni proceres, & in his Franciſcus Sphortia, Franciſci illius, qui Philippo Maria mortuo Mediolanenſe imperium adeptus eſt, pater; qui Ludoïcum antea ſecuti erant, tot fortibus Alphonſi factis & proſperis fortunæ ſucceſſibus permoti, ad Johannæ & Alphonſi imperium, erroris ſui veniam poſtulantes, redierunt. Quibus omnibus perbenignè veniam Alphonſus, Clementiæ & manſuetudinis laudem præcipuè expetens, conceſſit.

Ea res primùm Johannem, ægerrimè ferentem, adeò facilè hoſtibus ſuis ignoſci, offendit. Juraverant & opida, paullò ante recepta, in verba Alphonſi. Et Caraciolus, qui antea ſolus omnia

mnia Reginæ nomine in toto regno adminiſtraverat, Alphonſi autoritate ſuam obſcurari ferre non poterat. His igitur invidiæ & æmulationis facibus accenſus, virulentas ſuſpiciones & odium erga Alphonſum Johannæ inſtillat, ac tandem perſuadet, niſi maturè ſibi ab Alphonſi inſidiis caveat & Cajeta diſcedat, eam ab Alphonſo in Hiſpaniam miſſum & totum regnum ipſi ereptum iri. Diſſimulata igitur cauſa, relicto Cajetæ Alphonſo, Puteolos ſubitò profecta eſt, ac inde Neapolim.

Interea complures, tum arcibus præfecti, tum præſides terrarum ac principes, adeuntes regem, polliciti ſunt penè univerſum Neapolitanum regnum, Regina inſcia, ſeſe dedituros. Quibus Rex, habere ſe quidem gratias, reſpondit, ſed ſe pluris famam & honorem ſuum, quam regnum quamlibet magnum æſtimare. Suum quidem conſilium & fuiſſe & eſſe, regnum non dolo & injuriâ, ſed legitimo jure,

cum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

cumque Deo & Johannæ matri placuiſſet, poſſidere. Quod ſi Reginæ in ſe voluntas immutata videatur, id mollitudini & fragilitati ſexus aſſignandum eſſe. Contra ſe & virum & regem eſſe meminiſſe oportere. Statim verò terreſtri itinere reginam ſequitur. Cumque amicis collocutionibus ſanare offenſiones conatus nihil proficeret, tandem Caraciolum facem totius incendii, in quo omnium reginæ conſiliorum ſummam eſſe ſciebat, retinere in arce regia, & reginam, abſente illo, in arce Capuana adire inſtituit. Sed præmonita Johanna, Alphonſum, qui medium jam pontem tranſierat, dejecta repente cataracta, excluſit, & mox Franciſcum Sfortiam & alios Andegavenſium partium proceres ad opem ſibi ferendam, & pellendos Neapoli Hiſpanos impellit.

1423. Hic profligatis Alphonſi copiis urbem Neapolim occupat, Alphonſo in arce regia obſeſſo. Cum autem nova claſſis cum recenti milite ex Hiſpaniis appuliſſet,

liſſet, Alphonſus urbem ex arce & portu oppugnatam recipit. Poſt ei Ænariæ inſulæ occupandæ ſpes affertur, quam Iſchiam vocant, eamque vi, excepta arce, cepit. Cumque poſtridie Alphonſus clementia in victos uti ſtatuiſſet, captivos omnes liberari, iiſque domos reſtitui juſſit. Quare cognita, qui in arcem confugerant, ſalutem pacti, deditionem fecerunt. Recepta arce, eaque præſidio firmata, Neapolim rediit, & ex tam muniti naturali ſitu opidi expugnatione ingens nomen & gloriam adeptus eſt.

Hæc dum ab eo geruntur, ex 1424.
Hiſpania allatum eſt Henricum fratrem, quem unicè diligebat, à Iohanne Caſtiliæ Rege, impulſu Alvari Lunæ, qui Alphonſi commendatione apud Johannem creverat, dominatu Galliciæ & bonis omnibus ſpoliatum; & in vincula conjectum eſſe. Facta igitur cum Iohanna regina pace, poſthabitis regni Neapolitani deliciis ad liberandum fratrem in Hiſpanias trajicit, Neapoli Petro fratre &

Cajetæ Antonio Luna præfectis.
In itinere Maſſiliam, quæ ad Andegavenſis provinciam pertinebat, ex Stœchadibus inſulis oppugnatam cepit & diruit. Urbe capta, pro more ſuo matronalis decoris haud oblitus, earum feminarum, quæ in templa confugerant, injuriæ parci juſſit, eaſque ſpectata integritate viris, ne à militibus probro afficerentur, ſervandas tradidit. Quæ cum ad eum, pro conſervata pudicitia, magnam auri atque gemmarum vim, quas ſecum detulerant, miſiſſent, ultrò libertatem, & ea omnia ſeſe iis dare dixit, poteſtatemque fecit, uti ad ſuos mitterent, qui eas ex urbe deducerent: iis, ut omnes, quas ab incendio conſervaverant. exportarent, permiſit. Cum autem in reliqua præda etiam D. Ludoici Epiſcopi Toloſani, ex Galliæ regum familia nati, corpus in Hiſpanias aveheret, ac in mari, aſperrima tempeſtate jactaretur: cum ſacerdotes & nautæ, ac milites una omnes clamarent, D. Ludoici corpus tempeſtatis hujus
cau-

cauſam eſſe. ideoque Maſſiliam remitti debere; ipſe in propoſito perſtitit, & aut ſibi una cum S. Ludoico pereundum eſſe, aut iis longè auguſtiorem ac ipsis acceptiorem civitatem ſe ſanctiſſimi corporis reliquias conditurum eſſe. Cum igitur Valentiam incolumis cum exercitu perveniſſet, D. Ludoici corpus, clariſſimæ victoriæ unicam mercedem, ſed æternæ ſuæ gloriæ monumentum ſumma cum veneratione & gratulatione civium collocavit.

Deliberanti autem de ratione belli Hiſpanici & liberando fratre, Rogerius Paliantiæ Comes, Alphonſo ſeorſim indicat, in animo ſibi eſſe, Iohannem Caſtellæ regem, ipſius hoſtem, contemto omni periculo confodere: foreque id ſibi, ſi modo annuat Rex, factu perfacile. Cui Rex, ſe non ſolum pro Caſtellæ atque Hiſpaniæ regno, ſed ne pro totius quidem orbis imperio adipiſcendo tam crudele atque deteſtabile facinus permiſſurum. Poſtea tamen oſtentato magis, quam illato bel-

lo, aliorum regum, ac inprimis Mariæ ſororis, quæ Johanni nupta erat, interceſſione fratrem Henricum è cuſtodia liberavit, & in priſtinam dignitatem & dominatum Galliciæ, ejecto & in ordinem redacto Alvaro Luna, reſtituit.

Interea Neapoli Iohanna Regina, inconſtans & levis femina, Ludoïcum Andegavenſem, qui Romæ ſubſtiterat, per Pontificem ſibi reconciliat, & adjunctis societate Genuenſibus, & duce Mediolani, primum Cajetam, deinde Neapolim, prodente urbem Iacobo Caudola urbis præfecto, occupat. Petrus Regis frater, etſi auxilia claſſe ab Alphonſo miſſa fuerant; tamen deſperata urbis recuperatione, arcibus tantum præſidio munitis, in Siciliam navigat.

1425. Alphonſus, facto cum Florentinis & Thoma Fregoſio, Genuenſi olim duce, fœdere, ſinum Liguſticum claſſe infeſtavit.

1426. Pax inter Alphonſum, & Philippum Mariam hac conditione fa-

facta, ut Bonifacium & Calvum, Corſicæ urbes, Alphonſo traderentur. Sed adverſante populo Genuenſe, Portum Veneris & Lunæ, in finibus Liguriæ, earum loco Alphonſus accepit.

Pax cum Genuenſibus à Phi- 1428.
lippo facta.

Bellum inter Alphonſum Ara- 1429.
goniæ, & Iohannem II, Caſtiliæ regem patruelem rurſum exarſit, quod interventu Mariæ ſororis Iohannis, Alphonſi conjugis, ſedatum eſt.

Denuo bella inter vicinos reges 1430.
Hiſpaniæ patrueles recruduerunt. Quibus tandem compoſitis & pacatis, Alphonſus cum ſuſpicionem excutiendæ ex regno Iohannæ matris adoptivæ, ſi vivente ea regnum invaderet, vitare non poſſet: expeditionem in Africam ſuſcipit, ac Gerbim inſulam, quæ Lothophagites antiquis fuit, obſidet. Cumque populari eam & occupare cœpiſſet, à Bopherio Tuneti rege, qui cum ingentibus copiis eò venerat, prœlium ipſi per literas denunciatur. Quibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

acceptis Alphonſus oblata occaſione majoris gloriæ, contemta inſula Barbarum exſpectare conſtituit. Quo ingenti prœlio profligato, ac fere capto, tormenta omnia & ſigna militaria & prædam ex caſtris ingentem deportavit. Poſtea Aphricam urbem vicinam, quæ veteribus Aphrodiſium vel certe vicina illi Leptis parva fuit, quamque noſtris temporibus Imperatoris Caroli V. exercitus anno 1550 expugnatam Hiſpanis ſubjecit: tentans, navibus aliquot ex portu abductis in Siciliam rediit. Ubi hybernis actis, de Neapolitano regno, in quo præter arces Neapolis & Ænariæ, nihil ferè in poteſtate ſua habebat, & de reconcilianda ſibi Iohanna matre adoptiva denuo delibera.

Cum autem ſimulatè Iohannam omnia agere Alphonſus cerneret, in Hiſpanias redire conſtituit. Sed omnibus ad navigationem paratis, cum venti adverſi tres continuos menſes claſſem in portu Drepani retinerent: ecce de

Cara-

Caraciolo infenſiſſimo hoſte ſuo, à conjuratis trucidato, & Ludoico æmulo, febri ad Coſentiam 1432, exſtincto, & paulo poſt de Johan- 1433. næ Reginæ obitu nuncii afferuntur. Fato igitur ſe in Italiam retineri exiſtimans, ſtatim fidos homines ad explorandas procerum voluntates in regnum Neapolitanum emittit, ac Tarentinum Ducem & Sueſſanum, cujus opera Capuam primùm in poteſtatem ſuam redegit, fœdere ſibi junxit.

Sequenti anno Cajetam, regni 1434. Neapolitani clauſtrum firmiſſimum, quæ valido præſidio Genuenſium & Andegavenſium munita erat, terra marique obſidet. Tandem fame graviſſimè obſeſſos urgente, coacti ſunt opidani, quod in extremis rebus fieri ſolet, pueros, puellas & ætatem omnem bello inutilem è civitate ejicere. Cumque eos minimè recipiendos, ſed necandos, interficiendoſque, omnes Duces affirmarent, præclarè Rex reſpondit: Se malle potius Cajeta & Cajetanis potiri nunquam, quàm tam fœdè

tamque crudeliter vincere. Arma ſe quidem habere referens, non adverſus eam ætatem, cui etiam captis urbibus parcitur, ſed adverſus armatos. Veniaque iis data, caſtra adeundi, & cibo ac potu refectis, abeundi, quò vellent, poteſtatem fecit. Durante poſtea obſidione, cum quidam regi diceret: ſi tu hos non admiſiſſes, Cajetani paucis poſt diebus ſe dediſſent: At ego, Rex reſpondit, pluris facio eorum vitas, quam Cajetas centum.

Memorabile profectò & verè heroicum clementiæ ſpecimen. Quod Cajetanorum civium, quorum conjuges ac liberi ſervati erant, animos ita Alphonſo conciliavit, ut paullò poſt urbem, quàm 40000 hominum exercitu capere nequiverat, ſponte ei traderent. In eadem oppugnatione, etſi levius fortaſſe alicui videbitur, tamen dignum memoratu duxi, quod cum aliquando, ad tormenta ænea portentoſæ illius amplitudinis ſaxa defeciſſent, & ex vicina Ciceronis villa quidam

com-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

commodiſſimè haberi poſſe moneret, Rex aliunde ea conquiri juſſit. Malle enim ſe tormenta, & machinas nulli uſui eſſe, quàm vel ſaxa illius viri, qui tot homines ab injuriis & capitis etiam periculo vindicaſſet, injuriâ afficere.

Cum autem multos menſes obſidionem Cajetani ſuſtinuiſſent, tandem Genuenſium claſſem ſubſidio illis venire Alphonſus comperit. Quare ad virtutem oratione ſua accenſis Ducum ac militum animis, jam antea gloriæ cupiditate ardentibus, exercitum naves conſcendere & Genuenſi claſſi, priuſquam ad urbem appelleret, occurrere juſſit. Cumque de Imperatore claſſi præficiendo inter Iohannem & Henricum Regis fratres æmulatio eſſet, Alphonſus ne alterutrum offenderet ipſe claſſem conſcendit, pluris fratrum concordiam faciens, quam periculum, quod caſtris ipſo abſente imminebat. Commiſſo autem prœlio navali, cum Genuenſium prætoria, flexo in gy-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

rum curſu, puppim Alphonſi clavo deterſo oppugnaret, & ad latera aliæ cirumfuſæ harpagonibus injectis, militem Alphonſi terreſtribus prœliis magis quam navalibus aſſuetum trucidarent: effuſis ad genua proceribus, ac ut fortunæ cederet precantibus, Philippo, quanquam abſenti, dedere ſe dixit, atque ita cum duobus fratribus & Duce Tarentino ac Sueſſano & aliis proceribus Neapol. qui partes ipſius ſecuti erant, & flore nobilitatis Siculæ & Aragonicæ captus eſt, anno Chriſti 1435.

In qua captivitate præcipuè magnitudo animi ipſius & virtus heroica effulſit. Cum enim victo jam regi conditiones afferrentur, non prius illas recipere voluit, quàm ſociorum vitam cum hoſtibus pactus eſſet: nullam omnino vitæ aut ſalutis ſuæ mentionem faciens, præclarè ſecum agi exiſtimans, ſi propria morte reliqui vel à morte ſervarentur, vel à captivitate redimerentur. Abductus in claſſe victrice ad Ænariam,

jusſus

juſſus eſt ab Amyrali Genuenſi, ut Inſulam Genuenſibus dedi ſtatim curaret; cui Rex: Quæ poteris à libero impetrare, inquit, eodem modo à captivo petas. Jam nec mandabo tale aliquid meis; nec ſi mandarem, illi captivi Regis mandata facerent. Scias igitur è regnis meis ne ſaxum quidem hac ratione obtineri poſſe.

Poſtea Regem non Genuam, ſed Saonam, & inde ad Philippum Mediolanum Amyralius perduxit, in quo itinere adeò liberè autoritatem majeſtatemque perpetuò ſervavit ſuam, ut interdum victoribus ipſis non victus, ſed victor potius appareret. Ideoque haud temere nonnullos dixiſſe ferunt: In omni fortuna Alphonſum & videri & exiſtimari meritò Regem.

Philippus eum non ut hoſtem captivum, ſed hoſpitem & amicum amantiſſimè excepit, ac de amicitia & veteri federe renovando ſe cum eo acturum eſſe oſtendit. Quod ubi Alphonſus animadvertiſſet, ex Philippo quæ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

ri juſſit, quas nam pro liberatione leges dicturus eſſet, nullas omnino ſe recuſaturum eſſe, præterquam ſi ab expeditione Neapolitana deſiſtere juberet. Malle enim ſe quidem in carcere vitam degere, quàm ab hujuſmodi incepto dimoveri, tum ut conſtantiā in re ſemel ſuſcepta ſervaret, tum vel maximè ne ſuarum partium Regulos, qui ſecum captivi eſſent, deſeruiſſe videretur. Paucis igitur interjectis diebus fedus hiſce legibus ſancitum eſt, Alphonſo, fratribus Regibus, & cæteris captivis, quos Mediolani, quos Genuæ in poteſtate haberent, ſine precio dimiſſis, ſocietas eo jure ſtaret, ut Philippus Alphonſum, Alphonſus Philippum bello ac pace adjuvaret, atque ut amicos coſdem atque inimicos uterque haberet. Interea Iſabella, Renati Andegavenſis in Burgundia capti conjunx, Neapoli appellit.

Alphonſus verò dimiſſus à Philippo Rex, Ducem Tarentinum rectà in Siciliam ad Petrum fratrem oblegat, ut claſſem, quâ ex

Ligu-

Liguria abduceretur, & commeatum ad portum Veneris, quò ſe receperat Alphonſus, adveheret. Navigante autem Petro coorta tempeſtas disjecit claſſem, ita ut onerariæ à cæteris avulſæ tertio die ad portum appellerent, & Genuenſes, qui à Principe ſuo Philippo, ob dimiſſos ſine lytris captivos & impetratam inſuper claſſem, qua in regnum Neapolitanum reducerentur, defecerant, & portum Veneris, quod ſolum in Liguria opidum tenebat Alphonſus, oppugnare inſtituerunt, à propoſito deterrerent. Reliquæ triremes ad Pontiam inſulam Cajetæ vicinam convenerunt. Unde, cum capto Alphonſo nullum ab ipſo periculum amplius imminere exiſtimatum eſſet, præſidii pars maxima dimiſſa erat. Quare Cajetani cives, quorum liberi ac 1436.
conjuges in obſidione ſuperioris anni à militibus præſidiariis ejecti, ab Alphonſo hoſte conſervati erant, exemplo illo clementiæ ac miſericordiæ admirando adducti, de Cajeta Alphonſo tradenda cum

Petro agunt. His igitur ducibus uſus, noctu cum claſſe ad urbem appellit & occupat Petrus, à quo cum & triremes & nuncium de capta Cajeta Alphonſus poſt paucos dies accepiſſet, ſtatim Cajetam petiit, & redintegrato bello, quod funditus captivitate illius exſtinctum videbatur, ſumma cum fortitudinis, conſtantiæ, magnanimitatis & clementiæ laude ſequenti ſexennio totum feliciter confecit.

1435. Accerſiverat Andegavenſis factio Renatum Andegavenſem, Ludoici fratrem, & Pontifex Eugenius IV. Alphonſum palam oppugnabat, miſſo Duce Iohanne Viteleſco Patriarcha Aquileienſi, qui cum rebus ſuis diffideret, inducias cum Alphonſo pepigerat. Poſtea Iacobo Cadolæ junctus, nihi tale Alphonſo ſuſpicante, durantibus induciis, die natali Chriſti, Alphonſum in templo ſacris vacantem ex improviſo cum duobus exercitibus invadit. Quibus tamen, non niſi peracto ſacro, Alphonſus occurrit, eoſque feliciter profligavit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

In Scaphati obſidione, quod opidum in Sarni ripa ſitum eſt, cum centuriones ac milites præſidiarii, non ſolùm tela & ſaxa, verum etiam obſceniſſima & contumelioſiſſima verba in Regem & Petrum Regis fratrem & Ducem Tarentinum jeciſſent, ideoque capto opido, omnes in furcam tollendos eſſe cæteri Duces contenderent: Alphonſus contra omnes dimiſit, Fratre ac Ducibus hac oratiuncula placatis: In hujusmodi injuriis, non quid dicatur, ſed à quo dicatur, inprimis animadvertendum eſſe. Spurci vivant ſpurcè, loquantur ſpurcè, ut libet; ſe nequaquam ob aliorum maledicta, à ſua natura & moderatione receſſurum eſſe. Adhæc victoriam fortunæ eſſe munus, clementiam ſui ipſius; & malle ſe ex clementia, quam ex victoria laudem adipiſci. Denique expertum loqui, nihil magis adverſariorum animos flectere & conciliare ſolitum eſſe, quam placabilitatis & manſuetudinis nomen.

Offerentibus ſe ad Renati Andega-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

degavenſium Ducis necem minatus eſt, ſi tale aliquid de cætero cogitare auderent, ſe in eos tanquam parricidas animadverſurum: addens, ſe virtute, non inſidiis, cum hoſte de regno contendere.

Arpario opido vi capto, in ejus poteſtatem præfectus urbis Marinus Boſſa infenſiſſimus Alphonſi hoſtis pervenit, in cujus necem cum univerſus ferè exercitus juraſſet: unus Alphonſus magis naturæ & conſuetudinis ſuæ, quàm quid hoſtis infenſiſſimus de ſe meritus eſſet, rationem habens, ipſum à militum furore atque injuria defendit, & bonis omnibus reſtitutis, inſuper ad ſenatoriam dignitatem evexit.

1439. Secuta eſt obſidio Neapolitana, Renato in Pelignis commorante; quæ tamen fratre Regis Petro, ictu tormenti repente exſtincto, ſtatim triceſimo die ſoluta eſt. Alphonſus fratris exanimis pectus multis piiſque cum lacrymis exoſculatus: Frater, inquit, laborum & gloriæ noſtræ parti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

ceps, æternum vale! Ac mox in arcem, quam Ovi vocant, tantiſper efferendum curavit, donec juſto apparatu regio, quod poſtea fecit, parentare liceret. Deinde ad exercitum reverſus, interitu Petri vehementiſſimè conſternatum, fortiſſimi imperatoris munere functus, fortiſſima oratione erexit illum ac confirmavit. Inde in Picentinos & Lucanos progreſſus, Salernum & Pæſtum, antiquam Sirenum Academiæ ſedem, & vicinos Brutios ſibi ſubjecit. Interea Renatus arcem regiam, quæ in Alphonſi poteſtate hactenus manſerat, oppugnat, & aſſenſiente Alphonſo, qui arcem amittere, quam Renato exhauſto, petitas ab interceſſoribus legatis Gallorum regis inducias concedere maluit, deditione accepit.

Poſtea Antonio Cadola in fidem recepto, Averſam cepit: quo 1440.
rurſum ad hoſtes deficiente, ſequi eum in Pelignos ſtatuit, ſed febri Capuæ retentus eſt, ubi ſe magis Q. Curtii ab Antonio Panormita allati lectione, quàm Medicorum phar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Pharmacis curatum eſſe, ſæpe poſtea jocatus eſt. Inter hæc ſpe ſibi allata Capenorum Antonii Cadolæ opidum occupari poſſe, præmiſſis belli ducibus, ipſe cum copiis ſubſecutus, Vulturnum amnem, quò brevius iter faceret, trajicit. Quumque Rex in adverſa ripa ſtaret, quo-ad omnes copiæ flumen trajeciſſent, quidam ex equitibus, cum ex equo lapſus in conſpectu ejus de vita periclitaretur, indigna hominis morte permotus, ſuos primum hortatus eſt, uti morienti opem ferrent, cumque ejuſdem periculi metu nemo accurreret, crudeles ac timidos appellans, continuò ſubditis equo calcaribus, flumen ingreditur. Quod cum ii qui aderant, equites intuerentur, nonnulli ob verecundiam ſecuti, ſemianimem ex amni ſuſtulerunt. Qui ad ignem ſubitò delatus ac refectus, pedibuſque ſuſpenſus, ut, quam ebiberat aquam, rejectaret, ut primùm ſe collegit, Aragoniam clamitans, primam vocem emiſit. Iſque à Re-

ge poſtea perliberaliter eſt habitus.

Per id fermè temporis Gratias Cabenellus, Hiſpanus eques, quem ad montem Fuſculum Alphonſus cum parte equitatus reliquerat, cum Petro Suacquaro de arce Beneventana occupanda egit. Erat autem ejus arcis præfectus vitricus Petri. Qui cum ad deditionem arcis vix cogi poſſet, deque ea ſuſpenſus dubiuſque adhuc eſſet: Alphonſum re cognita, ſtatim Beneventum veniſſe, atque in arcem, ubi validum inerat præſidium, tranſmiſſo ponte introiiſſe; obſtupefactum verò arcis præfectum Regis audacia & arcem & ſe ultrò cum præſidio dediſſe traditur. Poſthæc ad Calatiam Rex exercitum ducit, ubi aliquot ipſius dicta ac facta memorabilia, ad noſtri etiam ordinis ſcholaſtici honorem aliqua ex parte pertinentia, Panormitanus recitat, quæ hoc tempore volens relinquo. Calatia dedita, in Apuliam progreſſus, ad Trojam prœlium felix commiſit, cujus ſupra memini. Inde Vicarum

mo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

movit, quod vi captum, cum diri-
peretur, veritus Rex, ne in femi-
narum pudicitiam militum furor
tandem baccharetur, Iohanni
Alcino viro ampliſſimo nego-
tium dedit, ut in templum con-
gregatas, à militum injuria de-
fenderet.

1442. Secuta eſt poſtrema Neapolis
obſidio, qua durante, Puteolos,
Maſſam, & alia opida recepit.
Cumque à Ludoico Podio Romæ
certior factus eſſet, Ricium regi-
orum peditum ductorem, inſtin-
ctu Eugenii Pontificis, ad hoſtes
opidis aliquot occupatis ſtatim
tranſiturum, ideoque operæ pre-
cium fore, illum re adhuc integra
capere, ac cuſtodire: malle ſe, in-
quit, à ſuis prodi, damnoque affici,
quam de illis unquam minus con-
fiſum videri. Deſciſcat Ricius, ut
lubet; ſe nequaquam de benefici-
ariis ſuis tale aliquid, niſi com-
perto ſcelere, eſſe crediturum.
Progreditur tamen nihilominus
in campos Leborios, ubi venanti
nuncius de S. Germani opido
regni clauſtro & monte Caſinati,
à Ri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Ricio occupato, adfertur. Quo commotus Rex, cum facto, non conſulto opus eſſe dixiſſet, ſumma celeritate ad opidum, antequam arx Ianicula occuparetur, contendit, ac proditore fugato, quarto poſt die, quàm fraude captum à Ricio fuerat, recuperavit.

Inde ad Neapolis obſidionem rediit, quam ductis ab Anello quodam fabro cæmentario, per aquæductum ſubterraneum militibus in urbem, qui portam vicinam occuparant, tandem belli anno, qui fuit à nato Chriſto 1442, expugnavit, Renato in arcem concluſo, quam tamen paulo poſt ad Eugenium Pontificem Florentiam concedens Renatus dedidit. Poſt cujus diſceſſum adverſus reliquos hoſtes Antonium Cadolam & Iohannem Sfortiam Franciſci fratrem profectus eſt. Inter quos cum diu ancipiti Marte pugnatum eſſet, tandem Alphonſus hoſtes in fugam vertit, & Antonium inter primos dimicantem cepit. Cui ad ſe perducto, exitiali & qua-

22.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

& quaſi hæreditario Regis inimico, etſi omnes morte mulctandum cenſerent, tamen veniam erroris poſtulanti, non modo ignovit, verum etiam opida, quæ à patre accepta hæreditario jure poſſidebat, reliquit. Nec Jacobi patris capitales inimicitias, nec Antonii filii pervicaciam æſtimare viſus eſt. Cumque indicaretur Regi, penes Antonium Cadolam exſtare plurimas Epiſtolas, in caput & ſtatum ejus conſcriptas; è re igitur Regis eſſe, illas exhibitum & lectum iri, quo ſaluti illius proſpici poſſet, ſimul & in proditores animadverti: Rex literas proferri juſſit, miniméque lectas igne comburi. Milites præterea captivos miſſos fecit; nonnullos, quamvis hoſtes, muneribus ob egregiam virtutem ornavit. Qua benignitate & clementia ipſorum etiam hoſtium benevolentiam ſibi conciliavit, ac toto regno deinceps. uſque ad vitæ finem in ſumma pace & tranquillitate potitus eſt. Confecto igitur bello Neapolitano, urbem triumphali

pom-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

pompa 26. Febr. ingreſſus eſt, 1443. & Eugenio Pontifice reconciliato, hortatu ac precibus Eugenii, & Philippi Mariæ, Franciſcum Sfortiam ex Piceno expulit, & Pontifici Eccleſiæque Romanæ recuperatam provinciam reſtituit. Cumque unam & alteram urbem ex receptis Pontifex ultro regi gratitudinis cauſa offerret: ingenti animo illas repudiavit, dicens, ſe non quæſtus, ſed Dei & Eccleſiæ gratia expeditionem illam ſuſcepiſſe.

Genuenſibus petentibus pa- 1444.
cem dedit.

Poſtea Venetis & Florentinis 1446.
ac Franciſco Sfortia Philippum Mariam oppugnantibus: Cum, Cottiniola Duce, Veneti profligato Philippi exercitu omnem ad Abduam agrum cepiſſent: Philippus ab Alphonſo velut à ſacra anchora defenſionem petit, eique hæredi & ſucceſſori à ſe inſtituto, civitates, opida & arces totius imperii Mediolanenſis ſe traditurum pollicetur. At Alphonſus, miſſis ſtatim auxiliis, reſponderi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Philippo jubet, etſi ſciret regnum Philippi atq; fortunas eſſe ampliſſimas, & locupletiſſimas; ſe tamen non ambitionis, ſed gratitudinis cauſa, ei ultrò auxilium præſtare. ſiquidem ſciret, ſe omnia ſua & vitam ipſam ob priora beneficia Philippo debere: eumque bono animo eſſe, & de Venetorum bonis potius diſtribuendis, quam ſuis cogitare jubet. Paulo poſt, ut benefactori opem ferret, ipſe ſubſe-
1447. cutus, menſe Auguſto anni 1447. cognoſcit Philippum obiiſſe: cujus interitu ideo etiam gravius doluit, quod occaſionem gratitudinis benè merito declarandæ ſibi præreptam eſſe intelligeret. Cum autem Mediolanenſes ſe in libertatem vindicaſſent, & Franciſcus Sfortia ac Veneti de ducatu Mediolanenſi dimicarent: ipſe in Hetruria ſubſtitit, ac Florentinos primum, deinde Venetos ad pacem petendam adegit. ubi cum Ludoicus Podius, cujus ſingulari fide perpetuò uſus fuerat, ei indicaret, pro pace, quam Venetis ac Florentinis daturus eſſet, pluſ-

quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

quam ducenta millia aureorum extorqueri poſſe, reſpondit Alphonſus: Pacem dare ſe, non vendere, ſolitum. addens: Ita arma capere conſuevimus, ut ſine cruore, ſi id modo fieri poſſit, victoriam adipiſcamur. Et quid aliud pacem tam ſubmiſſè petentes, quàm ſe victos eſſe confitentur? Nec defuerunt, qui eo bello ultro ſeſe ad armamentarium Venetorum comburendum offerrent. Quibus reſpondiſſe ferunt: Sibi non inſidiis, uti ſæpiſſimè ab eo accepiſſent, ſed aut virtute vincendum, aut nunquam profectò vincendum eſſe. Nunquam ſibi victoriam placuiſſe, cujus poſtea pigendum pudendumve eſſet.

1448.

Poſt pacem in Italia factam, Georgio Caſtriotæ, Scanderbergo, Epiri Domino, contra Turcas ſummæ cum fortitudinis gloriâ bellum gerenti, trans mare Adriaticum perpetua aliquot annorum auxilia tranſmiſit.

Friderium III. Imp. Romæ coronatum cum Leonora conjuge, nata ex ſorore Alphonſi, anno 1454.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

1452. magnificentiſſimè excepit, cujus hiſtoriam Pontanus in libro de liberalitate & magnificentia honorificè prædicat.

1453. Sequenti anno Ferdinandum filium ſibi ſucceſſorem delegit, eique ad bellum Florentinum ſecundum pro Venetis confederatis, contra quos Franciſco Sfortiæ Duci Mediol. opem Florentini ferebant, proficiſcenti, veteranos commilitones, quorum fidem in multis maximiſque rebus perſpexerat, quorumque virtute multas victorias obtinuerat, adjungit: ante omnia monens, ne unquam in animum induceret ſuum, victoriam propriâ virtute aut induſtriâ parari poſſe, ſed tum demum victoriam felicem fore, ſi à Deo auxilium petierit. Præterea cum decoris & exiſtimationis, qua nihil in vita præclarius eſſe poſſet, rationem habere juſſit. Eo quod ſæpenumero pluris fama, quàm victoria æſtimaretur. Denique Rempublicam Venetorum non minus quàm ſuam, ob fedus cum iis ſemel initum, defendi voluit, fidem

ſervare

ſervare regium eſſe aſſerens. Poſtremò eum monuit, ut ſi qui ex hoſtibus ſuæ ſeſe fidei permiſerint, uti eos benignè ſuſciperet. Si qui etiam obſtinatis animis uſque ad extremam expugnationem perſtitiſſent, eos cum cepiſſet, ſuæ potius manſuetudinis, quàm illorum pertinaciæ meminiſſe debere, præcipit. Omitto autem reliquam belli hiſtoriam, in qua mihi quidem præcipuè memorabile videtur, quod exſuli cuidam Florentino, Coſmam Medīcem ſe occiſurum pollicenti, ſi triginta non amplius militum manu à Rege juvaretur, reſpondit Alphonſus: Longè quidem acriores hoſtes ſeſe & habuiſſe & habere, quàm Coſmas eſſet, quorum morte vel regna conſequi ſe potuiſſe, ſed abſtinuiſſe tamen à ſcelere. Irent igitur & referrent poſthæc meliora. Cum verò inter Franciſcum Sfortiam & Venetos pax facta eſſet: Alphonſus etiam ex Hetruria filium revocavit, & miſſis Neapolim legatis, totius Italiæ pax, interceſſione Nicolai

1454. V. PP. conſtituta eſt, ſolis Genu-
enſibus in illius ſocietatem à Rege
non admiſſis.

1455. Bellum adverſus Genuenſes
renovatum uſque ad vitæ Al-
phonſi exitum duravit.

Senenſes etiam Jacobi, Picinini
Nicolai F. ducis Alphonſini, armis
vexati ſunt.

1456. Æneas Sylvius, Epiſcopus Se-
nenſis, legatione pro patria apud
Alphonſum Neapoli fungens,
pacem confecit, eoque legationis
tempore παράλληλα ſeu dicta fa-
ctaque principum Germanico-
rum & aliarum nationum, Al-
phonſinis ſimilia collegit.

1458. Alphonſus Rex Neapolit. Cal.
Julii ex hac vita diſceſſit: Cum
paulo ante Genuenſes, Iohannem
Renati Andegavenſis, ab Alphon-
ſo pulſi filium, urbis ſuæ guber-
natorem & Dominum ſuſcepiſ-
ſent, qui paulo poſt, Ferdinando,
Alphonſi filio, bellum intulit,
quod Jovianus Pontanus ſex li-
bris deſcripſit.

Hujus Alphonſi regis Hiſpa-
niæ & Neapolitani virtutes & di-
cta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

cta factaque inſignia, tum alii viri docti, Æneas Sylvius, Jovianus Pontanus, Pandulphus Collenutius, ac hiſtorici Bartholomæus Facius Thomas Fazellus, Jacobus Bracellus, tum verò omnium diligentiſſimè Antonius Panormita, Alphonſi conſiliarius intimus, Poëta & Orator eâ ætate clariſſimus, his quatuor libris collegit & celebravit.

Admonitio ad Lectorem, quoad ſequentia.

Quia numerus paginarum à 135 uſque ad 144 repetitur, ne lector erret incertus; in ſequentibus diſcrimen indicatum fuit literis F & G. in quibus repetitio illa contigit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

VARIÆ LECTIONES.

MS. Manu-ſcritus codex.
Ex. Sp. Exemplar, quo uſus eſt Spigelius, σχολιαστὴς Panormitæ & Æneæ Sylvii.

Pag. 2. l. 16. Ms. *Zambras.*

P. 4. l. 1. Ms. *exercent.*

Ibid. l. 6. *Si luxuria eis tantò eſt caſtigatior, quantò poſſit eſſe liberior.*

P. 5. l. 10. Ms. *præberent.*

Ibid. l. 13. Ms. *hoſtes.*

P. 7. l. 23. Ms. *viri magni virtutes.*

P. 8. l. 4. Ms. *intoleranter ferens.*

Ibid. l. 6. Ms. *quàm quorumvis regum.*

P. 10. l. 11. Ms. *Pauper eſſe poſſet & ſapiens: effici poſſe, reſpondit, ſi ſapientia vendicaretur.*

Ibid. l. antep. Ms. *Hixaritanum.*

Ex. Sp. *Inſaritanum.*

P. 11. l. 19. Ms. *Adeoque Hiſpanos conterraneos ſuos amaſſe ac reſpexiſſe, ut Epiſtolas Senecæ ex Latino, in Hiſpanum ſermonem verterit, quò.*

P. 14. l. 20. Ms. *Turſini.* Ex. Spig. *Vuſini*, quamvis *Nurſini* approbet. Nurſia namque Umbriæ civitas ſtudio-

ſiores

ſiores bellicæ, quàm literariæ nutrit alumnos.

Ibid. l.21. Ms. *Lectarutos.*

P. 15. l. 3. Ms. *Suatocupus.* Ex. Sp. *Suatoplucus*, qui aliis modo *Zuentebaldus* modo *Zautocopicus*. Spigel. in Scholiis.

P. 17. l. 5. Ms. *Cæteris omnibus recreamentis.*

Ibid. l.10. Ms. *Parabolitanum.*

Ibid. l.24. Ms. *tibicines.*

Pag. 20. l. 9. Ms. *rudibuſque erubeſcendum eſt. Decem millibus paſſuum emenſis ad hanc ipſam lectionem ventitaſſe procul dubium eſt.*

P.21. l.13. Ms. *Mihi, inquit, tempus eſt; vobis minimè.*

Ibid. l. 28. Ms. *Condiſcipulis verò purpuratorum maximi. Poſt autem potionem quæſtio proponebatur ut plurimum Philoſophiæ. Aderant quidem ſemper doctiſſimi ac clariſſimi viri. Extendebatur nox ſuaviſſimis atque honeſtiſſimis collocutionibus uſque ad horam ferè ſeptimam.*

P. 22. l. 17. Ms. *Atque idcirco ſua manu magiſtro.*

P.27. l.1. Ms. *reficit, ſecundat.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

P. 29. l. 4. Ms. *Nam & bellum hoc nobis neceſſarium & miſerum.*

P. 30. l. 23. Ms. *tantum Deo.*

P. 32. l. 7. Ms. *Clauſtris Aſiæ diffractis.*

P. 34. l. 5. Chytræus in mendis ad Panormitam, *Davalo.*

P. 36. l. 15. Ms. *offuſa caligine oberret.*

Ibid. l. ult. Ms. *Saccetus.*

P. 37. l. 8. Ms. *ubi quis amaret.*

Ibid. l. 14, Ms. *ubi quis amet.*

P. 39. l. 12. Ms. *Lauram Arceliam.*

Ibid. l. 25. Ms. *Forma non in poſtremis.*

P. 40. l. 11. Ms. *mortuo mare.*

P. 41. l. 2. Ms. *mortuo mare.*

P. 42. l. 11. Ms. *equitem in humanis moribus hominem Rex barbarum.*

Ibid. l. 15. Ms. *exhorrens.*

Ibid. l. 17. Ms. *à patria ſoleo.*

Ibid. l. 24. Ms. *Italiæ militiæ morem.*

P. 44. l. 12. Ms. *Quoniam in prævisa & prætentata cella nihil, vel quod olfacere liceret, ineſſet.*

Ibid. l. 18. *extrinſecus.*

Ibid. l. 20. Ms. *Confertæ.*

P. 46. l. 9. Ms. *Leonardo noſtro Benevolenti.*

P.48. l.12. Ms. *Nam pro luxuria.*
P.49. l.3. Ms. *intenderent.*
P.51. l.1. & 9. Ms. *Xiemenius.*
P.52. l.21. Ms. *totoque cultu.*
Ibid. l.22. Ms. *excolendis.*
P. 53. l. 5. Ms. *excitata jam accendentes.*
P 55. l. pen. Ms. *ulterioris Hiſpaniæ.*
P.56. l. 8. Ms. *Emerammi.* ibid. l. 25. Ms. *Panormii.*
P.57. l. 4. Ms. *Fermæ.*
Ibid. l.11. Ms. *celebratione.*
Ibid. l.20. Ms. *atque ſubtilius.*
P.59. l. ult. Ms. *quò plures ac plures.*
P.60. l.12. Ms. *adeò corrupta ac depravata ſunt omnia.*
P.61. l.4. Ms. *Apage te, apage te.*
Ibid. l. 6. Ms. *deſperatæ.*
Ibid. l.22. Ms. *Salerni.*
Ibid. l.23. *intendit.*
P.62. l.2. Ms. *Candolæ.* & ſic alibi.
P.63. l.10. Ms. *jejuniis.*
P.65. l. 13. Ms. *pœna, qua cæteros dignos ac tantò majori, quantò gravius eſt*, &c.
P.66. l. 9. & 17. Ms *Aſtronomos*, & ibid. l.21. Ms. *Aſtronomus.*
P.68. l.17. Ms. *& Henricum Caſtella.*
P.70. l.15. Ms. *quietis & voluptatis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

ibid. l. 22. Ms. *ſuccurrit.*

P. 72. l. 17. Ms. *jam vel vetuſtate.*

ibid. l. 26. Ms. *Clauſi templi.*

P. 75. l. 21. Ms. *Carazolus.*

Ibid. l. 27. Ms. *abſque adverſario & dubitatione aliqua obtinere.*

P. 76. l. 16. Ms. *iniqua mentis.*

P. 78. l. 18. Ms. *Palleaciæ.*

P. 79. l. 2. & 3. Ms. *Ad quam tantopere elaboret gloriam, lædat atque contaminet.*

ibid. l. 10. Ms. *Coſma.*

P. 80. l. 20. Ms. *comprehenſos.*

ibid. l. 22. Ms. *Theutones.*

P. 81. l. 11. Ms. *ac ſuum cuique.*

P. 87. l. penult. Ms. *magnanimi & generoſi.*

P. 88. l. 22. Ms. *Lupo Simenio.*

P. 89. l. 6. Ms. *à nemine ſe vinci paſſus eſt.*

Ibid. l. 18. Spigelius, *Ziſponem*; alii, *Pippum.*

ibid. l. 23. Ms. *primum dicerent.*

P. 92. l. 11. Ms. *recorrecturum.*

P. 96. l. 17. Ms. *leniſſimum.*

P. 97. l. 7. Ms. *Candolæ.*

Ibid. l. 14. Ms. *Morronem*; Spigel. fortè *Mortorium*, vel *Hortonem.*

ibid. 22. Ms. *Hixaritanus.*

P.99. l.5. *Comitem eſſe miſeriam.*
P.101. l.25. Ms. *Condi & abſtrudi.*
P.102. l.3. Ms. *compellando.*
ibid. l. 11. Ms. *Emittebat interdum.*
ibid. l.16. Ms. *diffringebat.*
P.103. l. 22. Ms. *Et is quidem ita arguebatur, cum ſe expurgantem audivimus.*
Ibid. l. 26. Ms. *id in præſentia à ſe fieri.*
P.108. l. 9. Ms. *Laya.*
ibid. l.16. Ms. *Criſponii.*
ibid. l.24. Ms. *ob ſororiam mortuam doloroſum.*
P.109. l.3. Ms. *infenſa.*
ibid. l.6. Ms. *Amburgenſis.*
P.110. l. antep. Ms. *oleam.*
P.112. l. antep. Ms. *Iudam.*
P.113. l.3. *Bonabacchi antiſtes.*
P. 114. l.7. Ms. & Ex. Sp. *Calca Gizonius.*
Ibid. l. 19. Ms. *ſed multivolus.*
ibid. l. 20. Ms. *excolendam.*
ibid. l.21. Ms. *intentus.*
P.115. l. 11. Ms. *Memmius.*
ibid. l. 12. Ms. *Groſſatanæ.* Ex. Sp. *Graciſcitanæ.* ibid. l. 14. *Illicino.*
P.123. l. 2. Ms. *Hixaritanus vir ſtrenuus præſtò erat ſemper & regis*, &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

P.125. l.15. Ms. *dicebat ſe ne viſam.*

P.135. lit.F. l.9. Ms. *Cum verò nullam ſpem vitæ ſupereſſe animadverteret, moribundum ad ſpem beatæ & immortalis vitæ vehementer hortatus eſt.*

Ibid. l.24. Ms. *Hinnicus Givara.*
Ex.Sp. *Hemericus Sinverga.*

Ibid. l. pen. Ms. *& ipſius regis.*

P.137.lit.F. l.antep. Ms. *optimum factu.*

P.138. lit. F. l.25, *Campobaſſi cohorte.*

P.141. lit. F. l.9. & 13. Ms. *Bajoario.*

P.144. lit.F. l.8. Ms. *ac clemens nimis.*

P. 135. lit. G. l. antep. Ms. *Carpinonne.*
Ex. Sp. *Caprivione.*

P.136. lit.G. l.21. Ms. *Caferelius.*
ibid.15.21.28. Ms. *Heſtor, Heſtoris, Heſtore.*

P.137. lit.G. l.4. Ms. *Heſtor.*
ibid. l.11. Ms. *Schaphati.* Ex. Sp. *Thaſati.*

P.139. lit.G. l.8. Ex. Sp. *Arpinio.*

P.147. l.4. Ms. *prima ſpecie.*
ibid. l.24. Ms. *éque re fore.*

P.148. l.11. Ms. *Flavianis habuit.*

P.150. l.8. Ms. *Simenius Durcæ.*

P.151. l.15. Ms. *Omnes.*
ibid. l.16. Ms. *prodigimus.*

Ibid. l. antep. Ms. *Theodoſio Iuniore.*

Spi-

Spigelius ad Æn. Sylvium, in Scholiis notat *Antoninum Caracallam*, & quidem melius; quia Oppianus hujus tempore vixit, non illorum.

Ibid. l. ult. Ms. *diſſerentem, per.*

P. 156. l. 18. Ms. *perductum.*

P. 160. l. 16. Ms. *excoluntur.*

P. 166. l. 25. Ms. *eam auſteritatem.*

P. 168. l. antep. Ms. *frangerentur.*

P. 172. l. 14. Ms. *duci debere.*

ibid. l. antep. *jaciturum regem.*

P. 173. l. 17. Ms. *jure conſultorum ſui temporis.*

P. 175. l. 17. Ms. *Vxorius aut impudens,*

P. 182. l. 15. Ms. *Carpinomo.*

P. 183. l. 24. *in agro Carpinominum.*

P. 184. l. 18. Ms. *temone decuſſo.*

ibid. l. antep. Ms. *enixiſſimè laturus,*

P. 186. l. antep. Ms. *Bonalbergo.*

P. 190. l. 13. Ms. *civitatibus ſolum.*

P. 191. l. 23. Ms. *molem ipſarum.*

P. 192. l. 23. Ms. *Samno.*

P. 194. l. 22. Ms. *Malphiritus legatus: utinam adverſarii mei omnes.* Spigel. cenſet legendum, *Malfitanus.*

P. 197. l. 24. Ms. *Biccaro.*

P. 198. l. antep. Ms. *Maſſilienſes.*

ibid. l. ult. Ms. *Voliterrano.*

P. 199. l. 15. Ms. *captivorum modo.*

P.201. l. 11. Ms. *à quo fruſtra poſtea eſſent habiti.*
ibid. l.13. Ms. *eos nactus.*
P.204. l.19. Ms. *Vencafri.*
ibid. l.20. Ms. *Traſii.*
ibid. l.22. Ms. *Capudacii.*
P.205. l.3. Ms. *Gibellinas.*
ibid. l.26. Ms. *ſingulari prudentia.*
P.206. l.11. Ms. *ſcafiis.*
P.207. l.1. Ms. *ſed & angelus.*
P.211. l. 23. Ms. *Regem gloria duntaxat contentum agere.*
P.212. l. ult. Ms. *Trojanus.*
P.213. l.22. Ms. *cœpta jam agi.*
P.215.25. *Iannoctum Pictum.*

Index Titulorum.

I PRincipatus & regum. pag.1
II Felicitas Regum & Principum. 2
III Exemplum. 4
IV Gloria. 6
V Sapientia. 9
VI Eloquentia. 24
VII Sapienter dicta. 32
1 De vita beata. 33
2 De animæ humanæ inſatiabili aviditate. 34
3 De animæ humanæ immortalitate. 35
4 De verè bonis. 36
5 De honore. 36

6 De mutuo amore. 36
7 De conjugio. 38
8 De beſtiarum exemplo. 40
9 De Taciturnis & loquacibus. 41
10 De Barbaris. 42
11 De fœnore. 43
12 De mendacio. 43
13 De Hypocritis. 43
14 De naturæ benignitate. 48
15 De adulatoribus. 48
16 De magiſtratu. 49
17 De *αὐταρκεία*. 49
18 De Viriato Luſitano. 50
VIII Pietas & Religio in Deum. 51
IX Pietas in parentes. 67
X Reverentia in majores benè meritos. 71
XI Fraternus amor. 73
XII Prudentia. 73
XIII Honeſtas & virtus. 74
XIV Juſtitia. 79
XV Gratitudo. 88
XVI Temperantia in genere. 94
XVII Caſtitas. ibid.
XVIII Sobrietas. 95
XIX Frugalitas. 98
XX Exercitatio & relaxatio. 100
XXI Saltatio. 103
XXII Jocus & urbanitas. 104
1 In regum moleſtias. 105
2 In uſum regiarum manuum. ibid.
3 In Aulicos. 106
4 In curiæ Romanæ Harpyjas. ibid.
5 In Neutrales. 107
6 In quærentem uxorem fugitivam. ibid.
7 In habentem uxorem deformem. ibid.
8 In eum, qui uxor. mortuam lugebat. 108

9 In

9 In homines obtuſo ingenio. 109
10 In falſò gloriantem. 110
11 In Cajetanos inſipidos. ibid.
12 In Thraſones. 111
13 In terræ motum. ibid.
14 In Iconopolam. 112
15 In ebrioſum. 113
16 In ebrioſum mortuum. ibid.
17 In ſaltantem. ibid.
18 In importunum petitorem. 114
19 In podagricos. 115
XXIII Modeſtia. ibid.
XXIV Sinceritas & fides. 119
XXV Humanitas. 124
XXVI Lenitas animi ac manſuetudo. 138
XXVII Clementia. 142
XXVIII Confidentia. 146
XXIX Patientia. 149
XXX Liberalitas. 150
XXXI Magnificentia. 152
XXXII Beneficia. 161
XXXIII Vectigalia. 162
XXXIV Hoſpitalitas. 163
XXXV Concordia. 164
XXXVI Conſtantia. ibid.
XXXVII Aulici. 167
XXXVIII Conſiliarii & Senatores. 168
XXXIX Legati. 173
XL Attentio. 174
XLI Uxor. 175
XLII Bellum. ibid.
XLIII Imperator. 185
XLIV Victoria. 196
XLV Pax. 199
XLVI Triumphus. 202

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

INDEX
Perſonarum & Rerum abſolutiſſimus.

A.

Abrahamus Tuni-cenſium regis legatus. 212
Abſtinentia Alphonſi. 96
Abſtinentiæ ſimulatæ exempla. 43. *&c.*
Adamus cur poſt lapſum morti obnoxius. 127
Adulator mordet. 49
Adulatores corvis pejores. 49
Adulatores, ſimiles lupis, pernicioſi principibus. 48
Adulatores vivos devorant. 49
Ægrotos viſitare ſolitus Alphonſus. 125
Ænaria inſula. 196
Ænaria, Iſchia dicta, occupatur ab Alphonſo. 231
Ænariam inſulam dedere renuit Genuenſibus Alphonſus captivus. 241
Æneas Sylvius legatus Senenſium, quando collegerit commentarium ſuum in Panormitam? 258
Ærarium exhauſtum ambitione, ſupplendum ſcelere. 152
Æris alieni comes egeſtas. 99
Æris alieni ſolvendi fuit Alphonſus ſtudioſus. 99
Affectus ſunt deponendi conſiliariis. 172
Aphricanus conſuluit virginis pudicitiæ. 198
Albertus Auſtriacus Imperat. 136 *lit. F.*
Albertus Cæſar in concione dormiens cenſura notatus. 60. *Prodigus.* 99
Alexander M. ſeu Macedo accipit pharmacon ſuſpectum veneni. 147. *Epheſtionem ſe alterum appellat.* 89. *Iratus Clitum*

Clitum interimit. 140. *Lit.G. Laudem potiùs ex ſapientia, quàm armis quaſivit.* 10

ἀλλοτελοεπίσκοπος nemo eſſe debet. 58

S. *Aloiſii corpus ab Alphonſo, urbe Maſſilienſi captâ, deportatum Valentiam, procellis maris neglectis.* 55

Alphonſi authoritas apud hoſtes. 192. 193. 194

Alphonſi conſtantia. 165. 166

Alphonſi erga fratrem pietas. 195

Alphonſi fortitudo. 190. 193

Alphonſi fratres Iohannes Navarræ Rex, & Henricus Infans de claſsis imperio contendunt. 164

Alphonſi Genealogia. 221

Alphonſi memoria. 3

Alphonſi mors. 258

Alphonſi oculus læſus ramuſculo. 138. *Lit. F.*

Alphonſi pater. 217. 221. *avus.* 218. 221. *fratres.* 219. *uxor.* 221. *filius & nepotes.* ibid.

Alphonſi quivis ſermo redoluit doctrinam. 18

Alphonſi veſtitus. 118

Alphonſi virtus & magnanitas. 179

Alphonſi virtutum prædicatores. 258

Alphonſum vidiſſe memoratu dignum. 157

Alphonſo diſſuadetur præſentia in prælio, ſed fruſtra. 182. 183

Alphonſus admirabilis honore, opibus, potentiâ ac ſapientiâ. 116

Alphonſus ad omnia natus. 6

Alphonſus ægros viſitare ſolitus. 125

Alphonſus à Genuenſium claſſe ſuperatus & captus. 240

Alphonſus Alexandro major. 17

Alphonſus amans pulchritudinis. 95

Alphonſus adoptatus à Iohanna regina Nea-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Neapolitana. 221

Alphonſus à Philippo dimiſſus, bellum Neapolitanum redintegrat. 242. *& toto ſexennio conficit.* 244

Alphonſus à ſaltatione abhorruit. 103. *Saltavit tamen, & quomodo hoc excuſaverit?* ibid.

Alphonſus ad ſapientiam natus. 11

Alphonſus captus quidem corpore, at animo liber. 167

Alphonſus Cardona Rhegii Comes creatur. 204

Alphonſus Caſtellæ primogenitus oppugnavit patrem. 68

Alphonſus condoluit illi, qui imprudenter læſerat. 138 *Lit. F.*

Alphonſus conſolatur ægrum. 126

Alphonſus convitiis petitus non vindicavit. 141. 142. *Lit. F.*

Alphonſus cum Florentinis paciſcitur. 234

Alphonſus cum reliquis hominum generibus, ingenio, doctrinâ ac virtutibus contendit, imò ſuperavit. 6

Alphonſus eſuriens repudiat cibum, eſuriente exercitu. 97.

Alphonſus etiam ab inimicis laudatus. 194

Alphonſus etiam in hoſtes pius. 133

Alphonſus etiam victus authoritatem conſtanter ſervavit. 166

Alphonſus & literatus, & literatorum amans. 14

Alphonſus exercitum, conſternatum morte fratris, erigit. 195

Alphonſus epiſtolas conſolatorias ſcribit. 195

Alphonſus febri correptus, Q. Curtii lectione curatus. 247

Alphonſus fortiter tulit Chirurgi inciſionem 149. *& navis magnæ deflagrationem.* 150

Alphonſus Franciſco Sphortiæ veniam conceſſit. 228

Al-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Alphonſus dignus, qui univerſum genus humanum gubernet. 141. Lit. G.
Alphonſus gloriatus potiùs de clementia, quàm victoria. 143. Lit. F.
Alphonſus in arce regia Neapolit. obſidetur. 230. at novis ſubſidiis acceptis, ex arce & portu Neapolim recipit. 231
Alphonſus intrepidus adit prœlium. 186 Beneventum occupat. 186. Bovelingo potitur. 186
Alphonſus ignovit militibus, ignotum regem conviciis potentibus. 138. 139. Lit. F.
Alphonſus ingemuit vaſtatione agrorum. 227
Alphonſus ingratitudine quorundam à beneficentia abduci non potuit. 141. lit. F
Alphonſus in omni fortuna apparuit rex. 166
Alphonſus in Philippum Mariam gratus. 254
Alphonſus in Sardiniam profectus. 224
Alphonſus inter ardua ſtudium ſapientiæ nunquam intermiſit. 11
Alphonſus in victos clementiâ utitur. 231. Vide & titulos Clementia, victoria.
Alphonſus ad lectionem librorum attentiſſimus. 17
Alphonſus liberat equitem penè aquâ ſuffocatum. 135. l. F.
Alphonſus Magnus gubernare cœpit. 223
Alphonſus Majeſtate venerabilis, & dignitate ſpectabilis. 212
Alphonſus captus, & Mediolanum deductus. 241
Alphonſus Mediolanum deductus à Philippo duce, non ut captivus, ſed amicus receptus. 241
Alphonſus nandi imperitus uſque ad ima vada prolapſus. 88
Alphonſus nec iracundus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

dus, nec vinoſus. 17
Alphonſus non fuit jactator. 116
Alphonſus non perfidiâ, ſed vera virtute regnum Neapolitanum aſsequi vult. 227.228
Alphonſus nullum diem ſine dono prætermiſit. 151
Alphonſus paciſcitur cum Philippo Maria. 234. *& Genuenſibus.* 235
Alphonſus patrem pedes comitatus eſt. 67
Alphonſus per caduceatores à pertinacia avocat adverſarios. 227
Alphonſus Philoſophus & doctus. 11
Alphonſus Portum Veneris & Lunæ obtinet. 235
Alphonſus primo iracundiæ motui ſuccubuit, ſed ſecundum vicit. 140. *lit.F.*
Alphonſus pugionem, ſtrictum in refractarium, in media ira abjecit. 139.140 *Lit.F.*
Alphonſus quare indignis & calumniantibus multum contulerit? 162
Alphonſus quando natus? 217
Alphonſus quos amplexus, quos horruerit? 168
Alphonſus rarò juravit. 95. *& non niſi per oſsa patris. ibid.*
Alphonſus re bellica & literariâ illuſtres ad ſe vocavit. 169.171
Alphonſus regum prudentiſsimus & magnificentiſsimus. 157
Alphonſus renuit detinere Genuenſes hoſpites. 163
Alphonſus rex Friderico Imper. major. 158
Alphonſus ſanat ægram. 125
Alphonſus ſapientes coluit. 11
Alphonſus ſeſe hoſti dedidit amicorum causâ, cum poſſet effugere. 123
Alphonſus ſinum Liguſticum infeſtat. 234
Alphonſus ſtudiis humanitatis, & militia

tiæ ſcientiâ non in ultimis habitus. 117

Alphonſus ſudario ſuo vulnus militis vulnerati obturat. 135. Lit. F.

Alphonſus Tit. Livii ſtudioſus. 19

Alphonſus totius orbis imperium meruit. 50

Alphonſus triremi ſuccurrit. 184

Alphonſus triumphat Neapoli. 202,&c.

Alphonſus venationem exercuit. 100& 102

Alphonſus victus à duce Mediolanenſium Philippo nullas conditiones recepit, niſi etiam amicis & ſociis utiles. 123

Alphonſus victus etiam authoritatem ſervavit. 241

Alphonſus X. rex Caſtellæ. 221. Imperator. 220

Alphonſus XI. rex Caſtellæ. 221

Alvarus Luna commendatus ab Alphonſo, ſed ingratus. 161

Si vis amari, ama. 37

Americus Comes Capacii creatur. 204

Americus Sanſeverrinus Capacii Comes. 181

Amici probandi ex calamitate & periculis. 122

Amici ſortis inferioris malè Servitores appellati. 117

Amor mutuus unde. 37

Amor popularium quærendus principi. 137. Lit. F.

Anaſtaſii lex æquiſſima de reſcriptis principum. 83

Andreas Panormitatanus I. C. ab Alphonſo in familiaritatem admiſſus. 22

Anima cum ætate creſcit ſapientiâ, virtute. 35

Anima humana inſatiabilis. 34

Animæ humanæ immortalitas. 35

Animus humanus appetit Deum. 34

Animus relaxari poteſt riſu. 104

Animus humanus ſatiari non poteſt rebus fluxis & incertis.

tis. 34
Ob annonæ penuriam plebs bello inutilis ex urbe obſeſsâ ejicienda. 140. Lit.G.
Annos natus tres & nonagita obit. 35
Antiochi III. mandatum æquiſsimum. 84
Antiquius eſt venerabilius. 71
Antiquitatis cognitio non purpuratorum, ſed togatorum eſt. 51
Antiſthenis dictum de adulatoribus. 49
Antonius Cadola vel Caudola ab Alph. in fidem receptus, qui poſtea rurſus defecit. 247
Antonius Cadola captus. 182. 183. 251. cui ignotum. 252
Antonius Caudola Dux Neapolitanorum hoſtis Alphonſi. 135. Lit. G. Hunc Alphonſus ſalvum & omnibus bonis reſtitutum vult. ibid.
Antonius Dux S. Marci. 212
Antonius Cathacenſis antiſtes nunquam ſobrius. 113
Antonius Luna Cajetæ præficitur. 232
Antonius Panormita. 259
Antonius, Philippi Audacis filius, Dux Brabantiæ. 222
Antonius Picentinus Eremita, at blaſphemus, ſimulavit inediam. 43. ſed vermiculis abſumtus. 45
Antoninus Siculus Monachus ad Alphonſi inſtantias obmutuit. 20 & 21
Antonius Xantilla Marchio Catroni. 213
Aphricani regem, quamvis hoſtem, gratulatione venerantur tranſeuntem. 196
Aphrica urbs. 196. 236
Aphrica urbs occupatur. 236
Aphrodiſium urbs. 236
Apium obſervantia. 40
Apophthegmata decus accipiunt à perſonis proferentium. 32
Apophthegmatum pecu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

culiaris indoles. 32
Aragoniæ regum genealogia. 221
Aragoniæ & Siciliæ regna quis conjunxerit? 218
Ariſtotelis hiſtoria animalium tranſlata à Trapezuntio. 170
Ariolorum divinationes negligendæ. 65
Arma habet Alphonſus non adverſus imbellem plebem, ſed armatos. 237
Arma pro quibus capienda? 175
Arma ſumenda, ut ſine cruore victoria obtineatur. 201
Armamentarium Venetorum offertur Alphonſo exurendum, ſed fruſtra. 77. 255
Arparium captum. 246
Aſinarium juvat Alphonſus in eximendo aſino ex luto. 134
Aſinorum conditio quatenus melior Regum. 105
Aſtrologos honorant principes ſtulti, non ſapientes. 66
Aſtrologos ſolos non admiſit in aulam Alphonſus. 66. nec donis ornavit. ibid.
Aſtrologus Petrus de Monte Ilicino falſa prædicit. 66. & quomodo excuſet? 67
Avarus princeps Gallicus. 151
Auditores debent eſſe attenti. 174
Averſam cepit Alphonſus. 227. 247.
Auguſtus Cæſarionem interficit. 76
Aulici qui eligendi? 167
Aulici quibus ſimiles? 106
Auſtriales Fridericum Cæſarem obſederunt. 192
Authores qui virtutes Alphonſi deſcripſerunt? 258
Authorum mutilatio & amiſſio quibus debeatur? 13
Auxilia ab Alphonſo miſſa contra Turcas. 255
Auxiliandum quibus? 176

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

B.

Bacchus vini & triumphi repertor. 119
Balthaſar Coſſa Iohannes XXIII, *Pontifex, oblectatur laudibus.* 116
Barbaræ Cæſaris Sigismundi uxoris laſcivia. 41. *Eadem vomica Cæſaris.* ibid.
Barbarizant & in Italia & Græcia nati. 42
Barbarus non æſtimandus origine & patriâ, ſed moribus. 42
Bartholomæus Facius. 169. 259
Ad Baſileenſe Concilium qui delegati ab aliis, & ab Alphonſo? 173
Belli fortunam primam ne experiamur adverſam, cavendum. 19
Bellum contra Turcos ab Alphonſo quare ſuſcipiendum? 28. 29, &c.
Bellum cum Genuenſibus ab Alphonſo renovatum. 258
Bellum Florentinum pro Venetis. 256. *Filio Ferdinando commendatum.* ibid.
Bellum pacis cauſa gerendum. 199
Bellum gratia pacis Alph. ſuſcepit. 180
Bellum inter Alphonſum & Iohannem II, Caſtiliæ regem, ſedatum interventu Mariæ uxoris. 235
Bellum Neapolitanum cur Alphonſus geſſerit? 94
Belli Neapolitani cauſâ quantum æs alienum Alphonſus contraxerit. 99
Bellum Neapolitanum quo gravius, eò præclarius. 176
Bellum quod juſtum? 181
Beneficia Dei, quæ Alphonſus præcipuè magnifacit? 30
Beneficium, quæ præſtatur indignis, majoris eſt beneficii. 161
Beneficiariorum ſcelus non credit Alphonſus, niſi compertum. 250

Beneficio ingenti non niſi ingenti ingratitudine ſatisfit. 161
Beneventana arx dedita Alphonſo. 249
Beneventum deditur Alphonſo. 186
Benignitate Alphonſus hoſtium benevolentiam ſibi conciliavit. 252
Bernhardus, Monachorum pater. 104. *Excuſat cœnam extraordinariam.* 104
Beſtiæ exempla virtutum. 40
Biblia à principibus legenda. 63
Biblia cum commentariis quatuor-decies legit Alphonſus, & tenuit. 63
Bona animi, corporis & fortunæ, quibus abundavit Alphonſus? 64
Bona non auferenda mentis impoti. 134
Bonis præmia exſpectanda. 35
Bonum cujus rei nomen. 36
Bonitas inſueta ſuſpecta eſt. 73
Bononienſium inſana regnandi cupiditas. 12
Bovelingum caſtellum capitur. 186
Brachii copiarum Ducis laus. 169
Brandenburgenſis primus elector. 70
Budæ arx à Sigiſmundo Imp. inſtaurata. 159

C.

Cadaver ad litus ejectum ſepelitur juſſu Alphonſi. 133
Caduceatorem Alphonſus miſit ad Picentinos. 181
Cæci prudentia inſignis, in recuperando theſauro ablato. 101
Cæcitatis miſeria. 54
Cæcus dux venationis. 101
Cæcus incertus ſalutis. 54
Cæſaris effigies in triumpho Alphonſi. 208
Cajetam Alphonſus obſidet. 237
Cajetani, clementiâ Alphonſi moti, ſeſe illi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

illi dediderunt. 238
& quomodo? 243
Cajetani malè literati. 110
Cajetani obſeſſi plebem inutilem bello ejiciunt urbe quam Alphonſus recipit ac reficit. 237. 139. Lit. G. & ibid. 140. 141
Caji Cæſaris commentarios ſecum ſemper tulit & legit Alphonſus. 117
Cajus Cæſar ab Alphonſo laudatus. 117
Calacia obſeſſa & dedita. 181. 249
Calamitas non adjungenda calamitati. 133
Caliſtus III. Pontif. ex aula Alphonſi prodiit. 171
Campi Leborii Roſarum dicti. 190
Canum ſagacitas. 40
In Captivos ſævire non licet. 197
Caraciolus Iohannam Neapolitanam alieniorem ab Alphonſo reddit. 228. Is ab Alphonſo retinetur in arce. 230
Caraciolus trucidatus. 237
Carmina aurea Oppiani. 151
Carolus Burgundus. 226
Carolus Delphinus à patre exhæredatus ob cædem Iohannis Burgundi. 225
Carolus Imperator. 226
Carolus, Princeps Navarræ, gnarus medicamentorum abditorum. 135. Lit. F. ſordidis hominibus opem fert. ibid.
Carolus IV. Imperator inſidias ſtruentem nummis donat, hiſque à propoſito avocat. 144. Lit. G.
Caroli IV. imperatoris ſtudium audiendi diſputantes in ſchola. 21
Caroli V. Imperat. Genealogia. 221
Carolus V. & VI. reges Galliæ. 226. 217
Carolus VI. Gallorum rex ab Angliæ rege profligatus. 224. pacem ab Alphonſo expetit. 178. 224
Carolus Rex Franciæ bello Britannico im-

plicatur. 178
Caroli regis Franciæ legati deprecantur bellum ab Alphonſo, & impetrant. 178. 224
Caſimirus Rex Poloniæ Pruſsiam captat. 179
Caſparus Schlickius. 47
Caſſandræ ars divinandi improbata Diis juxta fabulam. 18
Caſtellorum regum Genealogia. 221
Caſtitas principi ſervanda. 94
Cathalanorum conſilium de adſciſcendis Alphonſo conſiliariis. 168. 223
Catharina filia Caroli VI. regis Galliæ Henrico Angliæ regi nubit, & Franciæ regens ac ſucceſſor conſtituitur. 225
Cellâ vinariâ ſalvâ ex conflagratione regiæ, ſalvus Quatorupus Moraviæ Rex. 15
Chirotheca ferrea ſignum prœlii oblati. 186
Chriſti imagines pictor prodigus cauponibus pignori dedit. 112
Chronologia vitæ & rerum geſtarum Alphonſi. 217
Ciceronis villam non violandam, nec ſaxa inde auferenda præcepit Alphonſus. 71. 239
Ciconiarum pietas. 40
Cingulum Serenæ parturienti imponitur. 57
Cinis æquat Reges ac privatos, divites ac pauperes. 116
Civium benevolentia regum cuſtodia. 136. Lit. F.
Civium amore principes tuti. ibid.
Claſsis Alphonſi tempeſtate disjecta. 243
Clementiæ Alphonſi in Cajetanos ſpecimen. 238.
Clementia Alphonſus hoſtium benevolentiam conciliavit. 252
Clementia Alph. gratus fuit malis. 143. Lit. F.
Clementia Diis immortalibus facit æqualem. 211

Cle-

Clementia hominum eſt. 143. Lit. F.
Clementia maximè decet Reges & principes, iiſque utilis eſt. 142. Lit. F.
Clementia munus principis. 143. lit. F. & 138. Lit. G.
Clementiæ munus cujuſque proprium. 245
Ex Clementia, non ex victoria, laus petenda. 138. Lit. G. 245
Clementia ſalutari ſeveritate temperanda. 145
Clementem cur ſe exhibuerit Fridericus imperator? 134. Lit. F.
Clementis Magiſtratus eſt privatas injurias negligere. ibid.
Cognitio artium unde petatur? 14
Cognitio rerum pluris facienda, quàm regna & divitiæ. 10. 11
Colonia Catalanorum Iſclam traducta ab Alphonſo. 136. Lit. G.
Columbarum exemplum maluit imitari Barbara Sigiſmundi Imperatoris vidua. 41
Comites ab Alph. creati in triumpho. 204
Commeatus non negandus militibus. 180
Commendatio inimici ſuſpecta eſt. 73
Concilium Conſtantienſe. 224
Concordiæ fratrum Alphonſus ſtudioſus. 164. 239
Concordia fratrum muro firmius munimentum. 164
Concordiam fratrum Alphonſus pluris facit, quàm periculum. 164
Conjugium tranquillum. 38
In conjugio unde rixæ? 38
Conſiliarii debent habere animos Regum. 172
Conſiliariis conveniunt, quæ non Regi. 172
Conſiliariis quæ deponenda? 171. 172
Conſiliarii optimi. 14
Conſiliariorum contentionibus & affectibus reſpubl. & regna peſſum-

peſſumdantur. 171
Conſiliariorum ſententia cum judicio audiendæ principi. 172
Conſiliariorum virtutes. 168
Conſilia tantum honeſta regibus ſequenda. 74
Conſilium perverſorum hominum, de perdendo Ladiſlao Rege Hungariæ, repudiavit Fridericus Imperator. 76
Conſolatio moribundi. 126
Conſolatoriis literis teſtatus eſt Alph. dolorem Panormitano. 124
Conſolatur Exercitum Alphonſus, conſternatum ob obitum Petri fratris. 247
Conſtantia Alphonſi in perſequendo jure Neapolitano. 242
Contumeliarum patientia inſtrumentum tuendi regni. 140. Lit. F.
Contumelias Alphonſus non vindicavit 141. 142. Lit. F. 137. Lit. G.
Convicia Alphonſus non vindicavit. 140 141. 142. Lit. F.
Conviciantibus Alph. pepercit. 245
Conviciatoribus Alphonſus benefecit. 142. 143. Lit. G.
Cornix longæva exemplar caſtitatis. 40
Cornua qui faciunt, ne cornua ferre recuſent. 39
Coronam lauream reſpuit Alphonſus triumphans. 205
Coſmas Florentinus donat Alphonſum Livio. 146
Coſmas Medices offertur Alphonſo occidendus, ſed fruſtra. 79. 257
Crucem ligneam humati capiti affixit Alphonſus. 133
Crudelitas & ipſis principibus noxia. 145. 146
Crudelitate ſubacti ſemper metuendi. 197
Curiales ſimiles garriis. 106
Curis carere dulce. 2
Currus Alphonſi triumpha-

phalis. 203
Curtii lectio ſanat Alphonſum. 16.247
Cuſtodes regum cives benevolentes. 136. Lit.F.
Cuſtodia fida infortunium excludit. 136 Lit.F.
Cyropædiam vertit Poggius. 170

D.

QVi dant, plures; ſed qui dare ſciunt, pauci. 161
Decreta, quæ jure niterentur, ſervanda voluit Alphonſus. 84
Decretum contra leges non exſequendum mandavit Alphonſus. 84
Delationibus de inſidiis auris quidem præbenda, ſed non fides. 146
Deus ab exercitus duce timendus. 26
Deus amans non redamatur. 37
Deus ante oculos habendus, illi adhærendum. 126
Deus gubernator mundi. 35
Deus infligit malis pœnam, bonis præmium concedit. 35
Deus in periculis & tribulationibus invocandus. 61. & impetrato auxilio, honorandus. ibid.
Deus placatur pœnitentiâ. 126
Deus principium & finis vitæ. 127
Deus ſolus prænoſcit profutura & obfutura. 126
Deus vitæ & mortis ſanitas. 126
Ad Dei fruitionem rapimur naturâ. 129
Dei voluntati læto animo quidvis permittendum. 126
In Deo præſidium vitæ certius. 126
Deo fidendum principibus. 146
Didonis mors. 111
Dies Alphonſo periit, in quo nihil legit. 17
Dionyſii Areopagitæ corpus reconditum Ratisbonæ, Pariſiis ablatum. 56
Diſſidentibus duobus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

præſtat quandoque neutri eſſe addictum. 177
Diſſimulatio negligenda conſiliariis. 172
Dives illiteratus aureum mancipium. 13 *& aureum vellus.* 12
Divinationes Magorum, ariolorum, Mathematicorum, &c. negligendæ. 65
Divinis rebus quomodo priſco inſtituto opera dabatur? 61
Divinorum hariolationes negligendæ. 65
Doctoratus tantum magnis ſumtibus obtinetur. 60
Doctorum familiaritate Alphonſus delectatus. 22. *etiam æger.* ibid.
Qui dominari ſibi neſcit, turpe eſt, eum aliis imperare. 94
Duces ab aliis duci abſurdum. 172
Duces ab Alphonſo creati in triumpho. 204
Dux exercitus qualem ſe gerere debeat? 24. 25. 26. 27. 256.

E.

Ebrietatis filii furor & libido. 96
Ebrioſus antiſtes nunquam vidit ſolem orientem ſobrius. 113
Eduardus Iohannis Portugalliæ regis filius. 158
Eccleſia non defendenda quæſtus gratia. 58. 253
In Eccleſia omnia decenter & ordine fieri debent. 58
Elector primus Brandenburgenſis. 70
Eleonora vel Helionora Iohannis I, Aragoniæ regis uxor. 218
Elizabetha regina Caſtellæ Caroli V. avia. 221
Eloquentiæ imperatoris utilitas. 195
Eloquentiâ inſtructus eſſe debet princeps. 24
Ennius podagra laborans poëtari benè conſuevit. 115
Ennius Senenſis. 115
Qui Epheſiæ Dianæ templum incendit, nomen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

nomen ejus oblite-randum. 78
Epheſtionem alterum ſe Alexander M. vocavit. 89
Epheſtion pro Alexandro adoratus. 89
Epitaphium ebrioſo mortuo ſcriptum ab Alphonſo. 113
Epitaphium Gabrielis Surrentini, poſitum ab Alphonſo. 133
Epiſtolæ ſuſpectæ proditionis, non lectæ, comburuntur. 148. 252
Eques prope abſorptus aquâ, liberatus ab Alphonſo. 135. 248
Equeſtris dignitas multis confertur. 204
Equites factitii in triumpho Alphonſi. 209
Equitibus paucioribus acies inſtruenda. 179
Euchariſtiam pedibus comitari ſolitus Alphonſus. 124
Eugenii Pontificis rogatu Picenâ regione Sphortiam expellit Alphonſus, idque ſine præmio. 58
Eugenius IV, Pontifex Alphonſum oppugnat. 244
Eugenio Pontifici reconciliatur Alphonſus. 253
Exercitui nunquam convenit eſſe otioſo. 196
Exempla principum & regum docent. 4
Exemplo major eſſe debet, qui imperio & dignitate major. 4. 5
Exploratorem non ejicit è curia Alphonſus, ſed ſalario annuo beat. 144. L. G.

F.

FAbula de Caſſandro vate. 18
Fallere in regibus turpiſſimum. 120
Fama nominis ab exercitus duce magni æſtimanda. 27. 256
Famam pluris fecit Alphonſus, quàm regnum. 75
Famuli Prælatorum & Baronum in Anglia quomodo tractentur? 117. quomodo in Germania, etiam in aula Imperatoris?

ris? ibid.
Famis patiens Alphonſus. 97
Femina virtute prædita laudatur. 175
Feminarum pudicitiæ conſulitur. 232. 250
Feneſtræ oppoſitarum domorum in triumpho Alphonſi pannis junctæ. 213
Ferdinandus Alphonſi pater à filio Alphonſo honoratur. 67
Ferdinandus Catholicus, avus Caroli V. 219. 221
Ferdinandus filius Alphonſi. 212. 221
Ferdinandus filius Alphonſi ſucceſſor nominatur. 256
Ferdinandus Iuſtus, Aragoniæ rex, pater Alphonſi. 217. 221
Ferdinandi Iuſti quinque filii. 219
Ferdinandus Iuſtus rex Aragoniæ, Iohannis II. regis Caſtellæ tutor. 218. 222. hic ſolicitatus, ut regnum ad ſe transferret, reſpuit. ibid.
Ferdinando Alph. filio bellum infertur à Iohanne Renati Andegav. filio. 258
Ferdinando filio Alphonſi bellum Florentinum commendatur. 256
Ferdinando filio Alph. præcepta exercitum regendi tradit. 24. 256
Ferdinando parenti obedivit Alphonſus. 69
Ferdinandus III. rex Legionis & Caſtellæ. 221
Ferdinandus IV. rex Caſtellæ. 221
Feritas beluarum eſt. 143. Lit. F.
Fides Alphonſi in ſocios. 240
Fides cara debet eſſe principi. 119
Fides ſervanda etiam contra utilitatem. 122
Fides nulla neceſſitate ad fallendum cogitur, nullo corrumpitur præmio. 121
Fides rempubl. continet vehementius ulla re. 119
Fidem ſervare potius regium, quàm pecuniam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

niam acquirere. 121 256
Fidi ſunt, quos miſericordia tibi conciliaveris. 197
Florentini pacem petunt. 200. 254
Florentinorum ludi in triumpho Alphonſi. 205
Florentinos ad pacem petendam coëgit Alphonſus. 254
Fœnus animæ funus. 43
Fœneratores dormientes rem augent, adeóque beati cenſentur. 43
Fœneratores harpyjæ. 43
Fontes è vino facti. 157
Formicarum providentia. 40
Fortis viri indoles. 184
Fortuna ferendo vincenda. 164. 211
Fortunæ effigies. 206
Fortuna inſtabilis. 209
Franciſcus Sachetus. 36
Franciſcus Grajunæ Comes. 212
Franciſcus Pandonus Venafri Comes creatus. 204
Franciſcus à Sancto Severino, Maraciæ comes creatur. 204
Franciſcus Sphortia. 177. 194
Franciſcus Sphortia Alphonſo reconciliatur. 228
Franciſcus Sphortia offertur Alphonſo interimendus, ſed fruſtra. 77
Franciſcus Sphortia ex Piceno expellitur. 253
Franciſcus Sphortia pater, & filius. 228. quorum ille Mediolanum adeptus. ibid.
Fratres eſſe unanimes, bonum & jucundum. 164
Fraude honeſtâ circumvenire, turpius eſt principibus, quàm vi apertâ. 74
Fridericus Comes Ciliæ flagitioſiſſimus. 41
Fridericus Cæſar. 47. 76. 137. Lit. F.
Fridericus Cæſar in Nova civitate obſeſſus. 192
Fridericus Cæſar perliberalis 99. Sumtus facultatibus metitur.

tur. ibid.
Fridericus Cæſar à ſaltatione abhorruit. 103
Fridericus dux Auſtriæ alienam fidem accuſare, quàm ſuam requiri maluit. 122
Fridericus Imp. cunctis bonis præfert bonum nomen. 76
Fridericus Imper. cur ſe exhibuerit aliis clementem? 143. Lit. F.
Fridericus III. Imperat. Romæ coronatus excipitur ab Alph. magnificentiſsime. 155. 256
Fridericus Imper. plures ingratos expertus. 162
Fridericus Imper. conſilium de perdendo Ladiſlao repudiat. 76
Fridericus Imper. III. probroſis verbis petitus. 141. Lit. F.
Fridericus Imper. ſui electionem & coronationem impedire conantem, permittit Viennâ & bonis frui. 144. Lit. G.
Friderici Imperatoris temperantia. 96
Friderici Imper. votum de ſuis conſiliariis. 172
Fridericus Marchio Brandenburgenſis, primus Elect. Brandenburgicus. 70
Fugere à magnanimo alienum. 188
Fulgura quæ petant? 141. Lit. F.
Furtum pium. 56
Furtum equi ſubtiliter indagat Fridericus Imperator. 86

G.

Gabriel Surrentinus. 126
Gabriel Surrentinus mortuus. 132. illi inferias ſolvit Alphonſus. 133
Galli ſaltationum ſtudioſi. 103
Garriæ aves triremes circumvolant. 106
Garrulitas uxoris moleſta marito. 38
Gemmâ medetur Alphonſus ſanguinis profluvio laboranti. 125

Ge-

Genealogia regum Caſtellæ & Aragoniæ. 220. 221
Genealogia regum Galliæ Valeſiorum. 226
Genuenſes etſi victores, tamen tributum quotannis Alphonſo ſolverunt. 192
Genuenſium claſsis cæſa. 189
Genus non officit gloriæ. 8
Georg. Caſtriota Scanderbergus Epiri Dominus Turcas oppugnat. 255
Georgius Trapezuntius. 169
Gerborum Inſula Lothophagites antiquis, obſeſſa. 187. *occupatur ab Alphonſo.* 235
Gerhardus Cajetanus Cænobita jejunium ſimulavit. 45
Gerardus Caſpar de Aquino, Marchio Piſcariæ creatus. 204
Gloria cibus regum. 9
Gloria regi vel principi ex honeſtè factis tantùm petenda. 74
Gloria ſolida ſine juſtitia non acquiritur. 208
Gloria venditur laboribus. 9
Gloriæ genus non officit. 8
Gloriam nemo ſine labore & periculo aſſecutus. 176
Ad gloriam virtus via. 8. 9
Gratitudo principis. 87
Gratitudine ſe à nullo vinci paſſus eſt Alphonſus. 89
Gratum princeps quomodo ſe præbebit? 87
Gregorius Hanniburgenſis Iuriſconſultus. 109

H.

H*Arpyjæ in curiam Romanam commigrarunt.* 106
Harpyjæ inſulas incolere conſuetæ. 106
Harpyjis nulla curia vacua. 107
Hecatonis præceptum. 37

Heleonoræ ſororis Alphonſi nuptiæ. 158
Heleonoræ jam dictæ filiæ nuptiæ. ibid.
Henricus Galliciæ gubernator, frater Alphonſi. 220
Henricum fratrem captivum liberat Alphonſus. 176
Henricus frater Alph. ſpoliatur à Iohanne Caſtiliæ rege omnibus bonis, & capitur. 231. *liberatur, & reſtituitur.* 232.234
Henricus II, *rex Caſtellæ.* 221
Henricus III, *Caſtellæ rex.* 217.221.222
Henricus IV, *rex Caſtellæ.* 221
Henricus V, *Angliæ rex, profligat Carolum* VI, *Gallorum regem.* 224
Hercules laborantibus ſubvenit. 176
Hieronymus Bohemus Conſtantiæ crematus. 23
Hiſpaniæ quidam Rex ſenſit, non decere virum nobilem eſſe literatum. 12. *Ejuſdem vocem cenſuit Alphonſus eſſe bovis.* 12
Hiſpani, diu à literis abhorrentes, ab Alphonſo ad literarum cultum revocati. 13
Hiſpanorum ludi in triumpho Alphonſi. 209
Homicidii conſilium dantes è medio tollendi. 76
Hominum nemo ſuâ ſorte contentus. 49. 50
Homines à beſtiis ſuperari exemplis virtutum turpe. 40
Homo conditus ad ſimilitudinem Dei. 129
Homones qui? 109
Homulii votum de Principe & conſiliariis. 168
Honeſtatis ratio ſemper habenda; non ejus, quod licet. 74
Honor parentum. 67
Honor quid ſine utilitate? 36
Honoris templum Romæ vicinum virtutis templo. 9
Ad honorem virtus via, 8.9

Hono-

Honoratus Fundorum Dux. 212
Horas, h.e. orationes Alphonſus manè effudit. 52
Hoſpes colendus & dimittendus. 163
Hoſpitalitas Alphonſi in Fridericum III, *Imperatorem.* 155
Hoſpitem lædere ſcelus. 163
Hoſpites incolumes ſemper dimiſit Alphonſus. 163
Hoſtem qui fugavit, ſatis vicit. 185
Hoſtes captos, ſed dimiſſos, muneribus Alph. affecit. 252
Hoſtes etiam pertinaces non crudeliter tractandi. 28.257
Hoſtes ſe fidei ducis permittentes, recipiendi. 28.257
Hoſtes ſuperatos Alphonſus muneribus donat. 135.*lit.* G.
Hoſtiam Dominicam Alphonſus, obviam factus, comitatur. 56
Hoſtibus via, qua fugiant, munienda. 185
Hoſtibus fugientibus argenteus pons ſtruendus. 185
Hoſtis non inſidiis, ſed virtute vincendus. 77
Hoſtis ſervati, quàm cæſi, major gloria. 199
Hugo Senenſis Medicus. 108
Humanitas Alphonſi in anum ægram. 125
Humanitas maximum principis ornamentum. 124
Humanitatis indoles. 124
Humilitas Alphonſi erga Deum. 64
Hypocrita quivis homo ex parte. 48
Hypocritæ cur ſuperbi? 47
Hypocritæ quare graviſſimè tandem puniantur à Deo? 45
Hypocrita nullus locus caret. 47 & 48
Hypocritarum aliquot exempla. 43.45.46

I.

Jacobus Archiepiſcopus Trevirenſis. 114

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Iacobus Bracellus. 259
Iacobus Caudola hoſtis Alphonſi. 144
Iacobus Caudola conjunctus Iohanni Patriarchæ oppugnat Alphonſum, ſed cæditur. 62.97
Iacobus Comes Nicolai Ticinini filius. 213
Iannotius Mannettus, legatus Florentinorum. 174
Iacobus Marchio Badenſis, quomodo regionem ſuam à latronibus liberam reddiderit? 80
Iejuniis Alphonſus ſe afflixit. 52
Iejuniorum falſorum exempla. 43. &c.
Ignoſcendum iis, qui imprudenter delinquunt. 138. Lit. F.
Imagines majorum excitant intuentes ad virtutem. 72
Imbellis plebs, bello inutilis, obſeſſa urbe, ejicienda. 140. lit. G. eadem non recipienda, lege bellica. ibid. ſed ab Alphonſo recipitur. ibid.
Imperator exercitus qualis eſſe debeat? 24.25.26.27.256.
Imperator quando in acie ſtare debeat? 181. & cur? 182
Imperatores qui felices? 2.3
Imperatoris præſentia non obeſt in acie, ſed prodeſt. 182
Imperatorem, jejuno milite, edere aut bibere non decet. 97
Imperatoris virtutes. 185
Imperator Severus vectigalia repudiavit turpia. 162
Imprudenter delinquentibus ignoſcendum. 138. Lit. F.
Impuberes cædere injuſtum. 197
Incautis nocuit victoria. 196
Incolentium mediam domum ſors. 107
Inediæ ſimulatæ exempla. 43, &c.
Inermes cædere injuſtum. 197
Ingenio ſecordi atque obtuſo vocantur homones. 109
Ingratitudinem ſuam in

in Deum agnoſcit Alphonſus. 64 & 65
Inimicus occiditur, cum illi parcitur; amicus fit, cum extollitur. 139. Lit. G.
In injuriis non quid, ſed à quo dicatur, animadvertendum. 137. Lit. G.
Ex initio præſagium finis. 19
Non inſanus, qui cum magnis viris ſemel inſanit. 104
Inſidiarum ſæpe remedium non intelligi, aut diſſimulari. 146
Inſidiator nummis à propoſito avocatus. 144. Lit. G.
Inſidiatorem à facinore Alphonſus deflectere conatur crebra converſatione. 149
Inſidiis vincere hoſtem Alphonſus non vult. 77. 246
Inſidiis non vincendum, ſed virtute. 255
Inſigne Alphonſi. 14
Inſipientiores cur loquaciores? 41
Invictus debet eſſe animus in cœptis juſtis. 164
Invidiæ vitandæ cauſa multa pertulit Alphonſus. 143. Lit. F.
Iohanna, Ferdinandi Catholici filia. 220. 221
Iohanna I, Neapolitana regina, adoptat Ludovicum ducem Andegavenſem. 226
Iohannæ II, reginæ Neapoleos & Alphonſi diſcordia. 75
Iohanna II, regina Neapoleos implorat opem Alphonſi. 176. 224. 225. eadem Alphonſum in filium adoptat. 224. 225
Iohanna Neapolitana regina in priſtinam dignitatem & tranquillitatem reſtituitur. 176
Iohanna II, Neapol. regina inconſtans. 234
Iohanna II, Neapolit. alienior reddita Alphonſo. 229. non admittit eundem in arcem Capuanam. 230
Iohanna II, Neapol. regina, reconciliatur Ludoïco Andeg. 234

recı-

recipit Neapolin & Cajetam. ibid.

Iohannæ II. *reginæ Neapolit. frater.* 222

Iohanna II. *Neapolitana regina ſuccedit fratri.* 222

Iohanna II. *Neapolitana adoptat Lodovicum* III. *Andegavenſem, & iterum repudiat.* 226

Iohanna II. *Neapolit. mortua.* 237

Iohannes, cognomento Amicus. 111

Iohannes Antonius, Princeps Tarentinus. 212

Iohannes Antonius, Sueſſanorum dux. 212

Iohannes à Sancto Severino creatur Nurſii Comes. 204

Iohan. Burgundiæ dux proditorie occiditur à Carolo Delphino Galliæ. 224.226.

Iohannes I, *Caſtellæ rex* 218.221. *Aragoniæ & Siciliæ regna primus conjunxit.* 218. *ejus mors. ibid.*

Iohannes II, *Caſtellæ rex.* 221.222

Iohannes Caſtellæ rex offertur Alphonſo necandus, ſed fruſtra. 78.233

Iohannes Eſernitanus, Alphonſi ſtudioſus. 97.123

Iohannes, Ferdinandi Iuſti filius, frater Alphonſi. 219

Iohannes Hus combuſtus. 224

Iohannis Marchionis Bandenburgici obedientia erga patrem. 70

Iohannes Navarræ rex captus. 163

Iohannes XXIII. *Pontifex oblectatur laudibus.* 116. *à Pontificatu dejicitur.* 66 *illum Aſtrologus vocat ſtultum.* 67

Iohannes Patriarcha nequiſſimus contra fidem datam oppugnat Alphonſum, ſed ceditur & fugatur. 61 & 62

Iohannes, Renati Andegavenſis filius, gubernator Genuenſium. 258 *Ferdinando Alph. filio bellum infert. ibid.*

Iohan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Iohannes Sancti Angeli Cardinalis. 99
Iohannes Sfortia in fugam verſus. 251
Pro S. Iohannis ſimulacro quingenti aureis poſtulati. 112
Iohannes Valeſius, rex Galliæ. 226
Iohannes Viteleſcus, patriarcha Aquileienſis, inducias cum Alphonſo pactus, ex improviſo hunc adoritur, ſed profligatur. 244
Iohannotus Ricius equeſtri dignitate ornatus. 215
Iocari promtiſſimè, eſt ingenioſi. 104
Iocos moderatè ferre, ſapientis eſt. 104
Iovianus Pontanus. 258
Ira cohibenda & vincenda. 139. Lit. F.
Ira furor brevis. ibid.
Per iram interfectorum exempla. 140. Lit. F.
Iſclæ captæ Alph. pepercit, & benefecit. 136. Lit. G.
Italia floruit regnante Alphonſo. 160
Italiæ pax. 257
Italiæ pacem conciliavit Alphonſus. 200
Italici laudantur ab Alphonſo. 179
Iudices peracutos eſſe decet. 87
Iuliani Eremitæ felicitas. 2
Iulianus Sancti Angeli Cardinalis. 111
Iulius Sillanus appellatus pecus aureum. 13
Iuramentum Alphonſi per oſſa patris. 95
Ius dicitur pauperibus ab Alphonſo. 81
Ius quandoque ipſe princeps dicet. 80
Ius quidam dux ipſe dixit, munerum cauſa. 81
Iuſta à regibus petenda. 120
Iuſtitia animæ materia. 79
Iuſtitiâ Alph. gratus fuit bonis. 143. lit. F.
Iuſtitia à rege in ſe & ſuos eſt ſervanda. 83
Iuſtitia diligenda à principibus. 79
Iuſtitia reddit regna beata. 80
Iuſtitia regina virtutum.

tum. 207
Iuſtitia ſeverè adminiſtranda. 84
Iuſtitia ſubtiliter & ſagaciter inquirenda. 85
Sine juſtitia non ſolida gloria. 208

L.

Labor in bello omnium militum. 202
Ladiſlaus rex Hungariæ & Bohemiæ. 13. 76
Ladiſlaus rex Neapolitanus. 222. *excommunicatus à PP. ibid. ejus mors. ibid.*
Ladiſlaus Romam occupat, ſed iterum pulſus. 222
Largitionis ſubitæ comes pœnitentia. 152
Latrocinium in ditione Badenſi commiſſum, compenſatum à Marchione. 80
A latronibus purgatum regnum Neapolitanum. 80
Lectio Livii ſuavior Alphonſo quavis dulciſsima harmonia. 18 & 19
Lectoruti dicuntur literati. 14
Legati ex juris probatiſsimis ſunt deligendi. 173
Legibus quod adverſaretur, mandatum, non curandum. 83. 84
Lenonum vectigal non inferendum ærario. 162
Leonardus Aretin. 170
Leonoræ uxoris Friderici abſtinentia à vino. 96
Leptis urbs. 236
Lex prima quæ? 84
Liberalitas Alphonſi in virgines, presbyteros, ſacris & honoribus initiandos. 60
Liberalitas convenit maximè principi. 150
Liberalitate nimia liberalitas perit. 152
Liberi non longævi, qui parentes non honorant. 68
Liberorum parentibus obedientium exempla. 69 & 70
Liberorum patrem armis petentium exempla. 68

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Libidinibus omnia fœdare injuſtum. 197

Liber apertus inſigne Alphonſi. 14

Libri in urbium direptione Alphonſo offeruntur. 15

Libri magiſtri regum & conſiliarii. 13.14

Libris maximè delectatus Alphonſus. 15

Ex libris arma & armorum jura diſcuntur. 17 & 18

Ex libris, quid ſibi, quid civibus conveniat, rex diſcit. 18

Librorum lectio reſtituit Alphonſo ſanitatem. 16

Libros rebus præſtantiſsimis præfert Alphonſus. 14

Livii lectio Alphonſo ſuaviſsima. 18.19

Livius donatus à Coſma, ſuſpectus licet veneni, accipitur tamen ab Alph. 147

Literarum ignari non ſunt homines. 13

Literas contemnentis vox eſt bovis. 12

Literas didiciſſe neminem pœnituit. 12

Literati à regibus quibuſdam conſilia arcentur. 14

Literatus quatenus poſsit eſſe conjugatus? 39

Lites ut ſint paucæ & breves, curandum principi. 82

Litis comes egeſtas. 99

Locus eſt poſt hanc vitam malorum & proborum. 35

Lothophagites inſula quæ? 187.235

Lucas Medicus extollit Alphonſum miris laudibus. 116

Lucro inhiat populus. 36

Ludi Chriſtiani celebrati ab Alphonſo. 57

Ludovici Andegavenſis familia & Genealogia. 225.226

Ludovicus I, Dux Andegavenſis à Iohanna I, adoptus. 226

Ludovicus II, Andegavenſis cum Carolo & Ladiſlao de regno Neapolitano contendit. 226

Ludovicus III. Andegavenſis à Iohanna II. ad-

II. adoptatus & iterum repudiatus, & iterum contra Alphonſum evocatus. 226
Ludoïcus Andegavenſium dux Neapolin obſidet. 225. ſed inde depulſus. 226
Ludoïcus Andegavenſis Neapolitano regno fruſtra inhiat. 222. 226.
Ludoïcus Andegavenſus mortuus. 237
Ludoïcus Aureliæ dux trucidatus à Iohanne Duce Burgundiæ. 222. 226
Ludovicus, Bojoariæ dux, armis patrem perſequutus eſt. 68. ſed non impune. ibid.
Lodovicus, Bojoariæ dux, captus ab Henrico cognato eandem ſeveritatem retinuit, quam liber. 166
Ludovicus Cardona. 37
S. Ludovici, Epiſcopi Toloſani ex familia regum Galliæ corpus Maſiliâ Valentiam in Hiſpaniam transfertur. 232
Ludovicus, Franciæ Delphinus oppugnavit patrem. 68
Ludovicus Gonzaga. 121
Ludovicus Podius, Putius dictus. 108
Ludovicus Pontanus, Iuriſconſultus. 173
Lupanaria apud Huſſitas prohibentur. 162
Luporum indoles. 48
Lupus Simoninus alter ipſe ab Alph. appellatus. 88
Lyſimachus ſitis impatientiâ & ſe & exercitum perdidit. 98

M.

Magiſtratus clementis eſt, privatas injurias negligere. 143. Lit. F.
Magiſtratu homines demonſtrantur atq; cognoſcuntur. 49
Magnanimitas Alph. etiam capti. 123. 166. 241
Magnificentia Alphonſi in quæſtorem. 153. Iohannem Caſtricur-

ti dominum Gallum. ibid. In Duces, Cardinales, legatos. ibidem. In Fridericum III. Imperator. 155, &c. In Leonoram ſororem. 158. in arcem Neapolitanam. 159. & alios. ibid.

Magnificentia Cæſaris Maximiliani. 154

Magnificentia magnatibus digna. 152

Magorum divinationes negligendæ. 65

Majeſtas quæ? 202

Majeſtas ſalva modeſtia poteſt aſſumi. 202

In Majeſtatis læſæ reos Ducis Lithvaniæ crudelitas. 83

Majeſtatis reus, ſed ſtirpe illuſtri natus, punitur clàm. 82. 83

Majorum imagines excitant intuentes ad virtutem. 72

Malè parta, malè dilapſa. 81

Malis pœnæ ſunt exſpectandæ. 35

Malo inſanabili qui parcit, integra abſcindit. 145

Malum vincendum bono, 142. Lit. G.

Manſuetos Alphonſus dilexit. 168

Manſuetudine Alph. reddit hoſtes ſibi benevolos, & regnum Neapolit. quietum. 135. Lit. G.

Manſuetudine nihil magis flectit animos hoſtium. 138. Lit. G.

Manus putrida abſcindenda. 145

Manus regibus non fruſtra datæ. 105. 106

Maria Caroli Burgundi filia. 226

Maria filia Henrici III, Caſtellæ regis, uxor Alphonſi. 221. ab Alphonſo prædicata. 175. pacem componit inter Alphonſum maritum, & Iohannem fratrem. 234. 235

Marianus Sozinus Senenſis. 39

Marino Boſſæ hoſti parcit Alphonſus, ejuſque filios inter aulicos recipit. 139. Lit. G. 246.

Maritus ſurdus eſſe debet. 38

Mar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Martinus Siciliæ rex. 218
Maſſa recipitur. 250
Maſsilia capitur & diruitur ab Alphonſo. 198.232
Mathematicorum divinationes negligendæ. 65
Matrimonium tranquillum. 38
Matthæus Siculus ſacerdos. 105
Mauri in Beticam concluſi. 221
Maximilianus Cæſar. 53
Maximilianus Cæſar conſtans. 166
Maximiliani Imperat. filius Philippus. 221
Maximiliani Cæſaris virtutes. 95
Mecœnatum copia multorum doctorum copiam facit. 19
Medici ab ægris audiendi. 126
In Medicis parvum vitæ præſidium. 126
Mediolanenſes à Venetis & Sfortia oppreſſi auxilium ab Alphonſo poſtulant, & impetrant. 121
Mediolanenſes ſe in libertatem vindicarunt. 25.
De Mediolanenſi ducatu certant Veneti & Franciſcus Sfortia 254
Mendacium potiſsimùm à quibus? 43
Mendicis die dominica cœnæ Alphonſus inſervivit. 53
Menſæ apparatæ ab Alphonſo triginta hominum millibus. 157
Mentis impoti non ſunt bona auferenda. 134
Meretricum vectigal non inferendum ærario. 162
Metus hoſtium quærendus principi. 137 Lit. F.
Miles Alphonſi terreſtribus magis, quàm navalibus prœliis aſſuetus. 240
Miles malus, qui imperatorem gemens ſequitur. 180
Milites duo ignotum regem Alphonſum conviciis petunt. 138. Lit. F.
Milites habeant, quibus

bus

bus humana natura dolet negatis. 180
Milites otio torpeſcere non ſivit Alphonſus. 196
Milites Staphati conviciis petunt Alphonſum impunè. 137. *Lit. G.*
Militibus invitis præſtant valones. 180
Militibus miſsionem petentibus Alphonſus tribuit. 180
Militum delectus ſit cum judicio. 179
Militum mendicitas prohibenda. 180
Miniſtri Prælatorum & Baronum in Anglia quomodo tractentur? 117. *quomodo in Germania, etiam in aula Cæſaris.* *ibid.*
Minium Baccho convenit, non regibus. 119
Miſericordes Alphonſus dilexit. 168
Miſſas Alphonſus quaternas indies audivit. 52
Modeſtia principi decora. 115
Mori benè & in Domino eſt noſtrum. 127
Moriendum neceſſariò. 130
Moriendum quibuslibet, etiam junioribus. 130
Morientes in Domino non planè moriuntur, ſed tranſeunt ad meliorem ſortem. 128
Morimur non noſtro, ſed Dei arbitrio. 127
Mors eſſet conſciſcenda, niſi hoc vetitum. 130
Mors benè morientibus vitæ principium. 127
Mors non debet eſſe terrori. 130
Mors non malum, ſed bonorum maximum. 128
Mors non metuenda, & cur? 127
Mors peccandi finis. 127
Ad mortem ſemper parati eſſe debemus. 128.
Morte obtinetur ſimilitudo Dei. 129
Morti non reſiſtunt opes, dignitates, &c. 128

Mortis tempus ignotum. 128
Ad mortis tempus dignoſcendum non valent opes, dignitas, &c. 128
Mulier quædam Auguſtæ mentita inediam. 46
Mulier quædam Patavii quadraginta dies & noctes jejunavit, & quidem judicio Alberti magni naturaliter. 45
Mulieres Thaboritæ exercitatæ in S. literis. 63
Mulierum pudicitiæ, capto Vicario, Maſſiliâ & Ripâ Malerantiæ, conſuluit Alphonſus. 197. 198. 199
Munificentia regum debet exerceri cum judicio & modo. 152
Muſcæ improbitas ab Homero deſcripta. 175
Muſca naſo Alphonſi à principio orationis inſidens, non excuſſa, niſi eâdem finitâ. 174
Muſices inſtrumenta nova Maximiliano adjuvante inventa. 53
Muſicos excellentes ad Dei laudes accerſivit Alphonſus. 52
Myrto uxor Socratis. 39

N.

IN Narbonenſis Galliæ partem Occitanam jus ſibi arrogat Aragoniæ regnum. 178
Naves ingentiſſimæ in portu defenſæ à machinationibus Genuenſium. 191
Neapolim vi occupatam Alphonſus perhumaniter tractat, & à militum furore tuetur. 144. *Lit. F.*
Neapolin magnificè exornavit Alphonſus. 159
Neapolis expugnatur, ab Alphonſo. 251. 183
Neapolis à Sphortia obſeſſa. 225
Neapolis in quatuor theatra diviſa. 212
Neapolis obſidetur. 250
Nea-

Neapolis occupatur à Iohanna Neapolitana. 230
Neapolitanæ arcis magnificentia. 159
Neapolitana obſidio ſoluta. 246
Neapolitani multa debent Alphonſo. 160
Neapolitani proceres, evocati à regibus, contrucidati. 119
Neapolitanos proceres evocatos humaniter Alphonſus accepit, & dimiſit incolumes. 119
Neapolitanum bellum conſtanter perſequutus eſt Alphonſus. 165
Neapolitanum univerſum regnum à latronibus purgatum. 80
Neapolitanum regnum non petiit Alphonſus dolo aut injuriâ, ſed jure. 75
Negotium gratiâ otii non renuendum. 180
Non inſanus, qui cum magnis viris ſemel inſanit. 104
Nero arrogantiæ ab Alphonſo accuſatus. 73
Neronis nummus, cui inſcriptum; Clauſi templum. 72
Neſtor Faventinus perfidus. 136. Lit. G. Cujus ſcriba interceptus, at dimiſſus poſtea, & viatico adjutus fuit. ibidem. Filiuſque obſes oblatus, ſed repudiatus. ibid.
Neutralitas quandoque ſectanda. 177
Neutralium ſors. 107
Nicolaus Cantelinus Dux Foræ creatus. 204
Nicolaus Cardinalis Capuenſis. 194
Nicolaus Maria Buzutus, amicus Alphonſi. 87
Nicolaus Picininus. 177
Nicolai Picinini laus. 7
Nicolao Picinino uſus eſt Alphonſus. 169
Nicolaus Siculus, Archiepiſcopus Panormitanus. 173
Nihil contra legem, rationem, aut juſtitiam faciendum. 84
Nobilitas quæ? 6. 7
Nobilitas non jactanda, cum de jure diſce-

ceptandum. 173
Non metu, ſed liberè operam dandam ſibi vult Alphonſus. 137. *Lit.G.*
Non quid, ſed à quo dicatur, animadvertendum. 245
Numiſmatis delectatus Alphonſus. 72
Numus Neronis, cui inſcriptum Clauſi templum. 72
Nurſini plerique reges. 14

O.

Occitana Galliæ Narbonenſis pars. 178. *in quam Aragonia ſibi jus arrogat.* 178
Odia ſunt deponenda conſiliariis. 171
Oſerius Tunicenſium rex provocat Alphonſum. 187. 235. *caſus ab eodem.* 188. 236
Offula objicienda canibus oblatrantibus. 162
Ad operam ſordidam quandoque deſcendunt etiam magni viri cum laude. 134
Oppianus poëta canens de piſcibus per ſingulos verſus aureo nummo donatus. 151
Orationes principum quales eſſe debeant? 24
Oratio Alphonſi in expeditionem contra Turcas. 28
Otthacarus Rex Bohemiæ. 39
Otthacarus Bohemiæ rex ex inſidiis necandus offertur Rudolpho Imperatori, ſed fruſtra. 78
Otium interdictum principibus. 2

P.

Pæſtum occupat Alphonſus. 247
Pandulphus Collenutius. 259
Parentes honorandi. 67
Parentes honorare liberis honorificum. 67
Parentibus auſcultandum & obediendum. 68
παῤῥησία *prædicatoris.* 60

Paſ-

Paſſerum exemplum maluit imitari Barbara Sigiſmundi Imperat. vidua, quàm turturis. 41
Patientia contumeliarum regni tuendi inſtrumentum. 140
Lit. F.
Patientiâ dolor vincitur. 149
Patri etiam ingrato & iniquo mos gerendus. 68
Patronus Gallus ob ſophiſticam repudiatus. 82
Pauperes adoleſcentes, ad ſtudia apti, ſuſtendandi. 23. quod fecit Alphonſus.ibid. illorumque profectu gaviſus fuit. 24
Pauperibus Alphonſus inſervivit die Dominica Cœnæ. 53
Pax ab Alphonſo data Genuenſibus, Florentinis, Venetis, Franciſco Sfortiæ. 253
Pax danda; non vendenda. 201.255
Pacem dare, non vendere ſolitus Alphonſus. 202
Pax erit, cum ſubjecti ſunt repugnantes. 200
Pax inter Venetos & Franciſcum Sphortiam. 257
Pax Italiæ ab Alphonſo conciliata. 200
Pax Philippi Ducis Mediolani cum Alphonſo. 242
Pacem petentes ſe victos confitentur. 201 255
Pacem petentibus dare ſpecioſum. 201
Pacis cauſa bellum gerendum. 199
Pacis datæ precium quod? 201
Peculatus crimen cur in civitatibus liberis frequens? 36
Perfidiam ſuorum accuſatam non credit Alphonſus. 250
Periculum ſine periculo moveri non poteſt. 184
Petenda à regibus juſta & conſentanea. 120
Petitores importuni Iohannes Çalaguritanus eques, & Iacobus Archiepiſcopus Trevirenſis. 114

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Petitum negari honeſtè poteſt. 120
Petrus Alphonſi frater, deſperatis rebus, in Siciliam navigat. 234
Præficitur Neapolitanis. 231
Ictu tormenti obiit. 195 246
Lacrymis Alphonſi deploratus. 246
Petrus de Monte Licino. 115
Petrus de Monte Licino Aſtrologus falſa prædicit. 66. *& quomodo excuſet?* 67
Petrus, Mediolanenſium Ducis legatus. 212
Petrus rex Caſtellæ, à fratre interfect. 221
Petrus III, *&* IV, *reges Siciliæ.* 218
Philelphus donatus ob ſatyras ab Alphonſo. 151
Philippus, Archidux Auſtriæ, Maximiliani filius, nubit Iohannæ Hiſpan. reginæ. 221.226
Philippus Audax, dux Burgundiæ. 217. 222.226
Philippus Bonus. 226
Philippus rex Hiſpan. Neapolis & Siciliæ. 221
Philippus Maria Dux Mediolanenſis. 228. *vicit Alphonſum.* 123
Philippus Maria, Dux Mediolanenſis oppugnatus, auxilium petit ab Alphonſo, quem hæredem inſtituit. 253. *Impetrat.* 254
Philippus Maria, Dux Mediolanenſium, omnia ſua offert Alphonſo. 90. *Idem Alphonſum ſuſpicatus offenſum per legatos placare conatur.* 93. *moritur Alphonſo hærede inſtituto* 92.254. *cujus obitum Alphonſus ægrè fert.* 254
Pictor prodigus imagigines Chriſti cauponibus pignori dedit. 112
Pietas convenit regibus & principibus. 51
Pietas in parentes. 67
Pipinus Zachariæ Pontificis authoritate

rex

rex Francorum cur factus? 118

Pippo Florentinus à Sigiſmundo Imperatore valde magnificatus. 89

Pirretus renuit dare poculum Caſpari. 139. *Lit. F.*

Placabilitate nihil magis conciliat animos hoſtium. 138. *lit. G.*

Poculo amatorio inſanivit Stephanus eques. 133

Podagrici quare loquaciores? 115

Podagricus loquacior Petrus de Monte Licino. 115

Pœnam moderandi jus habet Princeps, & quidem pro ratione perſonarum. 82

Pœnorum rex victus. 196

Poggius Florentinus. 170

Pontificis electioni ſe non immiſcet Alphonſus. 59

Pontificis eligendi non arbitrum, ſed defenſorem ſe profitetur Alphonſus. 59

Populares qui Alphonſo percari? 137. *lit. F*

Portus admirabili celeritate munitur ab Alphonſo. 191

Portus Veneris ab Alphonſo defenſus. 189

Potentia non jactanda, cum de jure diſceptandum. 173

Prælati degeneres vocantur prælatones. 110

Prælatones qui appellandi. 110

Praga obſeſſa à Sigiſmundo Imperatore. 138. *Lit. G.*

Presbyter, Romæ & Senis ſimulatâ inediâ, tandem cæſus virgis in exſilium ejectus eſt. 46

Presbyteros pauperes initiandos liberaliter Alphonſus donavit. 60

Primus Elector Brandenburgenſis Fridericus. 70

Principatus difficilis res. 5

Principatus ſolicita res. 1

Princeps ab ira & vindicta alienus eſſe debet, præſertim in con-

con-

conviciatores. 140. Lit. F.
Princeps amorem popularium, metum hoſtium quærat. 137. Lit. F.
Princeps anima reipublicæ. 146
Princeps eloquentiâ inſtructus eſſe debet. 24
Princeps non colens juſtitiam, ſimiles morbo comitiali laboranti. 79
Principem eſſe malum & conſiliarios bonos præſtat, quam contra. 168
Principes quaſi ad ſagittam expoſiti. 141 Lit. F.
Principes qui felices? 2.3
Principes tuti amore civium. 136. Lit. F.
Cum principibus benè agitur, ſi verbis tantum petantur. 142. Lit. F.
Principibus malè agentibus, malè loquuntur ſubditi. 142. Lit. F.
Principibus quare à peccatis & vitiis abſtinendum? 5
Principibus qui cariſſimi eſſe debeant. 137. Lit. F.
Principis venerandi cura eſt Deo. 146
Principum mores flectunt ſubditos. 5
Principum ſalus non deſperanda, ſi in cunis moriantur. 61
Principum vera laus non genus, ſed virtus. 7
Privatæ vitæ quies interdicta principibus. 2
Privatis conveniunt, quæ non Regi. 172
Prodigioſum ſuſpectum. 46
Prodigo equiti denegantur ab Alphonſo ulteriora dona. 152
Prodigum equitem in corpore puniri vult Alphonſus. 85
Proditorum conſilia repudiavit Alphonſus. 75.76. 246
Prole ſuſceptâ animi leniuntur & conciliantur. 136. Lit. G.
Promiſſum reſcindi honeſtè non poteſt. 120
Proventus turpis tollendus. 162

Pru-

Prudentiæ omnia obtemperant. 73
Prudentiam omnibus in rebus primas tenere neceſſe eſt. 73
Pruſsiam captat Caſimirus, Poloniæ rex. 179
Prutenorum civitates rebellant Fratribus Mariæ Teutonicis. 179
Publicani cur manſueti. 47
Pueri à cœna admiſsi ab Alphonſo ad lectionem, & ab eodem donati. 22
Pulchitudo virtutis flos. 95
Purpurati ſimiles garriis. 106
Puteoli capiuntur. 250

Q.

Quatorupus, Rex Moravus. 15
Quies quibus regibus & quatenus conveniat? 105

R.

Rabularia ars coërcenda & tollenda. 82
Regi ab aliis melius, quàm regere malos. 1
Regia Alphonſi abundavit viris doctis. 169.170
Regia dignitas non veſtibus, ſed virtutibus æſtimanda. 118
Regni adepti pœnituit plures. 12
Regni moleſtiæ multos oppreſſere. 12
Regna conſiliariorum contentionibus & affectibus peſſumdantur. 171
Regno quis dignus & aptus? 165
Regnum hæreditate acceptum ignobilius. 7
virtute partum nobilius. ibid.
Regnum tuetur patientiâ contumeliarum. 140. *Lit.F.*
Regnum virtute quærendum. 74
Regones qui appellandi. 110
Reimundus, princeps Salernitanus. 212
Religio convenit regibus & principibus. 51
Remiſſus animus convenit principib. 100

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Renatus dux Andegavenſium cum Alphonſo de regno Neapolitano contendit. 226
Offertur Alphonſo occidendus, ſed fruſtra. 77
Oppugnat Alphonſum. 244
Capta Neapoli concedit Florentiam. 251
Arcem Neapolitanam oppugnat, & deditione capit. 247
Mittit Alphonſo Chirothecam ferream. 186
Reſcriptum contra leges non debet valere. 83
Rempublicam continet fides. 119
Reſpublica quæ beata? 9.10
Reſpubl. quæ ſtabilis? 10
Reſpubl. conſiliariorum contentionibus & affectibus peſſumdantur. 171
Rex Francorum in monaſterium retruſus. 118
Rex illiteratus aſinus coronatus. 12
Rex literatus, aut literarum amans, rara avis. 14
Rex probatur non minio vultus, nec mendacio animi. 119
Regis eſt, à quibus malè audierit, in eos beneficentiâ majori uti. 142. *Lit. G.*
Regi honeſta tantùm licent. 74
Regem aut noſſe omnia oportet, aut dementem eſſe. 173
Regem non ſuo, ſed alieno duci arbitrio periculoſum. 172
Reges ab aliis regi abſurdum. 172
Reges degeneres, dicuntur Regones. 110
Reges eſſe oportet aut literatos, aut literatorum amatores. 14
Reges & amandi, & timendi. 137. *lit. F.*
Reges ne ſint inferioribus terrori, nec ſuperioribus deſpectui. 137. *Lit. F.*
Reges non indigent fortunæ bonis, ſed laude. 76
Reges non vincendi munificentiâ. 152
Reges qui felices? 2.167

Regibus cœnantibus nemo parcit. 105
Regibus fallere turpiſſimum. 120
Regum cibus gloria. 9
Regum eſt benefacere, & mala patienter audire. 141. *Lit. F.*
Regum innocentiâ & bonitate abutentes pernicioſi. 145. *contra, benignitatem illorum qui fovent virtute, ſunt probi cives.* ibid.
Regum officium eſt ſubditos divites efficere. 159
Ricius peditum Alphonſi ductor ab Alphonſo deſcivit. 190. *fugit.* 191
Ricius perfidus. 250
Ricii perfidia non creditur. 250
Ricius proditionis inſimulatus. 147
Ripa Malerantiæ expugnata ab Alphonſo. 199
Riſu animus relaxari poteſt. 104
Riſus qualis eſſe debeat. ibid.
Robertus Bojoarius in locum Wenceſlai Imper. ſufficitur. 16
Rogerius Pallantiæ Comes offert cædem Iohannis Caſtellæ regis. 78. 233
Roma occupatur à Ladiſlao. 222
Rudolphus Imperator juſtitiæ fines tranſire renuit. 78
Rudolphus imperator ſitiens repudiat ſiceram oblatam. 98
Rudolphum Cæſarem inclementiæ pœnituit, non lenitatis. 144. *Lit. F.*
Ruſticorum otium exoptat Alphonſus. 117. 118

S.

S. *literæ à principibus aſſiduè legendæ.* 63
Sacra nec in periculis deſerenda. 61 & 62
Sacerdotes Italici ne ſemel quidem N. Teſtam. legerunt. 63
Sacrorum antiſtites & adminiſtri honorandi & audiendi. 59
Sacrorum tuitio famam & potentiam do-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

donat. 57
Sævitia metum excitat. 197
Sagacitas Alphonſi & Friderici Imperat. 85.86
Sagittandi facultas inſignis Alphonſi. 102
Salernum occupat Alphonſus. 247
In ſaltantem mulierem jocus. 113
Saltatio exercitatio muliebris. 100
Saltatio inſaniæ genus. 114
Saltatio non ſobrii. 103
Saltatio quatenus reprehendenda & excuſanda? 104
Saltatione Scipio relaxavit animum. 103
Saltator ab inſano non differt. 103
Sanguinis profluvio medetur Alphonſus Gemmâ. 125
Sancti Germani opidum occupatum à Ricio proditore. 190. 251. at receptum. 191. 251
Sanctimoniæ oſtentatores devovendi. 45
Sanctius Magiſter de Alcantara, frater Alphonſi. 220
Sanctius IV. rex Caſtellæ. 221
Sapientes aſtris imperant. 66
Sapientes cur taciturni? 41
Sapientia diligenda regibus. 9
Sapientia filia Dei. 10
Sapientia nulli oneroſa. 12
Sapientia pluris facienda, quàm regna & divitiæ. 10
Sapientia ſola immortalis. 10
Sapientiam quiſque concupiſcit. 12
Saraceni ex univerſa Hiſpania expulſi. 219
Scanderbergo auxilia contra Turcas miſſa ab Alphonſo. 255
Scipio relaxavit animum ſaltatione. 103
Scholæ frequentandæ. 20
Scholæ, maximè Theologiæ, frequentatæ ab Alphonſo. 20. idque non fruſtra. 20 & 21
Scholæ maximè Theologicæ adornatæ ab Al-

Alphonſo. 20
Sacra ſcriptura à Principibus aſsiduè legenda. 63
Senatus reſpuit eximiè non probatos. 168
Seneca ex Latino in Hiſpanicum ſermonem verſus. 11
Senecam Alphonſus præcipuè coluit. 34
Senenſes armis Iacobi Picinini vexati; quibus pax conciliatur opera Æneæ Sylvii. 258
Sententiam dicturo quid faciendum? 171
D. Serenæ cingulum corpori parturientis imponitur. 57
Servam Hiſpanicam, ex domino gravidam eſſe, explorat Alphonſus. 85
Explorata fit libera. ibid.
Servi inutiles ſumus, cum facienda fecimus. 64
Servitores malè appellati ſortis inferioris amici. 117
Severus Imp. vectigalia turpia repudiavit. 162
Sfortia. vide Sphortia.
Sibylla vates, furore correpta, edebat oracula. 114
Sicarii offerentes, ſe alios interfecturos, repudiantur ab Alphonſo. 77
Siciliæ reges. 218
Siciliæ primus rex ex Taraconenſibus. 218
Siciliæ & Aragoniæ regna quis conjunxerit. 218
Sidera regunt ſtultos. 66
Sigiſmundi Imperat. aurea dicta. 136. 137. 142. Lit. F. 165. 167. 185.
Sigiſmundus adulatori alapas incuſsit. 49
Sigiſmundum Cæſarem Aſtrologus ſtultum vocat. 67
Sigiſmundus Imp. creditorem conviciantem quomodo tractarit? 141. Lit. F.
Sigiſmundus Imp. maledictis petitus. 142. Lit. F.
Sigiſmundus Imperator mavult rerũ, quam famæ jacturam ſub-

ire. 120
Sigiſmundus Imperator occidit inimicum, dum parcit. 139. *Lit. G.*
Sigiſmundus Cæſar patienter tulit digitum ſibi abſcindi. 150
Sigiſmundus Imp. Pragenſibus convicianti-bus impunitatem promittit. 138. *lit. G*
Sigiſmundus Cæſar prodigus. 9
Sigiſmundus Imp. quem virum regno dignum exiſtimet? 165
Sigiſmundus Imp. quos reges beatos prædicet? 167
Sigiſmundus Imp., & ſuam manum putridam abſcindendam, cenſuit. 145
Sigiſmundus Vngariæ Rex inſignem à Turcis cladem accipit. 217
Signum prœlii oblati, chirotheca ferrea. 186
Similitudo, ad quam creati, conſiſtit in anima. 129
Simulatio negligenda conſiliariis. 172
Pro ſimulacro S. Ioannis poſtulati quingenti aurei. 112.
Sitis impatientia noxia Lyſimacho. 98
Sitis patiens Rudolphus Cæſar. *ibid.*
Sobrietas colenda Principibus & Senatoribus. 96
Socii ab exercitus duce non negligendi. 27. 256
Sociorum ſaluti conſulit Alphonſus. 240. 242
Socrates conjugatus Philoſophiam non neglexit. 39
Socrates duxit duas uxores rixoſas, & quare? 39
Solertiam omnibus in rebus primas tenere neceſſe eſt. 73
Solutus animus non convenit principibus. 100
Somnum in concione Alphonſus excutit digitorum contorſione. 60
Somnus vincit victores. 196
Sphortiæ conſilium repudiavit Alph. 75

Sphor-

Sphortiam expellit Alphonſus Picenâ regione, præmio repudiato. 58
Spolium pium. 56
Spurcis loquendum ſpurcè. 245
Staphatum obſeſſum. 137. *Lit. G.* 245
Stirpe illuſtris clàm punitur. 82
Stultus ſapientem dignoſcere non poteſt. 110
Subditi principem non timere, ſed pro illo debent. 137. *Lit. F.*
Subditi qua ratione boni efficiendi. 5. 6
Subditis ditioribus factis, nec reges pauperes futuri. 159
Subditorum animi clementiâ, humanitate &c. à principibus conciliandi. 136. *Lit. F.*
Subditorum importunitas quo poſsit impediri? 1
Subjectis parcendum. 200
Sumptus regibus pro reditu faciendi, & quare? 98. 99
Superbi debellandi. 200
Superbi infeſti Deo & naturæ. 48
Superbos habuit Alph. exoſos. 168
Superſtitio regibus fugienda. 51
Superſtitio ſæpè ſe inſinuat in adverſis, & frivolis. ibid.
Supplicem lædere ſcelus. 163
Synodus Baſileenſis in quo fuerit occupata? 174
Synodus Baſileenſis omnem Eccleſiam tremefecit, non illiſit. 111

T.

T*Abulæ Alphonſinæ unde nomen habeant?* 221
Temperantia. 94
Terræ motus. 111
Thaboritarum mulieres exercitatæ in S. literis. 63
Theologos pauperes doctorandos Alphonſus ſumtibus juvit, & præſentiâ decoravit. 60
Theologos Alphonſus frequenter audivit, & ad

& ad ſummas dignitates evexit. 170
Thomas Facellus. 259
Thraſones utres & veſicæ. 111
Tormentariorum ſaxorum mirabilis projectus. 187
Tormentis extorquere theſauros, injuſtum. 197
Trajanus Dux Melfiæ. 212
Triumphantes vultum minio ſolebant illinire. 119
Triumphus Alphonſi Neapolitanus. 202, &c.
Triumphus Alphonſi quando contigerit. 252.253
Triumphus generoſus quis? 202
Triumphum invenit Bacchus. 119
Triumphus tantò illuſtrior, quantò plures relicti, de quibus triumphetur. 199
Tuneti rex Bopherius vel Oſerius, provocat Alphonſum. 187. 235. ſed ab eodem cæſus. 188.236
Tunicenſium victoria. 196
Turtur caſtitatis exemplum. 40.41
Turturis exemplum imitandum viduæ Sigiſmundi Cæſaris. 41
Contra Turcas auxilia ab Alph. miſſa. 255

V.

Valeſiorum genealogia. 226
Vaſorum Vitreorum in Hiſpania vendendorum ratio. 33
Vaticinium de occupanda urbe & prælio, partim verum, partim vanum. 183
Vectigal ex meretricio & alea ſuſtulit Alphonſus. 162
Vectigalia ex re turpi non inferenda in ærarium. 162
Veſpaſianus doluit, ſe diem expertem doni perdidiſſe. 150
Venatio exercitatio virilis. 100
Venatio magnifica exhibita ab Alphonſo Friderico III. Imperatore. 157

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Venationis uſus. 100
Venationis dux cæcus. 101
Veneti pacem petunt. 200
Venetos ad pacem petendam adegit Alphonſus. 254
Verbum principis jusjurandi loco. 120
Verè bona. 36
Verecundia Alphonſi. 95
Vermiculus repertus in ciborio Eucharistico, & ſuper eo diſceptatio Alphonſi cum Monacho. 20
Veterani milites magni faciendi. 25.256. & non temere periculis objiciendi. 25.256
Vicarium captum. 197 249.250
Victor ex victo pacem petit, & tributum pendit. 192
Victori præmium ſit. 202
Victores, quatenus poſſunt, vim prohibent. 197
Victores victo cedunt. 192
Victores vinum & ſomnus vincit. 196
Victoria à Deo exſpectanda. 26.256
Victoria fortunæ munus. 245
Victoriâ impetratâ, ante omnia gratias agit Alphonſus Deo. 63
Victoria innocentibus non ſit gravis. 197
ex victoria inſoleſcit exercitus. 182
Victoriæ laus Christo referenda. 204. tributa quoque ab Alphonſo. 215
Victoria luctuoſa nulla ſit. 141. Lit. G.
Victoria nocuit incautis. 196
Victoria non placet, cujus pigendum, pudendumve. 255
Victoria ſine cruore acquirenda. 255
Victoria eſt ſubjectio repugnantium. 200
Victoria unius eſt. 202
Victoriâ utendum ſeriò. 196
Victus benignè tractandus. 197
Victus conditiones dicit. 192
Victus non provocandus. 178

Victos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Victos hoſtes currum triumphalem non præire, ſed ut ſocios ſequi voluit Alph. 199
Viennerſis arx à Friderico Imperatore inſtaurata. 159
Qui vigilando rem comminuit, miſer. 43
Vincendum non inſidiis, ſed virtute. 255
Vincere crudeliter horret Alphonſus. 141. Lit. G.
Vincere munus fortunæ. 143. Lit. F. 138. Lit. G.
Vinci, quàm vincere, in re iniqua præſtat. 165
Vini intemperantia gloriæ Alexandri obfuit. 96
Vini uſus ſuadetur Imperatrici ſterili, quem diſſuadet Imperator; & illa conſentit. 96
Vino Baccharacenſi Norinbergenſes redimunt fidem Wenceſlao Imp. datam. 16
Vino obumbratur ſapientia. 96
Vinum lac ſenis. 9
Vinum non bibendum regibus. 95
Vinum prætulit omnibus ſpoliis Wenceſlaus Rex Bohemiæ. 15
Vinum vincit victores. 196
Virgines ſacris initiandæ dotantur ab Alphonſo. 59
Virginis pudicitiæ conſulit Africanus. 198
Viriati Luſitani laus. 50
Viriatus Hiſpanorum Romulus. 51
De Viro bono & ſpectato ſemper benè præſumendum. 122
Virum clarum & potentem in carcerem rapere, periculoſum. 148
Virtus ſola nobilitas. 6. 7
Virtus via ad gloriam. 8. 9
Præter Virtutem omnia incerta. 209
Virtute, non inſidiis vincendum. 255
Virtute, non inſidiis & perfidiâ, vincere vult Alphonſus. 76. 246
Virtute prædito pluri-

mum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

mum tribuendum. 167
Virtutes Imperatoriæ. 185
Virtutes principum, & regum. 3
Virtutibus præditi principes felices. 2. 3
Virtutibus præditi præferendi nobilibus malis. 8
Virtutum effigies in triumpho Alphonſi. 207. 210
Vita beata contingit uſu quinq; ſenſuum & trium animæ potentiarum. 33
Vita diuturna & perfecta quæ? 131
Vita hominum etiam longiſsima, perbrevis. 131
Vita præſens diuturnior quos fructus conciliet? 131. 132
Vitæ præſidium in Medicis parvum, in Deo majus. 126
Vitæ principium & finis Deus. 127
Vitæ principum & regum, ducunt & inflectunt animos ſubditorum. 4. 5
Vitholdi Ducis Lithvaniæ crudelitas. 83
Vitruvii liber de Architectura politè cooperiendus. 19
M. Vitruvii ſepulcrum pro Ciceronis oſtentatum. 110
Vivimus Dei, non noſtro arbitrio. 127
In vocatione, in qua quis eſt, manendum. 58
Volones præſtant militibus invitis. 180
Contra utilitatem etjam conſervanda fides. 122
Vulnus militis Alphonſus obturat ſudario. 135. Lit. F.
Uxor cæca eſſe debet. 38
Uxor deformis amari poteſt: mala non poteſt. 108
Uxor intractabilis mortua non deflenda. 108
Uxor moleſta, viri mors. 109
Uxorem fugitivam perquirere, inſanum. 107
Uxoris deformis raptus præſtat pecuniarum furto. 108

Wen-

VV.

WEnceſlaus Imperator. 217

Wenceſlaus ob inertiam ab imperio dejectus. 16

Wenceſlaus Rex Bohemiæ offenſus, interfecit amicum. 140. Lit. F.

Wenceſlaus, Bohemiæ Rex, vini amans. 15.16

X.

XAntippe uxor Socratis moroſa. 39

Z.

ZElotypiæ femina obnoxia. 38

ER-

ERRATA.

Pag. 18. lin. 11. lege, Neque enim. p.33. l.penult. vita; ſin. p.59. l.1. Cardinalium. ibid. l.2. id tempus. ibid. l.penult. religioſo. p.64. l.6. adde *Luc.* 17. p. 66. l. 20. inquit non. p.70. l.17. aſſiduum. Ibid. l.25. Voit. landiam, Alberto. p.72. l.17. exſtarent, mirum. p.73. l.9. prudentiam. p.78. l.12. promitteret. p.86. l.antepen. Atqui. p.91. l. 14. conſueſſet. pag.102. l.11. Jaciebat. p.119. l.4. Æn. Sylv. p.124. l.13. Senec. ibid. l.antep. ſervatoris Dei. p.128. l.1. pro? pone: p.130. l.2. dedit iis. p.133. l.17. fabricatus. Lit.F. p.138. l.20. hæ. p.141. l.22. beneficus. p. 142. l.18. inquit. p.143. l.7. quererentur. Lit.G. p.136. l.16. Faventinus. p.142. l.16. eos. p.143. l.ult. adiit. p.144. l.2. in eum. p.145. l.24. inquit. p. 147. l.8. evolvit, ſubinde. p.154. Maximilianus, ex p.155. audiret. p.188. l.antep. direptumque. p.190. l.5. Sancti. Ibid. l.25. Roma. p.197. Vicaro. p.108. l.antep. deducebatur. p.221. l.9. Henricus II. p.227. l.7. ingemuiſſe. p.128. l.24. Johannam. p.240. l.3. circumfuſæ. p. 244. l.23. nihil. p.251. l.16. belli anno 22.

Cætera benivolus lector pro ſua æquitate corriget.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24

7075

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 24